UIT HET LEVEN VAN 20 GELOVIGEN IN ENGELAND

1. Het kinderverbond gesloten door 14 meisjes uit Pentland, 1683
2. MARGARET LAUCHLANE, of LACHLISON en
3. MARGARET WILSON
4. MARGARET MAXWELL
5. ISABEL ALISON en
6. MARION HARVIE
7. LADY ANN MACKENZIE
8. HENRIËTTA LINDSAY, LADY CAMPBELL VAN AUCHINBRECK

Ds. J. R. Broome
Ruth Bryan
Robert Flockhart
John Janeway
Andrew Lindsay
Ds. Lachlan Mackenzie
Lawrence Ruther
L. R. Shelton Sr.
James Usher
ELISABETH WILKINSON
YEDDIE's Eerste en laatste avondmaal
Jane Squibb (Jenny de hutbewoonster) (1784-1799)

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2021

GELOOFSHELDINNEN IN SCHOTLAND

'Gelijk ook de vrouwen gezegd hebben … ' Lukas 24:24

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2007

INHOUD

1. Het kinderverbond gesloten door 14 meisjes uit Pentland, 1683

2. MARGARET LAUCHLANE, of LACHLISON en

3. MARGARET WILSON

4. MARGARET MAXWELL

5. ISABEL ALISON en

6. MARION HARVIE

7. LADY ANN MACKENZIE

8. HENRIËTTA LINDSAY, LADY CAMPBELL VAN AUCHINBRECK

In *The Cloud of Witnesses* (Een wolk van getuigen)[1] staan een groot aantal jongens en mannen die hun leven gaven voor de Naam en de Zaak van Christus, onder het motto: *Voor Christus' kerk en Verbond.*

Het waren niet alleen mannen die hun leven voor Christus over hadden. Er waren ook *vrouwen en meisjes* die hun leven gaven voor de eer en de leer van Christus. Behalve deze waren er ook talloze vrouwen die alle mogelijke ontberingen geleden hebben, die met hun mannen verbannen werden uit Groot-Brittannië, en anderen die als eenzame weduwen treurende achterbleven. Enkele van deze vrouwen krijgen in deze brochure aandacht.
Behalve vrouwen waren er ook kinderen bij die veel geleden hebben door het verlies van hun vader of hun moeder, of beiden. Hoewel hun namen meestal onbekend zijn, leeft hun gedachtenis nog voort bij de liefhebbers van God en Zijn Verbond.

1. Het kinderverbond gesloten door 14 meisjes uit Pentland, 1683

Er waren onder de navolgelingen van Cargill en Cameron ook kinderen die met hart en ziel 'de Verbonden' onderschreven. Hieronder volgen enkelen:

In 1683 besloten veertien meisjes in het dorp Pentland met elkaar een verbond op te stellen. 'Dit is een Verbond tussen de Heere en ons om onszelf vrij aan Hem over te geven, zonder enig voorbehoud, met ziel en lichaam, harten en genegenheden, om Zijn kinderen te mogen zijn en Hij, onze God en Vader, als het de heilige Heere behaagt om Zijn evangelie weer naar ons Land te zenden. O Heere, geef ons ware genade in onze harten om Sions breuken te gedenken, want Sion is vandaag in zo'n lage toestand. Geef dat wij met haar treuren, want Gij hebt gezegd dat die met haar treuren in de tijd van benauwdheid zich zullen verheugen wanneer zij verblijd is, wanneer de Heere zal komen en de gevangenis van Sion zal wenden, wanneer Hij haar uit de hand van haar vijanden zal verlossen, wanneer de Koning zal komen en haar uit het stof zal doen verrijzen, ondanks al haar vijanden die tegen haar opkomen, zowel duivelen als mensen. Zij hebben haar Koning Christus verbannen uit het land; toch zal Hij opstaan en het bloed van Zijn kinderen, dat door de wrede moordenaars door de handen van haar vijanden is vergoten, wreken.'

Veertien meisjesnamen:

Beatrix Empherston (een tienjarige)
Janet Brown,
Helen Moutray,
gevolgd door de namen van de anderen.

[1] Deze digitale uitgave is in het Nederlands én in het Engels te vinden op deze site: Theologienet.nl

2. MARGARET LAUCHLANE, of LACHLISON en

3. MARGARET WILSON

In tijden van geloofsvervolging, heeft het de Heere behaagd aan de vijanden van Zijn Kerk toe te laten, zelfs vrouwen om de goede belijdenis ter dood te brengen. In Hebreeën 11 komen onder de wolk der getuigen ook de namen van vrouwen voor, en in het 34ste vers lezen wij dat de getuigen *„uit zwakheid krachten hebben gekregen”.*
In de storm van vervolging die over de Kerk in Schotland is getrokken, heeft God Zichzelf willen verheerlijken in het geven van geloofsmoed, kracht en wijsheid aan zwakke vrouwen, zowel als aan mannen. Onderscheiden vrouwen hebben in die dagen met grote blijdschap en standvastigheid getuigd voor de eer en heerlijkheid van Christus, en voor Zijn waarheid. Ze hebben voor Zijn naam en zaak haar leven blijmoedig kunnen overgeven en zijn, God lovende, de martelaarsdood ingegaan.

Een van de bekende geschiedenis is die van twee vrouwen, die in alle lijdzaamheid zichzelf opofferden voor hun Meester. Het betreft Margaret Lauchlane (of Laughlison, of Maclauchlan) en Margaret Wilson. Zij hebben in onze tijd zo'n vermaardheid gekregen dat zij, noch hun vervolgers ooit gedroomd hadden.
Om de wrede behandeling van de Schotse Covenanters onder de regering van Jakobus II (d.i. Jakobus II van Engeland en de VII van Schotland) te laten zien, koos een historieschrijver Lord Macaulay de geschiedenis van slechts veertien dagen.

In deze veertien dagen werd John Brown van Priesthill door de legeraanvoerder Claverhouse gedood.
Peter Gillies en John Bryce werden in Ayrshire door een militaire rechtbank verhoord, en binnen enkele uren veroordeeld, opgehangen en samen in een hol onder de galgen geworpen. Robert Tom, Thomas Cook, en John Urie werden door majoor Balfour bij Glasgow gearresteerd. Hen werd gevraagd of zij voor koning Jakobus VII wilden bidden. Ze gaven naar het oordeel van de majoor een ontwijkend antwoord, en hij gaf bevel dat ze geblinddoekt moesten worden; en binnen een uur nadat zij gearresteerd waren, lekten de honden hun bloed.
In Eskdale werd op even wrede wijze een jongen Andrew Hislop ter dood gebracht door de lord Westerhall.
Op dezelfde dag, 11 mei 1685 werden Margaret Maclauchlan en Margaret Wilson om hun godsdienstige overtuiging in Wigtownshire ter dood gebracht.

Lord Macaulay beschrijft Claverhouse aldus: „Uitblinkend onder de benden, die deze ongelukkige districten onderdrukten en afstroopten, waren de dragonders onder bevel van John Graham van Claverhouse. De geschiedenis zegt, dat deze goddeloze mannen in hun brasserijen; een spel maakten van de folteringen in de hel en elkaar bij de naam riepen van duivels en vervloekte zielen. De voornaamste onder hen was Tophet, een soldaat die zich onderscheidde door moed en bekwaamheid, maar door zijn roofzucht en goddeloosheid, wrede aard en onvermurmbaarheid, een naam achterliet, die door de Schotten, waar dan ook op de wereld met bijzondere afschuw en haat wordt genoemd.”
Onder deze ontaarde mensen moesten de Covenanters lijden.

In de notulen van de plaatselijke kerkelijke vergaderingen zijn de volgende gegevens over deze vrouwen te vinden:
1. De notulen van de classis van Wigtown, gedateerd 10 februari 1708. En van de Synode van Galloway, 19 oktober 1708, samen een verzameling van verslagen van het lijden voor de godsdienst in de tijden der vervolging.
2. De notulen van de kerkenraadsvergadering van Kirkinner, 15 april 1711. Het gedeelte over Margaret Maclauchlan luidt als volgt:
"Na het gebed gingen alle leden zitten, behalve John M'Culloch, William Hanna en John Martin. De predikant gaf een verslag van het lijden van oprechte Godzalige mensen in de laatste tijd. Dat werd voorgelezen en luidt als volgt:
Margaret Laughlison, bekend om haar oprechtheid en godsvrucht vanaf haar jeugd, ongeveer tachtig jaar oud (haar leeftijd wordt ook wel vermeld als 63) weduwe van John Milliken lag te bidden. Ze werd gevangen genomen en onmiddellijk naar de gevangenis gebracht, en van de ene gevangenis naar de andere gesleept zonder het voorrecht enig licht te hebben om de Bijbel te lezen. Ze werd door de dragonders barbaars behandeld, die haar van Mahirmore naar Wigtown moesten brengen; en daar ze door Sir Robert Grier van Lagg veroordeeld was om aan een staak gebonden en verdronken te worden bij vloed in de zee bij Wigtown, voor het bijwonen van verboden godsdienstoefeningen en opstand, werd ze overeenkomstig dit vonnis aan de staak vastgebonden en door een stadsdienaar met zijn hellebaard op haar keel onder water gehouden tot ze stierf.

3. MARGARET WILSON

De notulen van de kerkenraadsvergadering van Ponninghame van 19 februari 1711. Het gedeelte van de notulen betreffende het gezin Wilson is als volgt:
„Gilbert Wilson van Glenvernock, in Castte Stewarts land, was een man die zich geheel schikte naar de tijdsomstandigheden en zijn vrouw had geen belangstelling voor de godsdienst. Ze verkeerden in goeden doen wat de wereldse zaken betrof en hadden veel vee en grote landerijen (geschikt om een prooi te worden). Hij was met grote woede vervuld tegen zijn kinderen, die zich niet wilden onderwerpen in de zaken van de godsdienst. Toen hen gevraagd werd de gevorderde eed af te leggen en de predikers (van de Episcopaalse kerk) te gaan horen, weigerden ze beide. Ze werden gezocht maar waren de bergen, moerassen en spelonken ingevlucht, waar ze verbleven. Hun ouders werd ten hoogste belast hen niet meer thuis te ontvangen, niet met hen te spreken, hen geen voedsel te geven en hen niet op te zoeken. En de mensen waren verplicht uit angst voor de wet hen te achtervolgen, even goed als de soldaten, met geschreeuw: *"Houdt ze!!"*

In februari 1685 gingen Margaret Wilson, 18 jaar oud, en Agnes Wilson, 13 jaar oud, kinderen van de genoemde Gilbert, naar Wigtown om enige vrienden op te zoeken, terwijl hun broer Thomas Wilson, 17 jaar oud, in de bergen bleef. Te Wigtown werden de twee zusters ontdekt, gevangen genomen en onmiddellijk in de dievenkuil geworpen als de grootste misdadigers. Na enige tijd van gevangenschap werden ze naar de Tolbooth gebracht, waar verscheiden anderen om dezelfde reden gevangen zaten. Onder hen was ook Margaret Mac Lauchlan uit de parochie Kirkinner, een vrouw van 63 jaar.

Na geruime tijd gevangen gezeten te hebben moesten ze voor hun rechters verschijnen. Dat waren: Mr. David Graham, sherif; de Laird van Lagg; majoor Winram en kapitein Strachan. De gevangenen, Mac Lauchlan, Margaret Wilson en Agnes Wilson, werden beschuldigd van opstand te Bothwell Bridge, Airsmoss en dat ze twintig godsdienstoefeningen in de bergen hadden bijgewoond en ook twintig in het een of ander gebouw.
Toch was het wel bekend, dat deze vrouwen nooit binnen twintig mijl van Bothwell of Airsmoss waren geweest. En Agnes Wilson zou toen 8 jaar geweest zijn en haar zuster twaalf of dertien, zodat ze nooit aan de opstand deel konden hebben gehad. Maar de rechters bevonden hen schuldig en veroordeelden hen om vastgebonden te werden aan staken op het strand bij vloed tot ze zouden verdrinken.
Ze hoorden hun vonnis zonder de minste schrik aan, met een rustig glimlachend gezicht, daar ze het een eer achten om te lijden voor Christus' waarheid, dat Hij alleen de Koning en het Hoofd van Zijn kerk is.
Genoemde Gilbert Wilson kreeg zijn jongste dochten uit de gevangenis tegen betaling van een losgeld van £ 100; maar hiervoor moest hij naar Edinburgh komen. In de tijd, dat ze in de gevangenis zaten werd geen middel onbeproefd gelaten om Margaret Wilson de afzweringeed te laten doen, maar alle bedreigingen en mooie beloften bleven zonder succes.

Op 11 mei 1685 werden deze beide vrouwen, Margaret Mac Lauchlan en Margaret Wilson naar buiten gebracht om gedood te worden. De oude vrouw werd eerst in het water geduwd, en toen het water over haar heem stroomde, vroegen ze Margaret Wilson wat ze daarvan, dacht.
Zij antwoordde: „Wat zie ik daar anders dan Christus daar worstelen? Meen je, dat wij het zijn, die lijden? Nee, het is Christus in ons, want Hij, zendt niemand in de strijd op eigen krachten."
Margaret Wilson zong Psalm 25, vanaf vers 4, las het achtste hoofdstuk van de brief aan de Romeinen, bad en toen bedekte het water haar.
Maar voordat ze de laatste adem uitblies, brachten ze haar op het droge en wachtten tot ze zou kunnen spreken, en toen vroegen ze haar of ze voor de koning wilde bidden. Zij antwoordde, dat ze de zaligheid van allen wenste en niemand iets kwaads. Enigen van haar familieleden, die daar aanwezig waren, riepen uit: „Ze wil toegeven", daar ze graag haar leven wilden redden. Daarop beval majoor Winram, dat haar de afzweringeed zou worden afgenomen, en zo niet, dan moest ze terug naar de zee. Ze weigerde, zeggende: „Ik wil niet; ik ben één van Christus' kinderen; laat mij gaan."
Toen brachten ze haar terug naar het water, waar ze al spoedig de geest gaf. Deze martelares, een maagd van achttien jaar, stierf omdat ze weigerde de afzweringeed af te leggen en naar de Episcopaalse kerk te gaan.
Genoemde Gilbert Wilson werd beboet voor de godsdienstige overtuiging van zijn kinderen; hij werd gekweld met inkwartiering van soldaten, soms honderd man tegelijk, die vrijheid van handelen hadden wat zijn goederen betrof, en dat duurde verscheiden jaren. Hij stierf in grote armoede. Zijn vrouw moest in haar ouderdom van de liefdadigheid van vrienden leven. Zijn zoon Thomas diende in het leger van koning Willem (Stadhouder Willem III) in Vlaanderen.
Einde notulen.

Margaret Lachlison, een weduwe van zestig jaar oud en Margaret Wilson, een meisje van achttien jaar, waren beiden volgelingen van James Renwick en woonden in Galloway, in het gebied van Wigtown, niet ver van de Solway baai.
Het gezin van **Wilson** woonde in de buurt van Wigtown, Glenvernoch in de parochie Penninghame. Wilson was een eenvoudige boerenarbeider. Wilson, beleed de episcopaalse godsdienst. Zij werd op jonge leeftijd een volgelinge van de Heere Jezus, evenals haar vijf jaar jongere zuster Agnes. Margaret was geboren in ca. 1667 en Agnes ca. 1672. De meisjes konden niet langer met hun vader naar de kerk. Eerst liet men hen ongemoeid, maar toen de 'curate' een klacht indiende, was het met hun vrijheid gedaan. Niemand minder dan Grierson van Lagg had het op de kinderen gemunt.
'Stuur de dragonders naar hen toe', zo sprak de wreedaard, 'en wij zullen ze hun plicht leren.' De vader schrok, toen een bevel werd gegeven dat zijn beide dochters en ook Thomas, zijn zoon van zestien jaar, zich moesten schikken naar de wetten van het land.
Wat moesten zij nu beginnen? Het lukte vader Wilson niet om hen tot andere gedachten te brengen. Ook de moeder wist hen niet over te halen. Vrijmoedig spraken zij:
'Wij oordelen u niet, moeder, maar als wij naar de kerk van de "curate" (een hulpprediker) gaan, zou dat dan niet minder zijn dan een zondigen tegen God? Hij preekt Gods Woord niet, ook probeert hij er niet naar te leven, zoals blijkt uit zijn voortdurende dronkenschap. In de kerk te zitten, betekent dat wij het met de koning eens zijn en dat kunnen wij niet. Het betekent instemming met de vervolging van de arme Covenanters, wier enige fout is dat zij de zuivere godsdienst willen handhaven. Onze harten zijn met deze verjaagde en vervolgde mensen en wij zijn bereid in hun lijden te delen.'
Na een hartroerend afscheid verlieten de kinderen dezelfde nacht nog het ouderlijke huis om zich tegen de vervolging van de dragonders te verschuilen. De soldaten troffen, tot hun verbazing, de kinderen niet thuis aan. De sergeant zei tegen de moeder: 'Wanneer u ooit toestaat dat zij uw huis binnenkomen of als u ze ooit voedsel zult bezorgen, zullen wij u uit uw huis zetten en u doodschieten. Zeg mij nu waar zij zich schuil houden.'
De moeder kon alleen maar zeggen dat zij die nacht het huis verlaten hadden en dat zij niet wist waar zij zich ophielden. Hierop verlieten de dragonders het huis en kamden het gehele gebied uit. Zij doorzochten alle holen en spelonken die zij wisten te vinden en lieten hun zwaard gaan door al het dichte struikgewas. Ongeveer honderd soldaten werden in het huis van Wilson ingekwartierd en men schroomde niet om hem nog een hoge boete op te leggen.
De grot, waarin de kinderen zich verborgen hielden, is nog te zien. De schuilplaats werd gevormd door twee grote stenen die van boven tegen elkaar lagen, terwijl een kleinere steen bovenop lag. Het geheel was bedekt met braamstruiken en hier en daar heideplanten. Hier brachten zij de dag door en 's nachts gingen zij op zoek naar voedsel.

In februari 1685 waagden Margaret en Agnes het hun schuilplaats te verlaten. Thomas bleef achter in de bergen, maar de meisjes liepen naar Wigtown. De overlevering verhaalt dat zij hun intrek namen in het huis van **Margaret Lachlison** of Maclachnan, een weduwvrouw uit Wigtown. Deze Margaret was 'rijk in het geloof en een prinses in het hof des hemels.' Zij was een ongeletterde vrouw, die een notaris moest inschakelen om haar getuigenis op schrift te stellen. Maar zij was niet onkundig van de

verborgenheden van Gods koninkrijk. Zij kon haar eigen naam niet schrijven, maar de Naam van Christus kon zij spellen en deze was haar dierbaar.
Bij deze weduwe ontmoette Margaret Wilson een zekere Patrick Stuart die haar ouders goed kende. Van hem hoorde zij hoe de toestand thuis was. Op haar beurt vertelde zij van haar schuilplaats in de bergen. Hij nodigde haar uit in zijn huis, wat zij de volgende avond deed. Het verhaal wil dat Stuart haar hand vroeg, wat zij afwees. Vanwege deze teleurstelling nam de man wraak en stelde de vijand in kennis van het verblijf van Margaret. Anderen schrijven dat Patrick een glas wijn nam en op de gezondheid van de koning wilde drinken dat de meisjes weigerden.
Spoedig kwam een troep dragonders opdagen. Zij vonden de oude Margaret met haar huisgenoten op hun knieën. Eerst werden de twee meisjes gevangen genomen en in een vreselijke plaats, het 'Dievenhol' genoemd, opsloot. Op aanwijzing van Patrick, die op een beloning uit was, werd ook Margaret Lachlison opgepakt.
Zij werden als de grootste misdadigers behandeld. Vader Wilson stelde alles in het werk om de meisjes vrij te krijgen en hij wist gedaan te krijgen dat Agnes naar huis mocht komen. De gevangen vrouwen hadden geen bed om op te liggen. Slechts één keer per dag kregen zij voedsel, wat maar weinig was. Toch uitten zij geen enkele klacht. Zij gaven alles over aan de Heere en wilden instaan voor alle gevolgen van hun eigen belijdenis.

Uiteindelijk werden de vrouwen voor de beruchte Robert Grierson van Lagg geleid, 13-9-1685. Wat voor beschuldigingen kon deze man tegen hen inbrengen? Het was inderdaad een groot probleem om een gefundeerde aanklacht op te stellen. De getuigen noemden twintig godsdienstoefeningen in de bergen die zij hadden bezocht en zij beschuldigden hen zelfs van het meedoen aan de slag bij Bothwell Bridge.
'Wij zijn nooit in de buurt van Bothwell Bridge geweest', zei de jonge Margaret, 'en als wij er wel geweest waren, zouden wij slechts twaalf en zeven jaar oud geweest zijn toen die gebeurtenis plaatsvond.'
'Dan ben je bij de godsdienstoefeningen geweest', snauwde Grierson.
'Dat is waar en wij verkiezen deze ver boven de dode preken van de hulppredikers, wier harten blind zijn. Maar is het bijwonen van de prediking in de bergen dan een doodzonde?'
Omdat Grierson hier eigenlijk geen antwoord op wist te geven, dwong hij de vrouwen de eed van afzwering af te leggen. Zij moesten de *Apologetical Declaration* van Renwick met een eed verwerpen. In deze *Declaration* stond beschreven dat men het gezag van koning Charles verwierp, omdat deze verantwoordelijk werd geacht voor het vervolgen en doden van de Covenanters. Maar de vrouwen weigerden met beslistheid hieraan gevolg te geven.
De drie vrouwen weigerde die eed af te leggen.
'Ter dood dan, ter dood!' zo schreeuwde Grierson door de rechtszaal. 'Op 11 mei zullen jullie aan staken in de baai van Wigtown worden vastgebonden om daar verdronken te worden.'
Dit vonnis had niemand verwacht. Het hele dorp was verontwaardigd over de handelwijze van Grierson.
Vader Wilson haastte zich dadelijk naar Edinburgh om de tussenkomst van de Raad van State in te roepen. Zijn jongste dochter Agnes kon hij vrijkopen voor 100 Pond, maar voor Margaret kreeg hij geen gratie.
De zwaarste beproeving kwam nog. Margaret Wilson werd in de gevangenis lastig gevallen door haar vriendinnen die haar probeerden te overreden de bewuste eed af te leggen. Haar moeder huilde vele tranen bij haar in de vunzige cel en drong er bij haar

op aan om haar ouders te gehoorzamen. Maar het dappere meisje ontving buitengewone kracht van de Heere om te volharden in haar geloof. 'Zo vader en moeder mij verlaten, zal de Heere mij aannemen', zo sprak zij met beslistheid, terwijl haar ogen vol tranen waren.
'Maar er gaat een zwaard door mijn ziel', antwoordde haar moeder. 'Kun je niet zoveel toegeven dat je belooft elke sabbat naar de hulpprediker te luisteren?"
Dat zou betekenen dat ik de bisschoppen erken en dat ik ontken dat de vervolgde "Hillmen" gelijk hebben.' Covenanters werden ‘hillmen’ genoemd, dat wil zeggen: mensen van de heuvels.

Ook de **weduwe Margaret** deed een beroep op de Raad van State, die tenslotte besloot de uitvoering van het vonnis uit te stellen. (Reg. Sec. acta 55) Maar dit uitstel is nooit in praktijk gebracht. Wat de reden daarvan is, vermeldt de geschiedenis niet; wellicht wilde Grierson aan zijn barbaarse plan ten uitvoer brengen. Anderen schrijven dat de tijd te kort was om het bericht van uitstel vanuit Edingburgh naar Wigtown te brengen. Gods wegen zijn anders dan menselijke berekeningen. De twee vrouwen waren bestemd hun belijdenis met hun leven te bezegelen. Niet op het schavot, ook niet door het zwaard, maar door een marteling die tot het laatste toe hun geduld zwaar op de proef zou stellen. Zij hadden lijdzaamheid nodig en de Heere zou hun die niet onthouden. Hun marteldood was niet door vuur maar door *water.*

Zo brak de elfde mei aan. Majoor Windram kwam met een troep soldaten in de gevangenis van Wigtown om de twee vrouwen te halen. De zon scheen toen de twee Margarets aan de kant van het water van Bladnoch verschenen, waar veel mensen zich hadden opgesteld. Het was eb, toen zij de oever afdaalden in de richting van een tweetal staken die de soldaten in de bodem geslagen hadden. (De loop van de Bladnoch heeft zich in de loop van de jaren, veranderd. Eens stroomde het water vlak langs de oude kerk en het kerkhof en vandaar boog het af in de richting van de zee. Wanneer de eb intrad, kwam het zand over een afstand van mijlen aan de oppervlakte en was de diepe geul van de bedding van het stroompje zichtbaar. Maar kwam de vloed op, dan werden de oevers van de monding overspoeld door het zeewater dat zich in de baai van Solway ophoopte.)
Op kleine afstand van de kust stonden in de monding van de Bladnoch die twee staken opgesteld. De ene staak stond dichter bij de eerste huizen van Wigtown dan de andere. Aan de staak die meer zeewaarts stond, bond men de oude Margaret en aan de andere de jonge Margaret.
De aanblik hiervan deed vele gezichten verbleken. Vrouwen begonnen te huilen en mannen balden de vuisten. Langzaam begon de zee te stijgen en de koppen van de golven liepen uit op het zand. Ademloos keken de toeschouwers toe. Met ontzetting zagen zij de golven op de kust afkomen. Steeds dichterbij kwam het water. De voeten van de vrouwen werden al overspoeld, eerst die van de oudere Margaret en toen ook van haar zuster in het geloof. Het meisje zag dat de waterspiegel bij de weduwvrouw steeds hoger rees. Het zou niet lang meer duren, of zij zou ook tot aan haar middel in het ijskoude zeewater staan. En niet lang daarna zouden de golven tot aan haar lippen stijgen en haar het ademhalen beletten. Dan zou de langzame verdrinkingsdood intreden, want de touwen zouden haar blijven beknellen en ontsnappen onmogelijk maken.

De oude vrouw sprak het meisje moed in. Zij sprak in blijde lijdzaamheid: 'Al ging ik ook in een dal der schaduwen des doods, ik zou geen kwaad vrezen, want Gij zijt met mij; Uw stok en Uw staf die vertroosten mij.' Zo steeg het water al hoger en hoger.
De vijand zeide: het is niet nodig om tot haar te spreken, laat ze naar de hel gaan.
En de jonge Margaret? Bezweek haar hart bij het zien van het naderende einde? 'De Heere zal heden het water van de doodsjordaan voor mij klieven en ik zal het Lam aanschouwen in Zijn schoonheid', zo riep zij de menigte toe. Zij zag hoe de golven op het hoofd van de oude Margaret sloegen. Haar gebed was of de Heere dit lid van de strijdende kerk in de triomferende gemeente wilde opnemen.
'Hoe denk je daarover?' vroeg één van de soldaten haar, terwijl hij naar de oude vrouw wees. *'Wat ik denk? Ik zie Christus daar lijden. Denkt u dat wij de lijders zijn? Nee, het is Christus in ons, want Hij zendt niemand in de strijd in eigen krachten.'*
Toen opende zij het Nieuwe Testament dat zij bij zich droeg en begon het achtste hoofdstuk van de Romeinenbrief hardop te lezen. En over het wassende water van de Solway klonk het uit de mond van het meisje: 'Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest...' En ook: '...Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid of gevaar, of zwaard?' Toen de overwinning: 'Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars, door Hem, Die ons heeft liefgehad. Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Heere.'
Nadat zij deze troostwoorden van de apostel aan de oever van de doodsjordaan gelezen had, zong zij Psalm 25. En aan de oever van de baai, zongen velen met haar de woorden van David mee: (volgens Engelse versie)

'Mijn zonden en de misdragingen van mijn jeugd
Wilt u deze, o Heere, vergeten;
En denk aan mij naar Uw barmhartigheid
En naar Uw grote goedheid.'

Haar medelijdster was reeds onder de waterspiegel verdwenen en was al bij de Heere.

Nu was het haar beurt. Haar moeder liep een eindje in haar richting en smeekte haar met tranen om te zeggen: 'God zegene de koning.' Slechts enkele woorden en zij was gered. Moest haar dochter in de golven omkomen? Maar zij bezweek niet.
'Bid met mij, moeder, opdat ik op het laatste ogenblik niet bezwijk', zo riep zij haar moeder toe. Zij sloot haar ogen en hief haar hoofd op naar de hemel. Doodstil was het aan de oever. Alleen Grierson schroomde niet zijn spottaal te laten horen. Enkele golven spoelden over haar heen. Nu naderde het einde.
Opeens sprong een soldaat in het water, sneed de touwen door en bracht Margaret aan de kant. Het volk juichte, toen het druipnatte meisje in levenden lijve op het droge verscheen. Zij was bijna bewusteloos, maar spoedig sloeg zij haar ogen op. Majoor Windram kwam naar voren en vroeg of zij voor de koning wilde bidden. 'Ik wens de zaligheid van allen en wens niemand iets kwaads toe', zei zij zacht.
'O, Margaret, waarom zal je je leven wegwerpen', zo werkte haar moeder op haar gemoed. Smekend keek zij haar dochter aan. 'Zeg toch, God zegene de koning, God zegene de koning.

"God zegene hem, indien het Hem behaagt, want daar heb ik vaak om gebeden en daar bid ik nu om. Maar moeder, u begrijpt niet wat deze vijanden van de waarheid bedoelen.'
De radeloze moeder smeekte de soldaten om haar vrij te laten. 'Zij heeft het gezegd, laat haar vrij.'
'Wij hebben haar gebed niet nodig', zei de brute Grierson. Hij beval haar de eed te zweren en dreigde haar anders in de zee te smijten.
'Ik ben gewillig om te sterven; ik zal de eed niet afleggen. Ik hoop dat God u deze moord zal vergeven, voordat het uur van uw dood komt. Ik ben één van de kinderen van Christus en heb niets misdreven, waarvoor u mij zou mogen doden.'
Nu was zij nog niet in de golven. De vrijheid lachte haar toe. Zij was jong en hield ook van het leven. Maar door genade was het leven haar Christus geworden en daarom betekende het sterven voor haar winst. De kolkende branding was voor haar ogen. De beide staken waren al in de golven verdwenen. Haar trouwe metgezel was al ingegaan in de vreugde van haar Heere. En zou zij nu haar Meester verloochenen?
'Smijt haar in zee', schreeuwde Grierson. Twee soldaten grepen het meisje vast. Zij waadden zo ver zij konden door het zilte water dat tegen hen opspatte. Zij wierpen haar in de zee en hielden haar net zo lang onder water totdat zij stierf. Ook Margaret Wilson was ingegaan in de heerlijkheid waarvan zij hier op aarde een voorsmaak hebben mocht.

De beide vrouwen werden naast elkaar begraven op het oude kerkhof aan de voet van de Bank Street in Wigtown. De grafstenen met opschriften houden de gedachtenis levend aan deze martelaren voor de zaak van Christus. De herinnering aan de verdrinkingsdood van de twee Margarets liet een onuitwisbare indruk achter op de inwoners van het stadje.

Vader Wilson stierf 3 jaar na de dood van zijn dochter. Thomas ging in het leger van Prins Willem van Oranje.

Maar ook vijanden werden achtervolgd door het beeld van de twee staken in de baai die door het water overspoeld werden. Jaren na de misdaad liep een oude man rusteloos door de straten van Wigtown. Hij werd gekweld door een onuitblusbare dorst. Emmers vol water sleepte hij vanaf de pomp naar huis, maar zijn dorst bleek niet te lessen. Deze man was de schout van Wigtown, die eenmaal de spot gedreven had met Margaret Wilson toen ze uit de golven was opgetrokken. Margaret verklaarde dat zij haar leven kon bewaren door alleen maar enkele woorden te uiten die van haar gevraagd werden. De schout wierp haar toen met zijn hellebaard op de grond en riep: 'Neem nog een dronk, ezel.' Hierop werd Margaret in het water geworpen. De schout zou weten wat hij gezegd had en behalve de tergende dorst had hij ook een knagend geweten.

Er is ook nog een ander geval beschreven. Negentien jaar na het gebeurde verscheen een oude, ongelukkige man voor de kerkenraad van Wigtown. Hij vroeg toelating tot het Avondmaal en verklaarde met verdriet van zijn hart dat hij eens had meegedaan aan de gevangenneming van die vrouwen die in het jaar 1685 in deze plaats gevonnist waren om te sterven en dat het vaak zijn smeekbede tot God was ‘om ware bekering en vergeving van die zonde.’

Het was de baljuw McKeand die had deelgenomen aan het verhoor van de twee Margarets. Hij vertoonde blijken van oprecht berouw en werd dan ook in de gemeenschap van de kerk opgenomen.

4. Margaret Maxwell

Patrick Walker en Jock Purves schrijven dat gelijktijdig met de zusjes Wilson óók een meisje van 20 jaar werd veroordeeld. Zij heette Margaret Maxwell. Zij werd gestraft met 3 dagen lang door een beul geslagen te worden en aan zijn hand door de straten van Wigtown te lopen en één uur in de stokken aan de schandpaal te staan. Maar de verontwaardiging in het stadje was zo groot, dat er geen jongens of meisjes naar Margaret kwamen kijken toen ze tentoongesteld werd. Ook de deuren en de ramen bleven gesloten toen ze rondgeleid werd. Later gaf zij aan Walker een getuigenis van Margaret Lachlison, dat het een vrouw met diepe bevinding was.

5. ISABEL ALISON en

6. MARION HARVIE

Vier Covenanters gegrepen
Na het gebeuren in Torwood was Cargill in feite vogelvrij verklaard. Toch ging hij gewoon door met preken. Op 3 oktober sprak hij in Craigmad bij Falkirk over: 'De dagen zijn nabij gekomen en het woord van ieder gezicht' (Ez. 12:23). Hij waarschuwde voor de dreigende oordelen die het land te wachten stonden vanwege hun afval en verbondsbreuk. De vijand loerde op hem en zocht hem te grijpen. Bij Linlithgow Bridge ontsnapte hij ternauwernood aan een troep soldaten. Zijn paard werd onder hem vandaan geschoten en enkele hoorders meegevoerd. Hij vond het beter om voortaan 's nachts te reizen en zich overdag schuil te houden. Vooral de gouverneur van het Blackness kasteel had het op hem voorzien. Hij kon het niet zetten dat Cargill hem in Queensferry ontglipte toen Henry Hall kon worden gepakt. Nu probeerde hij hem met list te vangen. Hij huurde de veerman van Queensferry, James Henderson, in om hem te zoeken en uit naam van enkele vrienden van de predikant uit Fife een brief te overhandigen, waarin het verzoek gedaan werd om voor hen te komen preken. Henderson wist hem te vinden en deed het voorstel om hem de volgende dag over te zetten. Cargill was zich nergens van bewust toen hij met nog vijf anderen, drie mannen en twee vrouwen, op weg ging. Een bende krijgsvolk wachtte hen echter op.
Eerst grepen zij de twee vrouwen en twee mannen die te voet waren. Eén vrouw wist echter te ontglippen en waarschuwde Cargill, die hierop onmiddellijk rechtsomkeert maakte naar Edinburgh.

De vier gevangenen werden geboeid naar de stad gevoerd en zonder pardon ter dood gebracht. Het waren **Archibald Stewart, James Skene, John Potter en Marion Harvie.** Stewart, Skene en Potter werden op 1 december bij het 'cross' terechtgesteld.
Marion Harvie vond samen met een andere vrouw uit Perth, **Isabel Alison,** op 26 januari 1681 op de Grassmarket de dood. Hun enige 'misdaad' was dat zij de preken van Cargill beluisterden en achter zijn beginselen stonden!

Tijdens Cargill's verblijf in Engeland werd Edinburgh opgeschrikt door een ongewone terechtstelling. Het was nog niet eerder voorgekomen dat van het vrouwelijk geslacht onder de Covenanters naar het schavot waren gebracht. Isabel Alison en Marion Harvie bekrachtigden op 26 januari als twee geloofsheldinnen hun belijdenissen met de marteldood. Moedig en standvastig ondergingen zij hun lot en hun laatste toespraken op het schavot geleken op hemelse lofzangen.
Isabel was een jonge ongetrouwde vrouw uit **Perth** en was gegrepen omdat zij enkele godsdienstige mensen in die stad ernstig had gewaarschuwd.
Marion was een dienstmeisje van 20 jaar uit Bo'ness. Ze werd gepakt toen de veerman van Queensferry voor Cargill een hinderlaag gelegd had. De verhoren van beide vrouwen zijn bewaard gebleven. De rechters en een predikant, Archibald Ridell (eens de metgezel van John Welch die op de Bass Rock gevangen was geweest vanwege zijn preken in de open lucht, maar later het 'Indulgence' had aanvaard), probeerden hen ervan te overtuigen dat Cargill en Cameron opstandelingen waren die het wettige gezag aanrandden.

Op een bewonderenswaardige wijze dienden deze eenvoudige vrouwen hun wrede rechters van repliek. Generaal Thomas Dalzell was ook aanwezig en dreigde Marion zelfs met de pijnbank. De Heere opende naar Zijn belofte hun monden om de leugens van de tegensprekers scherp te veroordelen.

Verhaal van het verhoor van Isabel Alison en Marion Harvie
door Archibald Ridelll, ingedrongen dienaar te Kippén. Riddell was eerst een voornaam veldprediker

Om zeven uur 's avonds werden wij geroepen, om door Mr. Ridell verhoord te worden, wat geschiedde op bevel van de Raad. Toen wij binnen kwamen was het hoofd van de gevangenis, met de bewakers en enige heren tegenwoordig. Zij vroegen ons te gaan zitten.
Het hoofd van de gevangenis zeide: “Mr. Ridell, de Raad heeft mij bevolen deze vrouwen tot u te brengen, om met haar te spreken en te trachten ze tot berouw te brengen.”
Wij protesteerden en zeiden: Wat berouw betreft, wij weten niet wat wij misdaan hebben.
Daarop antwoordden zij: Het kan u geen kwaad doen om een samenspraak te hebben met een van uw leraars.
Wij zeiden daarop: Deze leraars zijn uw dienaars, en wij kunnen ze niet beschouwen als leraars van Jezus Christus, en daarom behoren zij niet tot onze leraars.
Mr. Ridell vroeg: Indien de Raad Mr. Cargill wilde zenden, zou je dan niet met hem willen spreken?
Ons antwoord was: Mr. Cargill is niet tot uw beschikking, maar indien hij zou doen wat u en de overigen van u gedaan hebben, zo zouden wij hem afwijzen.
Mr. Ridell stelde voor een gebed te doen.
Wij zeiden dat wij ons bezwaard gevoelden samen met hem te bidden.
Hij vroeg: Waarom?
Wij zeiden: Wij weten dat de strekking van uw gebeden gelijk zal zijn aan die van uw spreken.
Hij antwoordde: Ik zal geen enkele van uw beginselen in mijn gebed aanhalen, maar alleen vragen of God u wil laten zien het kwaad dat in uw handelingen is.
Wij vertelden hem dat wij geen van zijn gebeden verlangden.
Zij vroegen: Wilt je hem dan niet horen?
Wij hernamen: Gedwongen gebeden hebben geen waarde; waarom wil hij met ons bidden, meer dan met onze broeders die ons zijn voorgegaan? Zij hielden wederom aan op een gebed. Wij zeiden: Het zou een spotten met God zijn.
Zij vroegen: Waarom?
Ons antwoord was: Wij kunnen ons in het gebed niet met hem verenigen.
Nu begon Mr. Ridell met ons te debatteren en zeide: Wij kunnen in de ganse Schrift geen enkel voorbeeld vinden, waaruit wij vrijheid kunnen nemen, om de burgerlijke overheid niet te erkennen.
Wij antwoordden: Er was nooit eerder zulk een overheid als wij hebben. Hij haalde het voorbeeld van Manasse aan, die het bloed van de profeten door de straten van Jeruzalem deed stromen.
Wij zeiden, dat hier de vraag moest worden gesteld of hij daarin had volhard.
Hij haalde toen het voorbeeld van koning Joas aan.

Daarop antwoordden wij: Hij was slechts een kind toen het verbond bezworen werd, en dat dit niet het geval was met hen, voor wie hij nu pleitte.
Daarop noemde hij Nero, die de stad in vuur zette, en de kerken beroofde, en dat de apostel evenwel aanspoorde tot onderwerping aan de overheid die toen aan het bewind was.
Ons antwoord was: Deze vermaning werd gegeven in de Heere, in zover de overheid geroepen was de kwaden te straffen.
Hij zeide: Ofschoon zij goddeloos waren, toch mochten zij niet geheel verworpen worden.
Wij antwoordden: Wat betreft de overheid in dit land, vóór hun afsnijding door de ban, zou het ons niet zo duidelijk geweest zijn, dat wij hen hadden te verwerpen.
Hij wierp ons tegen dat er te Torwood slechts zeven personen in de kerkelijke ban waren gedaan, en waarom wij het gezag van anderen buiten hen niet erkenden.
Ons antwoord was: Deze zeven hadden de grootste invloed en de anderen volgden hen na.
Hij hernam: Hoe kan één man op zich nemen het zwaard van de kerkban te trekken, want zo iets was nooit gehoord in enig geslacht.
Wij antwoordden: Waarom niet één man, daar er geen andere getrouwen waren, en de kerk heeft macht ergerlijke personen uit te werpen, hetzij hoog, hetzij laag.
Hij zei: Wie is de kerk?
Wij vertelden hem dat er een ware Kerk in de wereld is en dat kleine handvol, hoe gering ook, was er een deel van, en dat wij van dat handvol deel uitmaakten. En, zeiden wij, hoewel ons bloed wordt geëist, toch hopen wij dat op deze grondslag de levendige kerk zal uitbreiden.

Ondervraging door de Geheime Raad van ISABEL ALISON, nadat Marion Harvie op dezelfde wijze ondervraagd was.

Maandag 17 januari 1681.

P. C. De eerste vraag was: woon je te St. Johnstoon?" [De oude naam voor Perth]
Ik antwoordde: ja.
Op de tweede vraag, welke mijn bezigheden waren geweest, antwoordde ik niet.
De bisschop Paterson vroeg: Heb je gesproken met Donald Cargill?
Ik antwoordde: Sir, gij schijnt een man te zijn, tot wie ik beter niet kan spreken.
Daarop vroeg de bisschop aan een ander om mij dezelfde vraag te stellen.
Ik antwoordde: Ik heb hem gezien, en ik wenste dat ik hem vaker, gezien had.
Zij vroegen of ik goedkeurde wat hij tegen de burgerlijke overheid had gedaan in de afsnijding te Torwood.
Mijn antwoord was, dat ik het goedkeurde.
De volgende vraag was of ik de Bijbel kon lezen, wat ik bevestigde.
En of ik dan niet wist welke plichten wij hebben jegens de overheid.
Hierop antwoordde ik: Wanneer de overheid het zwaard voor God draagt, overeenkomstig de Schriften, zo zijn wij haar alle eerbied verschuldigd. Doch wanneer zij het werk van God tegenstaat, en zij zich tegenover Hem stelt, zo is het de plicht van Gods dienaren haar wetten en voorschriften te veroordelen.
P. C. vroeg: Erken je de Sanquhar Declaration?
Ik antwoordde: die erken ik
P. C. Erken je de documenten omtrent Queensferry die gevonden zijn bij Henry Hall?

I. A. U hebt dat toch niet nodig?
P. C. Ken je Mr. Skene?"
I. A. Ik heb hem nooit gezien
P. C. Heb je contacten met de rebellen?
I. A. Ik heb nooit omgang met rebellen.
P. C. Heb je contact met David Hackston?"
I. A. Ik heb contact met hem, en ik loof de Heere dat ik hem ooit ontmoet heb, want ik hem in hem nooit anders gezien dan een Godzalige en vrome jonge man.
P. C. Was het doden van de bisschop van St. Andrews een vrome daad? [James Sharp, aartsbisschop van St. Andrews, werd door Covenanters gedood op 3 mei 1679]
I. A. Ik heb hem nooit horen zeggen dat hij hem gedood heft. Maar als God iemand wegneemt, en Hij het op hem legt om hem te doden vanwege Zijn rechtvaardig oordeel, dan heb ik niets te zeggen.
P. C. Heb je John Balfour, die vrome jongen, gezien?
I. A. Ik heb hem gezien.
P. C. Waar?
I. A. Dit zijn vreemde vragen die ik niet verplicht bent te beantwoorden.
Waarop zij zeiden: je moet niet denken dat dit tegen je getuigt.

Daarop werd mij gevraagd wat ik dacht van het voorschrift in de Belijdenis des geloofs, dat overheden moeten gehoorzaamd worden, zelfs al zijn zij heidenen.
Ik antwoordde, dat dit een heel andere zaak was, daar de tegenwoordige overheid beleed de waarheid te erkennen, maar er wezenlijk tegen streed, en toonde vijandig te staan tegenover Gods Woord.
Zij vroegen, wie daarover oordelen moest.
Ik zeide: De Schriften der waarheid en de Geest van God, en niet mensen die zelf de waarheid verworpen hebben.
Daarop werd mij de vraag gesteld of ik de twee Hendersons kende, die lord St. Andrews vermoordden.
Isabella: Ik ken de Lord St. Andrews niet.
P. C. Noem je hem Mr. James Sharp?
Daarop werd mij gevraagd of ik, alles wat ik had gezegd, wilde erkennen als mijn eigen woorden, want, zeiden zij, het zal u op de Grass-Market gevraagd worden. Zij beklaagden mij dat ik mijn leven in de waagschaal stelde in godsdienstgeschillen.
Ik antwoordde, dat ik mijn leven maar gering achtte, waar het ging over het erkennen van de dierbare waarheden van mijn Heere en Meester, want Hij heeft mij bevrijd van de eeuwigdurende toorn, en heeft mij verlost. En wat mijn leven betrof, daarover mocht Hij beschikken.

Op een volgende vraag zeide ik, dat Christus een Koning is, en dat wij Zijn koninklijke heerschappij erkenden.
De bisschop zei, dat zij Hem ook erkenden.
Ik antwoordde, dat wij de droevige gevolgen van het tegendeel ondervonden.
Hij beklaagde mij, wegens het verlies van mijn leven.
Ik vertelde hem dat hij mij veel meer kwaad had gedaan dan het verlies van mijn leven, of van al de levens die hij had genomen, want het had mij veel meer bedroefd, dat vele zielen waren gedood door hun valse leer.
Hij vroeg: In welk stuk van de leer dwalen wij?
Ik zeide, dat die vraag reeds door anderen beter beantwoord was, dan dat een arm meisje kon doen.

Zij zeiden dat onze leraars ons op een dwaalspoor hadden gebracht, en ons daar hadden gelaten.
Ik antwoordde dat hun leraars heden dit zeiden en morgen wat anders, en dat wij niet verplicht waren hen te volgen.
Zij beklaagden mij, want, zeiden zij, gij hebt een goed verstand en een vlug begrip, en zij verlangden dat ik goede raad zou aannemen.

Ondervraging door de rechters, het Hof van Justitie
De volgende dag werd ik voor de rechters geroepen, en zij vroegen mij of ik bleef bij hetgeen ik de vorige dag had gezegd.
Ik antwoordde dat ik er geen enkel gedeelte van terugnam.
Zij zeiden: Je hebt erkend dat je de moordenaars van de bisschop schuilplaats hebt verleend.
Ik ontkende dat ik dat gezegd had, en dat ik geen onwaarheid voor mijn rekening wilde nemen.
Zij verlangden dat ik over zou zeggen, wat ik de vorige dag gezegd had.
Ik antwoordde: Wilt u dat ik mijn eigen aanklager zal zijn?
Zij zeiden, dat de advocaat mijn aanklager was. (Mr. Mackenzie)
Mijn antwoord was: Laat het hem dan zeggen.
Zij lazen daarop de zaken voor die de vorige dag verhandeld waren tussen de raad en mij, en drongen er op aan dat ik ja of neen zou zeggen.
Ik zeide: U hebt mij reeds te veel moeite aangedaan met het stellen van vragen, en ik weet dat gij een gerechtshof uitmaakt, waartegen ik beter kan zwijgen.
Zij zeiden: Ontkent je ons gezag en het gezag des konings?
Ik antwoordde: Ik erken u niet, omdat gij het zwaard draagt tegen God, en niet vóór Hem. U hebt deze negentien of twintig jaren er uw werk van gemaakt Hem te onttronen, door jaar na jaar een eed af te leggen tegen Hem en tegen Zijn werk, en u hebt uzelf aangematigd de macht die Hem alleen toekomt, te geven aan een sterfelijk schepsel. U hebt de leden van hun Hoofd Christus en van elkander afgescheurd.
Zij vroegen: Wie leerde je deze beginselen?
Ik zeide: God Zelf heeft ze mij geleerd, en ik ben Hem er dankbaar voor.

Daarop brachten zij ter sprake het papier dat gevonden was op Richard Cameron, en de papieren welke zij in handen hadden gekregen te Queensferry. (de Sanquar Declaraton) Zij vroegen mij of ik het met de in houd eens was.
Ik zeide dat ik het er mee eens was, daar alles wat in die papieren stond, overeenkomstig de Schriften was, daar ik niet kon zien waarin zij daarvan afweken.
Hun volgende vraag was: Hebben Mr. Welch of Mr. Ridell u deze beginselen geleerd?
Hierop antwoordde ik: Ik zou niet gaarne iets zeggen, waaruit u aanleiding zou nemen, om iemand verkeerd te beoordelen. Zij zeiden dat ik voorzichtig moest zijn in mijn spreken, daar ik ondervraagd werd op leven en dood.
Mij werd daarop gevraagd, wanneer ik de twee Hendersons en John Balfour (leiders van conventikels) zag, en of ik hen gezien had na de dood van de bisschop.
Ik antwoordde, dat zij sindsdien openbaar in het land verschenen waren. Zij vroegen: Sprak je met hen in de laatste twaalf maanden? Ik zeide: Ja.
Dan, zeiden zij, komt uw bloed op je eigen hoofd neer, en wij zullen er vrij van zijn.
Mijn antwoord was: Zo sprak Pilatus ook, maar het was de vraag of het waar was. U hebt niets tegen mij in te brengen, dan dat ik de waarheid van Christus, en Zijn vervolgde leden aanhang.
Daarop antwoordden zij niets.

Verslag van wat zij zeide voor de gezworenen. Dezen vormden de jury, die het schuldig of onschuldig moest uitspreken.

Daarna lazen zij mijn aanklacht voor.
Zij vroegen of ik er iets tegen had in te brengen.
Ik zei: Niets.

Toen vroegen ze of zij het wilde ondertekenen, maar zij weigerde.
Waarna zij het voor haar als volgt onderschreven.

"Edinburgh, 6th Dec., 1680.
"The said day, in presence of the lords justice-clerk and commissioners of justiciary, sitting in judgment, compeared Isabel Alison, prisoner; and being interrogate concerning several matters, answered, That she was not obliged to answer to the lords of justiciary, for she did not look upon them as judges, and declined their authority, and the king's authority, by which they sit, because they carry the sword against the Lord; and, owns the Bond of Combination, [This was a bond or covenant for mutual defence, which Richard Cameron, and about thirty being read to her, as also the Declaration at Sanquhar, she adhered thereto; and said she saw nothing in them against the Scriptures, and therefore she owned them, but refused to sign this her declaration, though she can write.
(Sic subscribitur,)
"MAITLAND.
"DANIEL BALFOUR.
"JA. FALCONER.
"ROGER HOG."

Thans werd besloten om haar te dagvaarden voor het Hof van Justitie op grond van haar eigen belijdenis. De uitspraak over haar en Marion Harvie zou maandag 17 januari 1681 plaats vinden. Ze werd beschuldigd van het ontvangen, onderhouden, steunen en corresponderen met Mr. Donald Cargill, Mr. Thomas Douglas, Mr. John Welsh, Mr. Richard Cameron, en de onbeschofte moordenaars van Aardsbisschop Sharp, en met predikanten die opstand en rebellie preken. Verder, dat zij toestemde en erkende en "The Fanatics' New Covenant," (Queensferry Paper or Covenant) en de Sanquhar Declaration.

Daarop werden de getuigen geroepen, en zij legden de eed af. Eén van de juryleden was zozeer overtuigd van het onrechtvaardig vonnis, dat hij zijn hand niet kon opsteken, daar hij zó beefde.

Ik vertelde hun, dat alle overheid en macht van God was, en dat ik hen niet aanvaardde, indien zij tegen God streden, doch dat ik daar niet zou staan, indien zij niet tegen God streden. Ik nam een ieder van hen tot getuige tegen elkander, wanneer zij voor God zouden verschijnen, dat hun vonnis wat zij zouden uitspreken ging over mijn belijdenis van Christus, en over het erkennen van Zijn Evangelie en van Zijn leden. Ik mocht het Evangelie niet ontkennen, opdat ik mij niet begaf in gevaar van Christus te verloochenen, en daarom door Hem verloochend te worden.

Zij vroegen mij of ik in enig opzicht iets tot hen te zeggen had.
Ik antwoordde: U zijt allen gelijk, want geen eerlijk man zou zich voor dit werk lenen.
Zij zeiden: Het is tegen onze wil uw leven te nemen.
Daarop heb ik gezegd, dat indien dit waar was, zij niet naar mijn leven zouden staan.

Sir George M' Kenzie, advocaat van de koning las haar belijdenis voor.
"Zij zijn niet schuldig aan strafbare feiten," zei de jury.
"Verraad is een misdaad," zei hij; maar corrigerende zichzelf voegde hij eraan toe:
"Het is waar, het is geen misdaad in hun ogen, maar wel overeenkomstig onze wet. Laten we verder gaan volgens onze weet, en als u niet wilt, ik ga verder. Wij zijn er niet op uit om hun levens weg te nemen, want we hebben alles geprobeerd om met hen te onderhandelen. We hebben predikanten gestuurd, maar we bereiken niets met hen.
De jury ging vanuit het Hof naar de jurykamer om de artikelen op te stellen die hun veroordeling inhielden. Zij verklaarden beide vrouwen schuldig ten opzichte van de toestemming aan de regels van de Covenanters, maar konden geen bewijs vinden dat zij rebellie pleegden.

Uitspraak.
De uitspraak luidde, op vrijdag 21 januari om 12 uur zou hun vonnis uitgesproken worden.
Op de 21ste januari luidde hun vonnis: dat de twee vrouwen opgehangen zouden worden op Grassmarket van Edinburgh, op woensdag 26 januari tussen 2 en 4 uur in de middag.

Laatste brief van Isabel Alison.

Daar ik veroordeeld ben te sterven op de Grass-Market in Edinburg, wil ik u de redenen schrijven, waarom ik lijd.
Ik werd op bevel van de Raad te Perth in mijn eigen kamer gevangen genomen, en door een sterke wacht naar Edinburg gebracht, waar ik in de kerker werd gezet. Ik werd eerst verhoord door een commissie en daarna door de Raad.
Mij werd onder meer gevraagd of ik de kerkelijke ban, door Donald Cargill te Torwood uitgesproken, goedkeurde en of ik instemde met hetgeen geschreven was op een papier dat gevonden was op Richard Cameron.
Ik antwoordde op deze vragen, dat ik ermee instemde. Ik vertelde hun verder, dat ik hun gezag niet kon erkennen, daar zij de oorlog aan Christus hadden verklaard, en het zwaard niet droegen vóór Hem, maar tégen Hem. Ik denk dat niemand dezulken kan erkennen, tenzij hij Christus verloochent. Laten vijanden en geveinsde vrienden zeggen wat zij willen, ik kon mijn leven niet anders kopen dan door de verloochening van het koninklijk ambt van Christus.
Zo leg ik dan mijn leven af wegens het erkennen en trouw blijven aan Jezus Christus, Die een vrije Koning is in Zijn eigen huis. Ik dank de Heere dat Hij mij daartoe geroepen heeft.
Ik betuig mijn trouw aan de gehele Bijbel, het Oude en Nieuwe Testament.
Ik protesteer tegen al het geweld, gepleegd tegen het werk van God. Ik laat mijn getuigenis achter tegen al het bloed dat vergoten is op schavotten, in het veld en op de zeeën, om al de wreedheid die daarin bedreven is tegen het volk van God.

Ik laat mijn getuigenis achter tegen het verbranden van het verbond, dat Schotland met God gemaakt heeft.
Ik laat mijn getuigenis achter tegen de ontrouw van leraars, tegen hun zwijgen, toen het werk van hun Meester werd verbroken. Het grootste gedeelte van hen heeft hun Meester verlaten, zonder zoveel als één woord te spreken tegen het ongelijk dat Hem werd aangedaan. Zij zijn een strik geworden voor het arme volk dat nu de hulppredikers gaat horen, die ook verstrikt zijn. Mijn droevige ervaring die ik zelf in dit opzicht heb opgedaan, brengt dit te meer in mijn geheugen.
Ik laat mijn getuigenis achter ten gunste van het censureren van die waardige Mr. Cameron, en van anderen die door God waren geroepen, om de volle raad Gods te verkondigen, en om te getuigen tegen de zonden van dit geslacht. Ik vrees dat wanneer God onderzoek zal doen naar het bloed, ook handen van leraars daaraan schuldig zullen worden bevonden.
Wat mijn eigen bloed betreft, zij die moedwillig hebben meegewerkt om het te doen vergieten, ik laat hen aan God over en aan hun eigen consciëntie. Doch ik mag het wettig ten laste brengen van de verklaarde vijanden van God in dit land.
Ik laat het op de bloeddorstige Raad, die bevel gaf mij gevangen te nemen.
Ik laat het op de griffier van Perth, en op hen die met hem waren toen ik werd gevangen genomen, en op de mannen die: mij bewaakten, want zij allen zijn schuldig aan mijn bloed.
Ik laat het op Sir George Mackenzie en op de rest van dat bloeddorstige hof.
Ik neem de Heere tot getuige tegen hen.
Zij zeiden bij het verhoor, dat het mijn plicht was het gezag te gehoorzamen.
Ik vertelde hun, dat zij gezworen vijanden van God waren, zodat het onmogelijk was beiden, God en hen, te gehoorzamen.
Zij vroegen of er ooit een tijd was geweest, waarin ik de koning als onze wettige vorst had beschouwd.
Ik antwoordde: Ja, want hij aanvaardde het verbond met God, doch hij heeft het verbroken, en Gods banden verscheurd, en zoveel tirannie en wreedheid bedreven, dat er rechtvaardige redenen waren om hem en hen beiden te verwerpen.
Zij zeiden: je bloed zij op je hoofd!
Maar ik antwoordde dat het op hun eigen hoofd zou neerkomen, want het was wegens mijn erkennen van het koninklijk ambt van Christus, dat zij mij deden lijden.
Nu, ik dank de Heere, ik ben vrij van Jezuïtische beginselen. Gods Woord is mijn regel, en wanneer gehoorzaamheid aan mensen in strijd is met gehoorzaamheid aan God, dan moet ik menselijke voorschriften verwerpen.
Ik laat mijn getuigenis achter tegen Mr. Archibald Ridell, want hij gehoorzaamt deze goddeloze mannen om ons te verstrikken. Hij bestreed ons, voor deze goddeloze vijanden van Christus, die ons leven zoeken voor onze trouw aan de waarheid, en hij verweet ons dat onze belijdenis enkel inbeelding was. Ik heb menigmaal betreurd dat ik hem vroeger ging horen, want hij ontkent nu wat hij eertijds leerde. Doch indien gij mij geloven wilt, die binnen weinig tijds voor God verschijnen moet, hij heeft de goede belijdenis niet gevonden maar verloren. Ik wens dat de Heere het hem zal vergeven.
Ik dank de Heere. Wat alleen tegen mij ingaat, kan ik van harte vergeven, doch wat ingaat tegen God en Zijn waarheid, heb ik over te laten aan God, Die de Rechter is van allen.
Nu, ik wens tot hen die zoeken hun klederen rein te bewaren, te zeggen: „Zijt nuchteren en waakt, want uw tegenpartij de duivel gaat om als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden."

Daar ik wens dat gij vurig zult zijn voor de waarheid, zo hoop ik dat gij zult arbeiden tegen een geest van zwakheid. Zijt meer gereed om te treuren over de struikelingen van anderen, dan ze tot een onderwerp van uw gesprek te maken. Arbeidt om ernst te maken van de godsdienst, want het kan op de proef komen. O, het eeuwigdurend verbond is mij nu zoet.
Ik moet u ook zeggen, dat zij die Christus willen volgen, niet bevreesd moeten zijn voor het kruis. Ik kan er dit zegel op zetten: „Zijn juk is zacht en Zijn last is licht." Ja, dikwijls heeft Hij het mij gemakkelijk gemaakt onder beproevingen, waar ik nooit dacht doorheen te kunnen komen. Hij is de enige gewenste Meester, maar Hij moet tot het einde toe gevolgd worden.
Gij allen die Hem bemint, verblijdt u in Hem. „Heft uw hoofden omhoog, zijt zeer verblijd, want de dag van uw verlossing is nabij." Laten uw harten niet bezwijken, en uw handen niet slap worden.
Mijn lieve vrienden, gaat voort in de kracht des Heeren, want ik hoop dat Hij altijd een overblijfsel zal hebben, beide van zonen en dochteren, die Hem zullen aankleven, ofschoon zij weinigen zullen zijn, 'evenals enkele beziën aan het uiterste der takken'.
Doch wat zal ik zeggen, om Christus en Zijn kruis aan te bevelen! Ik dank de Heere, en lof zij Zijn heilige naam, Hij heeft mijn gevangenis tot een paleis voor mij gemaakt. En wat ben ik, dat Hij zo goed voor mij is geweest! Hij heeft tot Mij gezegd: „Uw misdaad is van u geweken en uw zonde is verzoend." O, hoe groot is Zijn liefde tot mij! Hij heeft mij tot hiertoe gebracht om te getuigen tegen de gruwelen der tijden, en mij bewaard voor verflauwen, en heeft mij gegeven mij in Hem te verblijden.
Nu, ik dank de Heere dat Hij mij ooit een leven gaf om het voor Hem af te leggen.
Vaarwel alle schepselen waarin ik tijdelijk verkwikking heb gevonden. Vaarwel, dierbare Bijbel. Vaarwel gij oprechte vrienden in Christus. Vaarwel geloof en hoop; vaarwel gebeden en alle plichten; vaarwel zon en maan. Nog een weinig en ik zal vrij zijn van zonden en ellenden.
Welkom eeuwige blijdschap in de Vader, Zoon en Heilige Geest, eeuwige liefde, eeuwige vreugde, eeuwig licht.

De laatste woorden van Isabel Alison.

Nadat zij de 84ste Psalm had gezongen, en het l6de hoofdstuk van Markus had gelezen, riep zij over het schavot: *Verblijdt u in de Heere, gij rechtvaardigen, wederom zeg ik u: Verblijdt u.*
Zij verlangde te bidden, maar de majoor wilde het haar niet toelaten. Hij bracht haar naar de voet van de ladder, en daar bad zij.
Toen zij de ladder opging, riep zij uit: Weest dan ijverig en bekeert u. Hebt de Heere lief, gij allen die Zijn dienaars zijt. O, hebt Hem lief, vrienden, want er is leven in Zijn gunst.
Daarna zei ze: o, gij, Zijn vijanden, wat zult gij doen, waar zult gij vlieden in die dag? Want er komt een droevige dag over alle vijanden van Jezus Christus. Gaat uit van hen, gij allen die des Heeren volk zijt.
Daarna sprak zij: Vaarwel alle geschapen vertroostingen, vaarwel dierbare Bijbel, waarin ik het meeste vermaak vond, en die mij zoet is geweest sinds ik in de gevangenis kwam. Vaarwel christenbekenden. *Nu, in Uw handen beveel ik mijn geest, Vader, Zoon en Heilige Geest.*

6. MARION HARVIE

Marion Harvie was een dienstmeisje van 20 jaar uit Borrowstounness. Zij zegt in haar antwoorden voor de Kroonraad, dat haar vader zich had aangesloten hij de Covenanters, zodat ze naar alle waarschijnlijkheid het voorrecht een godsdienstige opvoeding had genoten. Ze was vijftien jaar oud, toen dit godsdienstonderwijs vrucht afwierp. Door een predicatie van Richard Cameron ontwaakte in haar ziel een besef van zonde. Van toen af nam ze elke gelegenheid waar om de vervolgde predikanten te horen, zoals, Donald Cargill, John Welch, Richard Cameron en Archibald Ridell. Helaas is Ridell later afvallig geworden, althans hij aanvaarde de 'Indulgence' en probeerde de vrouwen te overtuigen dat Cameron en Cargill opstandelingen waren.

GEVANGENNEMING EN VERHOOR

In november 1680 werd ze gevangen genomen, door middel van een plan om Ds. Donald Cargill in de val te laten lopen. James Henderson van North Queensferry, een verrader in dienst van Middleton, de gouverneur van Blackness, ontdekte Cargill in Edinburgh en wist hem over te halen om naar Fife te komen om te prediken. Intussen lagen te Muttonhole de soldaten op de loer, niet ver van Edinburgh op de weg naar Queensferry.
James Skene, Archibald Stewart, Mevr. Muir, en **Marion Harvie** vertrokken te voet, terwijl Donald Cargill en James Boig te paard zouden volgen. Toen ze te Muttonhole kwamen, werden ze door de soldaten gegrepen, maar in de verwarring ontsnapte Mevr. Muir. Ze vluchtte naar Edinburgh en hield onderweg Cargill en Boig tegen, zodat die beiden ontkwamen.
Marion Harvie, James Skene en Archibald Stewart werden als gevangen naar Edinburgh gebracht.
Henderson, zegt Patrick Walker, ontving de bloedprijs, en kocht of bouwde een veerboot, die hij de „Katharina" noemde; maar velen waren bang om daarmee het water over te steken. Henderson werd hierna diep ongelukkig en verachtelijk in de ogen van alle weldenkende mensen, en sommigen verklaren, dat hij vloekende stierf, nadat hij dat loon voor zijn verraad had ontvangen.

Marion Harvie werd voor de Kroonraad gebracht. Haar antwoorden op de haar gestelde vragen vormen het eerste deel van haar 'Getuigenis'. Hetzelfde gebrek aan ernst was er in vragen, die haar vijanden haar stelden, als in het onderzoek van Isabel Alison. Dalziel, met kenmerkende wreedheid, dreigde haar met de „boots" (een martelwerktuig); toch was haar houding waardig en kalm.

Op maandag 17 januari 1681 werd ze evenals Isabel Alison schuldig verklaard, maar het vonnis werd tot de volgende vrijdag uitgesteld. Haar vonnis luidde, „dat zij naar de „Grassmarket" van Edinburgh zou worden gebracht op woensdag 26 januari, tussen twee en vier uur 's middags om daar opgehangen te worden en dat al haar bezittingen zouden vervallen aan onze soevereine heer"; alles werd verbeurd verklaard.

Marion Harvie's getuigenis eindigt met een verslag van haar laatste ogenblikken. Zij behield het geloof, de hoop en het vertrouwen tot het einde toe. Toen ze bij het schavot kwam, zongen zij en Isabel Alison Psalm 84.

GESCHREVEN GETUIGENIS VAN MARION HARVIE.

Een verslag van haar antwoorden voor de Geheime Raad te Edingburgh.

Zij vroegen mij, hoe lang het geleden was, sinds ik Mr. Donald. Cargill zag.
Ik zeide, dat ik niet precies kon zeggen, wanneer ik hem zag.
Zij vroegen: Zag je hem in deze laatste drie maanden?
Ik antwoordde, dat het wel mogelijk was.
De volgende vraag was: Erkent je zijn verbond?
Ik zeide: Welk verbond?
Zij lazen het mij voor, waarop ik gezegd heb, dat ik het erkende.
Daarop zeiden zij, dat dit verbond en andere verbonden mij niet verplichtten om het gezag van de koning te ontkennen.
Ik antwoordde: Zo lang de koning zich hield aan de waarheden Gods, welke hij bezworen heeft, waren wij verplicht hem te erkennen. Doch toen hij zijn eed verbrak, en Christus beroofde van Zijn koninklijke rechten, waren wij verplicht zijn gezag te ontkennen, waartoe u ook verplicht bent.
Daarop werd mij gevraagd, wat mijn bezigheden waren.
Ik vertelde hun, dat ik gediend had.
Zij zeiden: Diende je de vrouw, die aan Mr. Donald Cargill een schuilplaats gaf?
Ik antwoordde: Op die vraag wil ik niet ingaan.
Zij vroegen: Wie onderwees je in je beginselen?
Ik zeide: Christus, door Zijn Woord.
Daarop vroegen zij: Heb je je beginselen niet overgenomen van je leraars?
Mijn antwoord was: Wanneer de leraars het Woord predikten, bekrachtigde en bevestigde de Geest van God het aan mij.
Zij zeiden: Hebt je ooit Mr. Cameron gezien?
Ik antwoordde: Ja, mijn ziel is verkwikt geworden toen ik hem hoorde.
Zij vroegen: Preekte hij ooit om de wapenen tegen de koning op te nemen?
Ik zeide: Ik heb hem horen preken dat wij het evangelie moeten verdedigen waartoe wij allen bezworen zijn.
Zij beklaagden mij en vroegen of ik mijn leven wilde wegwerpen.
Ik antwoordde: Ik heb mijn leven lief, zowel als iemand van u zijn leven liefheeft, maar ik zoek het niet te redden op zondige voorwaarden, want Christus zegt: *Wie zijn leven zal willen behouden, die zal het verliezen.*
Daarop vroegen zij of ik verlangde te spreken met een van onze leraars.
Ik vroeg: Welke leraars?
Zij zeiden: Mr. Ridell.
Ik zeide: Ik wens niet met hem te spreken.
Zij wierpen tegen: Hij mocht u overtuigen van uw zonde.
Ik vroeg: Welke zonde?
Zij antwoordden: De zonde van opstand.
Ik glimlachte en zei: Als ik zo vrij was van alle zonden als van de zonde van opstand, dan zou ik een onschuldig schepsel zijn.

Zij vroegen of zij Mr. Ridell zouden roepen.
Ik zeide, dat het duidelijk was dat hij niet recht was, daar zij hem zo zeer tot hun wil hadden. Ik vertelde hun dat ik met geen enkele van hun leraars wilde spreken.

Het gesprek voor het Hof van Justitie

Ik moest in dezelfde bank zitten met moordenaars, en zij lazen mijn aanklacht voor, waarna zij mij vroegen, of ik dit erkende mijn belijdenis te zijn.
Daarop antwoordde ik bevestigend. Zij stelden mij de vraag of ik het verbond, een brochure "The Fanatics' New Covenant," aanvaardde.
Ik antwoordde: Ja.
Daarop protesteerde ik, dat zij mij niet konden beschuldigen van feiten, dan alleen van mijn erkennen van Christus en Zijn waarheid, van het bestreden evangelie en van de leden van Christus, waarvan gij sommigen hebt opgehangen en anderen hebt onthoofd.
Hierop antwoordden zij niets, doch zij riepen de getuigen, die niet gewillig waren te verschijnen, maar ten laatste kwamen zij voor de dag.

Een van hen zeide, dat hij liefst geen gezworene wilde zijn, doch dat zij hem daarvoor hadden aangewezen. Hij vroeg aan het hof, onze Getuigenis voor te lezen, want hij wist niet wat tegen ons was ingebracht. Daarop werd hem verzocht zijn hand op te steken, en te zweren dat hij recht zou oordelen; doch hij deed het niet, en begon zeer te beven.

Toen eindelijk de jury plaats nam, zeide ik tot hen: Ziet toe wat u doet, want tegen mij is niets ingebracht dan dat ik Jezus Christus en Zijn vervolgde waarheden erken. Daarom zal mijn bloed op uw hoofd zijn.
De man die van te voren zo had gebeefd, vroeg nogmaals hem mijn belijdenis voor te lezen, en zij lazen het.
Daarop had de advocaat (Mr. Mackenzie) een gesprek met hem en zeide: Gij weet dat deze vrouwen schuldig staan aan verraad.
De man zeide: Zij staan niet schuldig aan feiten.
De advocaat hernam: *Maar verraad is een feit, en in haar beginselen zit verraad. Doe uw werk volgens onze wet, en indien gij niet wilt, zo zal ik overgaan tot procederen.*
Toen zij mijn Getuigenis voorlazen, bemerkte ik dat zij neergeschreven hadden, dat ik had gezegd: *De leraars hebben mij deze beginselen ingegeven.*
Ik protesteerde, daar dit een leugen was, want ik had gezegd, dat het Christus was, Die mij door Zijn Woord onderwees.
De advocaat zei: Wij verlangen niet uw leven te nemen. Wij hebben het op verschillende wijzen met u geprobeerd, en leraars gezonden om met u te handelen, en wij kunnen u niet overtuigen. Het is niet wegens uw godsdienst dat wij u vervolgen, maar wegens verraad.
Ik antwoordde: Gij vervolgt mij om mijn godsdienst, maar u bent allen blind.

De jury ging in een afzonderlijke kamer. Ik daagde hen voor de rechterstoel Gods, want ik zei: *daarover zult gij u moeten verantwoorden, daar gij niets tegen mij kunt inbrengen, dan dat ik het bestreden Evangelie aanvaard.*

De laatste brief van Marion Harvie.

Christenvrienden en bekenden. Ik moet mijn leven afleggen op a.s. woensdag, en daarom wil ik aan de wereld laten weten dat ik niet sterf als een dwaas, of kwaaddoener, of als een die zich met eens anders doen bemoeit. Nee, het is omdat ik de waarheid van Jezus Christus aanhang, en Hem belijd Koning van Sion te zijn, en Hoofd van Zijn Kerk. Het is om mijn getuigen tegen de goddeloze wetten van mensen, en tegen het beroven van Christus van Zijn rechten, tegen welke zonden ik niet durfde nalaten te getuigen.
Ik dank de heilige Naam Gods, dat Hij mij riep om te wijzen op de zonden van deze tijd, en op de afval van afwijkende leraars en belijders.
Ik wens de Heere te danken en te verheerlijken voor mijn lot. Ik mag zeggen: „Hij heeft mij gelokt en in de woestijn gevoerd, en Hij heeft daar naar mijn hart gesproken." Ik wist slechts weinig van Hem toen ik in de gevangenis kwam, maar nu heeft Hij tot mij gezegd: „Ik leef en gij zult leven." En: „Ik delg uw overtredingen uit, om Mijns Naams wil." Sinds ik geroepen werd om voor Hem te getuigen, is Hij goed voor mij geweest. Ik heb nooit iets van Hem gezocht, dat tot Zijn verheerlijking was, sinds ik in de gevangenis kwam, maar Hij heeft mij mijn wens gegeven. Ik heb in alles, dat ik op mijn weg ontmoette bevonden dat Hij het beschikte tot Zijn eigen verheerlijking.

Daarna spreekt zij het oordeel uit over verschillende personen die mede oorzaak waren van haar doodvonnis. Zij laat haar bloed op hun hoofd. Zij noemt de personen die door de kerkelijke ban waren afgesneden door Donald Cargill, welke namen zijn te vinden in het afschrift van de excommunicatie bij de geschiedenis van Cargill. Zij noemt George Mackenzie als een tiran, en Generaal Thomas Dalziel die aanwezig was bij haar verhoor door het gerechtshof, waar hij haar dreigde met de pijnbank.
Ook laat zij haar bloed op de advocaat Mackenzie en de vijftien gezworenen.
Onder anderen laat zij haar getuigenis achter tegen Mr. Archibald Ridell, de leraar, die een dienaar was geworden van bloeddorstige mannen, en er zijn werk van had gemaakt haar tot verloochening van Christus te brengen.
Ook liet zij haar oordeel op Mr. John Blair, die had gezegd, dat zij niet meer genade had dan zijn wandelstok, en die instemde met haar doodvonnis. Ook liet zij haar getuigenis achter tegen de vrouw van Mr. Blair, die op dezelfde smadelijke wijze over haar had gesproken, en had gezegd dat zij niet meer genade had dan haar oude schoenen. Alsof genade niet vrij was, en Christus niet genoeg had om haar te geven.

En hu dank ik Hem, dat gedachten des doods niet vreselijk voor mij zijn. Hij heeft mij even gewillig gemaakt om mijn leven voor Hem af te leggen, als ik ooit gewillig was om in deze wereld te leven. En nu, gij zijt Zijn getuigen, wees niet bevreesd tot het Kruis van Christus te gaan, *want Zijn juk is zacht en Zijn last is licht.*
Vaak heb ik met verwondering gevraagd wat het volk zo afkerig maakt van het kruis van Christus. Het is po licht voor mij geworden dat ik er heel geen last in kan vinden. Christus draagt beide, mij en mijn kruis.
Laten geen kwade gezichten van mensen, of hun vleierijen, u afhouden van uw plicht. Houdt uw gezelschappen en onderlinge bijeenkomsten in stand, want daaruit kunt gij veel voordeel hebben. Dikwijls ben ik vertroost geweest, wanneer ik de weinigen in

Schotland hoorde, in wie Christus Zijn vermaak had, en die veel liefde hadden tot Gods verheerlijking en veel ijver voor Zijn eer. O waakt, en verdubbelt uw waakzaamheid. Houdt aan tot Hij komt, en laat niemand uw kroon nemen, want Hij is goed voor de ziel die Hem zoekt.
Indien ik mijn leven weer zou moeten beginnen, zou ik de wereld laten zien, dat ik mij weer schuldig wil maken aan wat zij opstand noemen, in het dienen van mijn beminnelijke Koning en in het opkomen voor Zijn eer als Hij mij daartoe roept. Het is mijn droefheid dat ik niet meer getrouw geweest ben voor mijn Meester, Christus. Alle Zijn handelingen met mij zijn in liefde en ontferming geweest. Alle Zijn kastijdingen waren liefde en vrije genade. O, die vrije gunst! Ik heb mij dikwijls verwonderd dat Hij een godslasteraar wilde maken tot een getuige voor Hem en Zijn waarheid. Ik mag zeggen: „Ik ben een vuurbrand uit het vuur gerukt." Ik ben een duivelskind, uit zijn klauwen gerukt. O, ik moet Zijn neerbuigende liefde bewonderen.

Ik dank de Heere, dat ik ooit Mr. Cargill, die getrouwe getuige van Jezus Christus, gehoord heb. Ik dank de Heere, dat ik ooit Mr. Richard Cameron gehoord heb. Mijn ziel is verkwikt toen ik hem hoorde, bijzonder bij een avondmaal in Carrik, over deze woorden: „Want Hij zal tot Zijn volk en tot Zijn gunstgenoten van vrede spreken; maar dat zij niet weder tot dwaasheid keren."
Nu, wat zal ik zeggen? Ik heb tegen Hem gezondigd, en ik sta schuldig aan de besmettingen van deze tijd. Doch ik ben tevreden, hartelijk tevreden, dat Hij mij mijn ziel geeft tot een buit. *O, mijn beminnelijke Christus, alles wat aan Hem is, is gans begeerlijk.*
Ik laat mijn getuigenis achter tegen ontrouwe leraars, want zij zijn de oorzaak dat zwakken van de weg des Heeren afdwalen. Deze zwakken volgen die leraars, en zo leiden de blinden deze arme blinden, en zij vallen samen in de gracht. Nu, ik heb niet meer te zeggen. Wees getrouw tot in de dood, en wee over hen die Christus niet erkennen in alle Zijn ambten, als Koning, Priester en Profeet. *O, mijn lieve Zaligmaker!*
Het is goed voor mij dat Hij mij deed ondervinden dat Zijn goedertierenheid beter is dan het leven. Wee over dat schepsel, dat mijn Heere Jezus Christus niet wil liefhebben.
Nu, vaarwel dierbare Bijbel, waarin ik troost vond, temidden van alle mijn moeilijkheden. Vaarwel geloof, vaarwel hoop, vaarwel Zijn volk, dat mijn ziel getroost heeft, door mij Christus' liefde aan te prijzen. Vaarwel broeders, vaarwel zusters, vaarwel christenbekenden. Vaarwel zon, maan en sterren.
En nu, welkom mijn liefelijke Heere en Zaligmaker Christus Jezus, in Wiens handen ik mijn geest beveel tot in alle eeuwigheid.
Ik mag zeggen: *Weinig en kwaad zijn de dagen der jaren van mijn pelgrimschap geweest, zijnde slechts ongeveer twintig jaren*.
(ps. In deze versie staat dat Marion 20 jaar was, in andere weergaven 25 jaar)

Op het schavot opgehangen

Deze getrouwe getuige, jong in jaren en van het zwakke geslacht, werd wonderlijk door de Heere ondersteund in Zijn zaak. Zij had zulke ontdekkingen van Zijn bijzondere liefde tot haar ziel, dat zij niet in het minst verschrikt was voor de vijanden. Op weg van de gevangenis naar de plaats van executie, zagen vele vrienden haar, en zij hoorden haar zeggen met een grote blijmoedigheid en met een gezicht waarvan

hemelse blijdschap afstraalde: Ik hoor mijn Liefste zeggen: *Sta op, mijn vriendin, mijn schone en kom.*

Bisschop Paterson, ziende dat hij haar ziel niet kon verwarren, had besloten haar te bedroeven en te ergeren. Hij zeide: Marion, gij hebt gezegd dat je nooit een hulpprediker wilde horen, maar nu zul je gedwongen worden een te horen. Hij riep een van zijn hulppredikers, die hij voor dat doel had voorbereid, en beval hem te bidden. Zo spoedig als hij begon, zeide zij tot haar medegevangene Isabel Alison: *Kom Isabel, laten wij de drieëntwintigste psalm zingen.* Haar zingen overstemde de stem van de hulpprediker, en de vervolgers stonden diep beschaamd.

Op het schavot, nadat zij de vierenzeventigste psalm gezongen, en het derde hoofdstuk van Maleachi gelezen had, zeide zij: "Ik ben heden hier gebracht wegens mijn belijdenis dat Christus het Hoofd van Zijn Kerk is, en Koning in Sion. O, zoekt Hem, vrienden, zoekt Hem, en gij zult Hem vinden. *Ik zocht Hem en vond Hem, ik hield Hem vast en ik wilde Hem niet laten gaan.*"
Daarop gaf zij een verhaal van haar gevangenneming. Zij zeide: "Toen ik Edinburg verliet om het vervolgde Evangelie in het veld te horen, werd ik gevangen genomen. Ik werd voor de Raad gebracht, waar mij verschillende vragen werden gesteld over Mr. Donald Cargill en over de papieren die op Mr. Henry Hall gevonden waren en over andere zaken die de goede belijdenis betreffen. Indien ik iets van de waarheden van Christus had willen verloochenen, had ik mijn leven kunnen behouden. Doch ik durfde het niet te doen, nee, ik durfde niet voor mijn ziel. Ik was liever tien doden gestorven, dan één uur van Zijn tegenwoordigheid te moeten missen. Ik durfde niet, opdat ik God niet beledigde."

Het grootste gedeelte van haar toespraak ging over de liefde Gods tot haar en was een lofprijzing van vrije genade. Zij verklaarde, dat ze veel des Heeren nabijheid in de gevangenis had mogen genieten, en zei: „Ik dank de Heere, de strik is gebroken en wij zijn ontkomen."
Toen ze aan de voet van de ladder was gekomen, bad zij. De ladder opgaande, zei ze: ***„Mij Liefste antwoord en zegt: sta op Mijn vriendin, Mijn schone, en kom!"***

Vervolgens sprak zij: „Ik ben hier niet gebracht wegens moord, want ze kunnen mij in werkelijkheid nergens van beschuldigen. Maar ze hebben mij veroordeeld. Ik ben ongeveer vijf en twintig jaar oud. Toen ik ongeveer veertien of vijftien jaar was, hoorde ik de hulppredikers. Toen ik hen hoorde, was ik een lasteraar en een sabbatschender, en het lezen van een hoofdstuk uit de Bijbel was mij een last; maar sinds ik het vervolgde Evangelie heb gehoord, durfde ik niet meer te lasteren en of de sabbat te ontheiligen en de Bijbel werd mijn vermaak."

Hierna deed de beul zijn werk en wierp haar af.

Wodrow voegt eraan toe: „Mij werd meegedeeld, dat ze met drie of vier slechte vrouwen ter dood werd gebracht, die hun eigen kinderen hadden gedood, en schuldig waren aan andere boosheden, wat voor deze twee vrouwen erg smartelijk was. Een van de Episcopaalse predikanten van de stad, die de anderen op het schavot begeleidde, voer hevig uit tegen deze veroordeelde vrouwen en verzekerde hen, dat ze op weg waren naar de verdoemenis; terwijl hij, zonder enig teken van berouw, de andere goddeloze vrouwen rechtstreeks naar de hemel zond.

Isabel Alison en Marion Harvie raakten echter niet bewogen, maar zongen enige toepasselijke Psalmen op het schavot, en baden, en stierven met grote kalmte en vreugde."

7. Lady Anne Mackenzie

ANN was afkomstig uit een adellijk geslacht. Zij vreesde de Heere van haar jeugd af aan. Zij was zeer bevriend met Richard Baxter, die in een brief over haar schreef: 'dat zij geleerd had God te dienen in geest en waarheid; en dat zij door Gods genade ook geleerd had om onderscheid te maken tussen het dierbare en het verachtelijke, en lief te hebben hen die van God geboren zijn; die de wereld niet kent. Zodanig dat al de spitsvondigheden en de lasteringen van de slang het haar niet konden afleren, noch in staat waren haar te scheiden van die liefde.'

Haar leven is niet gemakkelijk geweest. Haar eerste man, met wie zij in een goed huwelijk vele jaren samengeleefd had, stierf in 1659. Nauwelijks een jaar hierna ging haar oudste en meest beminde dochter in het geheim over naar de Rooms-Katholieke kerk. Zij liet zich ontvoeren door de roomse geestelijkheid, en haar moeder heeft haar nooit meer gezien. Lady Anne verzocht toen aan Richard Baxter om het meisje uit haar naam een brief te schrijven. Baxter stemde toe, maar had er niet veel hoop op. Hij geloofde niet dat het haar toegestaan zou worden om de brief te lezen.
Er staat in: „ … het is ons nog overgelaten voor je te bidden . . . en God kan ons verhoren als jij het niet wilt, en ik heb temeer hoop dat Hij het zal doen, als ik gedenk aan de godzaligheid van je ouders en de gebeden en de tranen die je moeder voor jou uitstort". Maar het meisje bleef in het klooster tot op de dag van haar dood.

Aangegrepen door de emoties werd lady Anne ernstig ziek, maar ze mocht weer herstellen. In het jaar erna stierf haar oudste zoon.
In 1670 hertrouwde ze met de **hertog van Argyll,** de man die zich zeer mee had laten voeren met de vervolgingen van de regering. Een handelwijze die hij later ten zeerste betreurd heeft, en die hij gepoogd heeft goed te maken. Zijn ommekeer en zijn streven het land te verlossen van de tirannie, heeft hij op het schavot met de dood moeten bekopen in 1685. Er is nog een briefje over, dat hij kort voor zijn sterven schreef aan zijn vrouw, en dat voor zichzelf spreekt:

Geliefde vrouw,
Zoals God in Zichzelve onveranderlijk is, zo is Hij altijd goed en genadevol voor mij geweest, en geen plaats heeft dat gewijzigd; alleen moet ik bekennen dat ik vaak zeer onbekwaam ben tot een verschuldigde erkentenis hiervan. Maar nu, boven alles in mijn leven dank ik God dat ik Zijn aanwezigheid bij mij gewaar ben, met een sterke verzekering van Zijn Geest door Jezus Christus, en ik twijfel niet of het zal aanhouden totdat ik in de heerlijkheid ben.
Vergeef mij al mijn fouten; en nu vertroost uzelf in de Heere, in Wie alleen ware vertroosting is te vinden.
De Heere zij met u, zegene u en vertrooste u mijn zeer beminde.
Adieu. Mijn geliefde, uw gelovige en liefhebbende echtgenoot,
Argyll

De brief heeft haar zeer vertroost, want het was haar in haar gebeden een ernstige begeerte geweest of God haar man met Zijn genade wilde ondersteunen tot het einde. Zodat ze deze brief mocht zien als de verhoring van haar gebed.

8. HENRIËTTA LINDSAY, LADY CAMPBELL VAN AUCHINBRECK

Henriëtta Lindsay werd in de winter van 1657 '58 geboren en was de dochter van de eerste graaf van Balcarres en zijn vrouw, Lady Anne Mackenzie. Haar vader overleed vóór Henriëtta twee jaar oud was. Henriëtta ontving de eerste godsdienstige indrukken door het onderwijs en het voorbeeld van haar Godzalige moeder, en door enige dienstboden van het gezin. De vroomheid van de laatsten werd het middel, waardoor ze zich voor het eerst in gebed begaf, wat er toe leidde dat ze op de jeugdige leeftijd van 13 jaar in het openbaar Christus beleed Zo'n vroege belijdenis was geenszins zeldzaam in de betere dagen van de Kerk van Schotland.
De stap, die Henriëtta had gedaan, was niet zonder benauwdheid, ja zelfs met veel vrees geschied. Want enkele maanden later begon ze te vrezen, dat haar vroegtijdig aanzitten aan de tafel des Heeren meer voortkwam uit een vaag wensen en onbezonnenheid, dan uit een persoonlijke ondervinding van het leven en de kracht der Godzaligheid. Deze overtuigingen deden zich het eerst gelden nadat ze verhuisd was naar Inverary Castle en ze haar moeder was gevolgd, die voor de tweede keer getrouwd was met ***Archibald Campbell, Graaf van Argyle***
De doordringende preken van ds. Patrick Campbell samen met de wekelijkse catechisatie, die in het gezin gehouden werd, werden aan haar gezegend. Tenslotte werd ze er toe gebracht het gevaar te zien van haar natuurlijke staat, om af te zien van haar eigen gerechtigheid als totaal onvoldoende om de grond te vormen van haar rechtvaardigmaking voor God, en om al haar hoop en vertrouwen op het volbrachte werk van de gezegende Middelaar te stellen. Dit, dacht ze later, en niet haar vroegere belijdenis was de tijd der minne voor haar, daar nu pas haar hart werd vervuld met vurige liefde tot de Zaligmaker, waardoor ze grote blijdschap vond in de verborgen werkzaamheden der ziel.
Kort daarna, toen haar ziel tot God werd opgetrokken, mocht ze veel zoetigheid smaken onder de prediking van de afgezette predikanten en begaf ze zich in een *persoonlijk verbond met de Heere* en wijdde ze zich Hem voor eeuwig toe.

In de eenzaamheid van Bacarres en ook te Stirling, waar ze de geheime diensten van de predikanten van het „Covenant" bijwoonde, werd ze zeer gesterkt in het geloof. Omstreeks deze tijd maakte Henriëtta de lange reis naar Camusnethan, waar dat heerlijke licht, ds. William Violant het Avondmaal des Heeren bediende aan degenen, die hun gewetens niet wilden knechten door de slechte wetten, die toen golden. In Edinburgh, waar de vervolging zeer hevig was, bracht ze vele bittere, stomme sabatten" door, hoewel de vreugde van „zoete Evangelie dagen" op geheime samenkomsten haar dierbaar waren. Daar werd de bediening van Alexander Moncrieff en John Carstairs aan haar gezegend.

Na haar huwelijk met **Sir Duncan Campbell van Auchinbreck** verhuisde Henriëtta naar het familiehuis te Lochgair, ver verwijderd van de centra van de Non-conformisten, waar een episcopaalse hulpprediker predikant was van de parochie. Hier ontving ze met groot gevaar voor zichzelf, in het geheim afgescheiden predikanten.
Eén van die predikanten, Robert Muir, werd onverwacht in Gods voorzienigheid naar het huis van de Campbells geleid, waar hij op verzoek van Sir Duncan verscheidene weken verbleef. Gedurende deze periode werd hij zowel het middel van overtuiging als van troost voor velen, die zijn diensten en huisgodsdienstoefeningen bijwoonden. Enige tijd later werd Muir in staat gesteld hun gastvrijheid te vergoeden, want wegens

het toenemen van de vervolging waren de Campbells genoodzaakt met hun zoontje hun huis te verlaten. Ze kwamen in Edinburgh en werden naar zijn kamers gebracht, waar ze hem vonden, een geliefde vriend, die meeleefde in hun moeilijkheden. „En wie was ik", riep ze uit, „dat de Heere aldus voor me zorgde, dat het Hem behaagde me in mijn grootste ellende te begunstigen met het gezelschap van Zijn volk? Maar Hij is genadig en Zijn barmhartigheden zijn vele."

Terwijl ze in Edinburgh was, bezocht ze haar pleegvader de graaf van Argyl, die op zijn terechtstelling wachtte. Zijn doodvonnis was al in 1681 uitgesproken. Tijdens zijn leven was zijn keuze voor de Covenanters niet altijd beslist geweest. Onder dwang had hij zelfs meegestemd voor de dood van Donald Cargill, de waardige getuige van Christus. Hij bekende zijn fouten en koos de zijde van de verdrukten. Na jarenlange vervolging werd hij opgepakt en onthoofd.
In het stadhuis kreeg ze op de dag van zijn dood een onderhoud met hem. Zijn kalmte en zijn opbouwend gesprek vertroostten haar zeer. Na veel liefdevolle opmerkingen tot haar, die hij als een eigen dochter liefhad, zei de graaf: „We moeten niet scheiden als hen, die elkaar nooit weer zullen ontmoeten." Toen ging hij met het grootste zelfvertrouwen naar de plaats van de terechtstelling. Een brief, die hij haar dezelfde dag schreef, luidt als volgt:

> 30 juni, 1685.
>
> Geliefde Lady Henriëtta,
> Ik bid God dit lot aan je te heiligen. Onze belangen zijn wonderlijk vermengd; de Heere mocht er op toe zien. Ik weet, dat alles ten goede zal keren voor hen, die God vrezen en op Zijn genade hopen. En ik weet, dat je dat doet en dat je het meer en meer mag doen, is mijn wens voor jou. De Heere vertrooste je.
> Ik verblijf, uw liefhebbende vader en dienstknecht,
> Argyll

Na de terechtstelling van de graaf werd er een prijst gezet op het hoofd van haar man Sir Duncan, waarop zij Schotland ontvluchtten; hij naar Holland, zij naar Londen met de bedoeling om zich te verzekeren van een wet van kwijtschelding van Jakobus II, waarbij het leven en de bezittingen van haar echtgenoot, waarover dreigend een verbeurdverklaring hing, zouden worden gespaard.
Terwijl ze op zondag te Durham was onder vreemdelingen en verstoken was van de middelen der genade, ontving ze veel sterkte uit de troostrijke toepassing; aan haar ziel van Romeinen 8 : 35: „Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard?
Van de wrede koning Jacobus II ontving Lady Campbell echter geen zekerheid ondanks verscheidene maanden van aandrang. De koele ontvangst, die ze kreeg van de machthebbers is in aandoenlijke tegenstelling tot de ontvangst van de zondaar aan het hof des hemels: „Temidden van zoete uren dan", schrijft ze, „hoewel in een zeer moeilijk bezoek aan Windsor, waar de groten der wereld met geen geringe kosten en met veel moeite hun opwachting maakten en naar de gunst vroegen, o hoe gaf het gelegenheid de boven alles te verkiezen, onvergelijkelijke dienst van Hem aan te bevelen, Die de Koning der koningen is en de Heere der heren, Die degenen die een verzoek indienen, niet wegjaagt wegens hun smetten en aandringen en hun aanhouden aan de troon der genade; geen enkel behoeftig geval wordt door Hem terzijde gelegd;

geen woestijnachtige toestand in een eenzame weg maakt de verzoeken voor Hem drukkender; maar Hij bevredigt de hunkerende ziel en vult de hongerige met goede dingen."

Vol afkeer van de ijdelheid van het leven aan het hof en ziende, dat haar verzoek vruchteloos was, voegde ze zich weer bij haar echtgenoot en zeilde naar Den Briel, waar Sir Duncan haar opwachtte. Toen vestigden ze zich in Amsterdam, waar ze door middel van het Evangelie verkwikt mochten worden.
In juni 1686 bracht Lady Campbell een kort bezoek aan huis om hun enig kind naar Holland te halen, dat tijdelijk aan de zorg van vrienden was toevertrouwd. Na een zware storm op de Noordzee overleefd te hebben, ging ze in Rotterdam van boord. In de Schotse Kerk woonde ze daar de dienst bij van ds. Robert Fleming, die de eerste zondag over Johannes 11 : 40 preekte: „Heb Ik u niet gezegd, dat zo gij gelooft, gij de heerlijkheid Gods zien zult?"
Vanaf deze tijd woonden Sir Ducan en Lady Campbell in Rotterdam.
Thomas Halyburton beschreef later de geestelijke voorrechten, die men daar tijdens de vervolging van de ‚Covenanters" genoot: „Op de dag des Heeren hadden we drie diensten en twee verhandelingen in de Schotse Kerk; op donderdag daar eveneens een kerkdienst. Op dinsdag preekte een van de vervolgde predikanten om de beurt. Op woensdag was er een gebedssamenkomst. Op maandag en vrijdagavond onderrichtte mr. James Kirkton gewoonlijk zijn gezin. Op zaterdag gaf hij de kinderen van de Schotse vervolgden, die bij hem kwamen, catechisatie. Het was ook de gewoonte van de Schotse en Engelse verbannen predikanten om één keer per week een gebedssamenkomst te houden wegens de nood van hun vaderland. Lady Campbell en haar echtgenoot bezochten deze samenkomsten regelmatig.

In juli 1688, toen de tirannie van Jakobus II onverdraaglijk was geworden bij het merendeel van zijn onderdanen en Willem van Oranje zich klaarmaakte om Engeland binnen te vallen, werden de Campbells voor verscheidene dagen aan het Nederlandse hof uitgenodigd, daar Sir Duncan het vertrouwen van de toekomstige koning genoot. De geestdrift en gelovige verwachting, waarmee zowel de Britse vluchtelingen, als de Nederlandse onderdanen van prins Willem dit project steunden, staat vermeld in het dagboek van Lady Campbell: „De Heere verscheen wonderbaar en heerlijk in het bezielen van de harten tot samenwerking in dit plan, zodat meer dan gewone belangstelling kon worden waargenomen bij de meeste personen, die vrienden waren van de Protestantse belangen en na de gemaakte voorbereidingen en het door al de kerken in de Zeven Provinciën vastgestelde gebed ... was er een wonderlijke vastberadenheid en vooruitstrevendheid, die in het algemeen bezit hadden genomen van allen, die vereerd waren met deze onderneming, alsof de Heere hen had begiftigd met meer dan gewone vastberadenheid en moed, wat alleen aan Hem kan werden toegekend, Die dit plan opstelde en uitvoerde voor onze bevrijding; o mochten we daarvoor eeuwig Zijn Naam erkennen."

Nadat het plan van prins Willem met succes was bekroond en Jakobus van de troon verdreven was, keerden de Campbells uit hun ballingschap terug. Het vooruitzicht in hun verbeurd verklaarde vrijheid en bezittingen hersteld te worden, was echter niet zonder diepe gevoelens van smart bij het verlaten van ds. Robert Fleming, die Lady Campbell beschouwde als „het groot schijnend licht van zijn dagen" De dierbaarheid van zijn bediening was zodanig, dat ze hun vertrek beschreef als dat van een „kind afgetrokken van de borsten."

De opnieuw verkregen vrijheid, die de Dissenters (= Afgescheidenen) genoten, had het gehele aanzien der dingen veranderd tegen de tijd van hun aankomst in Londen. Vroeger konden de preken alleen maar heimelijk beluisterd werden en kon het Heilig Avondmaal slechts 's nachts in particuliere woningen bediend worden, maar nu „konden de Dissenters bij elkaar komen om hun diensten in het openbaar te houden, zonder dat iets hen bevreesd maakte."

De Schotse hoofdstad bood een soortgelijke aanblik. „Onze aankomst in Edinburgh", schreef ze, „had zijn eigen mengeling van grote dankbaarheid en blijdschap en verwelkomd te worden met een toegang tot de zuivere Godsdienstige inzettingen. Des te heerlijker als we terugdachten aan de beperking en de moeilijkheden die er voorheen hadden geheerst, toen het de plaats van bloedvergieten en onderdrukking was." Met het teruggeven van hun familiebezittingen door de Glorieuze Revolutie (de Omwenteling van 1689) konden de Campbells nu terugkeren naar Lochgair.
Met het oog op de verliezen, die Sir Duncan onder Jacobus II had geleden, schijnt het buitengewoon vreemd, dat Sir Duncan in zijn laatste dagen Rooms zou zijn geworden. Het dagboek van zijn vrouw verhaalt de mening, dat bij op zijn sterfbed een zaligmakende verandering meemaakte. Zij dacht, door bemoediging in het gebed, „naar het graf te gaan om te treuren over hetgeen verkeerd was in hem, en toch niet te treuren als degene die geen hoop hebben." Alleen de Oordeelsdag zal de waarheid verklaren.

Lady Campbell overleefde de revolutie meer dan 30 jaar, daar ze in 1721 overleed. Daar we geen verslag bezitten van haar laatste dagen en van haar getuigenis op haar sterfbed hebben we alleen maar de bewijzen van de genadige verandering, die ze in haar jeugd onderging. Daar zij zich in haar jeugd aansloot bij de vervolgde „Covenanters", leed ze veel ontberingen, wat de godsdienstige en burgerlijke vrijheid betreft. Uit liefde tot God bracht ze veel tijd door in het verborgen gebed en met het onderzoek van de Schriften. De sabbat die ze als een groot genoegen beschouwde, werd nuttig doorgebracht in het vlijtig waarnemen van de openbare middelen der genade en in stille overdenkingen. Haar grootste vreugde was de dood des Heeren te vieren in het sacrament van het Heilig Avondmaal. Daar ze nauwkeurig Gods voorzienigheid opmerkt, zag ze zowel beproevingen als troost van Gods hand voortkomen; en daar ze door genade Christus als haar deel had mogen verkiezen, verbleekt de hele wereld in uiterlijke onbeduidendheid, in vergelijking met Hem.

Dit zijn enkele van de voornaamste kenmerkende trekken van Lady Campbell, aan wie de Heere grote genade schonk en een plaats gaf onder die Godvruchtige vrouwen uit Schotland, die ondanks de vervolging *de geboden Gods en het getuigenis van Jezus Christus bewaarden.*

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

A. Doctor	Leven en brieven van James Renwick, Samengesteld en verzameld door H. FLORIJN	De vuurtoren Urk, 1979
John Howie	Schotse Geloofshelden, vertaald door P. van Woerden, Akkrum	Buurman en de Kler, Leiden, z.j.
	Ontroerende toespraken van Schotse Geloofshelden, vertaald C. B. van Woerden Jr.	W. M. den Hertog Utrecht
	Schotse Geloofshelden en Heldinnen, vertaald C. B. van Woerden Jr.	Romijn en van der Hof, Gorinchem 1938
S. Kersten	Het lijden van de kerk in de 17e eeuw	De Banier Utrecht 1947
L. J. van Valen	Naftali, een losgelaten hinde Vrije vertaling van: A. Shields: A Hind let loose,	Den Hertog BV Houten, 1992
J. King Hewison	The Covenants	Glasgow, 1908
Jock Purves	Fair Sunshine	Banner of Truth Trust, 1968
Th. Mac Crie	The story of the Scottish Church	
J. Anderson	The ladies of the Covenant	

Het getuigenis van Ds. J. R. Broome

1931-2013

John Robert Broome, getrouw dienaar de kerken van de 'Gospel Standard'

lid van de kerk in Trowbridge

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2015

Het getuigenis van Ds. J. R. Broome

Dit getuigenis is geplaatst met toestemming van de weduwe van Ds. Broome.

John Robert Broome, die vele jaren een getrouwe dienaar was in de kerken van de 'Gospel Standard', en lid van de kerk in Trowbridge, overleed op 14 februari 2013, 81 jaar oud.

Onze lieve vader werd geboren in Bournemouth op 6 december 1931. Hij was de tweede van die kinderen, en had godzalige ouders, Leonard en Helen Broome. Zijn moeder noemde hem John (Johannes), omdat zij overtuigd was dat hij zou gaan preken. Zijn leven werd verscheidene keren gespaard tijdens zijn kinderjaren. Hij vertelde dat hij de eerste verhoring van zijn gebed had toen hij 14 jaar oud was. Toen spaarde de Heere [namelijk] het leven van mr. Jim Woodford, die toen diaken was in de kapel van Downton. In april 1945 verhuisde het gezin naar Southampton, nadat zijn vader in het ambt kwam in de kapel van de Bethesda Strict Baptists in 1940.
Toen hij zestien jaar oud was, begon de Heere het werk van genade. Over deze gebeurtenis schreef hij: 'Ik hoorde ds. Eben Clark in Manningford met grote kracht preken over Hand. 14:22: *Versterkende de zielen der discipelen, en vermanende, dat zij zouden blijven in het geloof, en dat wij door vele verdrukkingen moeten ingaan in het Koninkrijk Gods.* Voor het eerst in mijn leven luisterde ik met voordeel… Ik voelde die avond dat hij wel tot middernacht kon doorgaan met preken; mijn oren waren werkelijk 'doorboord aan de deurposten' en ik kwam in een ernstige gemoedstoestand. Ik hoopte dat ik ooit het hemelse Koninkrijk zou bereiken, maar ik realiseerde me weinig wat de woorden 'door vele verdrukkingen' inhielden.'
In september 1951 verliet vader Southampton om naar de universiteit van Leicester te gaan. Over zijn eerste jaar daar schreef hij: 'hoewel ik elke zondag naar de kerk ging, werd ik diep ondergedompeld in de wereld.' Binnen twee maanden was hij betrokken bij een ernstig motorongeluk, en toen kreeg hij een mysterieuze ziekte en werd hij in het ziekenhuis opgenomen. Tijdens beide gebeurtenissen werd zijn leven gespaard en hij zei vaak over die gebeurtenissen dat het de eerste twee roepstemmen van de Heere waren. (1 Sam. 3:4-6). Maar hij keerde weer terug naar de wereld, en toen zakte hij voor zijn examens. Hij was in grote opstand en zei tegen een vriend: 'Het kan me niet schelen wat er gebeuren zal.' Hij schreef: 'Toen kwam de Heere over. Net voordat ik naar de universiteit terugkeerde tegen het einde van september 1952, lag ik op een avond in bed voordat ik ging slapen, toen de Heere met kracht en autoriteit in mijn hart sprak. Ik heb tijdens de prediking vaak gezegd dat ik weet wat Elía ervaren heeft in de grot, toen de Heere tot hem sprak met de kleine zachte stem van God. Het waren deze woorden: *Daarom gaat uit het midden van hen, en scheid u af, zegt de Heere, en raakt niet aan hetgeen onrein is* (2 Kor. 6:17). Het werd drie keer herhaald, en ik hoefde de Heere nooit te vragen wat ik zou moeten verlaten; het was de wereld en het wereldse gezelschap waaronder ik zo lang vertoefd heb.' Als hij preekte, zei hij vaak over deze ervaring: 'En de Heere riep Samuël weer voor de derde keer' (1 Sam. 3:8, Eng. Vert.).

Hij schreef toen dat hij 'al biddende zijn weg ging' en vervolgens slaagde hij voor al zijn examens, en ontving hij veel zegen in het afhankelijk zijn van de Heere, vooral op een morgen, toen hij Jeremía 17:7 aan het lezen was. *Gezegend daarentegen is de*

man, die op den Heere vertrouwt, en wiens vertrouwen de Heere is! Toen hij in Leicester was, ging hij vaak naar Coventry om Ds. John Green te horen preken en hij zei dat deze preken 'veel dierbare herinneringen nagelaten hebben.' Gedurende de jaren 1953-1954, toen hij in grote duisternis was, werd hij heel erg gezegend [tijdens het lezen van] hymn 132 vers 2 (Gadsby's hymns):

When most we need His helping hand,
This Friend is always near.

Wanneer wij Zijn helpende hand het meest nodig hebben,
Dan is deze Vriend altijd nabij.

Ook werd hij gezegend tijdens een avonddienst op zondag over Jer. 39:18: *Want Ik zal u zekerlijk bevrijden, en gij zult door het zwaard niet vallen; maar gij zult uw ziel tot een buit hebben, omdat gij op Mij vertrouwd hebt, spreekt de Heere.* Hierover zei hij: 'Mijn hart was vervuld met Zijn liefde en ik huilde mijzelf die nacht in slaap.'

Tijdens deze periode werd plotseling de last van het ambt op zijn schouders gelegd toen hij 's avonds naar huis liep. Hij sprak van 'tijden om te horen' betreffende de bediening tijdens deze periode, ook wanneer zijn vader preekte over Hand. 12:8: *En de engel zeide tot hem: omgord u, en bind uw schoenzolen aan. En hij deed alzo. En hij zeide tot hem: werp uw mantel om, en volg mij.* Dit gebeurde op de pinksterdag in 1954 tijdens een gedenkdienst in Coventry. Hiervan zei hij: 'Toen wist ik er nog maar weinig van dat er nog vijftien jaren voor me lagen *achter de woestijn* (Ex. 3:1) voordat de Heere de deur zou openen.' Hij deed zijn laatste examen in juni 1955 en keerde terug naar huis in Southampton.

Hij voegde zich bij het 5e regiment van de Royal Horse Artillery in augustus 1955, om de nationale dienstplicht te vervullen. In het begin ging hij naar het basistrainingkamp van het regiment in Oswestry in Shropshire. Hij schreef: 'ik werd ingekwartierd met ongeveer zestig mensen, en ik kende niemand. Ik had een klein zakbijbeltje bij me, dat in de borstzak van mijn uniform paste. En ik wist dat als ik die nacht niet naast mijn bed zou neerknielen om te bidden, dat ik het de komende twee jaar ook niet zou doen. Met veel vrees en beven knielde ik naast mijn bed om te bidden en te lezen. Eerst was er een groot geroezemoes en gepraat in de kamer. Ik verwachtte dat er een soldatenlaars of iets anders naar mij toe gegooid zou worden. In plaats daarvan werd het gepraat op de kamer steeds minder en werd het helemaal stil. Ik ging naar bed, en ons werd gezegd dat we onze horloges en al onze waardevolle spullen onder ons kussen moesten neer leggen en erop moesten gaan slapen, omdat er 's nachts vaak diefstal gepleegd werd. Gedurende de dagen die volgden spraken vijf soldaten met mij en zeiden dat zij elke avond in het geheim baden voordat zij gingen slapen.'

Later werd hij verplaatst naar Tonfanau, aan de kust van Wales. De Heere bracht hem daar op een bijzondere wijze samen met een jonge man, die een Strict Baptist was. Hij schreef: 'wat was het opmerkelijk, dat de Heere ons uit dat hele kamp van tweeduizend man samenbracht!' al snel werden ze verplaatst naar een 'senior' groep en was het hun beurt om tijdens de kerkdiensten van het leger een preek voor te lezen. Zij lazen preken van Ds. Herbert Dawson (van Bethersden) voor aan de troepen. Na acht weken vertrok onze vader naar Woolwich.

Op 23 december 1955 vertrok hij naar Duitsland en kwam op kerstavond aan in Osnabrück waar hij bleef totdat het regiment terugkeerde naar Engeland in februari 1957. In deze goddeloze plaats gaf de Heere hem een geestelijke vriend. Omdat zij nergens een kerkdienst konden bijwonen begonnen zij samen gebedsbijeenkomsten te houden op een avond in de week. Na verloop van tijd voorzag de Heere hen van een godzalige veldprediker, waarvan hij schreef: 'er ging een zoete geur uit van zijn gebeden en ik begon veel van hem te houden,… ik zal altijd de zoetheid onthouden waarmee hij op een zaterdagavond het vers uit Hooglied 1:14: verklaarde: *Mijn Liefste is mij een tros van Cyprus, in de wijngaarden van En-Gedi.*'

In januari 1956 werd hij, terwijl hij diende bij de troepen van het hoofdkwartier van het regiment, uitgezonden voor een oefening die vier dagen duurde. Het was erg zwaar weer. Hij schreef op dat 'er plotseling, tijdens het marcheren, toen we met onze ogen naar de grond gericht liepen vanwege het felle licht dat op de sneeuw weerkaatste, een grote explosie plaatshad bij ons in de buurt. Veel stenen en rotsen vielen rondom ons neer.' Deze explosie was het middel om hen te weerhouden te lopen over de rand van een steengroeve. Dat zou anders een val van ongeveer honderd meter betekend hebben. Hij zei: 'sinds dat de jaren voorbijgegaan zijn, heb ik teruggekeken naar die dag en ik besefte dat het de genade van God was om mij nog eenmaal te sparen.'

Vader zegt verder: 'Toen ik in december van dat jaar 1956 terugkeerde naar Engeland, voelde ik de dorheid van het afgelopen jaar vanwege het feit dat ik zo lange tijd van de prediking van het Evangelie afgesneden was. Ik voelde ook de dodende invloed van het soldatenleven in haar totale goddeloosheid. Toen ik vanuit Hoek van Holland in Harwich aankwam, nam ik mij voor om, voordat ik naar Southampton zou gaan, naar de kapel van Gower Street te gaan om Ds. John Green te horen preken. Ik weet nog dat ik die avond naar het Charing Cross Station ging, en terwijl de trein passeerde langs het einde van het station in Waterloo, kon ik niet eens bidden. Ik voelde zo'n hardheid in mijn ziel. Ik was een paar minuten te laat toen ik de kapel bereikte, en toen ik binnen kwam was men bezig met het zingen van de eerste hymn, die de diaken, de lieve oude mr. Oxlade had opgegeven. Ik boog mijn hoofd en hoorde hen het derde vers van hymn 990 (Gadsby's) zingen:

Daily I'd repent of sin,
Daily wash in Calvary's blood,
Daily feel Thy peace within,
Daily I'd commune with God.

Dagelijks zou ik berouw willen hebben over mijn zonden,
Dagelijks zou ik mij in het bloed van Golgotha willen wassen,
Dagelijks zou ik Uw vrede in mijn binnenste willen voelen,
Dagelijks zou ik gemeenschap met God willen hebben.

Mijn hart werd onmiddellijk week gemaakt onder een zoet gevoel van de waarheid in die hymn, die de uitdrukking van mijn verlangen was. Ik gevoelde de aanwezigheid van de Heere in die kapel op die avond. John Green preekte over de woorden van Jezus tot de hoofdman over honderd in Matth. 8:13: *Ga heen, en u geschiede, gelijk gij geloofd hebt.* Het was een gezegende tijd voor mijn ziel en ik voelde mij geheel

verlost van al mijn schuld en banden en liep terug naar Charing Cross Station, met een zoet gevoel van vrede in mijn hart.'

Het regiment van vader keerde terug naar Tidworth in Salisbury Plain in februari 1957, waar hij verbleef tot begin mei. Het regiment werd toen verplaatst naar Crickhowell in Wales. Hij schreef: 'hier was ik weer in een geestelijk dorre plaats. Op de zondag bleef ik alleen en las ik preken en bad ik. Ik herinner mij een zondag toen ik een bijzondere geest van gebed en toegang tot de Heere voelde om te bidden voor mijn geliefden. Ik verliet het leger tijdens de eerste week van augustus 1957, na twee jaren, waarin ik voelde dat de Heere mij niet verlaten heeft.

In augustus 1957 nodigde Ds. David Fountain, dominee aan de Spring Road, Southampton, vader uit om op een groepsvakantie te gaan naar Branscombe in Devon. Hierover schreef hij: 'David nam ongeveer zeventig jonge mensen uit de wijk Sholing van Southampton om te kamperen in een veld dicht bij de kust. Velen van hen kwamen uit een arm gezin. Elke avond was er een dienst in de grote tent. Toen ik op een avond na de dienst geestelijke werkzaamheden had, ging ik alleen naar het veld toe om een eindje te lopen. Toen voelde ik een grote geest van gebed op mij komen. Ik herinner me dat ik plat op de grond lag in de duisternis. Hier kwam de Heere [over] en het was een Bethel voor mijn ziel. Nog nooit eerder had ik zo'n vrijheid in het gebed gehad. Het was alsof er geen hindernis tussen de Heere en mijn ziel was. Ik gevoelde dat als ik op die plek begraven zou worden, ik dan hoop had dat alles wel zou zijn. Omdat ik werkzaamheden had met betrekking tot de bediening van het Woord, voelde ik me gedrongen om aan de Heere te vragen of Hij de deur wilde openen. Maar ik voelde een duidelijke terughouding van vrijheid tijdens het vragen hierom. Toch vloeide er de hele tijd een preek door mijn gedachten en het was alsof ik een gemeente met grote vrijmoedigheid aansprak.'

Hij sprak verder over deze voorbereidingstijd op de bediening: 'later die week, op een avond na de dienst, ging ik de duisternis in om met een groep jonge mensen een eindje te lopen langs de rotswand. Ik droeg de kleine Bijbel bij me die ik in het leger ook al had. Ik had een zaklamp bij me en we stopten allemaal en gingen zitten op de top van de klif, om naar de golven te luisteren, die op de kust onder ons stuk sloegen. Toen voelde ik me gedrongen om de Bijbel uit mijn zak te halen en aan hen het tiende hoofdstuk van het Evangelie van Johannes voor te lezen. Toen ik bij het negende vers kwam, *Ik ben de Deur; indien iemand door Mij ingaat, die zal behouden worden; en hij zal ingaan en uitgaan, en weide vinden,* werd mijn mond geopend om met grote vrijmoedigheid te spreken. Terwijl ik aan het spreken was kwam een andere groep jonge mensen bij ons zitten. Ik kon niet een van hun gezichten zien in de duisternis, maar omdat ik mij de vrijmoedigheid en zoetheid herinner die ik die nacht voelde, heb ik mij vaak afgevraagd of er ook wat zaad in de wel toebereide aarde gevallen was.'

Vader schrijft verder: 'Op de eerste zondag van september 1957, drukte de Heere voor de eerste keer het sacrament van de doop op mijn hart, toen ik het avondmaal bediend zag worden in Bethesda (Southampton). Ik gevoelde het gebod om de Heere te volgen in dat nederige en verachte sacrament. Maar net zoals Mozes (toen hij naar Farao ging, Ex. 3:11) deinsde ik er voor terug vanwege vrees en omdat ik mij geheel onbekwaam voelde, maar vanaf die tijd wist ik dat ik het pad van ongehoorzaamheid bewandelde, en zo veel als ik probeerde ongehoorzaam te zijn, [zo veel] volgde de Heere mij. Terugkijkend kan ik nu de voorbereiding ervan zien. Tijdens een tijd van

gebed in Branscombe, die ik nooit meer zal vergeten, toen ik voelde dat ik wel kon sterven op dat dierbare stukje grond in november 1957, werd een jongeman gedoopt door mijn vader. Ik zat voor de dienst achter in de kerk, en toen ik mijn hymnboek van Gadsby opende, gleden mijn ogen over nummer 426 en de laatste twee regels van het laatste vers:

Come, be baptized without delay,
In honour of your King.

Kom, word zonder vertraging gedoopt,
Ter ere van uw Koning.

Deze woorden deden mij beven, omdat ik wist dat het de stem van de Heere was tot iemand die leeft in ongehoorzaamheid. Twee keer naderde ik tot de consistorie van mijn vader en zei tegen hem: 'Ik denk dat ik gedoopt zal worden.' Zijn reactie was: 'Nee, dit is niet de juiste weg om te komen.' Ik kan nu zien wat een gelijk hij had. Hij kon zien dat er geen volledige gehoorzaamheid was aan het bevel van de Heere in mijn hart. En zo ging deze [geestelijke] oefening voort, terwijl mijn zenuwen nog steeds zwak waren, totdat mijn vader in het begin van 1958 preekte over 1 Kon. 18:21: *Hoe lang hinkt gij op twee gedachten?* Dit raakte mijn hart aan en ik ging na de dienst meteen naar hem toe in de consistorie en zei: 'Vader, ik zal komen.' Zijn reactie was: 'Dat is beter.' Ik kwam voor de gemeente in Bethesda op 18 januari en werd aangenomen en gedoopt op zondagavond 26 januari 1958. Na een intense huivering vanwege de vrees tijdens het begin van de dienst, ervoer ik, terwijl ik met mijn vader op de trede van het doopbassin stond, wachtend om ondergedompeld te worden in het water, een grote kalmte, en ik zal nooit de gedachte vergeten, die door mijn geest heen schoot: 'Heere, als dit de dood is, dan verlang ik niets meer.'

De volgende week woonde vader de rouwdienst bij van mr. Griffiths Vaughan in Bournemouth. Hij schreef: 'Ik zag nu wat het was om met Christus begraven te zijn in de doop en tijdens die begrafenisdienst werd het met kracht op mijn gemoed gedrukt dat *de mantel van Elía was gevallen op Elísa.* Op een lieflijke wijze en met grote kracht voelde ik de woorden: *En Elísa zag het, en riep: Mijn vader, mijn vader, wagen Israëls en zijn ruiteren!* (2 Kon. 2:12). Dit gebeurde in februari 1958 en het duurde nog elf jaren voordat die mantel uiteindelijk op mijn schouders viel. Ik werd door mijn vader toegelaten tot de gemeente in Bethesda op de eerste zondag in februari, en tijdens de bediening voelde ik de woorden in mijn geest: *U, o Christus, bent alles wat ik wil*.'

Hij zei verder: 'Ik moest nu op zoek gaan naar een baan, maar tegelijk had ik geestelijke werkzaamheden met betrekking tot de bediening. Terwijl ik de terughouding die ik te Branscombe over die zaak voelde vergat, zag ik steeds op de Heere, om spoedig een geopende deur te krijgen en daarom besloot ik om geen werk te nemen, maar om de Schrift en de werken van goede mensen te onderzoeken,… maar ik kwam in diepe duisternis en verzoeking. Terugkijkend kan ik nu zien dat ik de hand van de Heere probeerde te dwingen met betrekking tot de bediening, en in die tijd wandelde ik niet op het pad van Zijn bevelen. Toch bestuurde de Heere het tot mijn nut. Na een tijd kreeg ik een baan bij de Southampton Borough Corporation, om opzichter te zijn over de rivier Itchen voordat er een nieuwe brug gebouwd werd.'

Daarna volgde vader een opleiding van één jaar om leraar te worden aan de universiteit van Southampton en hij werd aangenomen. Hij begon in oktober 1958 en woonde thuis. In januari 1959 ging hij bij meneer en mevrouw Ebb Lewis wonen in Worthing en voltooide hij een praktijkopleiding van tien weken op de Worthing Boys' High School. De hoofdmeester was een lid van de [Plymouth?] Brethren Assembly, en toen vader zijn sollicitatiegesprek had, zag hij een Bijbel op het bureau liggen; toen het gesprek ten einde liep, legde de hoofdmeester zijn hand op de Bijbel en zei: 'Hoe sta je tegenover dit Boek?' Vader zei tegen hem: 'Ik geloof alles ervan.' En daarna werd hem ook gevraagd om de Schrift uit te leggen in de tweede klas, hoewel hij aangenomen werd om geschiedenis te geven. Hij moest de geautoriseerde versie van Gideon's Nieuwe Testament gebruiken.

In april 1959 had hij een sollicitatiegesprek op de Boys' High School in Trowbridge voor een baan als leraar Latijn en geschiedenis, en de baan werd hem aangeboden. Zo begon zijn omgang met Trowbridge die 53 jaren duurde. Hij zei: 'Trowbridge was, vanaf september 1959, met betrekking tot de bediening voor mij als *achter de woestijn* (Ex. 3:1). Hij kon in het begin geen huisvesting vinden bij mensen van zijn kerk en moest zodoende onderdak zoeken bij wereldse mensen, wat hem geestelijk dodig maakte, en wat het fundament legde voor zijn levenslange strijd tegen de televisie. Hij schreef: 'Ik herinner me dat ik naar de Halve Chapel fietste op een zondagmorgen, en toen ik de Backstraat passeerde, sprak mijn hart dat gebed: *Heere, indien Gij wilt, Gij kunt mij reinigen* (Matth. 8:2). Ik voelde me zó vuil.'

Hij had in deze jaren last van zijn zenuwen, maar hij kreeg tijdens die jaren veel kracht van de Heere.
Hij schreef: 'Op een vrijdagavond ging ik naar het station van Trowbridge en toen voelde ik mij zó ziek van de zenuwen. Ik was ook bang om te reizen. Ik vergeet nooit dat de Heere toen ik op het perron kwam, met kracht in mijn hart sprak:

Jesus, our eternal Lover,
Says His words shall never fail.

Jezus, onze eeuwige Liefhebber,
Zegt dat Zijn woorden nooit zullen falen.

(Gadsby's: 769, vers 2).

Alle vrees was verdwenen en ik reisde die avond in volle vrede.

Anderen merkten dat de Heere hem op de bediening aan het voorbereiden was. De weduwe van mr. Walter Croft, die in Bradford-on-Avon woonde, vroeg hem: 'Heeft de jongeman die de preken in The Halve voorleest zin om ooit te gaan preken?' Vader schreef: 'Ik was verrast en ontweek geheel haar vraag, maar kreeg er later spijt van. Rond deze tijd werd mij gevraagd om preken te lezen in de kapel van The Halve, omdat er in die tijd weinig predikanten waren. Toen vroeg de oude mevrouw Gumey mij in haar huis of ik werkzaamheden had met betrekking tot het ambt, en ik moest haar vertellen dat dat zo was. Ik vroeg haar hoe ze kon weten [dat ik die werkzaamheden had]. En zij zei dat zij dat kon merken aan mijn gebeden tijdens de gebedsbijeenkomst.'

Op school vroeg de bovenmeester hem of hij les zou willen geven uit de Schrift. Hij werd het eens met de voorwaarde dat hij alleen de Bijbel zou gebruiken. Later kwamen ze overeen dat hij Bijbelstudies zou hebben in de bibliotheek op dinsdag- en donderdagavond. Kleine groepjes leerlingen woonden deze [studies] bij en hij begon een andere Bijbelstudie in zijn kamer op de zondagmiddagen. Hij schreef: 'Ik liep (onvoorbereid) al de Evangeliën door, ongeveer tien verzen per keer, en ik legde de waarheid die erin vervat was uit. Later verhandelde ik andere gedeelten van de Bijbel zoals de profetie van Jesaja en het boek Job.'

Toen hij beroepsadviseur werd, kreeg hij op deze school andere mogelijkheden. Hij zei: 'Dit gaf mij de mogelijkheid om aan de studenten te vragen of zij ooit wel eens gebeden hadden over hun toekomst. Sommigen reageerden hierop met enige spot, maar anderen bekenden dat zij dat wel gedaan hadden. Vaak vroeg ik de Heere of Hij mij een opening zou willen geven om een woord in Zijn Naam te spreken, en soms was ik verrast hoe er een opening of mogelijkheid voorviel, zonder over de zaak na te denken. Ik herinner mij dat, toen ik de stad inreed, en ik de brandweerkazerne aan de Hilperton Road voorbijreed, met kracht dit verlangen in mijn hart kwam:

If one soul from Trowbridge
Be found at God's right hand,
My heaven will be two heavens
In Immanuël's land.

Als één ziel uit Trowbridge
Aan Gods rechterhand zal gevonden worden,
Dan zal mijn hemel twee hemelen zijn
In het land van Immanuël.

We hebben reden om te geloven dat dit gebed gehoord en verhoord is. Hij zag enkele van de geestelijke vruchten op zijn arbeid op de school – één van degenen voor wie hij bekwaam gemaakt werd [om hem] te leiden en onderwijzen in die dagen, is nu een dominee van de 'Gospel Standard'. Wij hebben hem horen spreken over de hoop die hij had met betrekking tot verscheidene anderen – de grote dag zal het openbaren. Hij had echt een Evangelisch hart en een grote zorg voor zielen.

In de zomer van 1961 ging hij naar Holland om te logeren bij meneer Segers, een diaken van de Gereformeerde Gemeente te Lisse. Hij schreef: 'Ik had de beste herinnering aan de zondagmiddag van die vakantie, toen ik alleen in de kamer zat, toen de Heere mij zegende in mijn ziel met hymn 596 vers 3 van Gadsby:

Redeemed, with Jesus' blood redeemed,
His beauties called to trace,
No angel can be more esteemed
Than sinners saved by grace.

Verlost, door Jezus' bloed verlost,
Zijn schoonheid riep op tot nasporen,
Geen engel kan hoger geschat worden
Dan zondaren die door genade behouden zijn.

Toen werd mijn ziel vervuld met een groot gevoel van vrede, dat de gehele middag bleef. Dat gaf mij zó'n zoete hoop dat het goed was met mijn ziel. Holland werd de plaats waar de Heere mijn ziel meer dan eens begunstigde met Zijn nabijheid.'

In september 1963 kwam ds. R. E. Mercer [bij ons] om in The Halve te preken. Zijn tekst ging over Elía en Elísa. Vader zei: 'Wat een zoete dag was dat voor mij! Hij sprak over al mijn werkzaamheden met betrekking tot het ambt en sprak er over alsof hij ze allemaal wist. Maar hij beëindigde zijn preek die avond met de woorden: 'Sta stil; en als u niet kunt stilstaan, zit dan stil; en als u niet kunt stilzitten, wees dan stil.' Het werd met kracht in mijn gedachten gebracht dat ik, met betrekking tot het ambt, nog eens zes jaar moest wachten, en [de uitkomst] bewees dat het zo was.'

Er kwam een tijd wanneer de bovenmeester vroeg of er vrijwilligers waren om een [godsdienst]groep te leiden. Na twee jaar terughoudendheid schreef vader: 'Op een morgen beloofde ik de Heere dat, als hij het weer zou vragen, dat ik mijzelf dan zou opgeven. Juist toen ik die avond een personeelsvergadering had, zei de bovenmeester: 'Is hier iemand die genoeg moed heeft om een groep te leiden?' Ik ging terug naar huis en belde de bovenmeester op en kwam overeen om de groep te leiden. Voor mij was het een vurige oven, en ik wist dat alleen de Heere mij kon helpen, maar ik wist [ook] dat ik mijn gelofte moest houden. De Heere legde in mijn gedachten het onderwerp 'vrees'. Hij (vader) schreef dat hij voelde heel erg uitgeholpen te zijn en schreef verder: 'Nu legde de Heere op mij de werkzaamheid om onvoorbereid voor de school te spreken. Ik begon een serie van ongeveer acht toespraken over de tekst in Joh. 3:16: *Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.*' Weer was het [als] een vurige oven om te spreken. Op een andere keer sprak vader over Mark. 9: 38-50, waar drie keer gezegd wordt: *Waar hun worm niet sterft, en het vuur niet uitgeblust wordt.* Hij schreef: 'Ik sprak die morgen over de worm van het geweten en het vuur van Gods toorn en ik herinner me dat ik de trappen van het podium afliep met een schoon geweten.'

Ondanks dit alles schreef hij: 'Vreemd genoeg was ik mij er helemaal niet van bewust dat dit mijn oefenschool was voor de bediening, en voor het spreken in het openbaar. Hier leerde ik die gezegende les om [uit] te gaan met een *aarden vat des geloofs*, [en] om op de Heere te wachten om het te vullen. De gehele tijd vanaf 1954 verlangde ik om uitgezonden te worden in de bediening, en hier was de Heere mij aan het voorbereiden, en ik realiseerde me niet wat een voorbereiding ik nodig had. Terugkijkend kan ik alles zien, en vaak voelt het alsof ik nog meer tijd doorgebracht zou kunnen hebben *achter de woestijn* (Ex. 3:1). Zó [groot] is de last van het Woord van God.'

Hem werden in deze jaren zegeningen gegeven met betrekking tot de zekerheid van zijn eigen ziel, zowel als voorbereiding tot de bediening. Hij schreef: 'Toen ik gedurende deze jaren tijdens de schoolvakanties thuis was in Southampton, herinner ik mij twee zegeningen tijdens de gebedsbijeenkomst in Bethesda. De eerste keer was tijdens het zingen van hymn 1032 van Gadsby, het tweede vers:

Rebellious thou hast been,
And art rebellious still;

But since in love I took thee in,
My promise I'll fulfil.

U bent opstandig geweest,
En u bent nog steeds opstandig;
Maar omdat Ik u uit liefde naar binnen nam,
Zal Ik Mijn belofte vervullen.

Met zoetheid kwam dit vers tot mijn hart en een ware hoop werd op dat moment opgewekt dat het ten laatste goed zou zijn [met mij]. Niet veel weken daarna werd tijdens de gebedsbijeenkomst dezelfde hymn opgegeven en dit keer werd het derde vers met dezelfde zoetheid en zegen toegepast.'

In 1966 stierf zijn moeder plotseling. Hij schreef: 'Mijn vader en ik ontmoetten elkaar die maandag in grote ontsteltenis en groot verdriet. Nooit kan ik dat kleine slaapkamertje aan de voorkant van die bungalow meer vergeten, waar ik die morgen op mijn knieën ging en de Heere nabij kwam. Ik voelde een zoete toegang tot Hem en Hij sprak met kracht tot mijn hart: *Ja, Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde; daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid* (Jer. 31:3). Op hetzelfde moment kwamen de woorden: *Uw zonden, die vele waren, zijn u vergeven* (vgl. Luk 7:47). Ik weet niet waarover ik die week tot de begrafenis op donderdag het meest geweend heb, - vanwege rouw over ons droevige verlies, of vanwege de zoete ondersteunende invloed van de woorden die mij gegeven waren.'

Tijdens de volgende maanden steunde hij zijn vader zoveel als mogelijk was, maar hij vond het reizen, zijn werk op school en het waarnemen van de diensten in The Halve een grote inspanning. Hij schreef over één bijzondere morgen op de dag des Heeren: 'Ik voelde mij toen ik 's morgens opstond helemaal afgemat en ik vreesde dat ik op de rand stond van een zenuwinzinking. In Nursling (dorp 6 km van Southampton) knielde ik mij voor mijn bed neer om te bidden, toen de Heere met grote kracht doorbrak in mijn ziel, met de woorden: *Ik zal u niet begeven, en Ik zal u niet verlaten* (Hebr. 13:5).' Aan het eind van zijn leven schreef hij 'Tijdens de laatste veertig jaren moest ik elke keer dat ik mij voorbereidde om te gaan preken op deze woorden pleiten.'

Hij schreef verder: 'Tijdens deze twee jaren had ik ook nog een andere grote zegening. Het was tijdens het avondmaal in Bethesda, Southampton. Onder een grote wolk van veroordeling en overtuiging kwam ik tot de bediening, en ik voelde dat het vers in 1 Kor. 11: 27 op mij van toepassing was: *Zo dan, wie onwaardiglijk dit brood eet, of den drinkbeker des Heeren drinkt, die zal schuldig zijn aan het lichaam en bloed des Heeren.* Ik was heel bang om aan de tafel des Heeren te gaan zitten, omdat ik vreesde dat de Heere mij neer zou slaan. Maar toen ik daar zat kwamen de [volgende] woorden met kracht en zoetheid in mijn ziel: *Het bloed van Jezus Christus, Zijn Zoon, reinigt ons van alle zonde* (1 Joh. 1:7). Meteen voelde ik dat al mijn schuld weggedaan was en ik zocht naar mijn zonden, maar ik kon ze niet vinden – alles was vrede.'

Gedurende deze tijd had vader werkzaamheden met betrekking tot het huwelijk. Hij moest een meisje waar hij weg van was opgeven, maar hij werd daardoor gezegend. Hij schrijft: 'Ik had een piano in mijn kamer aan de Hilperton Road. Ik ging spelen

wat ik weleens gehoord had, wat ik vaak deed. Ik kwam er achter dat ik de wijs van een hymn speelde die deze woorden bevatte: ‘Vrede, volmaakte vrede…’ ik pakte het boek erbij, vond de hymn en kwam bij het vers:

Peace, perfect peace, with thronging duties pressed?
To do the will of Jesus, this is rest.

Vrede, volmaakte vrede, [terwijl u] door dringende plichten gedrukt [wordt]?
Het doen van Jezus’ wil, dit is [de] rust.

Onmiddellijk zag ik dat ik mijn eigen weg gekozen had en dat ik de Heere gevraagd had om het te zegenen, maar ik had Hem nooit gevraagd wat Zijn weg voor mij was. Ik viel in een keer op mijn knieën en vroeg Hem om mij Zijn weg te tonen, en onmiddellijk werd Mary Beadle in mijn gedachten gebracht.’

Vader aarzelde vanwege vrees, maar uiteindelijk schreef hij haar en vroeg haar of zij werkzaamheden had met hem. Hij zei verder: ‘Zij schreef meteen terug om te zeggen dat zij al vijf jaar lang werkzaamheden had met mij. Zij had vijf jaar geleden de knecht des Heeren ds. Durbridge gehoord … toen hij preekte in The Halve over de tekst: *En de HEERE gedacht aan haar* (1 Sam 1:19). En de werkzaamheid werd in haar hart gelegd dat wij zouden trouwen.’ Zo kregen zij dan verkering en zij trouwden op 19 juli 1969.

In zijn geschriften keerde hij weer terug tot het onderwerp, de bediening: ‘In april 1969 woonde ik de algemene vergaderingen bij (van de Gospel Standard societies) in de Gower Street Kapel, Londen. ’s Middags sprak ds. Frank Gosden de vergadering toe over Jesaja 6 en hij sprak in het bijzonder over de verzen 8 en 9. Ik was in de galerij, en toen hij bij deze woorden [uit vers 9] kwam: *Toen zeide Hij: Ga henen,* kwam het woord met grote kracht in mijn ziel en ik wist dat dit het bevel was om in de bediening te gaan, waar ik zo lang op gewacht had… Maar nu voelde ik mij net als Mozes bij het brandende braambos: ongeschikt en onbereid om te gaan. In 1963 verlangde ik te gaan, nu trok ik mij terug.’ Hij zei niets tegen zijn vader, maar in oktober 1969 zei zijn vader plotseling tegen hem: ‘De tijd is gekomen, ik zal voor jou een kerkvergadering bijeenroepen om je werkzaamheden met betrekking tot het ambt te vertellen.’ Hij was, zoals het hoort, door de kerk van Bethesda, Southampton uitgezonden om te preken. Hij zei verder: ‘Mijn eerste zondag in de bediening was in Studley, toen ik preekte over de woorden in Jesaja 42:16.’ Toen hij enkele zondagen later weer op de kansel van Studley stond om te preken, drupten de [volgende] woorden met zoetheid en kracht in mijn hart: *Ik ben Uw knecht* (Ps. 116:16).

In mei 1970 moest vader naar het ziekenhuis voor een hernia operatie. Voordat hij er heen ging had hij grote vrees, maar de Heere gaf hem grote vrede toen hij aan het wachten was. om naar de operatiekamer te gaan. Hij schreef: ‘Ik voelde een grote vrede over mij komen; alle vrees werd weggenomen. Ik wist dat alleen de Heere mij zulke vrede kon geven.’ Op de volgende zondagmorgen ging hij naar de Anglicaanse dienst in de kapel van het ziekenhuis en hij werd zeer gezegend tijdens het zingen van een van James Montgomery’s hymns, in het bijzonder [tijdens het zingen van] de volgende regels:

Though dust and ashes in Thy sight,

We may, we must draw near…
Faith in the only sacrifice
That did for sin atone;
To cast our hopes, to fix our eyes,
On Christ, on Christ alone.

Hoewel wij stof en as zijn in Uw ogen,
Toch mogen, ja, moeten wij nabijkomen…
Geloof in de enige offerande
Die voor de zonde verzoening heeft gedaan;
Om onze hoop, om onze ogen te vestigen,
Op Christus, op Christus alleen.

Hij schreef: 'Ik voelde dat ik stof en as was in Zijn ogen, zo'n arme, vreesachtige en verzochte ongelovige; en toch zo'n zoetheid, omdat ik dat gezegende *geloof* had in de *enige offerande* die *verzoening gedaan heeft voor de zonde*. Ja, omdat mij in die beproeving genade gegeven werd om op *Christus, Christus alleen* mijn ogen te vestigen. Ik geloof dat ik in staat werd gesteld om dat te doen (nl. geloven) voordat de operatie begon en tijdens die morgendienst.'

In de zomer van 1971 ging hij gebukt onder een andere diepe beproeving, toen mijn moeder (de vrouw van ds. Broome) leed aan ernstige complicaties voorafgaand aan mijn geboorte. Hij werd in deze tijd zeer gezegend met drie regels van Cowper's beroemde hymn 'God moves in a mysterious way' 'God gaat een verborgen weg.' (William Cowper, spreek uit: 'koeper' 1731 – 1800, was een hymnschrijver die in zijn leven veel last had van depressies, en vaak vreesde dat hij een verworpene was, hoewel hij zelfs in de meest duistere momenten een christelijk geloof en gedrag had. Hij was een vriend van ds. John Newton).

The clouds ye so much dread,
Are big with mercy, and shall break,
In blessings on your head.

De wolken waar u zo voor vreest,
Zitten vol genade, en zullen openbreken,
En zullen zegeningen op uw hoofd doen regenen.

Vader zei: 'Ik voelde mij overtuigd dat alles goed zou komen. Mijn hart werd bewaard in vrede.' En het was inderdaad zo. Hij zei in later jaren dat hij in zijn leven deze belofte op drie wijzen vervuld zag.
Mijn moeder (de vrouw van ds. Broome) tobde toen zij getrouwd was bijna haar hele leven met haar gezondheid. Mijn vader spande zich in om zijn verantwoordelijkheden thuis, op zijn werk en in de bediening in balans te houden. Zij verhuisden in september 1975 naar een bungalow, maar haar gezondheid ging geleidelijk achteruit, totdat zij slechts twee weken voor haar dood de diagnose kanker in vergevorderd stadium kreeg.

Tijdens deze laatste paar dagen moest vader, die zeer verdrietig was, op een avond een gebedsbijeenkomst leiden. Hij zei dat hij geen tekst en hymn had. Hij schreef: 'Ik was amper een paar meter van het ziekenhuis in Combe Down, Bath verwijderd, toen de

Heere plotseling tot mij sprak uit hymn 720 (Gadsby's) vers 1 en 2. Ik werd daaronder geheel verbroken, want mijn hart was verbroken door mijn verdriet, en ik had een zeer ernstig gevoel van mijn vreselijke misdaden, waar alleen de Heere vanaf wist. Maar: Zijn lieve hart was ook verbroken. Ik wist dat Hij bij mij was en ik voelde Zijn vrede in mijn hart. Ik stopte de auto en vond de hymn. Ik startte de auto weer maar had slechts een paar meter gereden toen de Heere in mijn hart [door]brak met hymn 704 (Gadsby's) vers 1. Ik had inderdaad veel verdriet en had die almachtige hand nodig om mij staande te houden. Nu had ik Zijn tegenwoordigheid en twee hymns voor de gebedsbijeenkomst. Toen werd Psalm 72 mij voorgebracht, vooral vers 15: *En hij zal leven; en men zal hem geven van het goud van Scheba, en men zal geduriglijk voor hem bidden; den gansen dag zal men hem zegenen.* Ik kon zien dat Mary (de vrouw van ds. Broome) dat goud was dat aan Hem gegeven zou worden. De zegening van die avond was zodanig dat het mij door Mary's dood, de begrafenis en in de weken die volgden geholpen heeft.'

Mevrouw Broome stierf op 25 juni, 1976 op zevenendertigjarige leeftijd. De begrafenis vond plaats in de Zion Kapel, Trowbridge (de oude kerk van ds. John Warburton) en werd geleid door haar voormalige predikant, ds. Clement Wood, en ook door haar vader Charlie Beadle. Zij werd begraven op de begraafplaats van Trowbridge.

Na een hele moeilijke periode, waarin ds. Broome het evenwicht probeerde te vinden tussen de bediening, zijn werk op school en de ouderlijke verantwoordelijkheden, en dat terwijl hij alleen was, had hij onder biddend opzien werkzaamheden met het hertrouwen. Hij trouwde met de nicht van zijn eerste vrouw, die weduwe was. Zij heette Jean Ashby en zij trouwden in The Dicker op 5 april 1977. Zodoende werd de familie groter, want haar twee vaderloze kinderen kwamen erbij. Wij verhuisden allen spoedig naar Grasmere 50, Trowbridge. Dat was voor de rest van zijn leven zijn huis. Aan het eind van zijn leven schreef hij: 'Wanneer ik gedurende deze lange jaren hierop terugkijk, dan kan ik meer en meer de goede hand van God in dit alles zien. Het rangschikken van onze voetstappen en de Goddelijke voorzienigheid. Mijn gedachten zijn bevestigd geworden en ik heb gezien dat Zijn wegen voorbijgegaan zijn, om uit te zoeken.' Zij werden gezegend met een dochter op 27 februari 1978.

Beproevingen volgden en op woensdag 30 mei 1979 werd hij opgenomen in het ziekenhuis om zijn galblaas te laten verwijderen. Hij kwam veilig door de operatie. Terwijl hij veel zorgen had schreef hij: 'hymn 7 (Gadsby's) was heel zoet voor mij.' En verder: 'op de zaterdag na de operatie kwamen de [volgende] woorden op een zoete wijze tot mij: *Ik zal u niet ongetroost laten, Ik zal tot u komen* (Joh. 14:18, Eng. vert.) gevolgd door de woorden: *Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid* (Ps. 107:1). De volgende maandagmorgen werd ik vroeg wakker tussen 4-5 uur. Toen ik wakker was en lag te denken aan Jean en de kinderen, sprak de Heere tot mij uit de mooie hymn van Rutherford:

And aye my murkiest storm-cloud
Was by a rainbow spanned,
Caught from the glory dwelling
In Immanuel's land.

En ja, mijn donkerste stormwolk

Werd door een regenboog overbrugd,
Gevangen door de heerlijkheid
Die in Immanuel's land gevestigd is.

Ik lag daar en huilde, terwijl ik terugdacht aan de verleden twee en een half jaar sinds juni 1976, en ik had zúlk een zicht op de goedheid van de Heere, en ik de donkere wolk zien in de dood van Mary en ik kon de regenboog zien in het schenken van Jean. Ik lag daar in vrede en ik huilde stilletjes met vreugde en dankbaarheid tot de Heere. Ik moest die weg gaan, en even apart gezet worden om de goede hand van mijn God op mij te gevoelen.'

Het leven verliep een paar jaren lang vrij rustig. Vader had het uitzonderlijk druk met zijn ambtelijke werk, het geven van onderwijs en zijn gezinsleven, zowel als met zijn schrijven voor de 'Friendly Companion' en het schrijven van boeken. Over deze periode heeft hij niets geschreven.

In 1985-1986 had hij een grote zweer onder zijn tong en hem werd geadviseerd om hulp te zoeken. Op 26 februari 1986 zei de arts dat er onmiddellijk een biopsie uitgevoerd moest worden. Hij schreef: 'Ik reed naar huis, en toen ik naar binnen ging, en mij heel zwak voelde, ging ik op de stoel zitten in de salon. Ik was onder een donkere wolk en opeens kwamen mij alle zonden van mijn leven voor. Ik zal nooit vergeten hoe die zonden mij voorbijgingen toen ik daar zat. Het ging steeds maar door. Ik voelde mij als Hizkía, toen hij onder het doodvonnis was en niet bereid was om te sterven. Toen ik de volgende acht of negen dagen wachtte, besteedde ik het grootste gedeelte van mijn tijd studerend, en om op mijn knieën de Heere te zoeken. Toen ik op een morgen op mijn knieën lag, en mijn Bijbel opendeed, viel er licht op Johannes 13 en ik begon te lezen hoe de Heere Jezus de voeten van de discipelen waste. Toen ik bij het 10e vers kwam, sprak de Heere met grote kracht in mijn hart: *Gijlieden zijt rein*, en dat ging door met de woorden van Joh. 15:3, 4: *Gijlieden zijt nu rein om het woord, dat Ik tot u gesproken heb. Blijft in Mij, en Ik in u*. En de woorden van vers 8: *zo zal u veel vrucht dragen.* Ik had nu vrede met God. Al mijn zonden, de zonden van mijn hele leven, waren in één moment vergeven. De schuld en veroordeling werden weggenomen en vele dagen wandelde ik in die vrede.' Toen hij de arts zag, verzekerde die hem dat hij geen kanker had.

Vader had sinds 1978 last van keelontsteking, maar die ontsteking was geen belemmering voor zijn activiteiten, ten minste, als hij wat rustiger aan zou doen. Echter stopte hij aan het einde van de zomer van 1986 met lesgeven, voor een deel vanwege zijn keelontsteking en voor een deel vanwege de nood van de school. Hij had nog steeds twee kinderen die van hem afhankelijk waren en sprak over hoe de Heere deze tijd wonderlijk voorzien heeft.

Vader zei: 'Nu ik op school geen werk meer had, begon mijn leven te veranderen. Ik kon meer afspraken maken om doordeweeks te gaan preken, de vergaderingen bij te wonen van de Gospel Standard Trust. Ook kon ik mij verdienstelijk maken voor de Gospel Standard Library Comittee en de Home Comittee van Studley, Bethesda.' Enkele weken nadat hij zijn werk [op school] neerlegde, werd zijn eigen vader in de eeuwige heerlijkheid opgenomen. Dat was een tijd van groot verdriet, maar ook van grote geestelijke vreugde. Wij kunnen ons de woorden die hij in september 1986 rondom het graf sprak nog goed herinneren: 'wij hebben veel gehuild, maar nu kunnen

wij niet huilen, omdat wij hier staan met de wetenschap dat onze lieve vader met zekerheid eeuwig veilig is.'(Bijna zevenentwintig jaren later voelden wij dezelfde zekerheid en vreugde met betrekking tot hem [onze vader]). Twee jaren later publiceerde hij het boek *Surely Goodness and Mercy*, dat een prachtig verslag geeft van het leven van zijn vader.

In de geschriften van mijn vader staat veel over zijn eerste jaren nadat hij gestopt is [met werken op school], maar daar is hier geen ruimte voor om het op te schrijven. Echter, omdat hij nu bevrijd was van zijn wereldse werk, werd zijn leven geheel toegewijd aan zijn Meester. (De tekst: *Uw God, Dien gij geduriglijk eert* (Dan. 6:20) werd genoemd op zijn begrafenis). Door de wondervolle leiding van de voorzienigheid kwam hij in contact met christelijke Gurkhasoldaten van het Britse leger en hij bleef een liefhebbend belang hebben in sommige van deze soldaten tot het einde van zijn leven. Sommigen logeerden in ons huis, samen met Keniaanse soldaten. Het is heel duidelijk dat de Heere hem veel gebruikt heeft voor de geestelijke groei van sommige van deze mannen, misschien zelfs voor hun bekering.

Vanaf de zomer van 1988 begon een ander levenswerk van hem vorm te krijgen, alweer door een opmerkelijke leiding in de voorzienigheid. Dit jaar kwamen er voor het eerst Nederlandse mensen naar Trowbridge, en de liefde die hij in zijn jonge jaren voor Holland koesterde werd weer aangewakkerd. Tot zijn dood kreeg hij deze bezoeken, en nog steeds krijgen wij bezoek. Verscheidene mensen die hier als student kwamen gedurende de volgende vijfentwintig jaren kunnen het begin [van] geestelijk [leven] terugleiden naar zijn bediening en vaderlijke zorg, wat duidelijk werd in zijn laatste dagen en na zijn dood. Velen zagen hem als een geestelijk vader – *Want al hadt gij tienduizend leermeesters in Christus, zo hebt gij toch niet vele vaders* (1 Kor. 4:15). In de jaren 1989 tot 2011 bezocht hij Holland elk jaar, behalve één keer. Hij sprak regelmatig voor scholen, universiteiten en kerken. Hij werd daar een bekend en geliefd persoon. Hij werd af en toe ook gevraagd om te schrijven voor het Reformatorisch Dagblad.

Hij was niet alleen het middel tot zegening van anderen, maar de Heere heeft hem heel erg gezegend in Holland tijdens die jaren. Hij schreef: 'Daar (in Barneveld) hoorden we een oude Nederlandse dominee, ds. **W. Hage,** preken over Openbaringen 4:1: *Na dezen zag ik, en ziet, een deur was geopend in den hemel* … Het was duidelijk dat de oude man die deur geopend had gezien. Er was die avond een zoetheid en zalving in de kerk, toen hij sprak over de regenboog rondom de troon en het rode daarin [de stenen Jaspis en Sardius, rode stenen], dat sprak over het bloed van Christus, en hij zei dat er een open plaats voor de troon was, die voor de jonge en oude mensen [bestemd] was. Het was een gedenkwaardige tijd. … Later hoorden we ds. **De Leeuw** toen hij dominee van Barneveld was met grote kracht en zoetheid preken over de eerste zondag van de Heidelbergse Catechismus: *Wat is uw enige troost, beide in het leven en sterven?* En het antwoord: Het dierbare bloed van Jezus Christus. Opnieuw een tijd om nooit meer te vergeten …'

In November 1993 ging zijn vriend voor het leven, Mr. John Rayner, de heerlijkheid in met gezegende zekerheid. Vader schreef over de begrafenis: 'Die dag sprak de Heere, in de kapel van Bethel, net voor de rouwdienst, tot mij met deze woorden: *Uw ogen zullen den Koning zien in Zijn schoonheid; zij zullen een ver gelegen land zien* (Jes. 33:25).

In 1996 publiceerde hij een levensbeschrijving van John Warburton, *Dienaar van een Verbondsgod.* Hij heeft bijna veertig jaar onderzoek gedaan voor dit boek. Op 9 oktober 1999 werden twee van zijn kleinkinderen (een tweeling) te vroeg geboren. Toen hij zich realiseerde dat de geboorte op handen was, sprak de Heere tot zijn hart: *Hij wist Zelf, wat Hij doen zou* (Joh. 6:6). Dit werd later bevestigd toen hij naar hen stond te kijken. Een paar dagen later paste de Heere ook de [volgende] woorden toe in zijn hart: *Uw sterkte [zal] gelijk uw dagen [zijn]* (Deut. 33:25).

Op 8 oktober 2001 vloog vader met zijn vrouw en een vriend naar Amerika, nog maar een paar weken na de terroristische aanslagen op 11 september, te midden van zeer strenge beveiliging. Hij schreef: 'Ik stak de oceaan over in volle vrede. De Heere had voordat ik vertrok tot mij gesproken: *Mijn genade is u genoeg; want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht* (2 Kor. 12:9).' Hij preekte in Chotau, Sheboygan en in Grand Rapids. Hij schreef verder: 'Het was een bezoek om nooit meer te vergeten, vooral vanwege de hulp in de bediening, waarvan ik gevoelde dat die mij betoond was, en vanwege de vereniging met zo veel godzalige mensen in de Verenigde Staten.'

Vader heeft meer dan twintig jaren last gehad van keelontsteking en op 1 maart 2002 moest hij een angiografie laten maken. De testen lieten zien dat zijn slagaders ernstig vernauwd waren. Daarom moest hij in het ziekenhuis van Bath blijven en er werd snel een Bypassoperatie geregeld. Hij schreef: 'toen ik op een morgen wakker werd tijdens het wachten [op de operatie], sprak de Heere tot mij met grote zoetheid uit de regels van een hymn, die in 1960-1961 voor mij gezegend waren op het station van Trowbridge (Gadsby's, 769, vers 2):

Jesus, our eternal Lover,
Says His word shall never fail.

Jezus, onze eeuwige Liefhebber,
Zegt dat Zijn woord nooit zal falen.

Hierna kwamen de woorden [tot mij]: *Als wij niet geloven, blijft Hij toch getrouw: Hij kan Zichzelf niet verloochenen* (2 Tim. 2:13, Eng. vert.). Nu had ik vrede en deze zegen hielp mij door de hele hartoperatie heen.'

Op 11 maart werd vader naar de Bristol Royal Infirmary (ziekenhuis) gebracht en werd hij de volgende morgen geopereerd. Het bleek dat hij een hartaanval kreeg vlak voor de operatie, maar (menselijkerwijs gesproken) dankzij de snelle actie van het medische team had hij geen schade aan zijn hart en een vierdubbele Bypassoperatie werd uitgevoerd, waarbij hij veel baat gehad heeft in de laatste jaren van zijn leven. Hij schreef: 'Toen ik terug was op de afdeling van de Intensive Care, kwam ik bij in de avond en zag dat mijn vrouw en zoon naast mij stonden. Zij vertelden mij later dat ik er heel ziek uitzag en dat zij zich afvroegen of ik er wel doorheen zou komen. Maar ik had vrede; de zegen van voor de operatie hielp mij erdoor.'

Wij kunnen ons die avond goed herinneren. Toen wij weggingen, leek het of die afdeling het *huis Gods en werkelijk de poort des hemels* was (vgl. Gen. 28:17). Zódanig was zijn gezegende staat van vrede en vreugde die avond.

Tot een paar dagen na de operatie was vader heel erg onwel en ziek. Hij schreef dat te midden van deze bittere ervaring 'De Heere in mijn hart sprak: *Zij gaven Hem te drinken edik en gal gemengd* (Matth. 27:34). Ik werd verbroken onder een zoet besef dat ik een klein beetje deel had aan Zijn lijden.' Hij schreef verder: 'toen ik op een nacht wakker [in bed] lag, lag ik stilletjes hardop te bidden in de nacht, zonder het te beseffen. Ik zei: 'Heere, Heere,' en vanuit de afdeling kwamen de woorden tot mij terug: *Wat noemt gij Mij Heere, Heere! En doet niet hetgeen Ik zeg?* (Luk. 6:46).' Vader werd vervolgd door een goddeloze man op die afdeling, maar hij zei: 'De Heere sprak in mijn hart: *Zij hebben Mij zonder oorzaak gehaat* (Ps. 35:19; 69:4, 5; Joh. 15:25). Ik lag daar stil en huilde omdat ik voelde dat het zo'n groot voorrecht is om in de voetsporen van mijn Meester te wandelen. In dit ziekenhuis ervoer ik iets van de gemeenschap met Christus in Zijn lijden.'

Vader preekte tien weken lang niet meer. Daarna begon hij met een gebedsbijeenkomst in The Halve in mei. Hij nam als zijn tekst Matth. 27:34: *Gaven zij Hem te drinken edik met gal gemengd; en als Hij dien gesmaakt had, wilde Hij niet drinken.* Wij herinneren ons de grote geur en zoetheid toen hij over de grote zegeningen van de Heere en over Zijn zachte kastijding sprak. Deze beproeving had een diepgaande heiligende uitwerking op hem, wat duidelijk werd in zijn latere leven en bediening.

Hij had nu een goede gezondheid voor de komende negen jaren en hij werd in staat gesteld om heel veel te gaan preken in de andere gemeenten. Vanaf 2003 tot zijn dood diende hij de Gospel Standard Committee. In 2007 publiceerde hij een boek over de hymnschrijfster Ann Steele, *A bruised reed (Een gekrookt rietje)*. Dat was alweer het resultaat van meer dan veertig jaren aan onderzoek. In 2008 ging hij weer naar de Verenigde Staten om te preken. Eerst ging hij naar Sheboygan en toen naar Grand Rapids, en hij ontmoette veel oude vrienden. Hij schreef dat het een tijd van grote zegen was

In de volgende twee jaren was hij heel erg verheugd omdat hij twee lieve vrienden mocht dopen, van wie hij zegt: 'Ik ben met beiden omgegaan toen zij in verdriet en beproevingen wandelden, en ik heb mogen meemaken dat de vrucht van geheiligde beproevingen zichtbaar is geworden in hun hart.'

Hij had altijd een grote belangstelling voor tieners en studenten van de universiteit, en in 2009 werd hij de eerste redacteur van de Perception Magazine. Hij bleef redacteur tot zijn dood. De laatste editie die hij persklaar maakte verscheen na zijn dood in maart 2013.

Zijn vruchtbare leven kwam nu tot zijn eind. Aan het einde van de lente van 2011 begon hij pijn te krijgen in zijn rug. Na een hardnekkige infectie van zijn luchtwegen zei de dokter dat er een röntgenfoto gemaakt moest worden van zijn borst. Hij schreef: 'Toen ik na de eerste röntgenfoto door de verpleegster geroepen werd om naar de afdeling van de chirurgie te komen, werd mij meteen met woorden die weinig twijfel in zich hadden meegedeeld dat ik, zover als zij het kon bezien, kanker had, tenzij het tegendeel bewezen was. Deze woorden kwamen als een grote schok. Maar toen ik de afdeling chirurgie verliet, werden deze woorden snel in mijn hart gelegd: *Ik zal niet sterven, maar leven; en ik zal de werken des HEEREN vertellen* (Ps. 118:17).'

Uiteindelijk werd de diagnose gesteld. Vader had de ziekte van Kahler, en hij werd zes maanden lang behandeld met chemotherapie. Hij had ook radiotherapie en bloedtransfusies nodig en hij werd heel zwak. Onder deze beproeving werd hij heel stil gehouden. Hij stopte in september 2011 met preken, maar hij werd ondersteund door de woorden die hij had gekregen uit Psalm 118. In mei 2012 werd hij weer in staat gesteld om te beginnen met preken.

Zijn eigen geschrift eindigt met het volgende: 'De behandeling met chemotherapie kreeg de ziekte eindelijk onder controle in januari 2012 en de behandeling werd in februari helemaal stopgezet. Nu in september 2012 is de ziekte weer teruggekomen en ik moet weer aan de chemobehandeling, maar de woorden uit Psalm 118 ondersteunen mij nog steeds.' De ziekte woekerde razendsnel voort tijdens de volgende maanden. Hij werd in staat gesteld om de meeste van zijn preekbeurten door te laten gaan tot eind november, toen hij longontsteking had. Hij scheen een bijzondere zalving te hebben in deze laatste maanden van zijn bediening, verschillende mensen hebben getuigenis gegeven van de zegen die zij ontvangen hebben. Ook kwam iemand naar voren om gedoopt te worden.

Wij vroegen ons af of zijn bediening ten einde was, maar op de morgen van 30 december 2012 kondigde hij onverwachts aan dat hij 's avonds in The Halve wilde preken. Hij deed dat met veel gevoel over Matthéüs 28:20. We vroegen ons af of dit zijn afscheidspreek was, maar hij was in staat om de volgende dag des Heeren 's morgens in The Halve te preken over Exodus 3:12, om vervolgens op 9 januari in Chippenham met veel zalving te preken over Psalm 91:2. Daar was toen een gezegend gevoel van de tegenwoordigheid van de Heere. De volgende avond hield hij een gebedsbijeenkomst in The Halve over dezelfde tekst. Ten laatste preekte hij op 13 januari op de morgen van de dag des Heeren over Jesaja 42:16. Opmerkelijk genoeg nam hij dezelfde tekst als in Studley, toen hij voor het eerst in het openbaar ging preken in oktober 1969.

Op 16 januari werd hij opgenomen in het ziekenhuis met symptomen van nierfalen. Op de volgende dag des Heeren bezochten wij hem 's middags. Hij was vol van de goedheid van de Heere over hem en zijn leven. Het was nog een keer *een huis Gods en de poort des hemels.* De duivel scheen hem echter in de volgende dagen te bestoken. Hij zei: 'Wij weten niet hoe laag wij moeten komen om in die eeuwige armen te zinken.' Ondanks alles voelde hij dat hij in die eeuwige armen rustte. Hij rustte op de beloften die de Heere hem in vorige dagen gegeven heeft. Een medeambtsbroeder bezocht hem en sprak over de zoete geur van Christus, die [ook] zijn gesprek doordrong.

Opmerkelijk genoeg overleefde hij weer een longontsteking, maar omdat hij nierfalen en een zeer lage bloeddruk had, was hij ernstig verzwakt. Hij klampte zich vast aan de belofte van de Heere, aan hem gedaan aan het begin van zijn ziekte in juni 2011 (Ps. 118:27). Hij koesterde de gedachte ook om weer te gaan preken. Echter, toen hij de week daarop in de nacht gemeenschap had met de Heere, kreeg hij te zien dat zijn werk op aarde klaar was. Hem werd ook een vrede gegeven die bij hem bleef tot het einde. Hij verlangde nu om met Christus te zijn, maar hij sprak over de dood als over een 'grote berg'.

Op deze tijd sprak hij met verschillenden van de familie, en zei: ‘Wij zullen niet scheiden, ik ga slechts eerder weg.’ Hij haalde deze hymn aan:

Though sundered far, by faith they meet,
Around one common mercy seat.

Hoewel zij ver van elkaar verwijderd zijn, door het geloof
Ontmoeten zij elkaar rondom één gemeenzame genadestoel.

Op de laatste dag des Heeren die hij op aarde was, sprak hij heel vrij en kwam hij gelukkig over. Hij had het over meneer Vrezende, die de Jordaan overstak (Bunyan’s *Christenreis*):

En hier merkte ik op hetgeen zeer opmerkelijk was; het water van die rivier stond op deze tijd lager dan ik ooit gezien had in mijn leven; zo stak hij ten laatste over, [het water stond] niet veel hoger dan de enkels.
Na verschillende weken in het ziekenhuis, was hij [genoeg] aangesterkt om op dinsdag 12 februari de reis naar Bethesda Home in Studley te maken. Hij was zó dankbaar om daar te komen, maar toch vreesde hij weer terug te moeten naar Bristol om drie keer per week zijn nieren te dialyseren. Terwijl hij echter voorbereid werd om voor de eerste keer te gaan, werd hij zeer onwel en zijn verloste ziel vertrok uit zijn aardse tabernakel om zijn eeuwige rust in te gaan op donderdag 14 februari, om tien voor acht. Wij zagen zulk een genade in de handelingen van de Heere. Hij hoefde die reis niet te maken, en ook geen lange worsteling met de dood te hebben, waar hij [zo] voor gevreesd had. Wij hebben reden om te hopen dat het met hem gegaan is zoals hij gezegd heeft van meneer Vrezende: *Zo stak hij ten laatste over, [het water stond] niet veel hoger dan de enkels.*

Zo werd vervuld wat de Heere hem in 1948 beloofde in de kapel van Manningford toen hij 16 jaar oud was: *Dat wij door vele verdrukkingen moeten ingaan in het Koninkrijk Gods* (Hand. 14:22).
De rouwdienst, die geleid werd door ds. B.A. Ramsbottom, vond op 28 februari 2013 plaats in de Dicker Chapel, Sussex. De hymns die gezongen werden, waren allemaal uitgezocht door onze vader in zijn laatste dagen:

When peace like a river, attendeth my way;
There is a land of pure delight;
When this passing world is done.

Wanneer vrede, als een rivier, mijn weg volgt;
Daar is een land van pure verrukking;
Wanneer deze voorbijgaande wereld ten einde komt.

En bij het graf:

The Saviour lives no more to die!
De Zaligmaker leeft, om nooit meer te sterven!

Ds. G.D. Buss vertrouwde zijn stoffelijk overschot toe aan het graf in de Dicker begraafplaats, in de vaste en zekere hoop op een heerlijke opstanding. Velen voelden

dat het een allerheiligste gelegenheid was. Een herdenkingsdienst werd gehouden op 2 maart 2013 in de kerk van John Warburton (Zion Chapel, Trowbridge).

SPREKENDE NADAT ZIJ GESTORVEN IS

Acht brieven over de volheid van Christus en het geestelijk verval door

Ruth Bryan,

overleden op 27 juli 1860,

tevens haar zalig afsterven,

Zo getrouw mogelijk uit het Engels door

Mej. B.T. Visser, Werkendam.

Vooraf enkele bladzijden uit haar dagboek

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2007

DE ONUITSPREKELIJKE HEERLIJKHEID VAN CHRISTUS
RUTH BRYAN

2009 Uitgeverij De Groot Goudriaan - Kampen

Ruth Bryan werd op 6 juli 1805 in Londen geboren. Korte tijd later gaf haar vader zijn zaak op om predikant te worden van de Zion Chapel in Nottingham. Deze Chapel stond aan de Halifax-place en was van de calvinistische methodisten die tot de Lady Huntingdon Connexion behoorden. Op 27 april 1820 werd de eerste dienst gehouden in de nieuwe Zion Chapel aan de Fletcher Gate, op de kruising met de Bottle Lane.
Toen Ruth zeventien was, verloor ze op 10 april 1823 haar vader; hij was 72 jaar oud en had zijn gemeente 16 jaar trouw en ijverig gediend. Na de dood van haar moeder, op 8 oktober 1846, bleef Ruth alleen in haar ouderlijk huis achter. Ze is nooit getrouwd geweest. Op 27 juli 1860 ging ze heen om voor eeuwig bij haar hemelse Bruidegom en Man te zijn.
De Engelse uitgave van Ruth Bryans dagboek werd verzorgd door A. Moody Stuart (1809-1898), predikant van de Free Church of Scotland in Edinburgh. Hetzelfde geldt voor haar brieven. Ook haar biografie, die grotendeels is opgenomen in De onnaspeurlijke rijkdom van Christus, is door Moody Stuart opgesteld.

Ik ga proberen een soort **dagboek** bij te houden, om mijn gevoelens en gedachten op te schrijven, en de gebeurtenissen van de dagen die verstrijken, in de hoop dat het nuttig zal blijken te zijn. Mocht de Heere Zijn zegen geven!

Zondag, l september 1822. Woonde de gebedsbijeenkomst van zeven uur vanochtend voor de eerste keer bij. De toegenegen gebeden die voor mijn liefste vader opgezonden werden, troffen mij. Mochten ze beantwoord worden! Lijk enig gevoel omtrent Goddelijke dingen te hebben; maar, helaas, ben vanmiddag even afgestompt als anders. Niets, niets zal dit harde hart breken. Weer zijn de diensten van een sabbat voorbij; hoe zijn mijn voorrechten misbruikt! Ik kan niet zeggen hoe ik mij vanavond voel; ik weet niet waarheen ik mij moet wenden. 0, dat ik door de Geest der waarheid geleid mag worden naar de rechte weg der gelukzaligheid!'

Maandag, 2 [september]. Heb de middag bij een vriendin' doorgebracht. Helaas! Helaas! Ik moet nog steeds mijn ongevoeligheid voor serieuze dingen betreuren; ja, ik lijk geen enkele begeerte te hebben.

Dinsdag, 3 (september]. Ben vandaag luchthartiger en lichtzinniger geweest dan gewoonlijk. Ik heb niet alleen aan deze geest toegegeven, maar hem bemoedigd en het hof gemaakt. Hoe moet ik iedere dag mijn zondigheid betreuren. Ik ben bevreesd dat ik enigermate vertrouwd heb op wat ik hoopte te doen; maar hoe meer ik streef om iets aangenaams te doen, hoe meer ik tekortschiet. Ik weet de rechte weg, maar vind het moeilijk om alleen van Christus af te hangen, en geloof te beoefenen. Ik heb geen geloof, geen ootmoed, geen zondebesef, geen vertrouwen op de beloften, geen vrees voor de gedreigde straffen; en niets wat ik wel zou moeten hebben. O, wat een erbarmelijk beeld!
Hoorde vanavond een preek over 1 Joh. 2:11; maar voelde helaas zo goed als niets. O Heere, breek dit hart in tienduizend stukken! O, ik zou liever alle denkbare gruwelijkheden en verschrikkingen lijden, en uiteindelijk zalig worden, dan mij in mijn

huidige ontzaglijk zorgeloze en afgestompte staat bevinden. Breek, breek, o, breek mijn hart, en maak dat ik het geheel geef aan U, Gij gezegende Zaligmaker!

Woensdag, 4 [september]. Ben vanavond naar een vriendin geweest. Geen profijtelijke conversatie, en ook verlangde ik daar niet naar; maar deed mee aan de onzin, en leek bijna te vergeten dat ik een ziel had. Wat zullen we van deze dingen zeggen? Iedere avond moet ik terugzien op een dag die is doorgebracht in dwaasheid en zonde. Helaas, ik vrees, en met maar al te veel reden, dat ik nooit de plaag van mijn eigen hart voelde. 0, had ik alle denkbare smarten, liever dan dat ik zou toegeven aan zulke goddeloosheid! Heere, vergeef mij, en schud mij wakker uit deze toestand die erger is dan de dood. O, wat een huichelaar ben ik!

Vrijdag, 6 (september]. Ging vanochtend met mejuffrouw Byrne een wandeling maken. Genoot er zeer van. Ze lijkt te denken dat er zelfs voor mij goede hoop is. Stellig heb ik haar niet bedrogen. Ik denk dat ik haar alles vertelde wat ik voelde; maar hoop en bemoediging lijken bijna onmogelijk. Ik ben er door een van mijn metgezellen over ingelicht dat mejuffrouw Byrne met pijn bij mij een geest van kritiek en schimp heeft opgemerkt. Ik schimp! de laatste persoon in de wereld die dit behoor te doen, daar ik mij zelf zo schuldig voel. Ik ben bevreesd dat ik de berisping niet in de gepaste geest ontving; maar voelde mij gekwetst, omdat ze kwam van hen die jonger zijn dan ikzelf. Heere, onderwerp de afschuwelijke geest van hoogmoed die ik voel, en stel mij in staat om de kritische blikken te overwinnen die bij mij worden opgemerkt!

Zondag, 8 [september], avond. Ik heb smaak gehad in een beetje van wat vandaag is uitgesproken of het begrepen; maar nu lijkt het van mij te zijn weggegaan, en ik ben weer hetzelfde afgestompte schepsel. O, hoe lang zal ik kreunen onder deze toestand die erger is dan de Egyptische dienstbaarheid? O, dat ik in staat gesteld mag worden om op Christus te zien voor verlossing, en om geduldig te wachten op Zijn goede tijd!

Dinsdag, 10 [september]. De dag is zoals gewoonlijk voorbijgegaan; we hebben weinig variatie, en mijn gevoelens variëren bijna even weinig. Ik ben over het algemeen even koud en dood als de stenen van de straat. Hoorde vanavond een preek over Psalm 50:23. Voelde een beetje bemoediging om te hopen dat ik eens verlost zal worden van mijn last; maar vervolgens, toen ik erover dacht of ik wel voelde wat er gezegd was, en mijzelf beschouwde als een zondares, kwam in mijn gedachten: 'O, gij huichelaar! Gij witgepleisterd graf!' Waaruit dit voortkwam weet ik niet.

Zaterdag, 21 [september]. Ik ben deze dag nogal wat stiller geweest dan ik soms ben; maar moet mijzelf schamen en schaamrood zijn over alle gebeurtenissen ervan. O Heere, maak mij nederig, en laat mij niet toe afhankelijk te zijn van iets wat ik in mijn eigen kracht zou kunnen volbrengen. O, houd mij nederig, bewaar mij voor zelfbedrog, begin het goede werk, als het nog niet begonnen is. O, dat ik niet verwerpelijk' zal zijn! Breek, breek dit stenen hart! Hoe lang, Heere, hoe lang? Laat mij voelen. O, laat mij niet over aan deze ongevoeligheid! Wat voor argument kan ik gebruiken? O, verlaat, verlaat mij niet! Laat mij niet omkomen! Genade, genade is al mijn pleitgrond; om Christus' wil, wees mij genadig! O, dierbare, dierbare Christus Jezus, wees Gij mijn Zaligmaker, Man, Vriend, mijn Jezus en mijn Alles. Jezus! Jezus! O, dat Gij dierbaar waart voor mijn ziel!

25 oktober. Mijn lieve vader werd zwaar bezocht met pijn; vijf uur lang onderging hij zo'n ondraaglijke kwelling als hij nooit tevoren voelde. Mijn benauwdheid tijdens die periode was zodanig dat ik het niet kan uitdrukken. De vrees dat ik zo'n lieve vader spoedig zou verliezen, en de ellende om zijn gekreun te horen zonder verlichting te kunnen bieden, overtreft alles wat ik ooit voelde; maar, de Heere zij gedankt, mijn vader wordt nu snel beter. Hier is reden voor een nieuw Eben-Haëzer. O, ik kan nooit genoeg dankbaar zijn! O Heere, schenk dat allebei mijn lieve ouders vele jaren gespaard mogen worden, hoe onwaardig ik hun ook ben.

31 oktober. Ben juist teruggekeerd van een gebedsbijeenkomst. Mijn lieve vader richtte een zoete toespraak tot ons vanuit de woorden: 'Ik weet dat het dien zal welgaan, die de Heere vrezen' (zie Pred. 8:12); maar, helaas, het was niet voor mij; ik kan niet zeggen dat ik de Heere vrees op die manier als beschreven werd. Alles wat ik hoor lijkt mijn benauwdheid te vermeerderen; te horen van de hoge voorrechten van ware gelovigen, te verlangen om te genieten, en toch bijna zonder hoop gelaten te worden, geeft kommer. Wat zal ik doen? De deur der genade lijkt eeuwig tegen mijn smeekbeden gesloten te zijn. Ik sta op het punt om alles als verloren op te geven; maar Heere, doe mij bidden! Laat mij nooit de middelen verzuimen. O, soms voel ik alsof ik het nooit zou opgeven om te roepen om genade. Ik denk, als ik in de hel geworpen word, zal ik nog steeds tot Jezus roepen om genade. O, dat de. Heere tot mijn verlichting zou verschijnen! Hoe lang zult Gij Uw aangezicht voor mij verbergen?

1 november. Helaas, dit is weer een dag van zonde geweest. Ik heb het schrijven in dit boek enige tijd opgegeven, tot deze week toe, uit vrees dat het hoogmoed zou zijn; maar mijn vader zegt dat het een verzoeking is; maar ik schrijf zonde, zonde, alles zonde, niets dan zonde. *Heere, ontferm U*! Een week geleden leed mijn lieve vader onuitsprekelijke smart; ik kan de Heere niet dankbaar genoeg zijn dat Hij hem herstelde. Ik moet vanavond bidden;' mocht de Heere mij helpen! Maar, helaas, ik beef.

22 december, zondag. De laatste maand of al langer zijn mijn gevoelens werkelijk op de proef gesteld. Mijn lieve vader is onder zware verdrukking geweest en nog steeds. Dit is de vierde sabbat dat hij weerhouden is van zijn gewone werkzaamheden, maar hij heeft zoete vrede genoten onder zijn lijden - geen doodsvrees - maar hij werd in staat gesteld om te buigen voor de wil van Zijn hemelse Vader. Hij zei op een dag tegen mij: 'Ik geef er niet om welke pijn ik lijd, of welke verdrukking, als ik maar kon preken'; de tranen kwamen in zijn ogen, en hij was erg aangedaan. Hij verlangt om weer onder zijn kleine kudde te zijn, en Christus en Die gekruisigd aan hen te prediken. Mocht de Heere, als het Zijn gezegende wil is, hem spoedig herstellen!
Maar, helaas, hoe afgestompt en dood ben ik onder deze verdrukking geweest; mijn natuurlijke gevoelens zijn intens geweest, maar wat betreft geestelijke dingen blijf ik zonder indruk en koud. Heere, schud mijn afgestompte genegenheden wakker! Laat mij niet over aan mijzelf! maar neem een of ander middel te baat om mij te redden van dat verderf waar ik onstuimig naartoe ren.

INHOUD

Voorwoord. "Sprekende nadat ze gestorven is"

Ruth's zalig afsterven

1. Alle geestelijke zegeningen zijn in Christus Jezus, om uit te delen aan armen en behoeftigen
2. De vrijmachtige liefde van Christus als Bruidegom
3. Een woord van vermaning tegen wereldgelijkvormigheid
4. Geestelijk verval (1)
5. Geestelijk verval (2).
6. Het zien op Jezus
7. De zegen door afscheiding van de wereld
8. Een belangrijke herdenking
9. WAAR IS UW SCHAT?

Voorwoord

Ruth was een dochter van Godvrezende ouders. Haar vader die eerst in de handel zat, gaf later de handel op om Evangeliepredikant te worden.

In een voorwoord in haar brievenboeken schrijft Rev. A. Moody Stuart o.a.:
"Er zijn slechts enkele Ruth Bryans in deze dagen; de kerk heeft behoefte aan meer zulken, daarom zijn we God dankbaar dat ze "nog spreekt nadat ze gestorven is," indien haar brieven worden gezegend om enigen uit te lokken tot een heilig nastreven om haar hemelse voetstappen te drukken zal dit korenzaad wat nu in de grond geworpen wordt in de oogst op de grote Dag binnen gehaald worden".

Edinburgh 16 januari 1865 A. M. STUART.

De volgende brieven zijn er acht van de vele die Ruth Bryan geschreven heeft aan iemand die voor haar toen bijna een vreemde was, maar die ze eenmaal ontmoet had onder zulke omstandigheden die alle genegenheden van haar hart uithaalden.
E. M. en haar zuster waren toen kortgeleden diep beproefd door het verlies van hun moeder en Ruth, die de bitterheid van zo'n beproeving zelf gekend had, kon zich hun omstandigheden wel indenken.
Maar het voornaamste verlangen was, dat de kastijding waardoor de bedroefden toen geoefend werden daarna van zich mocht geven een vreedzame vrucht der gerechtigheid en dit bracht haar er toe om naar één van hen te schrijven.
De correspondentie heeft tot haar dood toe geduurd, het is te hopen dat de raad die voor die éne zo profijtelijk was voor velen tot zegen gesteld mag worden. In al haar brieven is te zien dat haar voornaamste oogmerk was om Christus in Zijn volheid te vermelden en het geestelijk oog van zichzelf en elk ander voorwerp af te keren naar Hem, als de enige Weg naar vergeving, vrede en heiligheid.

Ruth's zalig afsterven.

… Ruth was vol verwachting uitziende naar het vertrek naar haar toekomstig "Huis". Haar ziekte nam ernstige vormen aan en haar lijden was hevig. Gecombineerd met deze smart waren de bedroefde beproevingen in haar persoonlijk leven, haar hart werd geperst door de ondankbaarheid van sommigen waarvoor ze zichzelf uitgeput had om hen te dienen en wiens onvriendelijkheid al haar afnemende jaren verbitterden. Maar ze was één in de Geest met haar Heere en kon zeggen, terwijl ze elke beker van Zijn hand nam: "De beker die mijn Vader mij geeft zal ik die niet drinken"?
Ze schrijft: "Ik heb veel koorts, waardoor ik mij, in de nacht rusteloos en onbehaaglijk voel, maar ik heb mogen zien dat deze koorts mijn Vaders' dienstknecht is, die Zijn wil gehoorzaamd. Hij zegt: "Koorts ga naar dat kind en tast haar gestel aan en verstoor haar rust", en het komt, maar het is allemaal verbondsliefde. Hij heeft ook gezegd: "Kanker ga naar dat kind en verwondt haar vlees en ondermijn haar krachten"; het is gekomen en doet Zijn werk en Zijn wil, maar het is allemaal liefde.
"De wateren der beproeving zijn deze maand hoger gerezen, maar veilig in mijn levende "Ark" ben ik ongedeerd. Het is scherp voor vlees en bloed, maar goed voor het geloof. Ik ben niet altijd licht en klaar in mijn gevoelen; maar oh! wat een gezegende verzekerdheid en vastigheid vind ik in mijn dierbare Rots. Daar lig ik, er moge kome wat wil." De Heere sloot haar in, in de Ark en Rots voor eeuwig. Gelukkige, gelukkige ofschoon onwaardige RUTH Bryan. Engelen mogen onze verbazende vreugde benijden want zij hebben nooit enige vreugde gekend, in verdrukking en lijden, in heil en vrede, en blijdschap in de vloed en in het vuur. O, het is zo waar, zo echt waar omdat het zo tegen het vlees is. Halleluja!"

Haar krachten namen snel af en ze vermagerde in hoge mate. Haar vrienden en zijzelf vroegen zich af wat haar gestel in staat zou zijn te verduren en toch nog blijven leven. Toen haar lijden zo'n omvang had aangenomen dat ze de beweging van een voertuig niet meer kon verdragen zag men ze op zondag langzaam, wankelend naar het huis van God gaan, leunende op de arm van haar dienstbode. Toen haar zwakte haar had verplicht de bezoeken aan de Toevlucht op te geven, werd er nog vergaderd op de wekelijkse gebedsbijeenkomst door de enkele vrienden die met haar, met hun aangezichten derwaarts, ijverig Sionwaarts voortspoeden. Op deze tijden waren Ruth's gebeden het uitstorten van het hart wat van liefde overvloeide meer dan geuit kon worden. Haar mond werd vervuld met betogen uit het woord van God en ze pleitte op de beloften van Jezus en herinnerde Hem aan Zijn werken op aarde, zoals iemand met Hem van aangezicht tot aangezicht spreekt. Haar gebeden waren bijna geheel in Bijbeltaai, want haar gemoed was zo doordrongen met de Schrift dat haar gedachten zich als vanzelf omkleedden in de uitdrukking van de Heilige Schrift. Eens was ze gedurende twee uur zo vervoerd dat haar loven en pleiten zonder ophouden uitgestort werd noch werd er enige vermoeidheid gevoeld bij haar of haar metgezellen. De taal van haar hart scheen te zijn: "Ik vond Hem, Dien mijn ziel liefheeft; ik hield Hem vast en liet Hem niet gaan."
Tenslotte was ze geheel aan huis gebonden en daar wachtte ze verlangend doch rustig de tijd af dat ze opgeroepen zou worden: "Ga hoger op." Toen ze tenslotte de laatste tekens van de naderende dood in haar gestel opmerkte, was het een feestdag voor haar ziel. Een vriendin bemerkte dat ze de zwarte linten van haar muts verwijderde, die ze sinds haar moeders dood naar gewoonte gedragen had en verving ze door witte als

voor een naderende bruiloft. "Ik ga naar mijn bruiloft" zei ze; "de Bruidegom moet mij niet in de rouw aantreffen".
Haar natuurlijke bedeesdheid had haar voorheen ineen doen krimpen bij de gedachte aan haar laatste uren, maar nu ze in feite de donkere vallei dicht naderde waren zijn verschrikkingen allen weggenomen en zag ze alleen de gedaante van Hem die er vóór haar door was gegaan. Haar laatste gebedsbijeenkomst werd gehouden op vrijdag, korter dan een week voor haar dood. De kleine groep vrienden vergaderden in haar kamer en knielden rond het bed waar zij op lag. Haar gezicht was doodsbleek, haar handen zo vermagerd zodat ze bijna doorzichtig waren en het proces van ontbinding zo ver begonnen dat de bloedsomloop in de onderste leden opgehouden was. Maar de Geest ondersteunde zo haar gestel dat de eigenlijk stervende vrouw, gedurende twintig minuten, haar duidelijke stem verhief in wat meer een zegevierende lofzang was dan een gebed, aan vangende: "Ik zal U verhogen, o God mijn Koning"! Eén voor één noemde ze haar vrienden bij naam en bad vurig voor hen, hen toevertrouwende aan de zorg van Hem Wiens aangezicht zij weldra zien zou. Maar voor zichzelf had Ruth niets meer te vragen. Haar hemel was begonnen.
Gedurende de laatste twee of drie dagen van haar leven was ze vrij van pijn en in staat om met de verscheiden vrienden die haar bezochten te spreken. Alle wolken waren voor eeuwig weggedreven, smart en zorg waren vergeten, daar zij zich lag te koesteren in een vreugde die te diep was voor een betoog. Aan iemand die haar op donderdag (26 juli 1860), bezocht merkte ze op dat ze aan het denken was geweest dat haar hart net was als het laken wat Petrus in een gezicht gezien had, vol onreine dieren en dat het van eeuwigheid God toebehoord had toen werd het neergelaten om haar bekend te maken wat er in zat daarna was het weer in de hemel opgetrokken geworden. "Ik heb me afgevraagd", zei ze later, "waarom zo iemand als ik een kroon zou dragen, maar nu heb ik de reden gevonden. Een kroon zal mij gegeven worden opdat ik die aan de voeten van Jezus mag werpen". Ze scheen te denken dat de tijd van vertrek naderde. "Zijn wagenen vertoeven te komen," zei ze, "maar Hij zal gewis komen en niet achterblijven". Dat was haar laatste dag op aarde.

Haar vriendin Mary T., was in de avond bij haar en begeerde ernstig dat haar toegestaan werd in de nacht bij haar te mogen blijven, maar Ruth weigerde dit zeggende: "Neen, waarde zuster, neen; het zou de gemeenschap maar storen". Haar vriendin aarzelde nog om haar te verlaten. Ze vreesde dat er plotseling verandering plaats mocht grijpen en dat de enige dienstbode in huis niet in staat mocht zijn haar op tijd te roepen om haar geliefde Ruth nog in leven aan te treffen. Maar Ruth's antwoord was: "Laat het, waarde zuster, laat het voor de Heere en zie hoe wel Hij het maken zal". Terwijl Mary bedroefd de kamer uitging, zei Ruth opgewekt, bijna schertsend: "Vaarwel, liefste"!
Gedurende de nacht verhief ze haar stem zo hoorbaar in gebed dat de dienstbode dacht dat ze geroepen werd en ging naar de deur maar ze werd gewaar dat de stervende zich zo nauw met haar Heere onderhield. Ze was niet voor zichzelf aan het pleiten, maar voor anderen, speciaal voor een moeder en haar kinderen, wiens naam de luisteraarster niet op kon vangen. De dientbode beschreef haar gebed net als conversatie. Vroeg in de morgen werd haar enige verfrissing gebracht, ze bleek zwakker dan gewoonlijk. Een werkster, die men had laten halen om in het huis behulpzaam te zijn, keek daarna in de kamer en vertelde tegen de dienstbode dat juffrouw Bryan haar ontbijt niet gebruikt had. Beiden haastten zich naar haar toe en zagen haar juist inzinken. De aanwezigheid van de werkster (wat als een antwoord door de Voorzienigheid beschikt scheen op Ruth's geloof) stelde de dienstbode in staat Mary T. te halen. Deze vriendin

haastte zich buiten adem naar het huis en zag haar juist de laatste adem uitblazen. Mary boog zich over haar en zei: "Zie op Jezus". Ruth schonk geen aandacht. Zelfs die geliefde Naam kon geen bewustheid meer oproepen. Het volgende moment verwisselde zij geloof voor aanschouwen, en het voorhof van 's Heeren Huis op aarde voor de Audiëntiezaal Boven. Aldus ging zij de rust in vroeg in de morgen van 27 juli 1860.

BRIEVEN

1. Alle geestelijke zegeningen zijn in Christus Jezus, om uit te delen aan armen en behoeftigen

Aan E.M.
High Pavement, Nottingham, November 1848.

Waarde Juffrouw,
Er is in mijn hart een ongewone en onverklaarbare betrekking tegenover u en uw waarde zuster, deze waarneming breekt door alle bedeesheid en vindt zijn weg naar u in de vorm van een zeer begeren naar u "met innerlijke bewegingen van Jezus Christus," dat Hij in u een gestalte mocht krijgen. "De Hoop der heerlijkheid." Ik zou hier geen gewag van maken, maar in de hoop dat het van de Heere zijn mag en tot Zijn eer, wat Hij tot stand kan brengen door het zwakste en onbeduidendste middel. Met deze bemoediging waag ik het in die Naam naar u te schrijven, door het geloof waardoor de "kreupele springen als een hert, en de tong der stommen zal juichen," die Naam die voor een gelovige ziel is als "olie die uitgestort wordt" de Naam van Jezus, die zo genoemd werd want "Hij zal Zijn volk zalig maken van hunne zonden." Dit is zo gepast voor een zondezieke ziel. Zijn Naam is ook Immanuël; hetwelk is, "God met ons;" "God is geopenbaard in het vlees," God heeft onze natuur aangenomen en is onze Broeder geworden, geboren voor onze benauwdheid en om onze krankheden op Zich te nemen en onze smarten te dragen, om verzocht te worden zoals wij verzocht worden, opdat Hij voor ons de verzoeker overwinnen mocht en Zijn verzochte broederen verlossen. Hij kan medelijden hebben, want Hij heeft Zelf geleden (Hebr. 11:18). Hij kan te hulp komen, want Hij heeft de macht verbroken; Hij is "in alle dingen, gelijk als wij, verzocht geweest doch zonder zonden." Satan heeft elke pijl in zijn pijlkoker geprobeerd; maar onze verheerlijkte Godmens weerde ze allen. Satan overwon de eerste Adam met één verzoeking en al zijn zaad in hem hij kwam tegenover de zelfde natuur in de tweede Adam, de Heere des hemels, in Wien weer een zaad was besloten om met Hem staande te blijven of te vallen. Hier kwam onze natuur als overwinnaar uit de strijd in vereniging met ons verheerlijkt Hoofd. Waarlijk hierdoor gloeit mijn hart door Hem als overwinnaar in het strijdveld te zien, overwinnende onze vijanden Satan, zonden, de wereld, onze oude mens en de dood zelf. Zij zijn allemaal zo overwonnen door onze geestelijke David, dat zij nimmer ten onder zullen gaan, niet het kleinste lam van Zijn kudde. De leeuw en de beer mogen samen tegen hen ten velde trekken zodat zij gereed schijnen te verslinden; maar Hij zal opstaan, verslaan het beest, bevrijden Zijn levend (lam), en niemand zal het uit Zijne hand rukken. Dit is een dierbare vertroosting voor hen die waarnemen dat ze helemaal geen kracht hebben en ook gevoelen dat, de wereld trekt, Satan inblaast, de strijd der zonden en de lusten van het vlees. O wat zouden we op zulke tijden moeten beginnen als we er niet Eén hadden om voor ons te strijden, en ook in ons te strijden!

We zouden stellig "levend verslonden worden," maar de Heere heeft hulp besteld bij "Een die machtig is te verlossen;" en de Machtige is voor ons meerder dan alles dat tegen ons kan zijn. Wat het zo schoon maakt is, dat Hijzelf onze Sterkte en Overwinning is; zodat onze zwakte en onbekwaamheid helemaal geen hinderpaal is. Deze was oudtijds wel zo overtuigd, dat hij uitriep: "Als ik zwak ben, dan ben ik machtig." Wat een paradox voor de vleselijke reden! en hoe lang proberen we niet deze les volkomen te leren, uit kracht van onze vleselijkheid en eigenliefde! Onze Vader heeft bepaald dat Christus alles zou zijn, en wij niets. Om dit bevindelijk te leren kennen, ontkleedt Hij ons van onze werken. Als wij aan het wassen zijn geweest met salpeter en zeep, dompelt Hij ons in de gracht; als het lijkt alsof wij een beetje meer vooruitkomen als gewoonlijk, dan werpt Hij ons omver. Dit is een harde zaak en terwijl het proces doorgaat, denken wij dat het omkomen zal worden, want we schijnen slechter en slechter te worden. Maar in waarheid is het tot onze verlossing om ons aan onszelf bekend te maken, om ons zelfverloochening te leren (Luk. 9:23) en ons Christus te geven, inplaats van onszelven (Gal. 2:20).

O, wat een gezegende ruil! het is het waard dat al de arbeid onzer handen en onze beste dingen teniet worden gedaan, om zo'n schat te bezitten. Er kan geen drinken van het levend water zijn als we nog prijs in onze hand hebben, of het nu veel of weinig is; geen kopen van de Evangeliewijn en melk terwijl we nog wat geld hebben; en geen overwinning in "De Heere onze Gerechtigheid," terwijl wij zoeken naar flarden van onszelf en die aan elkaar naaien. Dat is allemaal Christusverwerping en Godonterend.

Wees daarom niet terneergeslagen door 's Heeren wegen met u. Want als we iets zijn of hebben iets, dan kan Jezus niet alles zijn; en als Hij niet alles is dan is Hij niets. Hij moet alles zijn, voor heiligheid en blijdschap, voor rechtvaardigmaking en heiligmaking voor een aangename verschijning voor God, en een geregelde wandel voor de mensen, voor een heilig leven en een gemakkelijk sterven. Hebben wij gebrek aan goede werken? wij zijn "geschapen in Christus Jezus tot goede werken." Begeren wij, "de vruchten der gerechtigheid?" wij zijn er mee vervuld door vereniging in Hem. In het kort, onze Vader heeft ons "gezegend met alle geestelijke zegeningen in Hem; de reden dat wij er niet meer van genieten is omdat wij ze in onszelven zoeken. O om nu een oog te hebben wat alleen op Jezus ziet! Dan zou ons gehele lichaam "verlicht zijn." Maar dit kan niet uit onszelven en kan alleen gedaan worden door de kracht van de Heilige Geest. Hij is het die deze gezegende insluiting van de ziel in Christus uitwerkt, wat is gelijk de vermoeide duif die in de ark genomen werd; en u weet ze werd binnen gehaald na een tevergeefs ergens anders zoeken. Mocht u zo'n dierbare trekking der Goddelijke kracht hebben, zodat u de rust door het geloof mocht ingaan, welk geloof is niet uit ons, het is Gods gave. Als u eenmaal bent opgenomen in het liefdevolle hart en de liefdevolle armen van Jezus, zal u bevinden dat meer dan duizend jaar wachten niet opweegt tegen zo'n volkomen gezegende verlossing, zo'n dierbare en volzalige Zaligmaker, zo'n volheid in Zijn werk, bloed, gerechtigheid, liefde en Persoon, naast de eeuwigheid zal er nimmer een volle verzadiging zijn, en zo'n gezegende toegang nu door het geloof, dat, hoewel ik er haast niet over durf spreken wens ik u oprecht de blijde en spoedige vreugde ervan. Moge de zoete liefde van Jezus ons dringen om meer en meer goed van Zijn Naam te spreken en mocht de reuk ervan onze zielen, lippen en leven geurig maken, zodat de mensen van ons mogen bekennen dat we veel met Hem zijn en veel Hem gelijk zijn.

Mocht u maar ten volle deze woorden krijgen te beleven "Waarom wij ook altijd bidden voor u, dat onze God u waardig achte der roeping en vervulle al het welbehagen Zijner goedheid, en het werk des geloofs met kracht; opdat de Naam van

onze Heere Jezus Christus verheerlijkt worde in u, en gij in Hem, naar de genade van onzen God en den Heere Jezus Christus."!

Uw toegenegen, R. Bryan.

2. De vrijmachtige liefde van Christus als de Bruidegom.

Aan E.M.
(Te ontvangen, "zo de Heere wil" op haar huwelijksdag)

31 Oktober 1849.

En waarom wenst de waarde juffrouw, een regeltje van de nederige, onwaardige sprokkelaarster, terwijl zoveel tere gewaarwordingen uw hart zullen ontroeren? Is het omdat ze daardoor begeert alles te verzaken, (zelfs wanneer haar net vol weldaden naar de kust getrokken wordt, en Jezus alleen wil volgen? Is het omdat ze verlangt, om op die dag wanneer ze haar aardse bruidegom krijgt, hem aan de Heere terug te geven, om haar hemelse te omhelzen, om zo met Hem in beslag genomen te worden, dat Hij immer tussen haar ziel en haars harten beste aardse liefde zij? Als het aldus met haar gesteld is, dan zegt de sprokkelaarsters hart, amen! en moge dat de Heere ook zeggen.
Waarde juffrouw, daar u mij verzocht hebt u met deze gelegenheid een regeltje te sturen, kan ik u dat niet onthouden, maar ik belijd nederig dat het niet in mij is om te schrijven wat u begeert. Laat ons daarom opzien naar de waarde Getuige Jezus, dat onder Zijn Goddelijke zalving onze overdenking van Hem zoet mag zijn. Het is de hemelse Minnaar en Bruidegom van Zijn Kerk waar we juist nu zo graag over denken. O wat een contrast met zelfs de beste aardse echtgenoot! Zij hebben lief en maken een keus vanwege sympathie en iets innemends, en hopen op een getrouwe wederkerige genegenheid. Maar Hij, onze wonderlijke Jezus, heeft lief, verkiest, en besluit om te huwen en aan Zich te verbinden met het stellige vooruitzicht van schuld, ongenade, en zonden; ach, en ook onreine afdwalingen, want Hij zegt: "Want Ik heb geweten dat gij gans trouweloos handelen zoudt, en dat gij van de moederschoot af een overtreder genaamd zijt." Toch heeft Hij ondanks alles lief en heeft hen van alles met Zijn dierbaar bloed verlost. Wanneer Zijn bruid '.met vele boeleerders heeft geboeleerd," dan is Zijn wonderbare taal, "keer weder, want Ik heb u getrouwd" daardoor overwint Hij Zijn trouweloze bruid met de liefde welke zij versmaad heeft, een liefde, een met recht onvergelijkbare liefde. Mocht dit vuur opnieuw in uw ziel ontstoken worden, dat u nu alle dingen schade en drek mocht rekenen, terwille van zo'n Geliefde. Diende Jacob zeven jaar voor zijn Rachel, dat bij dag hem de hitte verteerde en bij nacht de vorst en waren die in zijne ogen als enige dagen door de liefde die hij voor haar had? Onze Geestelijke Jacob heeft hem verre overtroffen. Hij verliet de troon Zijner heerlijkheid voor Zijn arme Rachel en kwam in haar nederig vlees, in de gestaltenis eens dienstknechts en diende drie en dertig jaar onder de Wet terwille van haar. Hij verdroeg de hitte der verzoeking, vermoeidheid en dorst evenals de koude der schande en hoon, met de tegenspraak der zondaren tegen Zich. Hij dacht dit niet teveel; want toen Hij het werk terwille van haar volbracht had, ging Hij voor haar blijmoedig het bitterste deel van Zijn lijden aan, wat zelfs Zijn machtig hart aangreep met zielsstrijd, terwijl Zijn waarde lippen baden, "Vader, indien mogelijk; (met de verlossing van

Mijn Bruid) neem deze drinkbeker van mij weg; doch, (ach! wie kan zeggen wat dat woord inhield,) niet, wat Ik wil, maar wat Gij wilt." Zie de diepte van Zijn onwrikbare liefde! De beker der vloek moest gedronken worden, of de gevangen Bruid moest verloren gaan. En Hij drinkt hem en wendt Zich niet af totdat ook de droesem geledigd is; dezelfde heilige lippen die hem geledigd hebben konden in triomf zeggen: "Het is volbracht!" Voor de vreugde die Hem voorgesteld was, (om Zijn ondertrouwde te bezitten) heeft Hij het kruis verdragen, en de schande veracht, "en is gezeten aan de rechterhand van de troon Gods, " Tot de volmaaktheid daar is en voor de samengebrachte menigte het heerlijk zal worden verkondigd, "want de bruiloft des Lams is gekomen, en Zijne vrouw heeft zichzelve bereid." Dan zullen de geestelijke Jacob en Rachel elkaar ontmoeten en omhelzen om nooit meer te scheiden; zij opwakende, zal verzadigd worden met Zijn beeld, en Hij haar nu ziende in heerlijkheid, (den arbeid Zijner ziel,) zal eveneens verzadigd worden.

"Spoed! en gloor gij dageraad
Der eindeloze zaal'ge staat,
Als zonden zullen enden
De dood zal sterven,
Christus Zijn glorie zal ontvouwen
En ons oog Zijn stralen aanschouwen"

"Dan, gehuld in eeuw'ge zaligheid,
Te midden van de hemel schare,
Zijn liefde ten toon gespreid,
Zal elk gezang daarvan gewagen."

"Ontzet u hierover, gij hemelen! en ontzet u gij aarde!" dat deze verheerlijkte Immanuël, de Vredevorst, die de engelen aanbidden, en voor wie de serafijnen zich buigen, die vanuit de eeuwigheid op Zich heeft genomen om te komen en Zijn Bruid in deze arme wereld te zoeken, om haar voor Zichzelf op te eisen. Toch is het zo. Maar ze is walgelijk en vertreden! 1) Dan zal uit Zijn dierbare aderen de rijke karmozijnen vloed stromen om haar te reinigen, en Zijn Geest zal voor haar de fontein openen voor haar zonden en onreinheid. Maar ze is naakt en bloot. Dan zal Hij Zijn vleugel over haar uitbreiden, (Ezech. 16:6,) en zal voor haar weven, op het weefgetouw der wet. Fijn linnen, rein en wit, een kleed waarin ze zal verschijnen aan Zijn hof. Bovendien zal de geest Zijn gerechtigheid nabij brengen, en haar in het wit kleden " de klederen des heils," en haar de "mantel der gerechtigheid," omdoen "gelijk een bruidegom zich met priesterlijk sieraad versiert, en als een bruid zich versiert met haar gereedschap." Maar ze is krank, ze is melaats, toch zal Hij haar de gezondheid weer doen rijzen, want Hij zegt: "want Ik ben de Heere, uw Heelmeester;" want Hij is tot zonde voor haar gemaakt, opdat zij zou worden "rechtvaardigheid Gods in Hem." Maar ze heeft geen persoonlijke bekoring, ze is lelijk.
Bovendien zal Hij Zijn heerlijkheid op haar leggen, en daardoor zal haar schoonheid volmaakt zijn. Maar zij is arm, daarom geeft Hij Zichzelf en Zijne volheid aan haar, aldus begiftigt Hij haar met een goede bruidschat. Maar ze is ongewillig, en heeft geen hart voor het huwelijk want ze gehoorzaamd een vijandig overste maar haar behagen is ook in de wereld en in het vlees. Hij zal haar een nieuw hart geven, en zal een nieuwen geest geven in het binnenste van haar; de Geest zal haar gewillig maken op de dag van Zijn heirkracht, "en de naam der Baäls van haren mond wegdoen, " zodat zij in het stof aan Zijn voeten zal zeggen: "andere heren behalve Gij hebben over (mij)

geheerst; doch door U alleen gedenk (ik) Uw Naam." En nu de Geest haar hart geroerd heeft neemt ze waar dat ze krank is en ontdekt haar onreinheid en naaktheid, weet dat ze lelijk en arm is en kan niet geloven dat het hart van de Bruidegom haar genegen is, of dat ze gunst in Zijn ogen zal vinden, en daarom roept ze uit: "ik ben zwart." Zie, ik ben walgelijk, mijn schoonheid is veranderd in verderf; maar Hij overstelpt haar door te antwoorden "Geheel zijt gij schoon, mijne vriendin, en er is geen gebrek aan u." Dan roept ze uit: "Zet mij als een zegel op Uw hart, als een zegel op Uwen arm, want de liefde is sterk als de dood." Hij antwoordt: "Vrees niet, want Ik heb u verlost, Ik heb u bij uw naam geroepen, (Hefzi-bah) gij zijt Mijn." Nu waagt ze het, met een bekoord hart te verklaren, "Mijn liefste is mijn, en ik ben Zijne. Hij draagt de banier boven tienduizend; en al wat aan Hem is, is gans begeerlijk." Aldus vinden deze zaken van deze wonderbaarlijke ondertrouw en vereniging voortgang, "in welke dingen de engelen begerig zijn in te zien, "en de duivelen begeren het te verijdelen, aan de eerste wens zal heerlijk voldaan worden; maar de andere zal teleurgesteld worden, want niemand zal Zijn geliefde uit Zijn handen rukken; en de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen. Loof Hem voor zo'n liefde als deze! Het mag wel gevraagd worden, Wie is Deze wonderlijke Geliefde die door zulke dieptens voor Zijn bruid wilde gaan, en op Wien de zwakke schone leunt als ze opklimt uit de woestijn? Ach! Hij is Dezelfde die, van eeuwigheid was de grote "Ik ben," de Machtige God, door Wien alle dingen geschapen zijn, Die voor alle dingen was, en bij Wien alle dingen bestaan. Het is Hij Die, in de volheid des tijds de moederschoot van de nederige maagd niet beneden Zich geacht heeft, maar werd een kindeke, en werd in de gedaante gevonden als een mens. Dezelfde verheerlijkte Persoon die van Edom kwam met besprenkelde klederen, van Bozra, versiert in Zijn gewaad, die voorttrekt in Zijn grote kracht, die de wijnpers des Almachtige toorns alleen trad, en er was geen der volkeren met Hem. Het is Hij Wiens aangezicht was, gelijk de zon schijnt in hare kracht, en toch Wiens "aangezicht alzo verdorven was, meer dan van iemand, en Zijne gedaante, meer dan van andere mensenkinderen." Hij is de Heilige van de heiligen, en toch "een Man van smarten, en verzocht in krankheid; heilig, onnozel, onbesmet, en afgescheiden van de zondaren," en toch "met de overtreders geteld geweest." Onder het gezicht der zonden en de straf. Jezus Die in de hof van Gethsémané, in zware strijd was zweette gelijk grote droppelen bloeds, die op de aarde afliepen. O, die rijke, rijke droppelen uit Zijn dierbare aderen, van meerdere waarde dan al het goud en juwelen die Zijn handen gemaakt hebben!

Dit is de vrijmachtige Bruidegom waarover we spreken. Zijn liefde heeft verlost, en het ontsteekt de ziel van haar die nu probeert te vertellen over Zijn waarde, die op Calvarië aan het vloekhout gehangen werd, en daar eindigde Zijn lijden uit liefde. Kom, en zit met mij een moment onder de schaduw van Zijn kruis. Ik wil de vreugde van uw huwelijksdag niet ontsieren, maar verhogen, zie op, en onthoudt dat Hij daar als Man hangt te bloeden. Het is de Bruidegom, die uit liefde voor Zijn Bruid, deze onbekende doodsangsten verduurt. Zie hoe Zijn heilig vlees verwond is, en Zijn dierbare handen en voeten doorboord met ruwe nagelen. Hoe is Zijn hemels voorhoofd opengereten door stekende doornen, en Zijn waarde zijde met de gruwelijke speer; elke gapende wonde roept uit, de Mens is schuldig, God is liefde. Maar God is ook rechtvaardig! O, zie Zijn dierbaar bloed nederdruipen. Het vloeit voor zondaren zoals ik, en u! Zie en verwonder u; zie en wees getroost; zie en aanbidt.

"Zie hier tot liefde uw hart versmelt,
En gebied elke slaafse vrees, vertrek!"

Zeg eens, is uw ziel niet bewogen tegenover zo'n verheerlijkte Geliefde! en wil het zich niet met mij verenigen door te zeggen:

"Verbrijzelde Bruidegom, neem ons geheel,
Neem en maak ons zoals Gij wilt."

O verheerlijkte Heere, wij aanbidden U! Gij zijt schoner dan de kinderen der mensen! Genade is in Uw lippen uitgestort. "Uw schoonheid is nimmer af te malen, Tot w' U aanschouwen van aangezicht tot aangezicht. Wij bemediteren graag Uw lijden, maar zijn verheugd dat het nu voorbij is. Gij hebt geleden en Gij sterft niet meer! Gij zijt gegaan naar onze Vader en tot Uw Vader; en wij verwachten Uw "wederkomst" en dat U ons zult opnemen, om met U te zijn, om Uw heerlijkheid te aanschouwen en edeler en zoeter Uw stervende (en toch nimmer stervende) liefde te bezingen en Uw verlossende macht te verhalen, terwijl wij met een verrukt hart, op Uw onvergelijkelijke schoonheid staren . . .
Vergeef mij alstublieft mijn vele woorden. Het is voor mij een aangrijpend onderwerp, vol zaligheid, het schrijven is voor mij geweest als tralies waardoor mijn dierbare Geliefde was blinkende. O mocht Hij op u schijnen!

En als u uw hand en hart aan ..... geeft, mocht dan de Heilige Geest u krachtdadig opwekken en u verwaardigen om uzelf meer aan Jezus te geven dan immer. Ik kom niet tot u met wereldse gelukwensen; dat past niet bij onze godsdienst, en het bijzonder volk. Maar ik kom met een oprecht hart, begerende voor u beiden, elke uitnemende verbondszegen, met de zoetste weldaden in de nieuwe staat die u nu aangaat, en dat dit voor u zij als slechts een schaduw, dat u door de kracht des Geestes tot een vollere genieting van vereniging en gemeenschap mocht komen met onze lieflijke Immanuël, en met de Vader in Hem. Mocht u vereniging in en van de Heere zijn. Moge Zijn Naam verheerlijkt worden, en Jezus dubbel dierbaar voor uw zielen. Het onderwerp behoeft meer dan Engelen macht om al Zijn volheid te vertellen. Altijd de uwe in Jezus.
Ruth.

3. Een woord van vermaning tegen wereldgelijkvormigheid. "Adam waar zijt gij?" "Wat maakt gij hier Elia"?

Aan E.M.
High Pavement, Nottingham 5 Augustus 1854.

Geliefde vriendin,
De bovenstaande vragen kwamen, voor mijn geliefde vriendin, mij voor, ik weet niet waarom. Vanavond heb ik een preek gehoord uit het laatste gedeelte van deze hoofdstukken en ik moet u de hoofdinhoud van een paar opmerkingen schrijven, hoewel niet in precies dezelfde woorden, "wat maakt gij hier Elia"? Het mag tegen sommige gelovigen gezegd worden: Wat maakt gij hier werkeloos en traag in uws Heeren dienst"? Gij was erg bedrijvig in het dienen van Satan en de wereld, waarom dan zo loom in de dienst van Hem Die u met Zijn bloed gekocht heeft en wist wat het was om vermoeid te zijn door het werken voor u (Joh. 4:6). Wederom, het mag tot sommigen gezegd worden: "Wat maakt gij hier in een plaats of in een gezelschap waar de Heere niet geliefd wordt, geëerd of gekend?" Uw ziel zal schade lijden, uw geestelijk leven zal verwelken want het is een erg teergevoelige plant en wordt gemakkelijk benadeeld. Indien een gelovige, ongeroepen door de Voorzienigheid, in werelds gezelschap zal zijn, zal zijn geestelijk leven zeker verwelken. Ach! wat maakt

gij hier Elia? "Wat maakt gij hier"? mag nogmaals gezegd worden als de gelovige te midden van mist en duisternis verkeert waardoor de Zaligmaker Zich verbergt. Wat maakt gij hier? gij dien Ik heb verlost; gij aan wie Ik Mijzelf heb geopenbaard, gij aan wie de Geest verzegeld heeft; "Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde", wat maakt gij hier met verduisterde bewijzen? Is het niet omdat ge op uw eigen hart ziet in plaats van op Mij te zien en tot Mij te komen, Die voor u gemaakt ben, wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing? De Geest moge er ons aan ontdekken wat in onze harten is om ons te vernederen en in de laagte te brengen, maar als we daar op zien om troost en bemoediging te vinden dan zullen onze bewijzen verduisteren, de wolken zullen zich welhaast rondom ons samenpakken en onze somberheid zal nog somberder worden. "Wat maakt gij hier Elia"? Wij moeten niet in onszelf zien en leren niet op voorgaande bevindingen te leven hoe waar ook, of op voorgaande openbaringen hoe klaar ook, maar we moeten zoeken naar nieuwe blijken van genade. Het is een grote les waar in we erg traag zijn om te leren, niet te leven op de ontvangen genade ….

4. Geestelijk verval (1)

De twee volgende brieven werden geschreven op verzoek van E.M. ten dienste van een bejaarde pelgrim, die zich erg beklaagd had over het gemis van die geloofsvrede en vreugd, waarover ze zo vaak gelezen en gehoord had, wat ze ook, naar men gelooft, zelf in haar jeugd beoefend had. Men vreesde dat de verborgen oorzaak van dit onheil lag in de vele en verscheiden lief de werken, die voor haar ziel een strik geworden waren, en haar wegvoerden van een nauwe wandel met God, waarin alleen het licht van 's Konings aangezicht gezien wordt. Daar in deze dagen van godsdienstige bedrijvigheid ook nog vele soortelijke gevallen kunnen zijn, worden de brieven nu gedrukt, in de hoop dat de zegen die ze inhouden ruim door anderen in gedeeld mag worden nu de schrijfster en leester verzameld zijn tot hun rust, afwezig van net lichaam maar tegenwoordig met de Heere, "zonder wolk ertussen!"

Aan E.M.
High Pavement Februari 1856.

Zeer geliefde in Jezus,
In Zijn altijd welriekende Naam verlang ik weer mij met u te onderhouden in Hem en door Hem; dat Hij dan daarin verhoogd moge worden, en onze harten opnieuw met Zijn liefde moge branden, want Hij is de oorsprong. Hoe meer wij te doen hebben met de oorsprong, zoveel te meer uitwerkingen er op volgen. Vandaar dat onze lieve Heere zegt: "Blijft in deze Mijn liefde." Niet daarbij te kennen gevende dat Zijn liefde van Zijn voorwerp kan weggenomen worden. Maar spoort ons aan om steeds in Zijne liefde te blijven door de levende werkingen van een door de Geest gewrocht geloof. Alzo zal onze kleine vonk tot een vlam worden, door een constante gemeenschap met het vuur vanwaar het ontspringt, deze geloofsgemeenschap schijnt de tussenpersoon.
Als deze dierbare genade niet in gezonde oefening gehouden wordt op de Persoon, het werk, het lijden, het bloed en de rechtvaardigheid van onze dierbare Verlosser, dan zal de ziel stellig terecht komen in een kwijnende, lusteloze geestelijke conditie. Gebed, lof, liefde, vreugde, vrede en alle andere genaden zullen op een laag peil zijn.

En wat er ook voor uiterlijke schijn of belijdenis moge wezen, het hart zal zich bewust zijn van de afstand en bedeesdheid met zijn Heere.
U weet ik spreek over één die door de Geest levend is gemaakt en dus een levende ziel is, want wij kunnen een levende zijn maar niet levendig; wij mogen werkzaam zijn voor onze Heere, maar niet geestelijk in onze zielen; wij mogen ijverig aangaande de zaligheid van anderen zijn, maar niet voor onze eigen ziel leven in de vreugde der zaligheid. Wij mogen een instrument zijn om het brood en het water des levens aan anderen uit te delen en zelf in onze ervaring daarvan geen dagelijkse vernieuwing in onze zielen genieten. Ik denk droevig dat dit tegenwoordig veel het geval is in overeenstemming met de Schrift: "zij hebben mij gezet tot een hoedster der wijngaarden; mijnen wijngaard, dien ik heb, heb ik niet gehoed." Mogen wij niet zeggen zoals de Heere op een ander onderwerp: "deze dingen moest men doen en het andere niet na laten?"
De reden dat ik dus oordeel is, omdat er personen zijn die zo levendig kunnen converseren over hetgeen zij voor de Heere doen en nochtans traag zijn om te spreken over wat Hij voor hen doet. Ze schijnen groot vermaak te scheppen om alles te vertellen wat er in het rond gebeurt, maar als hen enig hartonderzoek wordt thuis gebracht schrikken ze terug. In feite, als men spreekt over persoonlijke genieting van de liefde, bloed en zaligheid van Jezus, dan is er bij sommigen geen weerklank maar zij zien het als egoïsme; terwijl anderen het hebben over jaren geleden toen Hij hen dierbaar was en belijden dat ze er nu weinig meer van hebben. Ze zijn zó in beslag genomen door hetgeen zij werkzaamheden voor Hem noemen, zodat zij weinig van Hem horen, weinig tegen Hem zeggen en weinig van Hem genieten en mogen terecht zeggen: "Terwijl ik hier en daar doende was, is Hij weggegaan." Het is zeer betreurenswaardig dat er levende zielen zijn die constant ten goede voor een ander bezig zijn terwijl ze zelf Jezus van verre volgen. Zeer velen, zoals ik vrees dat er zijn, ja honderden, die Hem alleen kennen in hun oordeel en toch steeds bezig met lezen, onderwijzen en converseren in Zijn gezegende Naam. Dit is een dag van grote belijdenis maar toch is wezenlijke Godsvrucht zeer in verval, een nauwe wandel met God wordt te weinig naar gezocht. Droevig inderdaad, zijn deze feiten; wij mogen met David wel zeggen: "Doorgrond mij, o God! en ken mijn hart; beproef mij en ken mijne gedachten, en zie, of bij mij een schadelijke weg zij, en leid mij op de eeuwige weg."
U zult u niet verwonderen dat ik hierin geoefend ben, omdat we meer dan eens in conversatie hiermede in aanraking zijn geweest; en inderdaad geliefde vriendin, ik gevoel meer en meer het diep belang om in nieuwigheid des levens gehouden te worden door de zalving des Geestes. Zodat wat wij ook voor werkzaamheden voor het goede van anderen mogen hebben en echter overvloedig mogen arbeiden voor hun zaligheid toch moet er een constante gemeenschap met onze dierbare Heere onderhouden worden, anders zullen onze zielen nooit met vrijheid aan het hof rusten. Om altijd te werken om boodschappen voor de Koning te doen en nooit Zijn aangezicht te zien, Zijn stem te horen, of een teken van Hem te ontvangen, o hoe beklemmend voor een die Zijn liefde genoten heeft en onder Zijn schaduw gezeten heeft met groot vermaak en bevonden heeft dat Zijn vrucht het gehemelte zoet is! Wat een geruststelling voor een waarlijk verlangende om te smaken dat de Heere genadig is.
De eerste moge wel zeggen: "Geef mij weder de vreugde Uws heils." En de laatste. "Gedenk mijner, o Heere, naar het welbehagen tot Uw volk, bezoek mij met Uw heil."
Als we persoonlijk verkeer met de Koning mogen genieten en door het geloof met en door Hem mogen wandelen dan zal de tijding van Hem het vurigste zijn, zijnde fris

van Hemzelf, dan zal er een duidelijke zoete geurigheid van Hem zijn evenals een goed woord van Hem. Ik kan u niet vertellen hoe droevig mijn hart is als ik deze geurigheid mis in degenen die lang in de wegen des Heeren geweest zijn en ook ijverig om Hem te dienen. Ze zijn met allerhande dingen overladen en te weinig met Jezus alleen, zonder Wien wij worden als zout dat zijn smaak verloren heeft. Ik treur voor hen en beef voor mijzelf, denkende aan sommige teksten die mij vaak tot groot onderzoek des harten gebracht hebben en worstelingen met de Heere; Matth. 5:13, Hos. 10:2; "Hij heeft hun hart verdeeld, nu zullen zij verwoest worden." En ook veel in Jeremia 2 en ook in Openbaringen 2:4 "Maar Ik heb tegen u, dat gij uwe eerste liefde hebt verlaten." Het geeft niet wat grote werken er ook mogen zijn indien die liefdegeur gemist wordt. O moge onze genadige Heere ons dichter en dichter bij Hem brengen, om ons in de liefde te laten blijven. Ja, opdat gij ten volle kondet begrijpen met al de Heiligen, welke de breedte, en lengte, en diepte en hoogte zij, en bekennen de liefde van Christus welke de kennis te boven gaat." Moge Hij ons vervullen met de Geest, opdat, we zó mogen getuigen aangaande we smaken, horen en zien dat andere harten ook mogen ontsteken met verlangen naar dezelfde genieting van de gezegende gemeenschap, zoals de geliefde apostel zegt: "hetgeen wij dan gezien en gehoord hebben, dat verkondigen wij u, opdat ook gij met ons gemeenschap zoudt hebben, en deze onze gemeenschap ook zij met den Vader, en met Zijnen Zoon Jezus Christus. En deze dingen schrijven wij u, opdat uwe blijdschap vervuld zij." Hij verlangde dat ze verheugd in de Heere mochten zijn; en het Koninkrijk Gods is niet gelegen in woorden maar in kracht, het is Gerechtigheid, vrede en vreugde in de Heilige Geest. Dit zijn zaken waar een vreemdeling van God niets vanaf weet, want zulken hebben alleen met buitenkantse werken te doen, maar: "Het Koninkrijk Gods is binnen ulieden." Daarom alzo wij een onbeweeglijk koninkrijk ontvangen, laat ons de genade vast houden, door dewelke wij welbehaaglijk God mogen dienen, met eerbied en godvruchtigheid. Want onze God is een verterend vuur.

O wat een onuitsprekelijke genade dat we door de Geest der aanneming mogen zeggen: "Onze God," en "Onze Vader." Ofschoon Hij een verterend vuur is voor degenen waar de zonde wordt gevonden. Toch heeft Hij voor ons een weg ter ontkoming gemaakt, door het bloed van onze Oudste Broeder, leggende op Hem al onze ongerechtigheden! Deze doornstruik en doornen werden tegen Hem in de strijd gezet, op Zijn Heilige Persoon werd alles door de Goddelijke rechtvaardigheid verteerd. O laten we ons van al het geschapene afwenden en zien dit grote gezicht, want het is hartverwarmend en Christus innemend om te zien de struik van menslievendheid en dat verterende vuur terwijl het toch niet verteerde. Zie onze dierbare Borg verdurende al de bittere smarten tot al de zonden van Zijn uitverkoren volk verzoend waren en Hij triomferend kon zeggen: "Het is volbracht." Dat was inderdaad de overwinnaarszang! en het wordt telkens weer door het gelovige hart herhaald door de kracht van de gezegende Geest: "Het is volbracht, volbracht voor mij." Het persoonlijke hiervan is de zoetigheid, hier is spijze voor geloof, hier is liefdesfeest. Op zo'n gelovig gezicht van de stervende Heiland stijgen we op boven de dingen van een stervende wereld en ervaren we door het geloof onze vereniging met Hem en kunnen we zeggen: "Ik ben met Christus gekruisigd." "Want de liefde van Christus dringt ons: Als die dit oordelen, dat, indien één voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn. En Hij is voor allen gestorven, opdat degenen, die leven niet meer zichzelven zouden leven maar Dien, Die voor hen gestorven en opgewekt is." (2 Cor. 5:14,15). Dit is een hartverwarmend onderwerp, maar ik moet ophouden. Moge wij hier meer en meer bevinding van in het hart krijgen, om nooit alleen maar "in lippentaai te rusten" wat alleen maar leidt tot armoede der ziel Daar is een spreken

óver Christus wat alleen maar tot verarming leidt, dat is, als de lippen het hart voorbij streven; maar als hij daar door het geloof verblijft geeft Hij Zijn Naftali schone woorden, daar is een opwassen; Hij wordt geëerd en de ziel verfrist. O mocht Hij Zijn Geest op Zijn volk uitstorten om de doden en de levenden, die in een slaperige zielsstaat zijn, te verlevendigen, die hun lampen brandende moeten hebben en hun lenden omgord. Mocht er eens een groot onderzoek des harten zijn, aangaande de vraag, waarom zou er (zijnde een Koningskind) van dag tot dag, zo'n magerheid zijn? Is er geen oorzaak? Is er geen brood genoeg in het Vaderhuis? Is er geen afkeren geweest van Zijn Geestelijk spijze tot armzalige dingen van de wereld? Moge de Heere al dezulken terug brengen tot hun eerste liefde en hun alzo verder leiden tot die meer gezegende openbaringen van Hemzelf, die zelfs op onze pelgrimstocht genoten kunnen worden. "Alzo zegt de Heere Heere: Daarenboven zal Ik hierom van het huis Israëls verzocht worden, dat ik het hen doe."

De Heere zegene u ten allen tijde met zoete en nabije gemeenschap met Hem. Een innig vaarwel,
uw liefhebbende en altijd toegenegen Ruth.

5. Geestelijk verval (2)

Aan E.M.
High Pavement Maart 1856.

Zeer geliefde in Jezus.
Ik moet een andere gedachte of twee over ons laatste onderwerp zenden. U weet het was geestelijk verval tengevolge van smaak en zalving in levende zielen. Wij hadden het in het bijzonder over de gevallen die in uiterlijke naleving nauwgezet werkzaam waren in alle werken der naastenliefde, vurige beijveraars voor de zaligheid van anderen. Droevig, inderdaad, is een geval als dit; ik ben overtuigd dat sommigen beschuldigd van staat zijn, maar er niet van bekeerd. Een erkenning van afdwaling is nog geen terugkeer; een bewustheid van een droge, onvruchtbare staat is geen herstelling. Misschien kunt u zich nauwelijks een levende ziel voorstellen, overtuigd zijnde van verkeerd te zijn en toch daar maar blijft hangen, zonder ernstig en ijverig zoeken naar het rechte maar ik kan dat wel; want dit slechte, slechte hart heeft ervaren dat op slaperigheid en lusteloosheid soms slaap volgt zodat er geen hart is om op te staan en God aan te roepen om redding. Ziende dat het geval te slecht is. We krimpen inéén wetende het ten volle en vrezen om volkomen wakker geschud te worden om moeitevol te rapen wat in het vlees gezaaid is. Geen verlangen om tot elke prijs teruggebracht te worden in nauwe vereniging met onze God. Kijk naar Jona, hij wist dat hij een omzwerver was maar er bleek geen vurig verlangen naar terugkeer; hij wilde het liever in de slaap vergeten. De storm was des Heeren boodschapper om de mannen te verplichten om hem wakker te maken en de vis Zijn dienstknecht om hem in te slokken, zodat hij van zijn zorgeloze slaap naar beneden moest naar "de buik der hel" (Eng. overz.) om te maken dat hij hartelijk zijn God moest aanroepen; en van die lage plaats werd het zoete gezang in zijn mond gelegd; "De Zaligheid is des Heeren." Niet alleen het redden van de hel is van de Heere maar ook de vele uitreddingen die we op onze pelgrimsreis nodig hebben. O! het is een gezegende zaligheid om naderbij gebracht te worden als er een "van verre volgen van Jezus" is geweest en door Zijn dierbaar bloed te worden gezuiverd en gereinigd van ons eigen gedoe, werken en bedekselen die een hindernis zijn tussen de ziel en Hem. Het is een zegen dat die

zaken, die de troost van God aan ons gering maken, weggenomen worden. Maar hier is het beproevende punt, wat er ook tussen God en de ziel is moet weggenomen worden om de nabijheid te herstellen en dit is een offer waar de meesten van ons om beven, vindende het gemakkelijker om het verkeerde in anderen te veroordelen dan het in onszelve te erkennen en de Heere nederig en hartelijk te vragen om het weg te nemen.
Zoals ik al gezegd heb, zijn er velen in deze drukke maar koudhartige dagen, velen van 's Heeren volk werkzaam en ijverig in Zijn dienst, maar de room van hun gemeenschap is verdwenen en de vurige liefde verkwijnt. Er zijn klanken over Jezus en de zaligheid op de lippen, maar niets van Zijn zoete geur vloeit uit de harten, noch iets van Zijn nieuwe blijken om aan degenen te vertellen die Zijn Naam vrezen. Sommigen zijn in zekere mate op de hoogte van hun staat, maar worden er niet uit gered; ze weten dat het met hen niet is als in de voorgaande jaren, maar ze hebben het te druk om nauwkeurig acht te geven op persoonlijke feiten en zijn niet ijverig om de staat van hun eigen volk en kudde te kennen, (Spr. 27:23) zij verlangen een verandering in hun staat maar hebben geen tijd om het te zoeken. In deze zin zijn ze als de luie die begeerde en niets had. Al hun energie gaat uit naar iets anders, ze zijn te veel in beslag genomen met hun godsdienstige verrichtingen om hun Heere, te volgen, Die Zich terugtrok aan de schare in de woestijn en bad aldaar. En Die op een andere tijd op de berg klom om te bidden. En op een andere tijd doorging met bidden tot God. O mijn geliefde, maakte dat onbevlekte Lam Gods al zoveel gebruik van een afgezonderde plaats om te bidden, zoals we op vele plaatsen in de Schrift lezen? Hoeveel temeer hebben wij dat dan nodig die de zonden in ons hebben wonen en vaak onder de schoonschijnenste vormen aan het werk zijn! De waarheid is dat we zonder dit niet kunnen gedijen.
Waar de ondervinding inderdaad als een wildernis geworden is, wat is daar een dubbele noodzaak om zich terug te trekken over de gevallen van anderen om krachtdadig tot God te roepen opdat Hij make dat de wildernis zich zal verheugen en bloeien als een roos! Waar veel gesprekken geweest zijn over een Evangelietijd maar van binnen is het allang, lang nacht, wat is daar een oorzaak om zich van alles terug te trekken en met Hem te worstelen: "Die de doodsschaduw in den morgenstond veranderd." Door zo te doen, zal waarschijnlijk de waarneming van de staat der wildernis dieper worden, alvorens het juichen wederkeert en de nacht zal donkerder worden voordat de helderschijnende Zon der Gerechtigheid weer over de ziel zal opgaan. Toch kan de gezegende Geest ons in staat stellen het te verduren ofschoon Hij die ziel wachtende houdt meer dan degenen die wachten op de morgen, toch zal zo'n wachten niet tevergeefs zijn, want "welgelukzalig zijn die allen, die Hem verwachten." En: "Die do Heere verwachten, zullen de kracht vernieuwen." Hoe zwak ze echter ook geworden zijn, de Heere hernieuwde de kracht van Zijn volk, als eens arendsjeugd, zodat ze weer mogen zingen als toen Hij hen uit Egypte uittoog. Het moge aanmatigend schijnen om over de staat van levende, werkzame, nuttige Christenen te spreken; maar als sommigen de wacht houden terwijl anderen aan het werk zijn, moeten zij het resultaat van hun waarnemingen voor het algemeen welzijn maar eens vertellen, ze zouden in het bijzonder alarm slaan als zij gevaar ontdekten. Nu dit is het juist wat ik waarneem. Ik nader snel de eeuwigheid en ondervind het diep belang dat de zaken tussen God en de ziel duidelijk moeten zijn. En wat nog meer, het heeft Hem beliefd om mij veel nauwe gemeenschap met Hem te geven en een weinig om te zien wat er in de kerk omgaat. Ik vind daar vele werkzame leden van de Koninklijke familie die het hof vermijden, hebbende weinig persoonlijk verkeer met de Koning. Mijn hart is met medelijden jegens hen vervult en de liefde van Christus

dringt mij te zeggen: "Mijne broederen, deze dingen behoren alzo niet te zijn;" Zou God zulks niet onderzoeken? Want Hij weet de verborgenheden des harten. En al* Hij het zal zoeken op het doodbed en het hout, hooi en stoppelen zullen dan verbranden hoe bitter zal het dan zijn! O ik zou sterk tot God willen roepen voor mij en de hele levende familie, of Hij door Zijn Geest, als met een kandelaar, onze harten wilde doorzoeken om er ons aan te ontdekken waardoor zij van Hem afgeweken zijn; ook dat Hij ons niet wil laten terug deinzen van het licht als we enige overtuiging van zonden opmerken, maar moet ons bewegen om te verlangen en te zoeken om het ten volle te leren kennen en om tot het licht gebracht te worden, hebbende onze daden beleden en onze zielen bevrijd als uit de strik van de vogelvanger.
Ik verlang ernstig om de werkelijke staat van mijn toestand te kennen en mijn ziel voor het "zwaard des Geestes" open te leggen welk is het Woord van God. Want wie Hij liefheeft kastijdt Hij en wie Hij kastijdt die heelt Hij. Trouw zijn de wonden van deze Vriend, ofschoon pijnlijk, zou ik dat eerder begeren dan Hem te horen zeggen: "Laat haar, ze heeft de afgoden lief, laat haar achter hare goden gaan." O neen mijn dierbare Jezus dat zou ik niet kunnen dragen zelfs niet voor één moment, in mijn beleving wil ik steeds met U zijn, veel van U kennen, veel van Uw liefde gemeten, en dagelijks met U in innemende gemeenschap wandelen. Dit wil ik ook voor de gehele levende familie en zou in het bijzonder willen pleiten voor die ijverende werkers die elk middel aangrijpen om anderen tot U te brengen, die nochtans zelf zelden Uw aangezicht zien of Uw stem horen en hier niet over weeklagen.
O, verleen hen een opleving, een verlevendiging, een terugkeer en een dagelijkse (2 Cor. 4:16) deelname van die vruchten die zij aan anderen aanbevelen. Leg Uw doorboorde handen bij het gat van de deur van hun hart opdat hunne ingewanden over U ontroerd moge zijn, zodat ze met ernstig verlangen mogen zeggen: "Ik zal nu opstaan, ik zal Hem zoeken, Dien mijne ziel liefheeft."
O dierbare Zaligmaker, wij willen U voor hen zoeken, want onze ziel kan nooit voldaan zijn, terwijl we in Jeruzalem zijn zonder het aangezicht van de Koning te zien. Schijn op ons, schijn in ons, schijn door ons; in zulk licht zal levende warmte zijn. Breng ons aan Uw dierbare voeten te zitten en te leunen aan Uw boezem, om door veel gemeenschap met U, welriekend door Uw reukwerk te worden tot verfrissing van elkander. Aldus zal de Drie-enige Jehovah de roem hebben, tot Wien Uw arme dienstmaagd geeft, innige ofschoon zwakke lof. Gezegend zij de Heere God van Israël van eeuwigheid tot eeuwigheid, amen ja amen. Nog een woord liefste vriendin. De gedachten rezen in mijn gemoed op wat is het beste middel voor iemand die na een bewuste achteruitgang verlangt om tot vernieuwing teruggebracht te worden? Natuurlijk, een vernieuwde blijk van Jezus door het geloof; "Wendt u naar Mij toe, en wordt behouden." "Zij hebben op Hem gezien, ja, Hem als een waterstroom aangelopen, en hunne aangezichten zijn niet schaamrood geworden." De plaats om deze blijk te krijgen is de Troon der Genade. Stort uw hart voor Hem uit. Toen de Heen; Israël een goedgunstige terugkeer beloofde zei Hij: "Ze zullen komen met geween, en met smekingen zal Ik hen voeren." Terwijl ik aldus dacht, opende ik het gezegende Boek en werd krachtdadig bepaald bij deze woorden over de verheerlijking van onze gezegende Heere: "En als Hij bad, werd de gedaante Zijns aangezichts veranderd." O het kwam in mijn hart en ging verder in ernstige verlangens dat zulke afgedwaalde zielen in wie het goede goud verduisterd is, daar bevindelijk gebracht mogen worden door de Geest in vurige gebeden. En als zij bidden zal hun geestelijk gelaat veranderd worden van duisternis tot licht door de heerlijkheid des Heeren die over hen opgaat, zoals in Jes. 6:1 en 2 Cor. 3:18.

Mogen wij zo gedurig hetzelfde beleven, want ik gevoel hoe wij deze Goddelijke vernieuwing telkens nodig hebben. Ik zelf heb graag enige persoonlijke toepassing van hetgeen ik zeg of schrijf, want zonder dat zijn we alleen maar genegen om in verstandelijk spreken of schrijven te vallen, wat voor de ziel niet heilzaam is om hen er uit te halen waar wij zo in geweeklaagd hebben.
En nu moge Hij bij Wien alle macht is, zegenen wat het Zijne is en vergeven wat het mijne is en u geven dat profijt in het lezen, tot Wiens eer ik belijd, dat Hij mij verleend heeft in het schrijven. Hij weet een woord op Zijn tijd te spreken. O wat een vreugde zal het zijn om naar Huis te gaan en onze Zaligmaker te zien van aangezicht tot aangezicht! Ik verblijf in Hem, met innige liefde,
uw altijd toegenegen Ruth - minder dan de minste.

6. "Het zien op Jezus", de weg om de duivel en zijn aanvechtingen te weerstaan.

E.M. ontving deze brief in een tijd dat ze veel gekweld werd met aanvechtingen, de vijand der zielen blies in dat haar voorgaande blijdschap allemaal zelfbedrog was geweest.

Aan E.M.

April 1856.

Waarde Mevrouw,
Het spijt mij dat u op het zinkend zand van ongeloof bent, maar onderaan is Rots, en u zult het eerlang weer bewust gevoelen. "Hij is mijn Zon ofschoon Hij nalaat te schijnen."

"Ofschoon Hij zich voor een moment verbergt,
Ik ben voor eeuwig in Zijn hart;
En Hij voor eeuwig in het mijne."

"Werpt dan uwe vrijmoedigheid niet weg, welke een grote vergelding des loons heeft," want, "de rechtvaardige zal uit het geloof leven," maar we sterven door ongeloof. O! geef Hem de eer die Zijn Naam toekomt, "en geeft den duivel geen plaats," maar "wederstaat den duivel, en hij zal van u vlieden." Wederstaat hem door opnieuw de toevlucht te zoeken bij het kruis en bloed van Jezus want al zou zelfs al het voorleden uit het vlees en zeflbedrog geweest zijn, Hij kan nog volkomen zalig maken degenen, die door Hem tot God gaan. Daarom, "Tot welken komende," zoals de Kanaäneesche vrouw ofschoon Hij haar eerst niet antwoordde, toch volgde ze Hem achterna roepende, "Heere help mij." En tenslotte kwam het wonderlijke antwoord: "O vrouw! groot is uw geloof; u geschiede gelijk gij wilt" Moge "de beproeving uws geloofs, die veel kostelijker is dan van het goud, hetwelk vergaat en door het vuur beproefd wordt, bevonden worden te zijn tot lof, en eer, en heerlijkheid, in de openbaring van Jezus Christus;" ofschoon, nu een weinig tijds (zo het nodig is) bedroefd zijnde door menigerlei verzoekingen."
Met innige liefde, uw immer toegenegen
Ruth.

7. De zegen door afscheiding van de wereld.

"Niemand kan twee heren dienen; want of hij zal den enen haten en den anderen liefhebben, of hij zal den enen aanhangen en den anderen verachten, Gij kunt niet God dienen en de Mammon." "Weet gij niet, dat de vriendschap der wereld een vijandschap Gods is? Zo wie dan een vriend der wereld wil zijn, die wordt een vijand Gods gesteld."

Aan E.M.
High Pavement, 5 mei 1856.

Zeer geliefde vriendin,
Wat was uw brief welkom, mijn hart leeft met u mee in de zaak waarin u nu voor de Heere geroepen wordt. Mocht u met de Geest vervuld worden om ronduit te belijden dat zulke dingen uit het vlees voortkomen, waarin geen goed woont en tot het kwade leidt, het wandelen naar het vlees, brengt de dood, naar Romeinen 8:13. Let er op hoe sterk deze uitdrukking is, "De werkingen des lichaams doodt."
Het vleselijk gemoed wil zich graag met de wereld vermengen en een beetje schipperen om niet zonderling te schijnen, maar zó dat de godsdienst voor allen aangenaam mag lijken, zich amuseren met onschuldig tijdverdrijf en ontspanning om zowel op deze manier als door andere middelen God te dienen, om zo zowel de oude als de nieuwe mens hun deel te laten behouden. Hoe zeer velen bedriegen nu zichzelf met zo'n belijdenis als deze, wat alleen maar een dwaallicht is die hen naar de put des verderfs leidt. Doch wij: "hebben Christus alzo niet geleerd." Wij weten bevindelijk, dat als de oude mens gevoed wordt sterft de nieuwe en dat ze niet beiden tegelijk vet kunnen worden en toenemen. Bovendien, vrezen wij ernstig dat degenen die zich gewillig met de wereld kunnen vermengen en er geen pijnlijke gevolgen van ondervinden niet het ware leven hebben wat waarneemt waar de dood is, of het ware licht wat duisternis ontdekt en alle boze handel. Zij mogen in een zekere zin "herkauwen" door het praten over de dingen van God; maar ze "verdelen de klauw niet" (Lev. 11:3-8) door zich niet af te scheiden van Gods vijanden, want: "Zo wie dan een vriend der wereld wil zijn, die wordt een vijand Gods gesteld." Wat een sterke taal! Wij zijn geleerd dat in Gods oog niemand rein is dan die geestelijk "herkauwen" en ook "de klauw verdelen." Zijn Woord is een afscheidend Woord, Zijn Geest is een afscheidende Geest, Zijn bevel is: "Gaat uit het midden van hen en scheidt u af," en de liefde van Christus dringt degenen die geestelijk leven, dat zij: "Niet meer zichzelven zouden leven, maar Dien, Die voor hen gestorven en opgewekt is." "De Heere heeft Zich een gunstgenoot afgezonderd" en in wat voor mate of manier: "Zulken zich door menselijk zaad vermengen" (Dan. 2:43) zij ervaren belemmering en nadeel zij zullen bevinden dat zij als gekluisterd zijn met "modderig leem" en wie kan dan vaardig "de loopbaan lopen", "de goede strijd strijden", of vleugelen ener duive gebruiken (Ps. 68:14). Hier valt nooit iets tegenin te brengen, geliefde vriendin en wie u ook min of meer voor zulke dingen wil overreden het moet gezegd worden: "Dit gevoelen is niet uit Hem die u roept" want Hij overreedde Jafet om in "Sems tenten te wonen," niet met de kinderen van Cham. U kunt het wel in liefde van mij verdragen dat ik dit zeg, ofschoon u deze dingen weet en tenvolle overtuigd bent van deze waarheid. Het is wel waarschijnlijk dat u geroepen zal worden, als u voortgaat, het meer en meer na te komen. De Heere zou misschien zelfs wel van u kunnen verlangen om u meer van hen af te scheiden die uw afscheiding van de wereld tegenstaan want Hij zegt: "Kwade samensprekingen verderven goede zeden." En indien deze personen belijden niet van

de wereld te zijn, toch haten ze niet "den rok, die van het vlees bevlekt is," waarvan Hij ons gezegd heeft dat te doen.
Wees niet verontrust waarde vriendin, het is een zegen om alles voor Christus te verzaken en wanneer Hij u andermaal roept om iets voor Hem te verzaken, dan zal Hij u daar sterkte voor geven; ja, hoe meer Hij uw hart besnijdt en uw lippen om van en voor Hem te getuigen, des te meer zal u bevinden dat meer belijders u gaan verlaten. Ze houden niet van zo'n hartelijk gezelschap en als ze u niet over kunnen halen tot hun koudwaterstelsel, dan zullen ze vermoeid worden van de uitwerking van uw specerijwijn, waardoor de lippen van hen die in slaap waren gingen spreken van Hem Dien de ziel liefheeft. Ook zou u niet te beklagen zijn maar eerder te feliciteren, indien, door deze bovengenoemde zaak, deze schipperenden één voor één u zouden verlaten, en u alleen met Jezus en Zijn veracht overblijfsel laten. Hoe meer we voor Hem verliezen des te meer we in Hem vinden. Als we er van af zijn wat tussen Hem en ons zit is dat een winstgevend verlies. Vrees niet "Zijn loon is met Hem" en het is een goed loon, zoals de openbaring en genieting van Hem. Hoor Hem zeggen: "Hoor, o dochter! en zie, en vergeet uw volk en uws vaders huis, zo zal de Koning lust hebben aan uwe schoonheid; dewijl Hij uw Heere is, zo buig u voor Hem neder." Het aankleven van de eerste Adam familie schijnt te zijn als een wolk of sluier over de schoonheid van de bruid; verlaat hen zo zal de Koning lust hebben, ja grotelijks lust hebben, aan uwe schoonheid, die zij niet kunnen zien noch waarderen. Hoe bemoedigend is dit voor u, ofschoon er velen tegen u op mogen staan. Hoe ben ik voort gegaan! Liefde smeert de raderen en laat de pen voortgaan, liefde tot Jezus en liefde tot u, en een ernstig verlangen dat u nimmer terecht zal komen in die "twijfelachtige landstreek", of dat u zal luisteren naar hen die u "alleen maar raden om u van uw uitnemendheid af te helpen". U herinnert u dat ware gezegde: "Zij die zich onnodig met de wereld vermengen en wereldse belijders, zullen slechts Christus gedeeltelijk genieten". O, mocht u nooit enige rust vinden zonder een volkomen Christus en de volheid van Christus en ten allen tijde nieuwe openbaringen van Hem.
Ik weet bij ondervinding dat dit een plaats des tegenspoeds is, maar ben verheugd in Hem en begeer bij het moment te leven binnen die kleine veilige omheining. "Uw wil geschiede." Het eigen ik is, inderdaad een walgelijk voorwerp en al zijn woorden en daden hebben een erg slechte reuk, maar Hij is voor dit alles voor ons een plaats van Toevlucht. De fontein van Zijn bloed, het kleed van Zijn gerechtigheid, de arm Zijner macht en de boezem Zijner liefde zijn voor ons zo gepast op onze reis door deze akelige stoffige woestijn belast met "het lichaam dezes doods." Terwijl wij zo door het ene zuchten, door de andere zingen wij. "Maar Gode zij dank, Die ons de overwinning geeft door onze Heere Jezus Christus." Vaarwel, waarde vriendin; weldra zal de schaduw des tijds wegvliegen en zullen we onze Geliefde zien van aangezicht tot aangezicht. Met innige liefde in Hem, verblijf ik,
uw altijd toegenegen maar onwaardige Ruth.

Ik wens u de bevinding van Num. 14.24 toe.

8. Een belangrijke herdenking

Eben-Haëzer; "Tot hiertoe heeft de Heere ons geholpen"

Aan E.M.

31 Oktober 1859.

Innig geliefde vriendin,

In de lieve Naam, die boven alle namen is, groet ik u weer op deze gedenkwaardige dag. Moge de gezegende Geest de geurigheid van die Naam zo in uw beider zielen uitstorten dat u die dag in de Heere en voor de Heere achte, terwijl u terugblikt op de goedheid en weldaad die Hij voorbij uw aangezicht heeft laten gaan. U, liefste vriendin, gedenkt uw geboortedag en huwelijksdag tegelijk; en o! de weldaad dat hoewel het geestelijke niet eerst was maar het natuurlijke, is toch het geestelijke gevolgd. U bent uit de Geest geboren, en hebt een tweede huwelijk gekregen. "Want uw Maker is uw Man, Heere der heirscharen is Zijn Naam, en de Heilige Israëls is uw Verlosser, Hij zal de God des gansen aardbodems genaamd worden." Dit zijn de persoonlijke gunsten van de eerste orde, maar ontelbare andere weldaden zijn deze dag in herinnering gebracht, vooral dat de Heere u voorzien heeft met één van de dierbare zonen van Sion tot uw metgezel door het leven. Een met wie u woont als een mede-erfgenaam van de genade des levens, verzekerd dat hoewel de dood de natuurlijke vereniging zal scheiden, het nimmer uw eenheid in Jezus kan aantasten, u hebt samen beneden het Paaslam gegeten met bittere saus, u zult stellig met elkaar Boven aan Zijn bruiloftsmaal aanzitten, waar geen bittere saus meer gesmaakt zal worden. O! loof Hem die wonderlijk bij u gehandeld heeft, en gezegd, "Mijn volk zal niet beschaamd worden." Moge Hij u veel zoete vereniging in Hem verlenen, en u en uw lieve kinderen overvloedig zegenen, zodat er geen klauw achter zal blijven. U zult vandaag vele weldaden opsommen, maar moeten eindigen door te zeggen: "hoe machtig vele zijn hare sommen!" want u kunt nooit achter de totale omvang van de som komen. "Loof gij den Heere!" Moge onze dierbare Heere op en in u schijnen, dat uwe zielen mogen zijn als een gewaterde hof, en als een springader der wateren, welker wateren niet ontbreken. En mocht uw geliefd kroost door de Geest één voor één in de kring hier beneden vergaard worden en zij ook allen in Sion Boven, om met ons dat nieuwe gezang te zingen, "Voor Hem die ons liefgehad heeft."
Zo bidt, uw liefhebbende en innig toegenegen doch onwaardige
Ruth.

9. WAAR IS UW SCHAT?

Waar is uw schat medereiziger?
Die, waarvan u niet scheiden kan?
Is het in uw ijz'ren schatkist?
Als dat zo is, is daar uw hart.

Is het in uw geliefde betrekkingen?
Is het in uw huis of land?
Is het in uw mooie tuinen?
Als dat zo is, houdt het geen stand.

Is het in uw schone schilderijen?
Is het in uw heerlijke wijnen?
Is het in uw zondige genoegens?
Als dat zo is, zal het zeker verkwijnen.

Is het in uw opgesmukte kleding?
Is het in uw trotse tooi?
Is het in uw deftige manieren?

Als dat zo is, zal het verbranden als hooi.

Is het in uw blote belijdenis?
Is het in uw vormelijk geloven?
Is het in uw kerk of kapel?
Als dat zo is, zal het zeker verdoven.

Waar is uw schat medereiziger?
Is het in uw Zaligmakers bloed?
Is het in Zijn vlekkeloos gewaad?
Als dat zo is, is uw schat goed.

Waar is uw schat medereiziger?
Die waarvan u niet scheiden kan?
Is het in de gezegende Jezus?
Als dat zo is, is daar uw hart.

(A.H.)

ROBERT FLOCKHART

Flockhart, Robert (1778–1857), straatpredikant, werd op 4 februari 1778 geboren in Dalnotter in de parochie van Old Kilpatrick, Dunbartonshire, zoon van Neil Flockhart en zijn vrouw, Elizabeth Ferguson. Kort na zijn geboorte verhuisden zijn ouders naar Edinburgh en Robert genoot vijf jaar onderwijs tot de leeftijd van tien.

Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde, daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid.
Jeremia 31: 3b.

Robert Flockhart, in 1778 niet ver van Glasgow geboren, was de zoon van een arme Schotse fabrieksarbeider. Zijn ouders schijnen zich om het godsdienstige niet veel bekommerd te hebben, want zij lieten het er bij, hem de Catechismus te laten leren, en hem van zijn de tot 10de jaar naar school te zenden. Daarbij groeide hij in die verderfelijke omgeving op, welke het leven in grote fabrieksteden meebrengt.
Na het voleindigen van de schooltijd werd hij bij een hoefsmid in de leer gedaan. Hier bleef hij zeven jaren, maar daarna begon hij een recht zwervend leven, waarin hij naar zijn welgevallen van plaats tot plaats trok, en het nimmer lang in een dienst uithield.
Ook had hij reeds lang een tegenzin in zijn handwerk, en zo liet hij zich tenslotte op 19-jarige leeftijd voor de krijgsdienst aanwerven, en spoedig daarna eerst naar Guernsey, later naar de Kaap de Goede Hoop inschepen. De dienst kwam hem aanvankelijk hard voor; in de eerste veertien dagen hadden zij stormachtig weer op zee; hij kwam niet uit de kleren en had nauwelijks een hoop touwwerk tot legerstede. Daarenboven bekwam hij van een sergeant, wiens bevelen hij verzuimd had na te komen, een geducht pak slagen, waarover de jonge soldaat zeer gevoelig was.
Toch heeft hij later deze eerste gevoelige tuchtiging menigmaal geroemd als de oorzaak, dát hij later nimmer de zweep bekomen heeft. Ook het gedrag van zijn kameraden, die de ganse dag niets deden dan vloeken, zweren en onderling twisten, ontstelde hem in het eerst, want zulk een gezelschap kwam hem toch te slecht voor. Langzamerhand werd hij echter aan al hun zonden gewend, en zijn hart verhardde zich meer en meer.
Op de reis van Engeland naar de Kaap werden door een hevige ziekte meer dan honderd soldaten aan boord weggerukt; menigeen stond gezond op en was in de loop van de dag reeds een lijk. Men naaide de doden dadelijk in hun hangmatten, bevestigde een zak met zand aan hun hals en wierp hen in de zee, daar men de ziekte voor een soort van pest hield. Meermalen werd het leven der schepelingen ook door hevige stormen in gevaar gebracht; maar de gedachte aan God en de eeuwigheid kwam onder dit alles zo weinig bij de ruwe, goddeloze manschap op, dat zelfs de zichtbare nabijheid van de dood onze jongen soldaat niet ontroerde.
Na de aankomst aan de Kaap duurde de sterfte voort, want hoewel water en lucht hier zeer gezond waren, berokkende toch vele soldaten zich door hun uitspattingen en het overmatig gebruik van ooft en wijn, dat daar bijna om niet te bekomen was, een snelle dood. Dat Flockhart's leven gespaard bleef, was geenszins een bewijs, dat hij het beter maakte dan de overigen, maar alleen het geval van Gods bijzondere bewaring over hem, want ook hij vierde aan de zondige lusten de ruimste teugel, gebruikte de Zondag tot des groter uitspattingen, en trachtte in het pralen met zijn goddeloosheid zelfs zijn metgezellen te overtreffen. Diefstal en roverijen, zelfs op eigendommen van

de bewoners, waren niets ongewoons onder he eenmaal nam Flockhart zelfs deel aan een samenzwering tegen de generaal.

Door een wondervolle leiding der Goddelijke barmhartigheid ontging hij echter de welgegronde verdenking, terwijl zijn medeschuldigen ontdekt, de aanvoerder tot verbanning en de anderen tot zweepslagen veroordeeld werden.
Maar Flockharts hart was gevoelloos voor alle genadebetoon des Heeren, en zijn geweten bleef ongeroerd. "Hoewel ik," merkte hij aangaande deze tijd aan, "erger was dan mijn kameraden, genoot ik in het leger toch alle achting. Mijn oversten waren over mij tevreden want ik was listig gelijk de meester, die ik diende; ik zocht de officieren te behagen, hun achting te verwerven en de zweep te ontgaan. In het geheim diende ik hiervoor de zonde met een onverzadelijke begeert, en gevoelde hierover niet de minste schaamte, zolang het maar niet openbaar werd."

Niettegenstaande dit, openbaarden zich bij Flockhart sommige goedaardige trekken. Zo voldeed hij met bereidwilligheid aan het verzoek van een soldatenvrouw, om haar kleine jongen te leren lezen; ja, hij kreeg zelfs het kind lief en zorgde in de uren van onderricht steeds nuchter te zijn, om de knaap geen slecht voorbeeld te geven.
Een officier was in een duel zwaar gewond; Flockhart werd met zijn verpleging belast. Hij vatte werkelijk een hartelijke genegenheid voor de arme lijder op en verzorgde hem met de grootste opmerkzaamheid.
Op zekere dag had hij hem juist van het bed in een leuningstoel gedragen en met kussens ondersteund, toen de officier eensklaps een hevige bloedstroom ontsprong en hij onder de uitroep: "O God, het is gedaan met mij!" de geest gaf. Een soldaat, die kwam toesnellen, vond Flockhart schreiende als een kind en verhaalde dit in het regiment, waar, hij over deze weekhartigheid allerlei spot moest verduren.
Bij deze zelfde gelegenheid kwam bij hem een van die vreemde tegenstrijdigheden aan het licht, welke soms in hei hart des mensen kunnen bestaan. De gestorvene had een Bijbel nagelaten, en Flockhart, die er genen bezat, kwam op de gedachte om de officier, die de nalatenschap moest regelen, te zeggen, dat de verstorvene hem die Bijbel geschonken had, waar evenwel niets van waar was. De officier maakte echter geen bedenking en zo kwam Flockhart door een leugen in het bezit van Gods Woord.

In het jaar 1803 werd de Kaapkolonie door de Engelsen aan Nederland overgedragen. Enige regimenten van het Engelse leger keerden nu naar huis terug, andere werden naar Indië verplaatst. Flockhart behoorde tot een dezer laatste. Met zijn gedrag werd het hoe langer hoe erger, en de goede luim, die hem voorheen in de omgang met anderen aangenaam maakte, week daarbij meer en meer, en maakte plaats voor een verdrietige, twistgierige en strijdlustige stemming. Ook hij ervoer het, dat de dienst der zonde voor dit leven onmogelijk gelukkig kan maken.
Op zekere dag, toen hij als gewoonlijk zich half dronken te slapen gelegd had, kwam een sergeant tot hem om hem iets te bevelen. In zijn rust gestoord en nog door de drank beneveld, weigerde hij te gehoorzamen. Hij werd voor de krijgsraad gebracht en tot 150 zweepslagen, benevens het verlies van, zijn korporaalsrang veroordeeld. De zweepslagen werden hem echter kwijtgescholden, maar zijn korporaalsstrepen werden hem voor het front van geheel het regiment ontnomen.
Deze eerste vernedering mishaagde hem wel is waar zeer, maar toch had zij geen de minste heilzame indruk op zijn ziel. Veelmeer zocht hij zijn schande door de sterke drank te vergeten en stortte zich nog meer dan vroeger in de diepte der zonde.

Weldra volgde een tweede tuchtiging, want God had gedachten des vredes over hem, en wilde hem uit de dienst der ongerechtigheid tot Zich trekken. Hij werd ziek en naar het hospitaal gezonden. Van zijn makkers gescheiden en door verveling gekweld, nam hij hier zijn toevlucht tot het lezen van boeken. De "Reizen van Cook" boeiden hem en maakten hem begerig meer te lezen. Daarna viel hem een godsdienstig boek in handen, dat met hogen ernst tot schuldbesef en bekering vermaande. Toen hij daarin las van het jongste gericht, waarin alle mensen voor God zullen verschijnen, maakte dit een diepe indruk op zijn gemoed. Hijewas overtuigd dat het waar was en dat ook hij eens voor dit gericht zou komen om van al zijn zonden rekenschap te geven.
Naar zijn gewoonte kon hij het ook in het bijzijn der andere zieken niet laten gedurig te vloeken.
"Welk een vloeker zijt gij toch!" sprak een jonge Ier.
"Zo, heb ik gevloekt?" antwoordde Flockhart, "ik zal die slechte gewoonte zien af te leren." Hij nam zich dat werkelijk ernstig voor, en na verloop van veertien dagen had hij geleerd te spreken zonder vloeken. Dit was de eerste vrucht van de heilzame schrik, die gemeld boek bij hem had verwekt.
Om in zijn besluit niet weer aan het wankelen gebracht te worden, besloot hij voortaan ook de omgang met vloekers te mijden. Tot hiertoe had hij in het hospitaal met zes soldaten, die in zijn slechte gewoonte deelden, aan een dis gegeten. Hij zocht nu een plaats aan een andere tafel en gaf zelfs aan zijn voormalige vrienden kennis van de reden, waarom hij dit deed. Daarna bad hij om de zegen Gods in Christus Jezus over zijn spijze. "Nooit." betuigde hij later: "smaakte mij een maaltijd zo heerlijk, het kwam mij voor de beste te zijn van heel mijn leven."
Zo trok de Heere hem meer en meer tot Zich. Daar hij wist dat de officier, die met het toezicht op het hospitaal was belast, een Christen was; zo verzocht hij hem om godsdienstige boeken. De sergeant leende er hem enige, maar merkte aan, dat vele boeken hem misschien meer kwaad dan goed zouden doen en rade hem aan zich eerst alleen aan Gods Woord te houden.
Flockhart volgde deze raad en zonderde zich voor goed van zijn voormalige metgezellen af, in wier gezelschap hij zich toch geenszins meer op zijn plaats gevoelde. Hij stelde zich hierdoor gewis aan allerlei spotternij en verwijting van hun zijde bloot, maar dit vermeerderde nog slechts zijn verlangen, om tot het volk des Heeren te behoren.
Dikwijls begaf hij zich na zonsondergang op het platte dak van het huis om alleen te zijn. Nadat de sergeant zich van de oprechtheid zijner gezindheid overtuigd had, nodigde hij hem, uit aan zijn huiselijke godsdienst deel te nemen, waarbij hij nu eens een predicatie voorlas, dan weer een gedeelte der Heilige Schrift verklaarde.
Flockhart nam dit aanbod dankbaar aan, en het kwam hem menigmaal voor, alsof de sergeant bij die gelegenheden alles alleen niet het oog op hem sprak, zo drong elk woord tot in zijn hart en geweten door. Langzamerhand week de verharding zijns harten, en eindelijk openbaarde hij de sergeant in vertrouwen, dat hij niets vuriger wenste dan zich geheel aan de Heere te wijden.
Deze herinnerde hem, dat hij zich dan tot Been onophoudelijke hevige strijd had voor te bereiden, maar dit ontmoedigde hem in het minst niet, en zijn volgend leven heeft op de beslistheid van zijn keuze het onmiskenbaarste zegel gedrukt.
Weldra werd het hem een behoefte, al zijn zonden gedurig voor God te belijden, en zijn hart werd daarbij menigmaal zó door de liefde van Christus vervuld, dat het hem was als stonden alle engelen Gods om hem heen, om zich in zijn bekering te verheugen, en het geloof, dat hij in Jezus' bloed van al zijn zonden gereinigd was, deed zijn ziel huppelen.

Maar op deze eerste blijdschap volgde een tijd van vreselijke angst en bestrijding. Zijn vele en gruwelijke zonden stelden zich tussen hem en de Heere en gedurende een ganse maand waagde hij het niet, een ogenblik te slapen, uit vrees van in de hel te zullen ontwaken. Al zijn bidden was te vergeefs; hij kon geen vrede vinden. Terwijl hij zo op zekere dag erger dan ooit door vrees voor de hel gefolterd werd, verlangde de vrome sergeant, dat hij met hem bidden en een lied zingen zou. "Ik gevoelde," zo verhaalt hij zelf, "diep mijn onwaardigheid voor God. Maar eensklaps werd de gedachte in mij levendig, dat al mijn misdaden bij het kruis van Christus waren neergelegd. En wat mij toen geschiedde kan ik niet beter vergelijken dan met hetgeen Lot gevoeld moet hebben, toen de engel hem tot zich in het huis nam en alzo verloste uit de handen dergenen, die hem dreigden te verscheuren. De hel had haar kaken geopend om mij te verslinden, toen plotseling de machtige hand der Goddelijke ontferming mij uit de duisternis trok en overzette in zijn wonderbaar licht, zodat mijn vreselijke zielsangst plaats maakte voor de onuitsprekelijke vrede, die alle verstand te boven gaat en die de vergeving der zonden in het bloed van Jezus Christus in het hart uitstort."

Hoe hoger Flockhart van nu aan de prijs van de aan hem uit genade geworden verlossing leerde schatten, des te smartelijker werd hem de herinnering aan die vele zielen, die zijn zondig voorbeeld mede verdorven had. Hijzelf noemde zich, met het oog op die tijd, een rechte Napoleon in 's duivels heirleger, en brandde thans van verlangen om dezelfde ijver voor het heil der zielen te openbaren, en nog evenlang voor zijn dierbaren Heiland te leven, als hij voor de vorst der hel geleefd had. Wanneer hij slechts zijn God zou kunnen verheerlijken, waren vrijheid of banden, gezondheid of ziekte, leven of dood hem even gelijk.
Dadelijk ving hij aan de zieken in het hospitaal, dat hij eerst na twee maanden zou kunnen verlaten, uit Gods Woord voor te lezen, de gevangenen te bezoeken, en met degenen, die hij op straat ontmoette want zijn kwaal noodzaakte hem niet tehuis te blijven over het heil hunner ziel te spreken.
Hoewel nu van de vergeving zijner zonden verzekerd, was de herinnering er aan hem toch zeer bitter. En de Heere liet hem deze herinnering en verootmoedigde hem steeds meer, en dat zonder twijfel om hem alzo voor de verzoekingen te bewaren, aan welke zijn vroeger langdurig vertrouwd zijn met alle zonden hem wellicht meer dan anderen zou blootstellen. Hij paste zelf het woord uit Judas: 22 en 23 op zich toe: "En ontfermt u wel eniger, onderscheid makende; maar behoudt anderen door vreze, en grijpt ze uit het vuur, en haat ook de rok, die van het vlees besmet is."
Hij verklaarde: "Zo heeft de Heere ook met mij gedaan, om mij door de smartelijke herinnering aan hetgeen de zonde mij deed lijden, haar recht hatelijk te maken. Het doet mij denken aan een voorval uit mijn jeugd. Ik had een vink, die ik zeer liefhad. Wij hadden ook een kat, en deze scheen gedurig lust te hebben om mijn vogel tot haar ontbijt te kiezen. Mijn vader, dit bemerkende, wilde haar deze lust benemen en wreef haar bek zolang langs de tralies der kooi, tot hij bloedde. Dit middel hielp. Zo heeft de Heere het met mij gemaakt. De innerlijke tuchtiging om van mijn zonden wil heeft mij voor nieuw zonden behoed. "Eer ik verdrukt werd, dwaalde ik, maar nu onderhoud ik uw Woord." (Ps. 119: 67.)

Niet lang nadat hij het hospitaal had verlaten, keerde Flockhart met zijn regiment naar Engeland terug. Hij had thans zijn ontslag uit de dienst kunnen nemen, maar deed dit niet, om niet de schijn te geven, dat zijn bekering hem zijn krijgsmansmoed ontnomen en tot een lafaard gemaakt had. Toch noodzaakte hem na enige tijd zijn

gezondheidstoestand zijn overplaatsing bij een veteranencompagnie aan te vragen. Zijn verzoek werd hem toegestaan en hij werd bij het garnizoen van het slot te Edinburgh geplaatst. Aan alle plaatsen, waar hij zich op de terugreis naar Engeland ophield, maakte hij zich elke gelegenheid ten nutte om Gods Woord te verkondigen, en schilderde de onbekeerde veelal de verschrikkingen van het oordeel en de hel, die op hemzelf zulk een aangrijpende en heilzame indruk gemaakte hadden.
Bij een nachtkwartier in een klein dorp, op de weg naar Londen, bekwam hij tot zijn verwondering zijn kwartier in een slecht huis. Vermoeid en uitgeput van de mars, opende hij zonder verzuim zijn ransel om iets te eten, toen hem inviel zijn gebed hier overluid te doen en daarbij tevens de Heere te smeken om de bekering der arme, verloren zondaressen, die hem omringden en een vreselijk verderf tegemoet gingen.
Zijn biddende woorden maakten zulk een diepen indruk op die schuldige vrouw, dat zij het niet waagden een enkel woord te spreken terwijl hij at. Ook hij bewaarde het zwijgen, "om," verhaalde hij, "den prikkel der wet de weg te laten bereiden voor de goede boodschap des heils."
Toen hij echter zijn maaltijd geëindigd had, verkondigde hij haar de volle, onverdiende vergeving aller zonden, die Jezus Christus ook voor de grootste en schuldigste zondaar verworven had en haar allen aanbood. Nadat hij haar klaar en duidelijk de weg des heils geleerd en aangeprezen had, nam hij zijn ransel op en verliet haastig het huis, gedachtig aan het woord des engels tot Lot: "Haast u om uws levens wil, en zie niet om." Hij kende de diepe verdorvenheid zijns harten te goed, om niet haastig het bijzijn dergenen te ontvluchten, wier triomf het geweest zou zijn, hem weer in het net der zonde te verstrikken.

In zijn vaderland teruggekeerd, vroeg hij een verlof aan, om zijn bejaarde ouders weer te zien. Zijn vader stond juist boven aan de trap, toen Flockhart in zijn rode uniform met de ransel op de rug de deur binnentrad.
"Daar is eindelijk onze Robert terug," riep de grijsaard en rende, vol vreugde tot zijn vrouw in de kamer. Dat was van beide zijden een Heerlijke ontmoeting. Toen de eerste begroeting voorbij was, nodigde de zoon zijn ouders uit, met hem neer te knielen en de Heere voor hun vereniging te danken, en voornamelijk Hem hiervoor te prijzen, dat hij thans een ander mens geworden was dan toen hij de ouderlijke woning verliet. Zijn ouders scheen zich over zijn verandering te verblijden en hij had hierover een lang en heilzaam onderhoud met hen. Eer een van hun er aan dacht, was het tijd geworden om zich ter ruste te begeven.
"U houdt toch huiselijke godsdienst?" vroeg Robert.
De ouders lieten het hoofd zinken.
"Neem jij de Bijbel, Robert," sprak de moeder.
"Nee, nee," antwoordde hij, "dat is de roeping van het hoofd van het gezin."
"Maar ik kan niet bidden," zuchtte de vader.
"Nu, zeg dit eenvoudig aan de Heere Jezus; dat is reeds een gebed."
En Robert ging niet naar bed, eer zijn vader aldus begonnen was.

Toen de zoon zijn ouders het volgende jaar andermaal bezocht, vond hij bij hen een regelmatige, huiselijke godsdienst; en de vader had door genade bidden geleerd, beter dan de zoon, meende deze.
Flockhart trad thans in het huwelijk met een gelovige vrouw, die hem vele jaren lang tot steun en troost was.
"Ik heb de allerbeste vrouw gehad," zei hij aan het einde van zijn leven tot een vriend, "wij waren juist een span. Toen ik haar kwam vragen, zei zij mij: "Ik heb God altijd

gebeden niet toe te laten, dat ik huwde, wanneer Hij mij niet een man des gebeds toeschikte."

Het werd Flockhart thans vergund, in de stad een eigen woning te hebben. Hij huurde een paar kamers, maar onder uitdrukkelijke voorwaarde, dat zijn huisHeere hem volle vrijheid moest laten om er zijne, geestelijke liederen naar hartelust te zingen.
Zijne gestrenge beginselen en nauwgezette wandel, alsmede de meestal enigszins scherpe wijze, waarop hij zijn kameraden aanpakte en hen hun zonden voorhield, berokkenden hem velerlei spot en vervolging. In plaats van hem te ontmoedigen, maakte hem dit echter slechts te vuriger.
Hij zag al spoedig naar enen ruimere werkkring om en ving met twee kinderen een school aan, die weldra tot vijftig leerlingen aangroeide. Zijn hoofddoel was, de kinderen tot de dierbare Heere Jezus te brengen en hun de woorden van de Heilige Schrift in het geheugen te prenten. Hij had zelf in zijn jeugd enige kostelijke spreuken op de schooi van buiten geleerd, en zij waren niet uit zijn geheugen gewist. Onder anderen ook Jesaja 1 vers 18: "Komt dan, en laat ons samen richten, zegt de Heere; al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw, al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol."
Twintig jaren lang had hij nooit aan dit woord gedacht; maar toen de Heilige Geest aan zijn hart aanving te werken, hem tot bidden aandreef en hij gevoelde, dat hij niet bidden kon, toen viel hem eerst het gebed des Heeren, daarna deze belofte uit Jesaja te binnen, die hem bemoedigde om de Heere zijn zonden te belijden en om vergeving te smeken. Op grond dezer ervaring hoopte hij ook in de zielen van zijn jonge leerlingen, door het van buiten leren van teksten, een goed zaad te leggen, dat, al was het ook eerst na 20 of 30 jaren, vruchten ten eeuwigen leven zou kunnen voortbrengen.
En deze hoop was met ijdel. Sommige dezer kinderen zijn jong, maar gelovig gestorven, anderen kwamen op rijpere leeftijd tot het geloof, en een van hen ging als zendeling naar Afrika.

Wel twintig jaar lang was Flockhart een getrouw bezoeker der hospitalen van Edinburgh. De herinnering aan zijn langdurige ziekte in Indië boezemde hem in 't bijzonder medelijden met de zieken in, en hij werd overal gaarne gezien, daar hij geen besmetting vreesde en te allen tijde geroepen kon worden. Ook ter dood veroordeelden genoten in hoge mate zijn belangstelling. Eenmaal bracht hij vier nachten achtereen met zulke ongelukkigen door; en meer dan eens genoot hij de zaligheid, te ervaren, dat zij gelijk de moordenaar aan het kruis, zich nog in hun laatste uur tot de Heere Jezus wendden.

Zijn hoofdbezigheid was echter straatprediking.
Hij was het, die deze wijze van Evangelieverkondiging, thans in Engeland zo algemeen aangevangen, het eerst in beoefening bracht. Zo dikwijls hij namelijk iemand op straat ontmoette, die vloekte of iets anders deed dat verkeerd was, dan vermaande hij hem dadelijk op de plaats zelve hierover, wat dan natuurlijk de aandacht der voorbijgangers opwekte. Was hun aantal tot een kleine hoop aangegroeid, dan richtte hij zich tot hen allen, herinnerde hun enig woord der Schrift, spoorde hen aan tot bekering en geloof, en ging hiermede voort zolang er nog één was, die naar hem luisterde.
Natuurlijk baarde deze nieuwigheid aanvankelijk groot opzien, en Flockhart werd meer dart eens als rustverstoorder in de gevangenis geworpen. Maar ook hiervan maakte hij een goed gebruik, door telkens de gevangenbewaarders en politieagenten

het Evangelie te verkondigen. "Wie weet," zei hij, "of God mij niet juist hierom daarheen bracht, om deze armen mensen, die nooit in een kerk komen, de waarheid te betuigen. Overigens," voegde hij er bij, "ben ik nooit in de gevangenis geweest, of de oppassers waren blij, dat ik weer heenging."
Nauwelijks weder in vrijheid gesteld, begon hij weer met nieuwe ijver op straat te prediken; vervolging, spot en hoon vermeerderden slechts zijn blijdschap en onverschrokkenheid. "Het is een slechte prediker, die de duivel niet brullen doet," heeft een Engels schrijver gezegd, en op dit woord, dat hij dikwijls aanhaalde, zich beroepende, liet Flockhart zich door geen tegenstand weerhouden.
Toen hij eens weder in de gevangenis zat, trad de commissaris van politie binnen.
"Waar is de straatprediker?" vroeg hij.
"Hier ben ik," was dadelijk Flockhart's antwoord.
"Nu, predik dan nu eens, dat ik het hoor," spotte deze.
De gevangenen liet zich geenszins van zijn stuk brengen, maar vatte aanstonds vrijmoedig het woord en vermaande de aanzienlijke man ongeveer gelijk Paulus eenmaal Felix vermaande.
"Wel, ik zie genoeg, dat gij het prediken werkelijk verstaat; gij kunt nu ophouden," sprak de verbaasde commissaris na enige ogenblikken, en verwijderde zich.

Zo verrichtte Flockhart zijn werk vele jaren lang. Elke avond te 9 uur, welke tijd hij voor de meest geschikte hield zag men hem met een lantaarn in de hand aan dezelfde plaats. Toen hij ouder werd had hij een geleider, die de stoel droeg, waarop hij gewoonlijk ging staan. Koude, regen noch sneeuw konden hem van zijn post verdrijven.
Op zekere avond viel de regen bij stromen van de hemel.
"Moet u, mijnheer Floekhart, bij zulk een weer zult gij toch niet prediken?" vroeg hem een vrouw.
"Stil vrouw," antwoordde hij, "en dank de Heere, dat Hij op zulke ellendige wezens, als gij en ik, geen vuur en zwavel doet regenen."

Om de aandacht te trekken, ving hij gewoonlijk aan met een lied te zingen, en weldra verzamelde de menigte zich om hem heen, voornamelijk de armsten en ellendigsten van het volk.
"Het was een treffend aanblik," verhaalt een ooggetuige, "deze door inspanning, strijd en rusteloze ijver uitgeputte grijsaard te zien, hoe hij in het gebed zijn hart voor God uitstortte en dan woorden vol kracht en liefde, vol zorg over hun eeuwig heil tot de aanwezigen richtte."
De ouderdom, die meest altijd het vuur der hartstochten vermindert, verlamde zijn ijver niet. Uit aanhoudende Bijbelstudie en innig gebed schepte hij steeds nieuw liefde tot de zielen en nieuw kracht tot het werk, dat hij met onvermoeide getrouwheid voortzette.
"Op zekeren avond," bericht een zijner vrienden, "wilde ik hem vóór zijn gewoon predikuur bezoeken. Er was geen licht in zijn kamer en ik hoorde hem heel luid met de Heere spreken als met een vertrouwde vriend. Hij legde zijn smarten, vrezen, verwachtingen en plannen voor de Heere bloot. "O Heere!" bad hij, "verlaat Edinburgh niet, verlaat Edinburgh toch niet! Zal dan onze prediking vruchteloos zijn? De gewetens worden niet getroffen, de harten niet verbroken, de zielen niet gered. De vijand breekt los als een stroom. O, laat de kracht Uwer genade openbaar worden! Heere verlaat Edinburgh niet!"

Het was in waarheid een worstelen met God en een zuchten tot Hem uit de diepste diepte der ziel.
"Het gebed," placht hij te zeggen, "is de helft van ons werk, en wel de beste helft. Wat zullen wij, arme, zwakke, schepselen, aanvangen, wanneer God ons zijn kracht niet mededeelt?" Een van zijn geliefkoosde uitdrukkingen was: "Men moet niet alleen grote dingen van de Heere bidden, maar ze ook met vertrouwen verwachten"
Nimmer ging hij heen om te prediken zonder vooraf langen tijd in den gebede met God verkeerd te hebben, en als hij terugkwam, dan ontstak hij zijn vuur en smeekte andermaal de Heere, om het gesproken woord voor de een of andere ziel tot bekering te doen strekken.
Gedurende de ganse veldtocht naar de Krim[2] verzuimde hij geen enkele dag in het bijzonder voor de soldaten te bidden; vernam hij dan een roemvol wapenfeit, dan ontvlamde tevens weer de oude krijgsmansmoed in zijn binnenste. Dan wreef hij zich vergenoegd de handen en riep uit: "Zouden de strijders van Christus het ook zo niet maken? Men moet niet alleen vuur geven, maar de vijand met de bajonet aanvallen en tot het hart zijner slagorde doordringen. Driemaal "hoera!!! roepen en zijn vaandel veroverd! Zo behaalt men de overwinning!"

Een plotselinge verlamming maakte aan zijn rusteloze werkzaamheid een einde. Enige tijd zweefde hij tussen leven en dood; het gevaar ging evenwel voorbij, maar hij bleef voor de laatste jaren zijns levens voor allen arbeid ongeschikt. Toch bleven zijn opgeruimdheid en levendigheid onverstoord, en nooit vond men hem neerslachtig. Zich steeds in de Heere te verblijden, achtte hij evenzeer zijn dure roeping als het gebed, en christelijke vreugde voor de beste wijze om de God aller vertroosting te verheerlijken.
Zijn ziekte beschouwde hij als een weldaad, hoewel hij menigmaal zei: "De vleugelen zijn mij thans gekort; ik heb veel vin een vogel, die men een steen aan de poten gebonden heeft. Maar de tijd zal spoedig komen, dat ik van die last bevrijd word. Ha, hoe zal ik weer verjongen, wanneer ik in het vrije land hierboven aanland; dan zal ik de vleugels kleppen en opstijgen. De hemel zal van mijn halleluja's weergalmen, en mijn loflied voor God en het Lam zal nimmer verstommen!"

Hoe meer zijn aardse leven ten einde spoedde, des te meer hielden hem de dingen, die boven zijn, bezig. "Geloof, hoop en liefde," zei hij eens, "zijn onze getrouw geleiders tot aan de poort van het Vaderhuis. Maar daar gekomen, neemt het geloof vriendelijk afscheid en zegt: "Nu hebt gij mij niet meer nodig, want gij ziet van nu aan niet meer als door een sluier." Ook de hoop verlaat ons, terwijl zij zich verheugt ons tot daar ondersteund te hebben; maar de liefde spreekt met een zalige lach: "Wij beiden scheiden nimmer. Ik ga met u binnen en zal in alle eeuwigheid uw gezellin zijn."

Zijn christelijke beslistheid en onverschrokkenheid hadden hem ten slotte toch het vertrouwen en de hoogachting zijner medeburgers doen verwerven, en zijn begrafenis in Edinburgh was als die van een weldoener van allen.
Op de lijkbaar, die door soldaten gedragen werd, lagen zijn oude Huisbijbel en het gezangboek, waarvan hij zich zoveel jaren bij zijn straatprediking bediend had. Het stedelijk bestuur, benevens de predikanten der verschillende kerkgenootschappen

[2] De Krimoorlog, 4/-16) oktober 1853 – 13-25) februari 1856, was een conflict, uitgevochten tussen het Keizerrijk Rusland en een alliantie van het Tweede Franse Keizerrijk, het Britse Rijk

volgden ook zijn lijk, en van alle zijden drong het volk zich vol liefde en deelneming bijeen, om nog eenmaal hun hoge achting te betonnen voor de man, die zo getrouw en liefdevol het heil van hun zielen op het hart droeg.
Vreest niet voor degenen, die het lichaam doden en de ziel niet kunnen doden; maar vreest veel meer Hem, die beide ziel en lichaam kan verderven in de hel. Matth. 10: 28

DE VRIJE GENADE VERHEERLIJKT IN HET VOORBEELDIG, GODZALIG LEVEN EN STERVEN VAN DE STUDENT

JOHN JANEWAY

OVERLEDEN IN 1657 IN DE LEEFTIJD VAN RUIM 23 JAAR

Vertaald door

JACOBUS KOELMAN
1632-1695

PREDIKANT TE SLUIS

Uitgave:
Plichten der Ouders,
Waaraan toegevoegd
20 en 2 exempelen van vroeg bekeerde en jongstervende kinderen
1679

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2008

Voorwoord

John Janeway werd geboren te Lilley in Hertfordshire op 27 oktober 1633. Hij was de zoon van de predikant William Janeway.
De levensbeschrijving van John is aan de hand van zijn broer James. James Janeway, geboren ca. 1636 in Hertfordshire, studeerde aan Christ College te Oxford, waar hij in 1659 zijn B.A. behaalde, toen John Owen (1616-1683) doceerde aan de Universiteit. James was met zijn jongere broer Abraham (geboren 1638) en William Janeway de Puriteinse beginsels toegedaan. Tijdens de Grote Uitwerping, 1662, werden zij van de kerk van Engeland verwijderd en preekten daarna waar ze gelegenheid vonden. James Janeway stierf in 1674 aan tuberculose. Al James 5 broers stierven hieraan voor hun 40e jaar.
James beschreef het leven van zijn broer John, *Invisibles realities, demonstrated in the holy life and triumphant death of Mr. John Janeway* (1673).
Het bekendste werk van James Janeway is zijn levenbeschrijvingen van jong gestorven kinderen: *A Token for Children: Being An Exact Account of the Conversion, Holyand Exemplary Lives, and Joyful Deaths, of several Young Children.*
Het verscheen in 1671; een tweede deel kwam een jaar later uit.

Jac. Koelman vertaalde dit werk in 1679. De Rotterdamse predikant Wilhelmus Eversdijk (1653-1729) verzorgde een nieuwe uitgave met de titel: *Des Heeren lof verkondigd uit den mond der Kinderen.*

De vreze des Heeren is het beginsel der wijsheid, en de wetenschap der heiligen is verstand. Spreuken 9:10.
Ik Wijsheid, woon bij de kloekzinnigheid, en vind de kennis van alle bedachtzaamheid. Ik heb lief, die Mij liefhebben; en die Mij vroeg zoeken, zullen Mij vinden. Rijkdom en eer is bij Mij, duurachtig goed en gerechtigheid. Mijn vrucht Is beter dan uitgegraven goud, en dan dicht goud; en Mijn inkomen dan uitgelezen zilver. Ik doe wandelen op de weg der gerechtigheid, in het midden van de paden des rechts. Opdat Ik Mijn liefhebbers doe beërven dat bestendig is, ene Ik zal haar schatkameren vervullen. Nu dan, kinderen, hoort naar Mij! Want welgelukzalig zijn zij, die Mijn wegen bewaren. Want die Mij vindt, vindt het leven, en trekt een welgevallen van de Heere. Maar die tegen Mij zondigt, doet zijn ziel geweld aan; allen die Mij haten hebben de dood lief. Spreuken 8:12, 17-21, 32, 35, 36,

JOHN JANEWAY, werd geboren de 27e oktober in het jaar 1633, van Godsdienstige ouders, te Lilley, in Engeland, in het Graafschap van Herford. Hij gaf al vroeg aan zijn ouders ongewone blijken, waaruit zij hoop schepten op een troostrijke toekomst. Zo zelfs, dat sommigen die dit kind zagen, vreesden dat zijn leven slechts kort zou duren. Terwijl anderen hoopten, dat God enig buitengewoon werk door of voor dit kind te doen had, eer het stierf. Deze werden in hun gissing over hem niet bedrogen.
Hij overtrof spoedig in kennis diegenen, die hem in jaren te boven gingen. In vlugheid van verstand, vastheid van beoordeling en sterkte van geheugen had hij niemand van zijn jaren boven hem, en weinige waren hem gelijk. Zijn vader leerde hem de beginsels van de Latijnse taal, waarna hij op de Latijnse school te Londen besteld werd, onder de zorg van Mr. Langley en aanmerkelijke vorderingen in de Latijnse, Griekse en Hebreeuwse talen maakte.
Toen hij ongeveer elf jaren oud was, kreeg hij grote lust in de rekenkunst en in de Hebreeuwse taal. Ongeveer twaalf jaren oud zijnde, ontving hij bekwame gelegenheid om onderwezen te worden in de wiskunde, en hij maakte zulk een voortgang in deze zware studiën, dat hij, alvorens hij dertien jaren oud was, Ougthned met verstand las. Een persoon van aanzien, de wonderbare vordering van deze jongeling vernemende, ontbood hem naar Londen, en hield hem enige tijd bij zich, om hem de wiskunde voor te lezen. Ook had hij geen kleine kennis van de muziek, en andere wetenschappen, die met de wiskunde vergezeld gaan.

In het jaar 1646 werd hij door de geleerde edelman Mr. Rons, die opperste van het Eton College was, verkoren om daar te wonen; en onderzocht zijnde in de Hebreeuwse taal, beantwoordde hij aan de hoge verwachtingen, die men van hem gekoesterd had.
Daar enige tijd gebleven zijnde, kreeg hij verlof om naar Oxford te gaan, om zijn studie in de Mathematica (wiskunde) te voltooien. Daar genoot hij de hulp en ondersteuning van de geleerde Professor aan die academie, Dr. Ward, die zijn buitengewoon toenemen in de studiën opmerkende, hem als een wonder van zijn eeuw beschouwde, en hem zozeer beminde, dat hij na zijn dood gedurende enigen tijd zijn naam nauwelijks kon noemen, zonder het storten van tranen.
Na drie maanden moest hij terugkeren naar Etons College, waar hij door het maken van een almanak, en de berekening van eclipsen, die in de volgende jaren moesten plaats hebben, proeven gaf van de buitengewone vlijt door studie in de Astronomie, waarmee hij de tijd van zijn afwezigheid besteed had. Zodat in deze tijd de ogen van velen op hem gevestigd waren, die hem beschouwden als de roem der school.

Ongeveer zeventien jaren oud zijnde, werd hij gekozen tot lid van het King College te Cambridge. Behalve zijn grote geleerdheid, en vele andere versierselen der natuur, was zijn gedrag zacht en liefelijk, zeer beleefd en aangenaam. Zodat hij van allen bemind werd, en elk goed van hem sprak. Hij had veel vermogen over zijn driften, en was grotendeels vrij van de fouten, die gewoonlijk zulke jaren en plaatsen vergezelschappen. Maar in deze tijd verstond hij zeer weinig van de waardigheid van Christus, en van het belang zijner ziel. Hij bestudeerde wel de hemelen, en wist de loop van zon, maan en sterren; maar dit was ook zijn hoogste studie. Hij dacht nog weinig aan God, Die al deze dingen gemaakt had. Hij speurde weinig de bewegingen na van zijn eigen hart; hij was nog niet veel bezig in het ernstig opmerken van het

afzwerven van zijn geest. Het schepsel had hem nog niet geleid tot de Schepper; hij was slechts genegen om zich met enkele speculaties en beschouwingen op te houden.

Maar God, die hem van alle eeuwigheid verkoren had om een van diegenen te zijn, die voor eeuwig als de zon aan het firmament zullen schijnen in heerlijkheid, scheen op Zijn ziel met kracht, toen hij ongeveer achttien jaren oud was. Hij overtuigde hem, welk een arme zaak het is, zoveel van de hemelen te weten, en daar nooit in te komen, en dat de grootste kennis in de wereld, zonder Christus, slechts enkel ijdelheid is. Nu erkende hij, dat Mr. Bolton met grote reden had gezegd: „Geef mij de voortreffelijkste wereldling, die ooit op aardse stof trad, rijkelijk gekroond met al de versierselen en uitstekendheden van de natuur, kunst, staat en heerlijkheid, of wat het hart daarbij wensen kan; doch zonder het leven der genade, om dezelve te bezielen en te veredelen, … is hij voor het oog van de hemelse Wijsheid maar als een verrot kreng, met bloemen bestrooid, als opgepronkte drek, vergulde verrotting en gouden verdoemenis".
Het grote werk der bekering werd niet in zijn ziel gebracht op die vreselijke wijze, zoals plaats heeft bij sommigen, die God voor heeft veel te geven en te gebruiken; maar het behaagde de Heere zijn hart zacht te ontsluiten, door het voorbeeldig leven, de hemelse en krachtige aanspraak van een jongen in het College, wiens hart God ontstoken had met liefde tot het heil van zijn ziel. De Geest Gods achtervolgde zijn toespraken met zulk een kracht, dat die het middel werden tot zijn levendmaking. Hij zegende daartoe ook het prediken van Dr. Hill en Dr. Arrowsmith, en het lezen van Mr. Baxter's boek, van *de Eeuwigdurende rust der Heiligen*. Nu kon men gemakkelijk een grote omkering in hem bespeuren; hij leek een ander mens. Nu was hij zozeer opgenomen met dingen, die boven de maan en sterren zijn, dat hij weinig tijd had, om aan andere dingen te denken, zodat zijn smaak voor de studiën veel verging. Nu begon hij zich te ontfermen over degenen, die alles onderzochten, behalve wat het meest nodig is gekend te worden: Christus en zichzelf. Hetgeen hij weleer zijn winst rekende, dat achtte hij nu verlies om Christus' wil, Ja gewis, hij achtte alles maar drek in vergelijking van Christus, *en wenste niets te weten dan Christus en Dien gekruist.* Niet dat hij de menselijke geleerdheid als onnut aanzag; maar als zij niet onder Christus was gesteld, zag hij die wijsheid aan als dwaasheid, en die geleerdheid als uitzinnigheid, en als datgene, wat een mens de duivel slechts meer gelijk en tot zijn dienst meer bekwaam zou maken, en zijn ellende in de eeuwigheid verzwaren zou.

Nu begon Mr. John Janeway te overwegen, hoe hij best gebruik zou maken van hetgeen hij al wist, en hoe hij zijn studiën tot het rechte oogmerk zou aanwenden. De genade trok hem niet af van zijn studiën, maar zij maakte hem daarin vlijtiger en geestelijker. Nu was Christus het einde en de grond van alles. Hij overdacht hoe hij zijn liefde en dankbaarheid zou uitdrukken aan Hem, Die hem uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht gebracht had. Tot dat einde schreef hij vele heerlijke brieven, waarin hij zo grondig en uit ondervinding sprak van de dingen Gods, dat een oud Christen zich niet zou hebben behoeven te schamen, die geschreven te hebben. Hij was evenals de jonge Elihu, met wiens woorden hij zijn vrijmoedigheid bij personen van jaren, over wier zielen hij veel medelijden had, placht te verschonen. De geur van zijn genade was zeer zoet; hij kon niet nalaten te spreken van die dingen, die hij gezien en gehoord had, en de hele wereld te nodigen, om te smaken en te zien hoe goed de Heere is.
Eerst begon hij met zijn nabestaande vrienden; hen biddende en smekende, dat zij mochten denken aan hun kostelijke en onsterfelijke zielen, en zorg dragen voor hun

doodbed en voor de eeuwigheid. Met groot medelijden bepleitte hij Christus' zaak bij hen, en gebruikte daartoe bewegelijke uitdrukkingen, krachtige betuigingen en particuliere toepassingen. Hij sprak met bijzondere deftigheid en eerbied van de verborgenheden des Evangelies. Hoedanig zijn taal was, toen hij tussen de 18 en 19 jaar oud was, kan men afleiden uit de volgende brief, die hij schreef aan een oud predikant, die van zijn familie was, en welke op die tijd zeer bezwaard was.
Dit schreef John Janeway:

Eerwaarde Heer!
„Twee dingen zijn er, welke ik gevonden heb in uw huisgezin te ontbreken, hoewel niet in alle trappen, nochtans in die trap, waarin zij moesten zijn; namelijk, de dadelijke *kracht* van Godzaligheid en Godsdienst, en dan hetgeen de vrucht daarvan is, die blijmoedigheid, dat vermaak, die geestelijke vreugde en klaarheid van gemoed, die in de Waarheid, en nergens anders, te vinden is. Niet in de Godsdienst, in haar zwakste trappen, maar in een dadelijke wakkerheid, kracht en leven, en in een ander standvastig wandelen met God. Uit een teer gevoelen van de waardij der zielen, inzonderheid die van uw huisgezin. En wetende welke plicht ik daaraan schuldig ben, en vertrouwende dat het wèl zal opgenomen worden, heb ik ondernomen, mijn gedachten daaromtrent open te leggen.

In de meeste huisgezinnen van Engeland, vrees ik, is noch de gedaante, noch de kracht der Godzaligheid, noch vreze Gods, noch acht geven op Hem, noch werken onder Hem, of in opzicht van Hem. Deze zijn in mijn oordeel tweemaal gestorven; ja, zij hebben niet meer dan het dode lichaam van de Godsdienst. Het zijn voorwerpen van medelijden; en o, hoe weinig zijn er, die enige ontfermende gedachten over zichzelf hebben!

Anderen zijn er, die op de een of andere wijze hetzij door overlevering van goede ouders, hetzij doordat zij de wijze van doen kennen van mensen van hun rang - hetzij door het dikwijls instampen van goede onderwijzingen van Christelijke vrienden of vrome Leraars, hetzij door enige knagende uitbarstingen van de consciëntie, - de uiterste bast of schil van de Godsdienst verkregen hebben zonder enige kern of vastheid. Dit geslacht vertrouwt gewoonlijk op deze zijn Godsdienst, dat die hen in de hemel brengen en uit de hel houden zal, al leeft het zonder God in de wereld. Dit zijn ook arme schepselen, haastende tot hun eigen verderf, en zij weten het niet; ja, zij denken dat zij op een schone weg ten hemel zijn. O, dat er niet een huisgezin was, waaraan wij vermaagschapt zijn, wat droevige reden van vreze gaf, dat het in zulk een staat, of bijna in zulk een staat was.

Een derde slag van mensen is er, die de dadelijkheid van de Godsvrucht hebben, maar nog in vele zwakheid, koudheid, bezwijking, duisterheid en verslapping. Die enig leven in hun hoofd, en een weinig in hun hart beginnen te hebben, maar de voeten van hun genegenheden en daden hebben weinig beweging.

En waar zullen wij een Christen vinden, die wat hoger is gekomen, ja die in goede ernst probeert wat levendiger te worden? Nu, daar is veel hoger te geraken. Er is een wandel te hebben in de hemel, terwijl wij op de aarde zijn. Dit bespreken van God, de hemel en de dingen van de Godsvrucht, bestaat niet in enkel tweemaal daags te bidden, en de Sabbat op een algemene wijze te houden. Het bestaat niet in weinige gedachten van godsdienstige voorwerpen, die op een algemene wijze in de zin komen, en even licht verloren als verkregen worden; … maar de ware godsvrucht verwekt de ziel tot verlangen, hongeren en dorsten, niet zonder enig genieten. Godsdienst in haar kracht is, te werken voor God met kracht, ernst, ingespannenheid, helderheid en kalmte van gemoed. De vruchten des Heiligen Geestes zijn *blijdschap en vrede.*

Vreze, ongerustheid en verschrikkingen zijn gewoonlijk de inleidingen tot een betere staat, maar zij zijn het wezenlijke van de Godsdienst niet, ja men moet arbeiden om de tegenovergestelde gestalte des geestes.
Om nog klaarder te spreken, Eerwaarde heer, en om u te zeggen, wat vrezen en jaloersheid zijn, met eerbiedigheid voor u, en tedere genegenheid tot uw huisgezin: ik vrees dat uzelf teveel aan moedeloze en zwaarmoedige gedachten onderworpen bent.

Laat mij toe, dat ik de oorzaken daarvan, met onderwerping aan uw oordeel, opgeef.
1. De eerste oorzaak, meen ik, dat wel mocht wezen, dat u terugziet op het aanvaarden van uw Predikambt, zonder die eerbiedigheid, zorg, heilige ijver voor God, liefde tot Christus en medelijden over de zielen, welke van een ieder vereist worden, die dat heilig ambt aanneemt. Misschien was er meer een uitzien naar uw eigen leven in de wereld, dan om voor God te leven. Of dit zó, of dat het erger is, het is te verbeteren. Dit heeft een verwondende kracht in zich, wat, als het gevoeld wordt, zal smartelijk ervaren worden, gelijk het in zichzelf ook is. Maar gedurige droefheid en bezwaarde gedachten houden deze wonde te lang open, en dienen niet om ze genezen te krijgen. Wonden moeten wel eerst geopend worden, opdat ze gezuiverd, en haar vuiligheid ontdekt moge worden, tot uitzuivering en genezing; maar niet langer dan totdat de balsem Gileads wordt toegepast, opdat zij genezen worden. En als Christus recht gebruikt wordt, dan laat Hij blijdschap en troost na. Want gestadige ootmoed des geestes kan zeer wel bestaan met deze vrede Gods.
2. Een tweede oorzaak van uw bezwaardheid kan wezen, een gevoelen van de staat des volks, wat God aan u toevertrouwd heeft. En werkelijk, wie kan nalaten te treuren, over zulk een volk? Het is een voorwerp van ontferming, en dat te meer, omdat het geen ontferming over zichzelf heeft. Ik heb menigmaal met God geworsteld, opdat Hij u wilde besturen in wat uw plicht is omtrent hetzelve, wat ik mij verzeker, dat ook uw ernstig verzoek is.
Nu, indien u na ernstig onderzoek van uzelf, doet wat uw consciëntie besluit uw plicht, en ernstig tracht te doen, dan moet u op God rusten, opdat Hij krachtig werke. Laat niemand denken, dat hij barmhartiger zal zijn dan God, want zodoende gaat hij buiten zijn palen. Dit is niet meer reden van bezwaardheid voor u, dan de tegenstand, die de Apostelen soms ondervonden, die nochtans zich verblijdden in de verdrukkingen.
3. Een andere oorzaak van bezwaardheid kan wezen, de verdeeldheden die er zijn, tussen u en enige van uw vrienden. O, dat de Geest van zachtmoedigheid en wijsheid alle oorzaak van droefheid daarover mocht wegnemen! Maar indien de kracht der Godzaligheid meer was in de harten en huisgezinnen, al de oorzaken van zulke moeilijkheid zouden vlug weg zijn. Er zou weinig zijn, wat bestraffing zou verdienen, en er zou een bekwaamheid van geest zijn, om bestraffing te geven en te verdragen; te geven in zachtmoedigheid en teerheid, en te verdragen in ootmoed, lijdzaamheid en dankbaarheid.
4. U hebt wellicht enige zorg en gedachten, hoe het met uw huisgezin na uw dood zal zijn. Maar laat geloof en vorige ondervinding u leren, al zulke gedachten te verdrijven.
5. Ook kan een oorzaak van zwaarmoedigheid zijn, uw humeur en de eenzaamheid. Maar er is een plicht, welke, indien deze geoefend werd, alles zou verdrijven, namelijk hemelse overdenking en beschouwing van de dingen, waartoe de Christelijke Godsdienst strekt. Indien wij maar één uur op de dag nauw met God wandelden, o, welk een invloed zoude het voorts de gehele dag op ons hebben! En werd het recht verricht, welk een invloed zou het op het gehele leven hebben! Deze plicht met haar nuttigheid, wijze en bestiering, enz., kende ik te voren enigermate; maar ze werd mij

meer op het hart gedrukt door Mr. Baxters' *Eeuwigdurende rust der Heiligen,* welk boek nauwelijks te hoog kan geschat worden, en waarvoor ik reden heb om eeuwig God te loven.

Belangende uw lieve vrouw: ik vrees, dat haar zorgen en moeilijkheden van de wereld haar hart te veel aftrekken van met God zo nauw te wandelen, gelijk zij behoort te doen, en van een ernstige poging naar hogere trappen van genade. Ik beveel haar dan ook deze voortreffelijke plicht van overdenking aan. Het is een bitter zoete plicht; bitter voor de verdorven natuur, maar verricht zijnde, zoet voor het wedergeboren deel. Ik bid haar en u, ja ik leg u dat op, met ootmoed en tederheid, dat aan God ten minste een half uur verleend worde op een dag, tot deze oefening. O, deze zeer kostelijke, zielopwekkende, zielverrukkende en zielvolmakende plicht! Neem dit van uw lieve vriend aan, als gesproken met eerbiedigheid, dadelijke liefde en getrouwheid. Mijn vrees en achterdocht dat ik mocht vergeefs spreken, doet mij wederom zeggen, ik, of God door mij, belast u hiermee,

Laat mij nog één besturing geven: dat niemand in uw huisgezin zich tevreden stelle met het huiselijk gebed; maar laat een ieder tweemaal daags, indien het mogelijk is, tot God naderen in het heimelijk gebed. Hier kunnen de geheime noden opengelegd worden; hier kunnen grote weldaden verzocht worden met grote ernst; hier kunnen de afdwalingen en koudheid, die in die huisgodsdienstoefening waren; beklaagd en verbeterd worden. Dit is de weg om te verkrijgen ernst, dadelijkheid, oprechtheid en blijmoedigheid in de Godsdienst, *en zo zal de blijdschap des Heeren uw sterkte zijn.*

Laat degenen, die hun plicht kennen, die doen. Indien iemand het geen nodige plicht acht, laat hen vrezen, dat ze mochten verliezen het voortreffelijkste hulpmiddel tot een heilig, vrolijk en nuttig leven, onder de bijstand van Gods Geest, terwijl zij verzuimen wat zij onnodig denken te zijn.

Neem deze besturingen aan als een blijk van oprechte genegenheid, enige van mijn eigene ondervinding, en allen van een dadelijke en meedogende begeerte naar uw vreugde en troost. De Heere lere u in deze en in andere dingen.

Ik bid u, dat gij niet nalaat te arbeiden, voordat u ware geestelijke vreugde en vrede in de Heere verkregen hebt. De God des vredes geve u Zijn bestiering, en voorsmaken van Zijn vertroosting in dit leven, en volmaaktheid in het eeuwige leven, in de genieting van de oneindige heiligheid, zuiverheid en voortreffelijkheid door Christus.

Dus biddende zal ik blijven, enz."

John Janeway

Toen hij ongeveer twintig jaren oud was, werd hij *Master van het College* gemaakt, hetwelk hem zeer diende tot bevordering van des Heeren Christus belangen. Hij wist liefelijk in de genegenheden der jongelingen in te dringen, wensende hen allen, immers zoveel hij kon, met zich ten hemel te nemen. Hij deed veel moeite op sommigen, om hen met genade begiftigd te zien, en om diegenen, die het aangezicht naar de hemel gericht hadden, aan te moedigen.

Ten aanzien van Zijn nabestaanden was er nooit een meedogender en teerhartiger broeder. Hij schreef hun vele bewegelijke brieven, welke hij met gebeden en tranen achtervolgde, opdat ze voorspoedig mochten zijn. Menigmaal ging hij tot hen in het bijzonder, en gebruikte de voorkomende gelegenheden, om hun het goede aan te raden. Hij wist de schoonheid van Christus voortreffelijk voor te stellen, en trachtte zeer ernstig om hen af te brengen van zandgronden en van het steunen op

eigengerechtigheid. Hij was als 't ware niet tevreden, zonder zijn vrienden ten hemel te gaan; en door Gods genade was hij onder hen zeer voorspoedig. In het gehele huisgezin van zijn vader ontdekte zich spoedig iets van zijnen geest, zodat de kinderen zich begaven aan het leren van uitgelezen Schriftuurteksten en van hun Catechismus, en zich oefenden in gebeden en overdenkingen. Vader, moeder, broeders, zusters en naburen werden door zijn voortreffelijk voorbeeld en heilige opwekkingen ten goede, aangespoord. Hij was een goede opvoeder, ja zelfs een geestelijke vader van zijn natuurlijke vader, wat wij straks zullen vernemen. Zijn broers hadden reden, om God eeuwig te loven, dat zij zijn gezicht hadden mogen zien, zijn stem horen en zijn wandel opmerken. Welke laatste zoveel levendigheid en schoonheid in zich had, dat hij daardoor de Godsdienst aan een iegelijk, die hem kende, aanprees. Hij kon met de woorden van Paulus zeggen: *Broeders! De toegenegenheid mijns harten, en mijn gebed tot God voor allen is, dat gij moogt zalig worden.*

Onder andere schreef hij aan zijn broers de volgende brief, waaruit men kan zien, hoe hij tot de welstand van hun zielen genegen was:
„Tussenstand van plaats kan geenszins de natuurlijke band verminderen, waardoor wij in den bloede verenigd zijn, en behoort ook die van de liefde niet te verslappen. Ja, waar ware liefde is, kan hij dit niet doen. Wat betreft mijn liefde tot u, kan ik alleen dit zeggen, dat ik ze beter gevoel, dan ik die kan uitdrukken, zoals het met al de hartstochten gaat. Maar liefde gevoeld en niet uitgedrukt, is weinig waard. Daarom wens ik mijn liefde openbaar te maken op de beste wijze, die mij mogelijk is. Laat ons op elkaar niet alleen zien als broeders, maar als leden van hetzelfde lichaam, waarvan Christus het Hoofd is. Zalig zal die dag zijn, waarin de Heere die vereniging zal ontdekken. Laat ons dan daarnaar snakken en hongeren, zodat onze nauwste verbintenis mag zijn in Christus. Indien wij in Christus zijn en Christus in ons, zo zullen wij eens zijn met elkaar.
Dit weet ik, dat jullie niet kunnen klagen over gebrek aan onderwijs. God is ons niet geweest een dorre woestijn, of een schrale heide. Jullie hebben regel op regel, en gebod op gebod gehad. Hij heeft u geplant aan de waterbeken. Het is wel de Heere alleen, die vruchtbaar maakt, doch wij moeten niet stil staan en niets doen. Er is een kroon, die waardig is gezocht te worden; zoekt dan, en dat ernstig. O, zoekt door gedurig bidden; houdt uw zielen in een biddende gestalte, dit is een grote en nodige plicht; ja, een hoog en dierbaar voorrecht. Als je niets kunt zeggen, leg jezelf op een ootmoedige wijze voor de Heere. Je kunt me geloven; want ik heb door Gods genade ondervonden wat ik zeg. Er is meer zoetheid te vinden in een bestraffing van Gods liefde, dan in al wat de wereld kan opleveren. O, beproeft het maar, *smaakt en ziet, hoe goed de Heere is.* Ga ergens in het verborgen, en werp je neer voor de Heere; en bid God, dat Hij je gevoelig make over je verloren staat van nature, en over de uitnemendheid en noodzakelijkheid van Christus. Zeg: „Heere, geef mij een gebroken hart, verzacht en smelt het. Laat alles gaan in de wereld, gelijk het wil, als ik maar bekwaam mag worden, om Christus te waarderen, en overreed zijn om Hem aan te nemen, gelijk Hij in het Evangelie wordt aangeboden. O, dat ik mocht verlost worden van de toekomende toorn. O, welk een zegen zou dat voor mij zijn! Wees niet tevreden voor dat de Heere je enigermate geantwoord heeft. O, mijn ingewanden rommelen over jullie, mijn hart weent. O, als jullie eens wisten met welke genegenheid ik nu aan jullie schrijf, en welke gebeden en tranen met deze regels gemengd zijn. De Heere brenge deze dingen nabij en geve jullie een hart om die toe te passen. De Heere zegene al de middelen, die je geniet, want Zijn zegen is alles in allen.

Geef mij verlof, dat ik rechtuit spreek en een weinig nader tot jullie kom; want ik heb je ziel zo lief, dat ik de gedachte van het verlies daarvan niet kan dragen, wetende dat er een grote zaak is die men *wedergeboorte* noemt, en *tenzij iemand wedergeboren worde, kan hij het Koninkrijk der Hemelen niet ingaan.* Gods gunst is zonder dat niet te herstellen. Het fondament van deze nieuwe geboorte wordt gelegd in een gevoel van zonden, in een droefheid die naar God is daarover, en in een bittere gekantheid des harten daartegen. Zonder dit kan er geen zaligheid zijn. Let wel op jezelf en ziet toe, en je zult zien, dat je aan de mond van de hel leeft zonder deze eerste trap, en niets dan vrije genade en zuivere genade is tussen jullie en de staat der duivelen. De Heere verlosse ons van een zorgeloos, gerust hart. Hier zie je de staat van een natuurlijk mens; hoe durft je jezelf dan neerleggen in een zorgeloze onbekommerdheid? O, zie om, en waakt terwille van je ziel.
Wat zal ik zeggen, wat zal ik doen, om je arme zielen op te wekken? Ik zeg nogmaals, zonder bekering is er geen vergeving; en de bekering zelf kan haar kracht verliezen, indien ze niet op de rechte wijze is. Ook zullen het dan tranen, zuchtingen en gebeden niet doen, zonder Christus. De meesten, wanneer zij overtuigd van zonden en onder vreze voor de hel zijn, hopen naar de plichten en verbeteren iets; en zo wordt de wonde geheeld en daardoor blijven duizenden buiten de hemel. Want indien wij niet afgebracht worden zowel van onszelf, als van onze gerechtigheid, dan is het waarschijnlijk, dat wij nooit zullen zalig worden. Wij moeten zien hoe volstrekt wij Christus nodig hebben, en onszelf aan Hem overgeven en alles schade en drek achten, in vergelijking van Christus' gerechtigheid. Ziet dan alleen door Christus uit naar genade; en rust om Zijnentwil op Gods barmhartigheid.
De conditiën van het Evangelie zijn: Bekeert u, en gelooft. Genadige conditiën! Genade ontvangt men voor halen; ja, genade voor begeren, ja, voor niets dan ontvangen. Begeer je barmhartigheid en genade? Ik weet, dat je ze begeert. Zelfs begeren en hongeren naar Christus is een gave Gods. Laat de begeerte je aan het betrachten zetten, het werk zelf is zoet. Ja, boetvaardigheid en treuren heeft zelfs meer zoetigheid in zich, dan alle troost van de wereld. Op boetvaardigheid en geloof komt rechtvaardigmaking; na deze volgt heiligmaking door de Geest, Die in ons woont. Hierdoor worden wij kinderen Gods en der Goddelijke natuur deelachtig, om zo een nieuw leven te leiden, en enige overeenkomst met God te hebben. Het is een Christen onbetamelijk, een nieuwe geest te hebben, en niet met zijn ganse hart, ziel, sterkte en kracht te werken voor Christus.
Schaam je voor Christus niet; vrees niet de bespottingen en het donker gezicht van goddelozen. Zie wel toe, dat je een onergerlijke consciëntie houdt, en geeft niet in enige bekende zonde toe. Wees veel biddende in het eenzame, en bezig in het lezen van de Heilige Schrift. Daarin zijn opgelegd de heerlijkste verborgenheden, die voor veler ogen bedekt zijn. Mijn grootste begeerte is, dat God Zijn eigen groot werk in u werke. Ik wens jullie niet te zien, zoals voor dezen, maar dat de Heere mij een instrument wil maken voor uw zielenheil, waarnaar ik grotelijks verlang."

Hij schreef vele brieven van die strekking en wenste menigmaal zijn broers te komen bezoeken, opdat hij zelf tot hen mocht spreken, en zien welk uitwerksel zijn brieven, gebeden en tranen hadden. Hij was over hen zeer wakende, gereed om hen te bestraffen, van zonde te overtuigen, en ook wel hen aan te moedigen, op enige beginselen van een goed werk in hen. Op zekere tijd bemerkte hij, dat een van zijn broeders onder het huiselijk gebed sliep. Hij nam daaruit direct aanleiding, om hem aan te tonen, welk een grote verachting dit was van God, hoe weinig gevoel zulk een mens moest hebben van zijn gevaar, welk een vreselijke geveinsdheid, welk een

wonder van verdraagzaamheid het was, dat hij niet ontwaakte in de vlammen der hel. Nadat hij enige tijd bewegelijk met hem gesproken had, behaagde het de Heere met enige kracht te komen, en het hart van zijn broer zacht en gedwee te maken, toen deze ongeveer elf jaren oud was; zodat men hoopte, dat de Heere toen zaligmakend op het hart van dit kind begon te werken; want van dien tijd af werd er een aanmerkelijke verandering in hem bespeurd. Toen hij dit bemerkte, was het hem niet weinig aangenaam. Hij zette hem aan om het werk voort te zetten, opdat de overtuiging niet mocht overgaan, voor dat zij eindigde in bekering. Tot dat einde schreef hij aan hem, om hem in gedachten te brengen, wat God aan zijn ziel gedaan had, hem biddende, dat hij niet tevreden mocht zijn, voor dat hij wist, wat een doorgaande verandering en krachtdadige roeping te zeggen was.
„Ik koop, zeide hij, dat God een goed werk in je, voor je en door je te doen heeft. Ja, ik hoop, Hij heeft het al begonnen. Maar o, berust niet bij enige beginselen, flauw begeerten en traag zoeken. O, gedenk aan je vorige tranen! Iemand kan een weinig schreien over de zonden, en toch daardoor naar de hel gaan. Velen, die onder zulk een werk zijn, schudden wel het gevoelen van zonden af, versmoren hun overtuigingen en keren weder tot dwaasheid. O, wacht je daarvoor. *Zo iemand zich onttrekt, de Heere zal geen welgevallen in hem hebben. Doch ik hope betere dingen van u."*

Hij merkte op, hoedanig zijn broers zich na het gebed gedroegen; of zij terstond met gretigheid naar de wereld liepen, alsof het gebed een taak was, dan of er een blijvende indruk bij hen was, van God en van de dingen Gods. Eenmaal gebruikte hij deze uitdrukkingen betreffende een van zijn nabestaanden, tot een bewijs van zijn sterke liefde en mededogen over hun ziel: "O, welk een dwaasheid is het, te beuzelen in de dingen Gods; maar ik hoop betere dingen van u. Als ik niet hoopte, waarom zou ik nog treuren over u in het verborgen, gelijk een die uitgeworpen is onder de doden? O, wat kan ik anders voor je doen dan mijn ziel als water uitgieten, en mijn God geen rust geven, totdat Hij je genadig met Zijn heil bezocht; totdat Hij neerwierp, en u weder oprichtte; totdat Hij u verwondde, en weder heelde".

Hij was krachtig in het bidden, en zijn geest was menigmaal daarin zo vervoerd, dat hij de zwakheid van zijn eigen lichaam en van de geest van anderen, vergat. De gemeenschap, die hij met God had, was zo liefelijk, en zijn omgang met Hem zo gedurig, dat hij, wanneer hij in het gebed was, nauwelijks wist van ophouden. Enige jaren lang was hij gestadig op deze wijze werkzaam; hij bad tenminste driemaal, soms zevenmaal daags in het verborgen, en tweemaal daags in het huisgezin of in het College. Hij ondervond de zoetigheid daarvan, meer dan hij zich had kunnen verbeelden, genoot wonderlijke gemeenschap met God, en smaakte veel van de vermakelijkheid van een hemels leven. Hij kon bij bevinding zeggen, *dat de wegen van wijsheid waren wegen van liefelijkheid, en al haar paden vrede.* Hij wist wat het was met God te worstelen, en hij was zover gekomen, dat hij nauwelijks van Zijn knieën kon opstaan, zonder zijns Vaders zegen. Hij verkeerde met God in een heilige gemeenzaamheid, gelijk een vriend; en bij alle gelegenheid wendde hij zich naar Hem om raad, en kreeg vele wonderlijke en onmiddellijke antwoorden op zijn gebed.

Zijn vader, Mr. William Janeway, predikant van Kelshal, in het graafschap van Hartfort, werd ziek en verkeerde onder een donkere bevattingen van de staat van zijn ziel. Hij zei dikwijls tot zijn zoon John: „O mijn jongen, dit overgaan in de eeuwigheid is een grote zaak. Dit sterven is een zwaar werk, en is in staat om iemands hart te doen schudden, die van de vergeving van zijn zonden niet verzekerd is, en zijn

bewijzen voor de hemel niet klaar heeft. En werkelijk, John, ik ben zeer bevreesd wegens mijn staat voor de eeuwigheid. O, dat God Zijn liefde wilde openbaren. O, dat ik blijmoedig kon zeggen: ik kan sterven en op goede gronden de dood in het aangezicht kon zien, en de eeuwigheid kon inwachten met een gegronde vrede en troost!"

John gaf hem een gepast antwoord; maar ziende dat zijn vader onder moedeloosheid bleef (hoewel alle Christenen, die hem kenden, hoge achting voor hem hadden wegens zijn oprechtheid), ging hij alleen, en bracht enige tijd door in het worstelen met God, ten goede van zijn vader, God ernstig smekende, dat Hij hem met onuitsprekelijke blijdschap in het geloof wilde vervullen, en dat Hij hem spoedig enig teken ten goede wilde geven, opdat hij blijmoedig en heerlijk deze wereld mocht verlaten, om tot een betere te gaan. Nadat hij van zijn knieën was opgestaan, kwam hij terug tot zijn zieken vader, en vroeg hem, hoe hij zich gevoelde? Zijn vader antwoordde hem eerst enige tijd niet, maar weende zeer (wat hij niet zo gewoon was). Hij bleef een geruime tijd wenen, zodat hij niet kon spreken. Maar eindelijk wat bedaard zijnde, barstte hij met onuitsprekelijke blijdschap uit in deze woorden:

"O, mijn jongen; nu is het gekomen, het is gekomen! Ik dank God, ik kan sterven. De Geest Gods heeft met mijn geest getuigd, dat ik Zijn kind ben! Nu kan ik opzien tot God als mijn lieve Vader, en tot Christus als mijn Verlosser. Nu kan ik zeggen: deze is mijn Vriend, en deze is mijn Liefste. Mijn hart is vol, het is boordevol, het kan niet meer houden. Ik weet nu wat die tekst wil zeggen is: *de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat.* Ik weet nu wat die witte keursteen is, waarop een nieuwe naam geschreven is, die niemand kent, dan die hem ontvangt. En die vlaag van wenen, waarin je mij zaagt, was een vlaag van overmatige liefde en blijdschap, zo groot, dat ik mij onmogelijk kon inhouden. Ik kan niet uitdrukken, welke heerlijke ontdekkingen God aan mij gedaan heeft van Zichzelf. Was die vreugde groter geweest, ik weet niet of ik het had kunnen dragen, en of het mijn ziel niet van mijn lichaam zou gescheiden hebben. *Loof de Heere, o mijn ziel! en al wat in mij is, loof Zijn heilige Naam; die al mijn zonden vergeven, en de vergiffenis verzegeld heeft.* Hij heeft mijn wonden genezen, en de beenderen, die Hij verbroken had, heeft Hij doen vrolijk zijn. O, help mij, om de Heere te loven! Hij heeft een nieuw lied in mijn mond gelegd. O, loof de Heere, voor Zijn oneindige goedheid en rijke barmhartigheid. O, nu kan ik sterven. Het is niet met al, ik danke God, ik kan sterven; ik wens ontbonden te worden, en met Christus te zijn".

Zijn zoon werd niet weinig verkwikt door zulke woorden te horen, en zulk een gezicht te zien. Hij achtte zich een deelgenoot met zijn vader aan deze weldadigheid, en het was hem op een dubbele wijze welkom, voor zoveel het zijn vader zo wonderlijk vergenoegde, en voor zoveel het zulk een onmiddellijk en duidelijk antwoord was op zijn eigen gebeden, alsof God van de hemel tot hem gezegd had: „Uw tranen en gebeden voor uw vader zijn verhoord, gij hebt als een vorst bij God overmocht, gij hebt de zegen gekregen, uw vurige gebeden zijn krachtdadig; ga omlaag en zie het." Hierop barstte dan deze dierbare jongen in lof uit, zelfs tot een andere verrukking van vreugde, dat God zo gemeenzaam met hem kwam te handelen. Vader en zoon waren beide zo vol vreugde, licht, leven, liefde en lof, dat er een kleine hemel in die plaats was. Hij kon niet nalaten zich op deze wijze uit te drukken:

„O, geloofd,en voor eeuwig geloofd zij God, voor Zijn oneindige genade. O, wie zou niet tot God willen bidden? Gewis, Hij is een God, Die de gebeden verhoort, en dat weet mijn ziel zeer wel!" Toen vertelde hij aan zijn blijde vader, hoe hij aangedaan was geweest met zijn vorige moedeloosheden, en wat hij even tevoren voor hem had

mogen bidden, met alle mogelijke ernst, en hoe de Heere hem onmiddellijk had geantwoord.
Zijn vader, dit horende, en bemerkende dat zijn vorige vertroostingen kwamen door de weg des gebeds, en dat van het gebed van zijn eigen kind, was temeer verkwikt en temeer bevestigd, dat het van Gods Geest, en dus geen bedrog was. Terstond, terwijl zijn zoon daarbij stond, raakte hij in een andere verrukking van triomferende vreugde, terwijl zijn zwak lichaam bijna bezweek onder dat grote gewicht van heerlijkheid, wat zo krachtig op zijn ziel scheen. Toen kon hij zeggen: *„Nu laat Gij, Heere, Uw knecht heengaan in vrede, want mijn ogen hebben Uw zaligheid gezien."* Hij kon nu wandelen door het dal der schaduw des doods, en geen kwaad vrezen.
O welk een zoete zaak is het, zijn deel aan Christus opgeklaard te hebben! Hoe troostrijk is het, onze roeping en verkiezing vast gemaakt te hebben. Hoe liefelijk is het gezicht van een toelachende Jezus, als iemand sterft. Hoe verkwikkend is het, als hart en vlees en alles bezwijkt, God te hebben tot de Sterkte van ons hart, en tot ons Deel in eeuwigheid! O, wist maar de dwaze onervarene wereld, wat deze dingen te zeggen zijn; verstond zij wat het is, getroost te worden met een gelovig gezicht van de heerlijkheid, en zijn zinnen geestelijk geoefend te hebben. Kon zij smaken en zien, hoe goed de Heere is, het zou haar een walg veroorzaken in haar lage en onredelijke vermaken, en zij zou al de wereldse vreugde aanzien als oneindig tekort komende, bij één bestraling van Gods liefde.
Daarna genoot zijn vader voortdurend een aangename kalmte in zijn gemoed, en gesterkt door de kracht van die rijkelijk ontvangen genade, ging hij gemoedigd voort, totdat hij kwam binnen de poorten van het nieuw Jeruzalem, hebbende al zijn genade-gaven vlijtig gebruikt in de betoning van zoveel nederigheid, liefde tot God en verwondering over Hem, en van zulk een verachting van de wereld, zulk een hoogachting voor Christus, en zulk een lijdzaamheid, als waartoe weinig Christenen geraken. Vooral werd die genade openbaar in zijn geloof, waardoor hij met ongewoon vertrouwen zijn weduwe en elf vaderloze kinderen wierp op de zorg van die God, welke hem in deze woestijn met dit manna gevoed had.
Het is nauwelijks te begrijpen, hoe behulpzaam zijn voortreffelijke zoon John zijn vader was, door Zijn Godzalige toespraken, ootmoedige raadgevingen en gebeden. Na vier maanden strijd met een uitterende koorts, ontsliep zijn vader liefelijk in de Heere Jezus.

Na de dood van zijn vader deed hij wat mogelijk was, om zijn gemis te vervullen. Hij deed het werk van een man, zoon en broer; zodat hij tot zeer veel troost verstrekte voor zijn arme moeder in haren troosteloze staat, en voor al zijn andere vrienden, die enig werk Gods in hun zielen hadden. Hij was een uitnemend voorbeeld voor zijn jongere broers, en zijn wijze onderrichtingen en heilige praktijk hadden veel invloed op hen. Hij was een verstandig raadgever, en kon door zijn oudste broer niet gemist worden. Deze was zeer gevoelig wegens zijn bijzondere gaven, en stelde hem boven zichzelf, als iemand van wie hij oordeelde, dat God hem met veel grotere gaven, genaden en bevindingen vereerd had, dan zichzelf.

Na zijns vaders dood keerde hij terug naar Kings College, en werd lid van een gezelschap, welks leden grote voornemens hadden voor Christus en voor de zielen van anderen; overleggende hoe zij op de beste wijze hun gaven en genaden zouden gebruiken ten dienste van God en hun medemensen. Hun gewoonte was, menigmaal samen te komen om te bidden, hun studiën en ondervindingen elkaar mee te delen, enige vraagstukken der Godgeleerdheid te behandelen, en de gaven, die God hun

gegeven had, te oefenen. Mr. John Janeway legde zich vooral toe om jongelingen, die eerst van de Latijnse scholen kwamen, zoveel mogelijk tot de Godzaligheid te winnen, voordat zij verstrikt werden door slecht gezelschap.

Daarna begon zijn lichaam te vervallen en te verzwakken, omdat sterk studeren, vele en ernstige gebeden en langdurige ingespannen overdenkingen, dien zwakke tabernakel zeer verzwakt hadden. Hij ging daarom naar het huis van zijn moeder en oudste broer, ten einde te beproeven zijn vorige gezondheid te herstellen. Toen er weinig hoop van leven scheen te zijn, was hij zóver van verschrikt te wezen, dat hij het vonnis des doods met grote blijdschap ontving. Hij schreef aan zijn liefste vrienden, om hem te bewegen tot een schuldige onderwerping aan Gods wil, die hem en hen voor een tijd van elkander mocht scheiden, en betuigde, dat, wat hem aanging, hij niet durfde bidden om langer te leven. Hij schreef:
O, is er hier iets begeerlijker, dan de genieting van Christus? Kan ik hier beneden iets verwachten, dat niet dat zalige gezicht te vergelijken is? O, die kroon, die rust, die overig is voor Gods volk! En geloofd zij God, ik kan zeggen: ik weet, zij is mijne. Ik weet, dat, als deze aardse tabernakel zal gebroken zijn, ik een huis zal hebben, niet met handen gemaakt. En daarom zucht ik, niet om ontkleed, maar om overkleed te worden met Christus; het leven is mij Christus, en het sterven is mij gewin. Ik kan nu, door Gods oneindige barmhartigheid, spreken met de woorden van de Apostel: *Ik heb de goeden strijd gestreden, nu is mij voorts weggelegd een onverderfelijke kroon, die niet verwelkt".*
Toen hij bemerkte, dat een van zijn vrienden zeer bedroefd was op het beseffen van zijn dood, vermaande hij hem, niet voor zijn leven te bidden, ten ware zuiver met opzicht tot Gods eer. „Ik wens, zeide hij, en ik bid je dat ge uw gemoed houdt in een onderworpen gestalte aan de wil van God, mij aangaande. De Heere neme u nader tot Zichzelf, opdat gij met Hem moogt wandelen, tot Wien, indien ik vooruit ga, ik hoop dat gij daarna volgen zult".

Hij werd daarna echter door Gods genade beter, en enigermate in gezondheid hersteld, zodat zijn vrienden niet zonder hoop waren dat hij in het leven zou bewaar worden, en een uitmuntend werktuig tot Gods eer in zijn geslacht zou zijn. Hij begaf zich toen weer tot zijn vorige praktijk, zich overgevende aan de verborgen en grote plichten van de godsdienst, zodat hij gewoonlijk, ten ware God hem door ziekte verhinderde, zich dagelijks ten minste drie- en somts zeven- en meermalen, afzonderde tot het verborgen gebed. Behalve deze oefeningen in huis en in het College, zonderde hij alle dagen een uur af tot gezette overdenkingen; hetgeen hem tot onuitsprekelijke troost en vordering in de genade verstrekte. Hij koos daartoe gewoonlijk de avond, wandelde dan, als het weer het toeliet, in het veld, ging anders in de kerk, of op een eenzame plaats, en wandelde daar met God en onderhield een heilige gemeenzaamheid met de grote Jehovah. Bijzonder was zijn hart gevestigd op de oneindige liefde Gods in Christus tot arme verloren zonen en dochteren Adams. Dit was de grootste en gewone stof van zijn overdenkingen, gelijk iemand opmaakte uit de woorden, die hij hem in vertrouwen zeide, namelijk:
„God houdt mijn ogen meest op Zijn goedheid, op Zijn onmetelijke goedheid, en op de beloften, die zeer zeker en vast zijn in Christus. Zijn liefde tot ons is groter, zekerder en voller, dan de onze is tot onszelf. Want toen wij onszelf zo lief hadden, dat wij ons verdorven, beminde Hij ons zo, dat Hij ons zalig maakte".
Opdat hij anderen mocht opwekken tot vuriger genegenheden jegens God, legde hij hun deze woorden in de mond:

“Laat ons, zei hij, Hem aanschouwen, totdat onze harten naar Hem wensen, totdat onze zielen achter Hem getrokken worden, totdat wij gebracht worden tot innige gemeenschap met Hem, en verlustiging in Hem. O, dat Hij mij wilde liefhebben. Of dat ik Hem mocht liefhebben. O, zalig zijn ze, die Hem kennen, en van Hem gekend zijn. Het is mij goed tot God te naderen; één dag in Zijn Voorhoven is mij beter dan duizend elders. *Mijn ziel verlangt, ja bezwijkt van verlangen naar de Voorhoven des Heeren; mijn hart en mijn vlees roepen uit naar de levendigen God.* O, dat ik was ontvangen in een omgang met Hem, dat ik Zijn stem mocht horen, en Zijn aangezicht zien. Want Zijn stem is zoet, en Zijn aangezicht is liefelijk. O, dat ik mijzelf mocht overgeven aan God, en dat Hij Zich aan mij wilde geven. Dat ik krank was van liefde! Dat ik mocht sterven in liefde! Dat ik mijzelf in Zijn liefde mocht verliezen, als een kleine druppel in de peilloos diepe zee van Zijn liefde! Dat ik mocht wonen in Zijn eeuwige liefde!”

Aan een geliefde vriend, die onder enige vreze was over zijn zielsstaat, schreef hij de navolgende opwekking.
„O, sta stil en verwonder u, beschouw Zijn liefde, en sta verbaasd. Merk nu, meer dan ooit te voren, wat je kunt bespeuren in deze dierbarn Jezus. Kun je niet zoveel zien, totdat je niet meer kunt zien? Niet wegens haar kortheid, maar wegens je duisternis. Hier is een zee, werp je daarin, en je zult omvat worden met de hoogte en diepte, breedte en lengte van liefde, en vervuld worden met al de volheid Gods. Is dit niet genoeg? Wat wil je meer hebben? Werpt alles weg, behalve God. God is Deel genoeg, en het enig eigen Deel van de ziel. Heb je niet gesmaakt, heb je niet bekend, dat Zijn liefde is beter dan wijn ? Hebt je niet geroken de reuk van Zijn kostelijke oliën, door welke de maagden Hem liefhebben? Deze, Deze is het, die alleszins beminnelijk is. Terwijl ik schrijf, brandt mijn hart; mijn ziel is een vlam, ik ben krank van liefde!
Beminde ziel, kom nader, en zie op Zijn aangezicht, en zie of je kunt nalaten Hem lief te hebben. Val op Hem, omhels Hem, geef Hem uw liefde, uitgelezendste liefde. Alles is voor Hem nog te weinig. Laat geloof en liefde Hem kussen. Je zult niet vrijmoediger dan welkomer zijn. Vestig je oog bij aanhoudendheid op Hem, en zie op Zijn beminnelijk, zoet en koninklijk aangezicht, totdat je met deze schone Persoon ingenomen wordt, Die Zijns gelijke op aarde, noch onder de Engelen heeft. Kom nabij, beschouw steeds Zijn voortreffelijkheid; zie elk deel over, en je zult Hem bevinden te zijn, geheel uit liefde opgemaakt. Wend uw genegenheden om Hem; bind je ziel aan Hem met koorden van liefde; dan zul je een nieuw leven vinden, hetwelk je ziel zal doen leven. Je zult dan een nieuwe warmte gevoelen, die uw hart zal doen smelten; een Goddelijk vuur, hetwelk de verdorvenheid zal verbranden, en in een vlam van hemelse liefde zal uitbreken. Blijf in deze liefde, en je zult in God blijven, en God in u. Maar nu, mij dunkt ik zie je bijna geheel in tranen, omdat je zulke werkingen van liefde tot God niet gevoelt. Wel, ween nog meer, want de liefde heeft zowel tranen als droefheid; en tranen van liefde zal Hij in Zijn fles bewaren, ja zij zullen als kostelijke juwelen zijn en als een voortreffelijk sieraad. Heb je zulke aandoeningen van liefhebbende droefheid gevoeld? Weet, dat zij niet anders zijn dan de stromen van Christus’ liefde, vloeiende tot je, en door je, en van u weer tot Hem. En aldus vermaakt Christus Zich in het beschouwen van Zijn eigen schoonheden, door het gezicht van Zijn bruid. Ik heb om een zegen voor je en voor die je nabestaanden gebeden. God brenge de vrucht daarvan aan je ziel; het zal stof van vreugde en lof zijn voor
Je liefhebbende vriend,
John Janeway”.

Hij had ook zijn duistere dagen; zijn zon was soms bewolkt, en zijn zoet werd soms verbitterd door verschrikkelijke aanvechtingen. De duivel schoot zijn vergiftige pijlen op hem; doch door de oversten Leidsman zijner zaligheid kwam hij als meer dan overwinnaar uit het veld. Het zou een Christen doen beven, te horen en te lezen met wat verschrikkelijke aanvechtingen en lasterlijke inwerpingen deze begenadigde ziel geoefend werd. Maar hij was tegen zulk een strijd wel gewapend, hebbende aangenomen het schild des geloofs, waardoor hij de vurige pijlen des bozen uitbluste. Maar deze strijd kostte hem het zweet van zijn lichaam, wegens de angst van de geest, en ook tranen en sterke roepingen tol de hemel om nieuwe hulp. Door geloof en gebed schoot hij pijlen uit Gods eigen koker tot overwinning van de geweldige vijand, welke zich eindelijk op de vlucht begaf.
Zijn eigen verzoekingen en strijd met de Satan kwamen hem daarna veel te pas in de behandeling van zeker persoon die met dergelijke verzoekingen zeer gekweld was, en aan wie hij de volgende brief schreef:

“Lieve vriend!
Uw brief is bitter in de mond, maar zoet in de buik. Ze bevat stof van vreugde onder een droevig gezicht, en is een goede tijding, gebracht door een bode in de rouw. Liever hoor ik datgene, wat stof is van wezenlijke blijdschap, hoewel met vele zuchtingen vermengd, en afgebroken door veel kennen en snikken, dan dat gelach in welks midden het hart smart heeft.
U zegt, *dat u met lasterlijke gedachten gekweld wordt.* Daaruit volgt dan, dat, hoewel ze lasterlijk zijn, ze echter uw kwelling zijn. Ook zijn het gedachten, die niet ontboden noch welkom zijn, en dus zijn ze niet toegestemd in uw gemoed. Wat zullen wij daarvan denken? Indien zij van uzelf voortgebracht waren, uw hart zou zich daarin verlustigen; maar u doet niets minder dan dat. Zeker, zo zijn het dan inwerpingen van die Boze, die de aanklager is der broederen, en de ontruster van de vrede van Gods volk. Maar gebruikt de Satan die wapenen anders, dan tegen degenen, die hij vreest te verliezen? Hij is niet gewoon zijn zekerste vrienden op die wijze aan te vallen en te bestrijden. Die hij vast heeft in zijn bezit leidt hij zo zachtkens en gerust als hij kan, vrezende dat zulk een ontrusting hen zou doen omzien, en zij zo zouden ontwaken en hun gevaar zien. Maar diegenen, die enigermate zijn strikken ontvloden zijn, volgt hij met al de moedbenemingen die hem mogelijk zijn. Zeker, deze dingen kunnen niet anders dan een bittere nasmaak wezen van wat u weet beter te zijn, nadat u van de honig geproefd hebt, en nadat u hebt gezien, hoe goed de Heere is. Hoe zal ik dan deze bewegingen van uw gemoed noemen? Zij zijn het walgen van die brokken, welke de Satan wilde, dat u zou doorzwelgen. Ja, zij zijn het strijden van de ziel met de Satan, terwijl hij de bruid van Christus wil verkrachten. Laat de vijand dan weten, dat hij eens zulke pogingen duur zal bekopen.

Maar u zult zeggen: indien deze verschrikkelijke gedachten mijn zonden niet zijn, ze zijn toch mijn kwelling en ellende, waarvan ik bevrijd zou willen zijn. De trouwe en liefhebbende bruid zou graag van die aanvallen verlost zijn. Nu zult u vragen: *hoe zal ik daarvan bevrijd worden?*
In de eerste plaats, zie toe dat u uw ziel in lijdzaamheid bezit. Weet dit, dat God een overheersende hand in dit alles heeft, en wacht op Hem; want Hij kan en zal het goede voortbrengen uit al dit schijnkwaad. Voor het tegenwoordige leeft u in het duister, en u ziet geen licht, nochtans vertrouw op de Heere, en steun op uw God. Kan Christus vergeten het gekochte met Zijn eigen bloed, de prijs van Zijn ziel, ja degenen, die Hij zo innig liefheeft? Kan een moeder haar zuigeling vergeten? Echter God kan de

Zijnen niet vergeten. God heeft Zijn oogmerken van liefde en genade in dit alles en Zijn ingewanden over de Zijnen rommelen. Ja, onze Zaligmaker lijdt met ons door Zijn brandende liefde, door medelijden, zowel als Hij voor ons geleden heeft. Maar betreffende de verlossing van deze gedachten, u weet wie alle macht in Zijn hand heeft, welke deze macht in liefde tot de Zijnen gebruikt. Deze macht wordt de uwe door het gebed des geloofs. Maar wat uw eigen werk betreft, doe dit:

Ten eerste. Laat zulke gedachten niet lang verblijf hebben in uw gemoed, maar werp ze uit met alle walging en afgrijzing, die u mogelijk is. Maar niet met zoveel ontsteltenis en beroering des gemoeds, gelijk ik geloof dat u doet, want dit behaagt de duivel, en zo maakt ge u tot uw eigen pijniger.

Ten andere. Trek altijd uw gedachten af tot wat goeds en laat zelfs die inwerpingen gestadig de oorzaak zijn van uw geestelijke overdenkingen. Denk juist het tegenovergestelde, of ga met ernst bidden, en de duivel zal vermoeid worden als hij zijn oogmerk zo vindt verijdeld; en dat die sprankelen van de hel, die hij in de ziel uitsloeg om de verdorvenheid te ontsteken en in vlam te zetten, warmte geven in de genade, en het geloof en het gebed aan het werk zetten. Als hij bemerkt, dat hetgeen hij brengt als water om uw liefde tot God te verkoelen, gelijk olie wordt om de liefde te geweldiger te doen ontvlammen zal hij moedeloos worden. Wedersta hem aldus, en hij zal van u vlieden.

Ten derde. Merk wel, dat dit niets nieuws is; want mij zijn deze listen van satan niet onbekend. Zodat, indien enige ziel uit de ketenen der duisternis zoekt te ontkomen, en zij de hemel wil krijgen, zij die met zooveel moeite zal hebben, als de duivel kan teweeg brengen. Indien hij en de zijnen hun wil hadden, geen goed mens zou één vreedzaam uur hebben. Maar geloofd zij God voor Zijn eeuwige en onveranderlijke liefde tot de Zijnen, dat de duivel ons uit de almachtige armen niet kan rukken, waarmede Hij Zijn lieve kinderen omhelst.

Lief hart, mijn gebed voor u is, dat God u wil geven de vreedzame vrucht der gerechtigheid, na al uw verdrukkingen, en dat u uit deze beproevingen mag uitkomen, gelouterd en gezuiverd, en bekwamer tot uws Meesters dienst, hebbende dit tot het doel van alles, dat Hij uw schuim afzuivere en uw zonde wegneme.

Aldus hopende, dat God eindelijk uw getreur in blijdschap zal veranderen, uw moeilijkheid in triomf, en al uw droefheid in een zekere en vaste vrede, laat ik u aan Hem, en blijf de uwe in onze lieve Heere Jezus,

John Janeway.

John was zeer bevreesd voor enig afnemen en verval in de genade, ja voor verslapping des Geestes, zo in zichzelf als in anderen. Indien hij maar iets daarvan bemerkte in iemand van zijn naastbestaanden, deed hij wat hij slechts kon om die te redden uit de strikken van de Satan en hem te verwakkeren tot hoger en edeler werkzame geestelijke daden van Godsvrucht. Hij trachtte te behouden een gestadige teerheid en gevoeligheid van hart, en acht te nemen op de minste afwijkingen zijner ziel van God, of *van Gods onttrekking aan zijn ziel,* gelijk hij zich dikwijls uitdrukte. Hij had een heilige jaloersheid over zijn broers, van welke er één ontwaakt was door zijn ernstige en persoonlijke aandrang bij hem, toen deze nog slechts elf jaren oud was. Want hij wist, dat overtuiging wat anders is dan bekering, en dat velen soms aangedaan zijn door een krachtige opwekking, welke die indrukken, spoedig verliezen, en terugkeren tot hun vorige levenswijze, en verzuim van hun zielen. Daarom trachtte hij het werk, waarvan hij hoopte dat het begonnen was, voort te zetten. Hij arbeidde om zeker te bouwen, en verder op te bouwen, opdat men geworteld en gegrondvest zijnde in het

geloof, standvastig, onbewegelijk en altijd overvloedig mocht zijn in het werk des Heeren.

Hij achtervolgde het goede werk in zijn broer niet alleen met waarschuwingen en vele bewegelijke raadgevingen en besturingen, maar ook met brieven, zoals de volgende:

Je leeft in een plaats waar het nauwkeurige wandelen met God weinig of geen voorbeelden heeft, en de meesten genegen zijn hun eigen gezelschap te volgen. En Gods eigen kinderen zijn al te gereed om hun eerste liefde te vergeten; onze harten zijn genegen, om zorgeloos te zijn, en onze wacht te verzuimen. Wij zijn geneigd sleurdienstig, of minder geestelijk te worden in onze plichten, en dan lichtelijk meer zeldzaam daarin te zijn. De consciëntie wordt afgezet met enige slechte verschoning, en zo verdort de godsvrucht. Die een ijveraar scheen te zijn, kan een Laodiceeër worden, en sommigen die eens uitnemende heiligen schenen te zijn, kunnen tot niets vervallen. Het is algemeen, een naam te hebben dat men leeft, en dat men nochtans dood is. Lees dit en beef, opdat het niet jouw geval moge zijn. Als wij loom en slaperig zijn, dan waakt onze tegenpartijder; als wij traag en verzuimachtig zijn, dan is hij vlijtig. Ik let op je jonkheid. Ik weet waar je woont; je verzoekingen zijn mij niet onbekend. Daarom kan ik niet nalaten voor je te vrezen, opdat het bos door het vuur vanbinnen en vanbuiten niet verzengd worde. Hoewel, als God daarin is, het niet verbranden kan. Laat mij nog toe enigermate voor je te vrezen, en jaloers over je te zijn, en je te herinneren aan hetgeen je al weet. Een grond te maken van verlangens zullen maar als gebroken rietstokken zijn, om onze zielen te ondersteunen, zonder die hoge grondbeginsels die door de werking van de Geest Gods in de ziel geplant zijn. O, bedenk wat zielssmeltingen je soms gehad heb. Gedenk, hoe zorgvuldig je naar Christus vroeg, hoe ernstig je scheen te vragen naar de weg tot Sion, met je aangezicht daarheen gekeerd. Och, pas toch op om die eerste indrukken, die je eens had, te verliezen. Wees niet tevreden met een slap en slordig werk. Ware bekering is een grote zaak en een ander soort werk dan de meesten van de wereld het bevatten. O, wees dan niet tevreden met enige overtuigingen, en die voor bekering te houden. Veel minder met te berusten in een levenloze belijdenis.

Er is waarlijk zulk een zaak van *bijna een Christen te zijn*, ja van zich te onttrekken ten verderve. Sommigen, die niet ver van het Koninkrijk Gods zijn, kunnen nooit daar inkomen. Zie toe, dat je het loon niet verliest; de belofte is gedaan aan die standvastig blijft tot de einde toe, en die overwint. *Tracht te vergeten hetgeen achter is, en u uit te strekken tot hetgeen vóór is.* Die tevreden is met zoveel genade als genoeg is om naar de hemel te gaan en aan de hel te ontgaan, en niet meer begeert, die kan ervan verzekerd zijn dat hij nog geen genade heeft, en dat hij ver is van de Goddelijke natuur deelachtig te zijn. Tracht te weten wat het is, met God om te gaan; poog alles te doen als in Zijn tegenwoordigheid. Bedoel Hem in alles; werk als een die staat in het gezicht van de dood en de eeuwigheid. Ik zeg nog eens, doe alles wat je doet, als die zeker bent dat God erbij staat, en op je let en nauwkeurig opmerkt. Bedenk iedere gedachte, ieder woord en iedere daad.

Laat ons ontwaken, en met ernst aan ons werk gaan; hemel en hel zijn vóór ons, en de dood achter ons. Wat menen wij te slapen? Vadsigheid in de Godsdienst is zeer onbetamelijk, en op zijn best zal het ons duur te staan komen. Tevreden te zijn met zo'n gestalte, is een zeker teken van een huichelaar. Ach, hoe zullen dezen beven, als God hen tot rekenschap van hun rentmeesterschap zal roepen, en hen zal zeggen, dat zij niet langer rentmeesters mogen zijn. Indien zij ziek worden, en de duivel en de consciëntie hen aanvielen, in welke onbedenkelijke benauwdheid zouden ze zijn!

O, leef meer op de onzienlijke dingen, en laat de gedachten van derzelver voortreffelijkheid leven geven in uw verrichtingen. Je moet er op rekenen uitgelachen

te worden wegens preciesheid en zonderlingheid. De wandel van een Christen is niet met de mensen, maar met God. Zo iemand heeft grote oorzaak om zijn liefde tot God verdacht te houden, die zich niet meer verlustigt in de omgang met God en zich aan Hem gelijkvormig te stellen, dan met de wereld om te gaan, en daaraan gelijkvormig te zijn. Hoe kan de liefde Gods in die man wonen, die zonder God in de wereld leeft, zonder gedurig met God te wandelen in zijn gebeden; en zonder Hem meer bijzonder te bezoeken door het gebed, overdenkingen, geestelijke uitschietende verzuchtingen, en andere godsdienstige plichten? En zonder de werkingen des geloofs, liefde, heilige begeerte, vermaak, blijdschap en geestelijke droefheid daarin? Meen niet, dat ons wandelen met God niet bestaan kan met wereldse bezigheid. Ja, maar de Godsvrucht maakt ons geestelijk in gewone daden. Er is niet ‘één daad in 's mensen leven, waarin een mens niet moet arbeiden, om het te maken tot een godsdienstige daad, door te zien op de regel daarin, en Gods eer te beogen. Zó kan hij gezegd worden met God te wandelen. Hiertoe moeten wij trachten te komen, en nooit tevreden zijn voor wij dat bereiken. Indien dit verdrietig schijnt, gelijk het voor de natuur zal schijnen, dan moeten wij weten, dat wij nog veel vijandschap tegen God in ons hebben, dat wij onder bedorvenheid en duisternis zijn, en dat wij onze ware gelukzaligheid niet kennen. Zulk een ziel is ziek, en heeft haar smaak verloren, die niet een onvergelijkelijke zoetheid bemerkt in met God te wandelen, zonder Wien alle andere dingen onder de hemel gal en bitterheid, en weinig te waarderen zijn van ieder waar Christen.

Wij zijn altijd genegen te zeggen, dat wij God stellen boven alle dingen. Maar wij moeten weten, dat wij zeer bedriegelijke harten hebben. Degenen die verlicht zijn, die weten tot welke hoge doeleinden zij moeten werken, en welk een vreselijke staat het gevaar is van die te missen, zullen hun eigen hart niet geloven zonder een naarstig onderzoek op goede gronden. Berust in geen toestand, waarin je verzekering niet gebouwd is op die zekere grond, de Heere Jezus Christus. Tracht hiertoe te geraken, dat je God mag liefhebben om Zijns Zelfs wil, en dat je je hart mag geschikt krijgen tot geestelijke dingen. O, een hart te mogen hebben dat zich verblijdt, en gerechtigheid werkt! O, dat wij de wil van Gods konden doen met meerdere arbeidzaamheid, vermaak en nauwgezetheid. Indien wij God meer kenden, wij zouden Hem meer beminnen, en dan zou God steeds meer van Zichzelven aan ons openbaren. En wij zouden meer en meer noodzakelijkheid zien om Hem lief te hebben, en verwonderd zijn dat wij Hem niet meer liefhebben. O dit, dit is onze gelukzaligheid, een voller gezicht van God te hebben, en met de liefde van Christus opgenomen en vervuld te zijn. O laat mijn ziel zo eeuwig bezig zijn! *Heere, Wien heb ik in de hemel dan U, en daar is niemand op de aarde, dien ik kan begeren in vergelijking van U!”*

Zijn liefde tot Christus en tot zijn naasten maakte hem zeer begerig om zich te verteren in het werk van de predikdienst. Hij kwam er toe, toen hij ongeveer tweeëntwintig jaar was. Hij verstond toen reeds zonderling welk een zaak het prediken was. Hij was een arbeider die niet behoefde beschaamd te worden, die wel voorzien was tot ieder goed woord en werk. Die bekwaam was de tegensprekers te antwoorden; in wie het Woord Gods rijkelijk woonde. Die vol was van Geest en kracht; die de zonde haatte met een volkomen haat, en de heiligheid lief had met zijn ganse zie. In wie de Godsvrucht blonk in haar schoonheid. Die de schrik des Heeren kende, en wist hoe de zondaren te bidden in Christus' Naam, om met God verzoend te worden. Die een zoon des donders en een zoon der vertroosting was.

Indien hij menigmaal had mogen prediken, hij zou van groot nut geweest zijn; maar hij predikte slechts twee keer in het openbaar! Hij deed het, alsof hij daaraan reeds

veel jaren gewoon was geweest, stellende Gods Woord voor met die kracht en majesteit, met die tederheid, vrijmoedigheid en ernst, dat zijn toehoorders verbaasd waren. Zijn twee predicatiën waren over de gemeenschap en innige omgang met God, Job 22 : 21. *"Gewen u toch aan Hem en heb vrede; daardoor zal u het goede overkomen."* Welke stof hij te beter verhandelde, omdat hij sinds enige tijd zo'n innige gemeenschap met God onderhield, dat hij scheen met Hem te verkeren, gelijk een vriend niet zijn vriend verkeert.
Hij hield nauwkeurig de wacht over zijn gedachten, woorden en daden en ging die ten minste eenmaal 's daags op een gezette wijze na. Hij hield een dagboek waarin hij alle avonden opschreef, welke die hele dag de gestalte van zijn ziel was geweest, en vooral in iedere plicht. Hij nam kennis van de inkomsten en het voordeel dat hij ontving van zijn geestelijke koophandel. Hij schreef op, welke antwoorden op zijn gebeden, welke dodigheid en vadsigheid, en welke aanmerkelijke voorzienigheden zich opdeden. Ook het voornaamste van wat hij verricht had, tevens het afzwerven van gedachten en de ongeregeldheid van driften, die bij hem hadden plaats gehad. Dit deed hem een dankbaar geheugen hebben van Gods weldaden, en in een gestadige verwondering en aanbidding van Gods goedheid leven. Dit bracht hem tot een zeer innige kennis van zijn eigen hart, en hield zijn geest laag en maakte hem bekwaam tot vrijer onderhandelingen met God. Dit maakte hem levendiger en werkzamer; dit hielp hem ootmoedig met God wandelen, en deed hem ernstig en uit ervaring tot anderen spreken van de dingen Gods.

John was zeer gevoelig wegens de onvruchtbaarheid der Christenen in hun samenspraken, en omdat zij hun gezelschap niet gebruikten tot elkanders verwarming en levendigmaking. Hij sprak met een heilige verontwaardiging van dat onnut verslijten van de kostelijke tijd, en van hun onnut spreken, en verkeerd gebruik van hun bijeenkomsten. Het kwelde hem aan zijn ziel, te zien welke goede gelegenheden de Christenen soms voorkwamen, en hoe weinig verstand en lust zij hadden, om die te gebruiken tot opbouw van elkaar in het allerheiligste geloof. En dat zij, - die elkaar moesten aanmoedigen op de weg naar Sion en hun ondervindingen meedelen, en goed spreken van dat land en van de heerlijkheid van dat Koninkrijk, waarvan de heiligen erfgenamen zijn, - zich konden tevreden stellen met algemene praat. Alsof Christus, de hemel en de eeuwigheid geen zaken waren van zulk een groot gewicht! Om de dwaasheid van de samenspraken van sommige Christenen meer te ontdekken, zat hij eens stil neer, nam pen en inkt, en schreef de gesprekken op, die gedurende enige tijd plaats hadden onder degenen, die voorwendden meer dan algemeen verstand te hebben in de dingen Gods. Daarna nam hij zijn papier, las het hun voor en vroeg hen, of zij wilden dat zulk spreken van God aangetekend werd. Dit deed hij, om hen door schaamte te drijven om die onprofijtelijke samenspraken en dat vruchteloos verkwisten van het onwaardeerbaar juweel, de bekwame gelegenheid, te doen opmerken en te beklagen. „Och, zei hij, een uur of twee samen door te brengen, en nauwelijks een woord van Christus te horen, of iets dat bewijs geeft dat de harten op de heiligheid verliefd zijn, is dit een fraai geestelijk discours? Foei toch, mensen, waar is ondertussen onze liefde tot God en tot zielen? Waar is ons gevoelen van de kostelijkheid van de tijd, en van de grootheid van onze rekening? Zouden wij zó spreken als wij geloofden, dat wij zulks opnieuw zouden horen in de dag des oordeels? Weten wij niet dat wij moeten rekenschap geven van elk ijdel woord? Gelijkt dit naar zulken, die de kale Kanaäns verstaan? Gebruikten de heiligen in vorige tijden hun tongen tot geen beter einde? Zouden Henoch, David of Paulus zó gesproken hebben? Is dit de zoete gemeenschap der heiligen op aarde? Hoe zullen wij

de eeuwigheid doorbrengen, in de lof Gods te spreken, indien wij geen stof kunnen vinden om een uur lang samen te spreken? Geeft dit niet klaar te kennen, dat onze harten zeer leeg van genade zijn, en dat wij weinig gevoel hebben van wat onze geestelijke en eeuwige welvaart betreft?"

Zoals de onvruchtbaarheid en onvoordelige omgang der Christenen een zonde was die hij grotelijks beklaagde, zo was ook de liefdeloosheid onder Christenen en hun verdeeldheid een kwaad, hetwelk hem vele tranen en zuchten kostte. Hij deed wat hij kon om door gebeden, tranen, brieven en raadgevingen de breuken te genezen. Hij zag zooveel hoogmoed, wrevel en verdeeldheid onder de belijders, dat het zijn rechtvaardige ziel niet weinig kwelde. Daardoor verlangde hij om in een aangenamere lucht te zijn, waar niets zou wezen dan enigheid, blijdschap en liefde. Hij kon niet verdragen, dat hij de Christenen smadelijk hoorde spreken van elkaar wegens enig verschil van inzicht. Waar hij de meeste heiligheid, nederigheid en liefde zag, daar liet hij zijn meeste genegenheden uit. Hij was van zulk een liefhebbende en lieflijke gestalte, dat hij de genegenheden van de meesten die hem kenden, als gebieden kon. Hij was zo nederig, dat hij zich schaamde bemind te worden om zijns zelfs wil. Hij zeide eens tegen iemand, die hem zeer vurig liefhad: „Ik weet dit, dat ik geen liefde bemin, dan die zuiver om Christus' wil is. Ik wens dat Christus al de liefde mocht hebben, Hij verdient ze alleen. Wat mij betreft, ik ben bevreesd en beschaamd wegens de liefde en achting der Christenen betreffende mij."

John's twee voortreffelijke brieven, die hij schreef tot bevordering van vereniging en liefde onder de Christenen, moet ik hier uitlaten, om niet te lang te zijn; ik spoed naar het einde.
Nadat hij een tijdlang kwijnende was geweest, verviel hij eindelijk in een tering; doch die bode Gods verschrikte hem geenszins. Bloed te spuwen was zo ijselijk niet voor iemand, die zijn oog op Jezus' bloed had; hij had nu enige hoop om zijn ernstige begeerte voldaan te krijgen. Toen hij enige tijd ziek geweest was, kwam er schielijk een donkerheid op zijn ogen, en terstond daarna verging zijn gezicht geheel. Er was zulk een zichtbare verandering bij hem, dat hij en anderen oordeelden dat deze dingen tekenen waren van de naderende dood. Hij werd van blijdschap verrukt, door de gedachte naar welk leven hij ging. Hij zag de dood zelfs aan als een van zijns Vaders dienstknechten en als zijn vriend, die gezonden was als een bode om hem gewillig te geleiden naar Zijn heerlijk paleis. Toen zijn lichaam bijna bezweek, riep hij zijn moeder. Hij zei: „Lieve moeder, ik sterf; maar ik bid u, wees niet ontroerd, want ik ben door Gods genade geheel boven de vreze des doods. Het houdt niet veel meer in, ik heb niets dat mij kwelt, dan het beseffen van uw droefheid. Ik ga naar Hem, Wien ik liefheb boven het leven."
Doch het behaagde de Heere hem nog een weinig te verkwikken na de bezwijming; want zijn Meester had nog meer werk voor hem te doen, eer hij zijn genadeloon zou krijgen. Echter, zijn uitwendige mens nam steeds af, terwijl zijn inwendige mens van dag tot dag toenam. Zijn genaden waren nooit werkzamer en zijn ondervindingen nooit groter. Hoewel hij veel pijn had, vergat hij al zijn zwakheid, en was zo verslonden met het toekomende leven, dat hij nauwelijks tijd had om aan zijn ziekte te denken. Men hoorde niet het minste woord, wat naar enige klacht of vermoeidheid onder Gods hand geleek, *ten ware men zijn hevige begeerte om met Christus te zijn, en zijn haasten om in de hemel te komen,* klacht en ongeduld noemen wilde. Zijn geloof groeide uitnemend, zijn liefde was naar evenredigheid, en zijn blijdschap was even groot als die beiden. Hoge en Goddelijke uitdrukkingen dropen van zijn mond.

Zijn ziel was bijna altijd vervuld met onuitsprekelijke en heerlijke blijdschap. Menigmaal riep hij uit: „O, dat ik u maar kon zeggen wat ik nu gevoel! O, dat ik u kon tonen wat ik ziel! O, dat ik het duizendste deel van die zoetheid kon uitdrukken, die ik nu in Christus vind! Jullie zouden het allen wel de moeite waard achten, werk te maken om Godvruchtig te zijn. O, mijn lieve vrienden, weinig denken wij eraan wat Christus waard is op een doodbed. Ik wil om geen wereld, ja om geen miljoenen werelden, nu zonder Christus en zonder vergeving zijn. Ik wilde om geen wereld langer leven, zelfs de gedachten van een mogelijkheid van beter worden, doen mij beven."

Toen een vriend hem kwam bezoeken, en zei, dat hij hoopte dat het God mocht behagen, hem weer te herstellen, - en dat hij menig mens, die zwakker was dan hij, had hersteld gezien, en die nog menig jaar daarna leefde, - antwoordde hij: „Denk je mij te behagen, door zo te spreken? Nee vriend, je bent zeer in mij bedrogen, als je meent, dat de gedachten van leven en gezondheid en van de wereld, mij behagen. De wereld heeft haar voortreffelijkheid geheel in mijn achting verloren. O, welk een arme en verachtelijke zaak is mij de wereld, met al haar heerlijkheid, in vergelijking van die onzichtbare wereld, in welks gezicht ik nu leef. En wat het leven aangaat: *Christus is mijn leven, gezondheid en sterkte,* en ik weet, ik zal een andere soort leven krijgen als ik dit verlaat. Ik zeg je, het zou mij onvergelijkelijk meer behagen als je tot mij zei: je zijt geen mens meer voor deze wereld; je kunt het er niet lang in houden, vóór morgen zul je in de eeuwigheid zijn. Ik verklaar je, ik verlang zó om met Christus te zijn, dat ik tevreden zou zijn in stukken gekapt en in de scherpste pijnen gesteld te worden, mocht ik sterven en met Christus zijn. O, hoe zoet is Jezus! Kom haastig! Dood, doe je best; de dood heeft zijn verschrikkelijkheid verloren, de dood is niet met al. Ik zeg, de dood is voor mij, door Gods genade, niet met al. Ik kan zo licht sterven, als mijn ogen sluiten, of mijn hoofd keren en slapen. Ik verlang met Christus te zijn, ik verlang te sterven".

Toen zijn moeder en broers hij hem stonden, zei hij: "Lieve moeder, ik bid u zo ernstig, als ik ooit iets voor u begeerd heb aan de Troon der genade, dat u mij blijmoedig aan Christus overgeeft. Ik bid u, hinder mij niet; nu ga ik naar de rust, en naar de heerlijkheid. Ik vrees dat *uw* gebeden mij elders naar toe trekken, dan mijn gebeden." En zich toen wendende tot zijn broers, zei hij tot hen: „Ik verzoek van jullie allen, bidt niet meer om mijn leven. Je doet mij onrecht als je dat doet. O, die heerlijkheid, die onuitsprekelijke heerlijkheid, die ik aanschouw! Mijn hart is vol, mijn hart is vol. Christus lacht mij toe, en ik kan niet nalaten te lachen. Kun je het van je hart verkrijgen, mij te stuiten, die nu naar de volkomen en eeuwige genieting van Christus ga? Wil je mij van mijn kroon afhouden? De armen van mijn gezegende Zaligmaker zijn open om mij te omhelzen, de Engelen staan gereed, om mijn ziel in Zijn schoot te voeren, in het Nieuwe Jeruzalem, bij de Boom des levens. O, zag je maar wat ik zie, je zou allen met mij uitroepen: *Hoelang, lieve Heere? Kom Heere Jezus! Kom haastig! O, waarom vertoeven Zijn wagens te komen!"*

Een vroom, verstandig leraar kwam hem dikwijls bezoeken, en sprak met hem van de voortreffelijkheid van Christus, en van de heerlijkheid van de hemel. „Mijnheer, zei hij, ik gevoel daar iets van, mijn hart is zo vol als het houden kan in deze staat; ik kan het niet meer houden. O, kon ik u maar zeggen wat ik voel!"
Toen de predikant met hem bad werd zijn ziel verrukt door de overvloedige genieting van licht, leven en liefde, zodat hij het nauwelijks dragen kon, en wenste niet langer in

deze wereld te blijven. Hij verlangde in zulk een staat te zijn, waarin hij nog meer deze genade en deze troost zou genieten, en bekwamer zijn om dat gewicht der heerlijkheid te dragen, waarvan enige ontdekking zijn zwak lichaam bijna deed bezwijken. Zodat, indien hij niet door een grote kracht werd ondersteund, zijn vreugde zou hem overstelpt hebben.
Toen hij in deze verrukkingen van vreugde en liefde was, riep hij uit: *„Wie ben ik, Heere, wie ben ik, dat U mijner wilt gedachtig zijn! Waarom mij, Heere? Waarom mij, en duizenden voorbij gegaan, en op zulk een ellendige als ik ben, gezien? Wat zal ik tot U zeggen, o u Mensenhoeder? O, waarom mij, Heere? Waarom mij? O, geloofd en voor eeuwig geloofd zij de vrije genade! Waarom is het, Heere, dat Gij Uzelf aan mij openbaart, en niet aan anderen? Ja Vader, omdat dit is het welbehagen voor U. Gij ontfermt U over die Gij wilt. En indien u zulk een arme worm wilt aanzien, wie kan het verhinderen ? Wie zou U niet liefhebben, o God en Vader! O, hoe zoet en genadig bent U voor mij geweest! O, dat u over mij gedachten van liefde gehad hebt vóór de grondlegging der wereld!"*

Aldus ging hij voort zich te verwonderen en God te aanbidden op een hogere en hemelse wijze dan met woorden kan uitgedrukt worden. In het bijzonder was hij opgenomen met Gods goedheid, om hem die oude ervaren leraar te zenden, teneinde hem te helpen in zijn laatste grote werk op aarde. „Wie ben ik, zei hij, dat God een gezant tot mij zendt, een uit duizend?" Hoewel hij tot zijn einde toe doorgaans in een terugkerende vrolijke gestalte was, had hij toch ook soms ogenblikken, waarin hij wel uitriep: „Houd aan in geloof en lijdzaamheid! Nog een kleine tijd en je werk is gedaan." En wanneer hij zijn hart niet vond opgewekt tot grote dankbaarheid, verwondering en liefde, beklaagde hij zich met grote droefheid, en zei: "Wat is dit nu, o mijn ziel! Wat wil je? Kun je deze wonderbare en verbazende goedertierenheid Gods aan je zo klein achten? Schijnt het een kleine zaak, dat de grote Jehovah zo gemeenzaam met Zijn worm zou handelen, en wil je dit als een algemene weldaad voorbijgaan? Wat denk je, o mijn ziel, dat je niet gedurig aanbidt en prijst deze ongewone, sterke en onuitsprekelijke liefde? Is het waar, o mijn ziel, handelt God gemeenzaam met de mens, en is dan ootmoedige, ijverige en gedurige liefde, lof en dienst te goed voor God? Waarom ben je niet, o mijn ziel, elk ogenblik verslonden met de vrije, onvergelijkelijke, eeuwige liefde?
En dan brak hij weer uit in andere triomferende verrukkingen van lof en vreugde, en drukte zich in deze woorden uit: „Ontzet u, gij hemelen, en staat verwonderd, o gij Engelen, over deze oneindige genade! Was ooit iemand onder de hemel meer verplicht aan de vrije genade dan ik? Placht God zo te doen met Zijn schepselen? Verwonder je over Hem tot in alle eeuwigheid, o verlosten! Bedrijf vreugde, die aan Zijn rechterhand zijn! De eeuwigheid, de eeuwigheid zelfs is te kort om God daarin te prijzen. O, looft de Heere met mij; komt laat ons juichen van vreugde, en roemen in de God onzes heils! O, help mij de Heere prijzen, want Zijn goedertierenheid duurt in der eeuwigheid!"

Een van zijn broers, die tevoren door zijn opwekkingen en door zijn voorbeeld bewerkt was geworden, met hem biddende, en hem zo hij meende nabij zijn ontbinding ziende, verzocht, 'dat het de Heere mocht behagen, de zielondersteunende vertroostingen te laten blijven tot het laatste ogenblik van zijn leven, zodat hij van de ene hemel naar de andere mocht overgaan; van onvolmaakte genade en vreugde, tot volmaakte genade en heerlijkheid. En als zijn werk hier gedaan was, hem te geven een zeer zachte en triomferende uitgang in de rust. En dat hem een ruime ingang mocht

toegevoegd worden in het eeuwige Koninkrijk van onze Heere en Zaligmaker Jezus Christus', enz.
Op het einde van dit gebed barstte hij uit in een wonderlijke uiting van vreugde: *"Amen! Amen! Amen! Hallelujah!"*
Verder sprak hij, alsof hij in de derde hemel was geweest. Hij zei: „O, Hij is gekomen! Hij is gekomen! Hij is gekomen! O, hoe zoet, hoe heerlijk is de gezegende Jezus! Hoe zal ik het duizendste deel van Zijn lof uitspreken! O, had ik woorden, om die voortreffelijkheid aan anderen voor te stellen; maar zij is onuitsprekelijk! O, hoe voortreffelijk, heerlijk en beminnelijk is de dierbare Jezus? Hij is zoet, Hij is geheel beminnelijk. En nu ben ik krank van liefde. Hij heeft mijn ziele met Zijn schoonheid verrukt. Ik zal sterven, krank van liefde. O, mijn broeders, staat bij, en verwondert u. Komt, ziet op een stervend mens, en verwondert u! Ik kan zelf niet anders dan verwonderd staan. Was er ooit gevoeliger ontdekking van vrije genade! O, waarom mij, Heere? Waarom mij? Gewis dit is recht hemels, en indien ik nooit iets meer dan dit genieten zou, het was wel waardig al de tormenten, die mensen en duivelen kunnen uitvinden. Ja, dat men door een hel ging tot zulke hooggaande vreugde, als deze zijn. Is dit sterven? Dan is het sterven zoet. Laat geen waar Christen ooit vrezen voor sterven. O, de dood is mij zoet, dit bed is zacht. Christus' armen en kussingen, Zijn toelachingen en Zijn bezoeken zouden zeker de hel in de hemel veranderen. O, dat u maar eens zag en gevoelde, wat ik zie en gevoel! Kom en beschouwt een stervend mens, blijmoediger dan u ooit een gezond man zag, in het midden van zijn zoetste vermaak. O broeders, aardse vermaken zijn arme, slechte dingen, in vergelijking met een straal van deze heerlijkheid, die zo sterk in mijn ziel schijnt. O, waarom zou iemand van jullie zo droevig zijn, daar ik zo blij ben? Dit is de ure daar ik naar gewacht heb".

Ongeveer acht en veertig uur vóór zijn dood werden zijn ogen duister, zijn kaken stonden stijf, zijn voeten waren koud, alle voortekenen van de dood waren bij hem aanwezig, zijn onderlichaam was bijna dood en ongevoelig, en toen, juist toen was zijn vreugde zo groot als ooit. Niet één woord drupte van zijn mond, of het smaakte naar Christus en naar de hemel. Hij moedigde de omstanders aan om God sterk aan te kleven, en Christus te volgen in een ootmoedige, gelovige en ijverige levenskoers voegende de ene trap van genade tot de anderen, en alle naarstigheid aanwendende, om hun roeping en verkiezing vast te maken. Dán zouden ze ook ondervinden dat zij een heerlijke doorgang zouden hebben tot de zalige eeuwigheid.
Maar het meeste van zijn werk bestond in de Heere te loven. Meer dan honderdmaal stond hij verwonderd over de grondeloze liefde Gods jegens hem. *O, waarom mij, Heere? Waarom mij?*

En dan gaf hij onderrichtingen aan degenen die hem kwamen bezoeken. Hij was bijna nooit stil, omdat de liefde van Christus en der zielen hem drong. Ieder ontving een bijzondere, getrouwe, bewegelijke waarschuwing. De leraar, die veel bij hem kwam, gebruikte dit als een reden om hem te bewegen, om nog langer te willen leven, en om geduldig Gods tijd uit te wachten. Hij zei tot John: „Gewis heeft de Heere nog iets voor u te doen, dat nog niet gedaan is; één enkel woord van opwekking voor een arme ziel, die u vergeten hebt".
Toen enige leraars of Christenen tot hem kwamen, bad hij hen, dat zij al de tijd, die zij hadden, met hem in het loven des Heeren zouden doorbrengen. O, zei hij, helpt mij God te prijzen! Ik heb nu niet anders te doen, van deze tijd tot in eeuwigheid, dan God te prijzen en te beminnen. Ik heb, wat mijn ziel begeert op aarde; mij ontbreekt maar

één ding, en dat is, een spoedige opheffing ten hemel. Ik verwacht niets meer, ik kan niets meer begeren, ik kan niet meer dragen. O prijst, prijst die oneindige onbepaalde liefde, die, tot verwondering toe, op mijn ziel gezien heeft, en meer voor mij dan voor duizend van Zijn kinderen gedaan heeft. O, loof de Heere, mijn ziel, en al wat in mij is, love Zijn heilige Naam! O helpt mij, helpt mij, o mijn vrienden. Hem te prijzen met verwondering die zulke verbazende wonderen voor mijn ziel gedaan heeft. Hij heeft mij met Zijn goed vervuld. Hij heeft mij genade en heerlijkheid gegeven, en geen goed heeft Hij mij onthouden. Komt, helpt mij met lof; alles is te weinig. Komt, helpt mij, o heerlijke en machtige Engelen, die zo wel ervaren bent in dit hemels werk van lof. Prijst Hem, alle schepselen op de aarde! Laat al wat aanwezen heeft, mij helpen God te prijzen. Hallelujah, hallelujah, hallelujah! Lof is nu mijn werk, en ik zal voor eeuwig in dat zoete werk bezig zijn. Brengt de Bijbel en slaat Davids Psalmen op en laat ons een lofzang zingen. Komt laat ons een lofzang zingen; komt laat ons onze stem opheffen tot lof van de Allerhoogste. Ik zal met jullie zingen zolang als mijn adem duurt, en als ik er geen heb, zal ik het beter doen."

Zich toen wendende tot enige van zijn vrienden die weenden, verzocht hij hun, dat zij om zijnentwil veeleer blij dan droevig zouden zijn. De blijdschap des Heeren versterkte hem, dat hij zoveel kon spreken, daar hij zo zwak was. In zijn ziekte nam hij zijn grootste vermaak in het lezen en overdenken van het 14e, 15e, 16e en 17e Kapittel van Johannes. Het 54e Kapittel van Jesaja was hem ook zeer verkwikkend. Het woord: *Met eeuwige ontfermingen zal Ik u vergaderen*, herhaalde hij dikwijls met grote vreugde. Hij beval de gelovigen het bestuderen van de beloften zeer aan, en wilde, dat zij hun eigendom daaraan zouden zeker maken, en dan zouden zij komen tot de fonteinen der vertroosting, en daarvan drinken tot hun verkwikking.

Volgens zijn begeerte werd de meeste tijd in het gebed met hem doorgebracht in het loven des Heeren, Hij riep steeds uit: „Nog meer lof! O, helpt mij God prijzen. Ik heb nu niet anders te doen; ik heb gedaan met het gebed en met alle andere instellingen; ik heb bijna gedaan met te verkeren met sterfelijke mensen, ik zal terstond Christus Zelf zien, *Die voor mij gestorven is, en mij heeft lief gehad, en gewassen heeft in Zijn bloed.* Eer weinige uren voorbij zijn, zal ik in de eeuwigheid zijn, zingende het gezang van Mozes en het lied des Lams. Ik zal terstond staan op de berg Sion, met een ontelbare hoop Engelen, en de geesten der volmaakte Rechtvaardigen, en met Jezus, de Middelaar van het Nieuw Verbond. Ik zal de stemmen van velen horen, en één zijn onder hen, die zullen zeggen: *Hallelujah, de zaligheid, en heerlijkheid, en eer en kracht zij de Heere onzen God!* Nog een zeer kleinen tijd, en ik zal zingen voor het Lam een gezang van lof, zeggende: Waardig zijt Gij te ontvangen de lof, Gij die geslacht zijt, en ons Gode gekocht hebt door Uw bloed uit alle geslachten, tongen, volken en natiën. En Gij hebt ons Gode gemaakt tot Koningen en Priesters, en wij zullen met U heersen tot in alle eeuwigheid. Mij dunkt, ik sta als het ware met een voet in de hemel, en met de andere op aarde. Mij dunkt, ik hoor de melodieën van de hemel, en ik zie door het geloof de Engelen wachten, om mijn ziel in de schoot van Jezus te voeren. Ik zal voor eeuwig met de Heere in heerlijkheid zijn, en wie kan nalaten, in allen dezen verblijd te zijn?

De dag voor zijn dood zag hij zijn broeder James, die zeer droevig bij hem stond, en van wie hij meende, dat hij enige uitschietende verzuchtingen tot God voor hem opzond, ernstig aan. Hij zei tot hem: „Ik dank je lieve broer, voor je liefde. Je bent nu biddende voor mij, en ik weet, je hebt mij zeer lief. Maar Christus heeft mij

tienduizendmaal meer lief dan jij. Kom en kus mij, lieve broer, eer ik sterf." Hij kuste hem met stervende lippen, en zei: „Ik zal voorgaan, en ik hoop u zult mij daarna in de heerlijkheid volgen". Hoewel hij bijna altijd God prees, en die bij hem waren opwekte om hun eeuwig heil te behartigen, en hun deel aan Christus te verzekeren. Hoewel hij enige nachten zeer weinig sliep, was zijn verstand toch niet in het minste gekrenkt, maar zijn spreken was tot verwondering van allen, tot het laatste ogenblik van zijn leven zeer Godvruchtig en verstandig.
Weinige uren voor zijn dood, riep hij al zijn nabestaanden, vrienden en broers bijeen, om hun nog een plechtige waarschuwing te geven, hen te zegenen en voor hen te bidden, naarmate zijn adem en kracht hem dat toelieten, En wat hij met veel gezag, genegenheid en geestelijkheid deed.

Ten eerste dankte hij zijn moeder voor haar tere liefde tot hem. Hij verzocht, „dat zij mocht in arbeid zijn, om te zien dat Christus een gestalte mocht krijgen in de overige van haar kinderen, en dat zij mocht zien de arbeid van haar ziel, en hen met vreugde ontmoeten in die grote dag". Daarna belastte hij al zijn broers en zusters in het algemeen, „zoals zij het zouden kunnen verantwoorden voor God, dat zij zich zeer gehoorzaam zouden gedragen omtrent hun lieve moeder".

Voor zijn oudste broer William, in wiens huis hij ziek lag, was zijn gebed: „Dat hij mocht verslonden worden door de liefde tot Christus en tot de zielen van anderen, en meer en meer een voorbeeld zijn in zijn leven, en meer voorspoedig in zijn predikdienst, en zijn loop met vreugde voleindigen mocht."

Zijn broer Andrew, (geboren 17-12-1635) een burger te Londen, die door noodzakelijke bezigheid verhinderd was bij hem te zijn, werd daarom echter niet vergeten, maar aldus gezegend: De God des hemels gedenke mijn arme broer te Londen. De Heere make hem waarlijk rijk, in hem de dierbare Parel te geven, en make hem een medeburger der heiligen en een huisgenoot Gods. De Heere verlosse hem van de zonden van de stad, en beware zijn hart van de wereld, en doe Christus daarin wonen. O, dat hij mag wezen, gelijk zijn naam is, een sterk man, en dat ik hem met vreugde mag ontmoeten."

Toen riep hij zijn broer James van wie hij hoopte, dat God hem een geestelijk vader gemaakt had. Tot hem sprak hij: „Broer James, ik hoop, dat de Heere u een schone erfenis heeft gegeven; de snoeren zijn u gevallen in liefelijke plaatsen. De Heere is uw Deel. Ik hoop dat de Heere u de waardij van Christus heeft getoond. Ga verder, lieve broer want Christus, de hemel en de heerlijkheid zijn waardig, dat men er om strijde. De Heere geve u meerdere overvloed van Zijn genade." Toen werd zijn broer Abraham geroepen, tot wie hij zei: „De zegen van de God Abrahams ruste op u, de Heere make u een vader van vele geestelijke kinderen."

Zijn vijfde broer was Jozef, welke hij zegende op deze wijze: „Hij zegene u, o Jozef die hem zegende, die afgezonderd was van zijn broederen. 0, dat Zijn eeuwige armen u mogen vasthouden! Het Is genoeg, indien u nog moogt leven voor Zijn aangezicht. Mijn hart is werkende geweest omtrent u, arme Jozef I en .ik ben niet zonder hoop, dat de armen van de Almachtige u zullen omhelzen. De God uws vaders zegene n met de zegeningen van de hemel van boven."

Naast hem stond zijn zuster Maria, tot welke hij sprak: „Arme zuster Maria! Je lichaam is zwak, en je dagen zullen met bitterheid vervuld worden. Je naam is Maria; de Heere verzoete alles met Zijn genade en vrede, en geve je gezondheid in je ziel. Wees geduldig, en verzeker je van Christus en alles is dan goed."

Toen werd een andere broeder Jacob geroepen, die hij op deze wijze zegende: "De Heere make je waarlijk een Israëliet, in welke geen bedrog is. O, dat je mocht leren worstelen met God, en gelijk een vorst overwinnen, en niet weggaan zonder een zegen."

Eindelijk bad hij voor zijn jongste broer Benjamin: „Arme kleine Benjamin! O, dat de Vader der wezen zorg drage voor jouw, klein kind, opdat je, die uw vader op de aarde nooit zag, hem met vreugde mag zien in de hemel. De Heere zij je Vader en je Deel; dat je mag wezen de zoon van je moeders rechterhand, en de vreugde van haar ouderdom".
Toen vervolgde hij: „O, dat niemand van ons allen mag gevonden worden onder de onbekeerden in de dag des oordeels! O, dat een ieder van ons mag verschijnen met onze geachte vader en lieve moeder, voor Christus met vreugde! Opdat zij mogen zeggen: „Heere, hier zijn wij en de kinderen die Gij ons genadig gegeven hebt". O, dat wij Gode mogen leven hier, en leven met Hem namaals!

En nu mijn lieve moeder, broers en zusters. Vaartwel! Ik verlaat jullie voor een tijd, en ik beveel jullie Gode en den woorde Zijner genade, Die machtig is u op te bouwen, en u een erfdeel te geven onder al de geheiligden.
"En nu, lieve Heere, mijn werk is gedaan, ik heb mijn loop voleindigd, ik heb de goeden strijd gestreden, voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid. Nu, kom lieve Heere Jezus! Kom haastig!"

Toen kwam de vrome predikant hem zijn laatste bezoek geven, en terwijl die tot hem sprak, was zijn hart brandende van liefde en blijdschap, wat tranen van vreugde uit de ogen van die leraar perste, die verbaasd was dat hij een stervend mens hoorde spreken, alsof hij bij Jezus en in de onmiddellijke tegenwoordigheid van God was geweest. Onuitsprekelijke vreugde was in zijn hart, en zijn gezicht stond lachend. Men kon de genade en heerlijkheid eruit aflezen. Iedereen die bij hem was, moest de Heere lof spreken, en hem helpen de Heere prijzen. Een weinig vóór zijn dood was hij biddende, of liever God lovende, en zo vervoerd door verwondering en vreugde, dat hij zich nauwelijks kon onthouden om te juichen van blijdschap. In het besluit van het gebed zei hij met een luide stem, met grote vreugde en vurigheid: *Amen, Amen!*

Toen naderde de dood om zijn werk te doen; zijn handen en voeten werden zo koud als leem, en het koude zweet lag op hem. Hij was zeer blij toen hij gevoelde dat zijn geest nu zou uitgaan. De dood was hem zeer welkom, en al waren de angsten van de dood sterk, nochtans werkte dat gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid zodanig, dat hij die bittere pijnen met veel lijdzaamheid en kloekmoedigheid verdroeg. In die hevigheid van pijn verzocht hij zijn oudste broeder dat hij hem wat lager wilde leggen en een kussen van hem afnemen zou opdat hij gemakkelijker mocht sterven. Zijn broer antwoordde, dat hij om een wereld niets durfde doen, dat zijn dood een ogenblik mocht verhaasten. Toen was hij tevreden, en gaf hij zich zachtmoedig geheel aan Gods bestuur over. Een half kwartier daarna, al zijn krachten verzamelende, keerde hij zich een weinig aan de een zijde, en in een ogenblik ging

zijn ziel uit naar de Heere, ontslapende in Jezus, in het jaar 1657, in Juni, oud zijnde tussen de drie- en vierentwintig jaar.
EINDE.

De geschiedenis van

Andrew Lindsay

Uit het Engels vertaald.

Stichting de Gihonbron
Middelburg
2002

Geboorteplaats van Andrew; en zijn vrienden.

Schotland heeft veel baaien en zeearmen; een van de mooiste in Schotland is echter de Cromarty Baai.
Aan de monding van deze baai liggen twee heuvels of rotsachtige klippen, die de „Schoenlappers van Cromarty" worden genoemd. Daartussen door stroomt het water van de Noordzee binnen en verbreedt zich tot een grote zeearm over een lengte van veel mijlen. Deze baai is diep genoeg voor schepen van elke diepgang, en zo beschut, dat zij de vaartuigen tegen iedere storm kan beveiligen. Aan de zuidkant van deze baai en niet ver van haar monding ligt het stadje Cromarty.

Wanneer wij daar een wandeling maakten, zouden wij naar alle waarschijnlijkheid eerst een hoogte beklimmen om rondom een blik te werpen op de watervlakten, de groene hellingen, de rotsen en de verder verwijderde heuvels. Wij zouden dan spoedig naar de stad terugkeren om bijvoorbeeld de plaats waar het oude kasteel gestaan heeft te bezoeken en dan te verwijlen tussen de ruïnes van de oude St. Regulus kapel, gelegen op een groene hoogte ten oosten van de stad. Daar vindt men de oude begraafplaats, van welker grafstenen de een meer, de ander minder de aandacht trekt; er is bijvoorbeeld een steen, geplaatst in 1679, ter nagedachtenis aan een vrouw, van wie gezegd wordt:

"Hier rust zij, die Gods vrije raad,
Geroepen heeft tot beter staat.
Door 't leven ging zij, arm maar eerlijk,
Gods Wet te doen was haar begeerlijk.
Zij haatte 't kwaad, en gaf haar lot
Vertrouwend in de hand van God.
Getrouw bevonden hier beneden,
Ging zij voorwaar gelukkig heen."

Ongeveer in het midden van de begraafplaats ligt, op twee vormloze steunsels, een ruwe steen, waarin een korte beschrijving van vier geslachten der Lindsays is gegrift.
Vroeger was het een rijke familie, welke in die streek bij iedereen bekend was; maar de Heere liet hun rijkdom wegsmelten als sneeuw voor de zon, zodat de enige afstammeling, die omstreeks het begin van 1700 leefde, die arme jongen was, waarover wij nu gaan vertellen.

Andrew was armer dan de meeste kinderen in zijn omgeving wat de aardse goederen aangaat, maar rijker dan wie ook van zijn familie vóór hem geweest was in de hogere dingen.
Hij werd omstreeks het jaar 1719 geboren en verloor zijn vader op 7-jarige leeftijd.
Hij woonde samen met zijn moeder, nu weduwe, in een van de ruime kamers van een zeer groot huis, dat snel tot een ruïne verviel en gelegen was aan de voet van de Kapelheuvel.
Dit was nu het overblijfsel van het fraaie herenhuis van zijn voorvaderen. Mogelijk verlangde hij bij tijden wel eens, dat hij geleefd had toen de Lindsays geld in overvloed hadden en hun gezin het huis nog vulde, maar God had, zoals zo vaak met de armsten onder de mensen, wat beters met hem voor.

Andrew Lindsay was overmoedig als hij op school was, dol op kattekwaad en zelfs hield hij er van slechte dingen te doen. Hij bekommerde zich niet om zijn moeder, noch om zijn boeken, al kon hij goed leren. Maar toen hij ongeveer twaalf jaar was, kwam er een verandering.

Er stond in die plaats een godvruchtig predikant, ds. Gordon, die het welzijn van zijn gemeente, zowel oud als jong, zocht. Deze goede man predikte en onderwees de weg der zaligheid en Andrew Lindsay ging soms met zijn moeder naar diens kerk.
De Heilige Geest bediende zich van de woorden van de prediker om hem wakker te schudden, opdat hij zou nadenken over de weg, die hij volgde: u kent immers het woord: *„de Geest Gods maakt de lezing, maar in het bijzonder de prediking van het Woord tot een krachtdadig middel om zondaren te overtuigen en te bekeren."*

Hij gaf het gezelschap van zijn zorgeloze makkers op en liep alleen rond om de Bijbel te lezen en te bidden, hij bezocht de wekelijkse gebedsbijeenkomsten. Om kort te gaan, hij kon geen rust vinden, voor dat hij Christus zou hebben gevonden.
Men merkte ook op, dat hij nu bijzonder vriendelijk en gehoorzaam was geworden jegens zijn als weduwe achtergebleven moeder, hetgeen in een zelfde geval met werkelijk begerige zielen zeker evenzo zal gaan.
In Zijn soevereine genade behaagt het de Heere dikwijls meer dan één middel te gebruiken om een ziel te redden Hij kan in uw geval het woord en het gebed van uw ouders gebruiken, de lessen van uw Zondagsschoolonderwijzer en ook de prediking van uw dominee, terwijl u misschien tenslotte tot een algehele omhelzing van Christus komt door het bezoek van een onbekende, wiens stem en wijze van optreden u op een bijzondere wijze treffen.
Zo redt God in Zijn vrije genade soms ook langs veel kortere weg zielen, zoals bij Zacheüs en de stokbewaarder van Filippi, die tot Christus werden gebracht voor zij ook maar één gebed tot Hem hadden opgezonden.

Soms ook, zoals dit met Andrew Lindsay het geval was, laat Hij de mens eerst nog een tijdlang proberen zelf iets te doen en bij tijden duurt het lang eer hij geheel van zijn zwarigheden en vrees verlost wordt. Dergelijke personen, hetzij zij oud zijn of jong, geloven het Evangelie niet ten volle, zij denken, en dat door eigen dwaling en onwetendheid, dat Christus hen niet dadelijk wil aannemen. Onbewust zoeken zij „hun eigen gerechtigheid op te richten," doordat zij blijven stilstaan bij hun eigen gevoelens en noden en zwakheid, in plaats van zich te spoeden om alles uit Christus' volheid te ontvangen. Andrew Lindsay was, zoals we zeiden, één van dit soort mensen en wanneer daartoe gelegenheid was ging hij, naast zijn eigen dominee, bij andere predikanten steun zoeken.

De mensen in die streek waren gewoon, hetgeen nog zeer gebruikelijk is, lange afstanden naar andere plaatsen af te leggen over veren en heuvels om de predikaties te horen en de andere diensten bij te wonen ter gelegenheid van de bediening van het Heilig Avondmaal. Andrew Lindsay deed dit soms ook, steeds in de hoop iets te vernemen, dat hem tot Christus zou kunnen leiden.

Einde 1731 of begin 1732 bezocht een predikant uit Engeland, ds. James Davidson van Dedham in Essex, het Noorden van Schotland en was op weg naar zo'n Avondmaalsdienst. Met enige anderen stak hij op een koude wintermorgen het veer over met de veerboot, toen zijn oog viel op een ernstig uitziende jongen aan het

uiterste einde van de boot. Hij kon op dat ogenblik niet dicht genoeg bij hem komen om met hem te praten, maar hij werd getroffen bij de aanblik van zo'n jong kind zonder kousen, schoenen of hoofddeksel, dat echter verdiept scheen in geestelijke dingen. Iemand had hem gesproken over een merkwaardige jongen in Cromarty (onze vriend Andrew Lindsay) en het kwam opeens bij hem op dat dit de bedoelde jongen moest zijn.
Hij hield hem in het oog toen zij de plaats van bestemming bereikten en merkte op, hoe hij, tijdens de godsdienstoefeningen, met grote aandacht en klaarblijkelijk genot luisterde en daarbij de predikant onafgebroken aankeek, alsof hij ieder woord wilde opeten.
Zo gebeurde het ook, dat een dame, die in de nabijheid zat, er toe geleid werd hem aan te spreken. „Die kleine jongen is een verre bloedverwant van mij, al weet hij het niet. Ik weet dat zijn moeder een arme weduwe is. Ik zou het daarom als een gunst jegens mij beschouwen; indien u, na afloop van de godsdienstoefeningen in deze dagen, van de gelegenheid zou willen gebruik maken om naar hem te vragen en te onderzoeken wat de oorzaak van zijn bekommerdheid over zijn zaligheid is. Indien u goede bevindingen heeft, denk ik er over hem in mijn eigen huis te nemen en op school te doen."
Dit alles deed de predikant besluiten de knaap bij zijn terugkeer naar Cromarty op te zoeken.

Gesprekken tussen Andrew Lindsay en een predikant uit Engeland.

Ik had kunnen vermelden dat zijn moeder, zo arm als zij was, hem toch naar school stuurde, maar een aanval van pokken verminderde zijn gezichtsvermogen en maakte hem bijna blind aan één oog, wat zijn voorkomen eerder afstotend dan aantrekkelijk maakte.
Ds. Davidson vond hem weldra in het huis van zijn moeder aan de voet van de Kapelheuvel en raakte met hem in gesprek.

Hij vroeg: *"Hoe kwam het, dat je de vorige week zo ver van huis ging om te horen preken, terwijl het zo koud was en je geen schoenen en kousen aan had?"*

Het antwoord was: *"Er wordt gezegd, dat men Christus in de predikaties kan vinden en ik wil weten of dat waar is."*

Ds. Davidson stelde daarna andere vragen, niet omdat hij aan zijn oprechtheid en eerlijkheid twijfelde, maar om hem de gedachten van zijn hart over de toestand van zijn ziel duidelijker te ontlokken.
"Ik hoor dat je op de Latijnse School gaat en ik weet ook, dat schooljongens in de regel graag een voorwendsel zoeken om hun boeken in de steek te laten. Wanneer dit nu met jou het geval is, gebruik je je godsdienst als een dekmantel voor je tegenzin in het leren, wat vanzelf een grote zonde moet zijn. Spreek daarom ronduit en verzuim niet alléén de waarheid te zeggen. Was het, zoals je zegt, werkelijk een verlangen om te weten of het waar is, dat Christus te vinden is in die predikaties, waarvoor je van huis ging?"

Hij antwoordde zonder aarzelen: *"Voor zover ik mijzelf ken, is dit bij mij zo. Ik ben mij bewust, dat ik in de staat der natuur ben, maar ik moet dit levendig gevoelen en ik*

volg de prediking om een diep gevoel van de ellende van mijn natuurlijke staat te krijgen. Want ik heb mijn dominee horen zeggen, dat iemand Christus niet naar waarde kan schatten, tenzij hij de ellende van zijn natuurlijke staat zag en er tevens over bekommerd was."

Ds. Davidson zei: *"Maar als de Heere nu beloofd heeft dat levend zondebesef te werken?"*

Hij antwoordde: *"Als er zo'n bemoediging in de Bijbel te vinden is, zou ik dit graag willen horen."*

Andrew Lindsay begreep toenmaals nog niet duidelijk, hoe God door Zijn Woord en Geest overtuigt van zonde en tot Christus leidt; hij probeerde veel te bereiken met z'n gevoel en zelf z'n hart enigszins te veranderen.
Maar ds. Davindson wees hem op Joh. 16 : 8-11, en verklaarde hem, dat deze woorden een korte samenvatting van het genadewerk van de Heilige Geest in de harten der uitverkorenen bevatten.
Naar het scheen had hij die teksten tevoren niet opgemerkt, want, zoals ds. Davidson vertelde, hij nam mij de Bijbel uit de hand en las alsof hij een schat gevonden had; vooral toen ik hem vertelde, dat al deze genade vervat was in absolute beloften (d.w.z. beloften, welke niet afhankelijk waren van iets in ons), welke een bemoediging voor ieders toestand inhielden.

Op de volgende vraag kwam een antwoord, dat in het eerst erg vreemd leek, doch spoedig duidelijk werd en zeker waard is door elke jonge ziel, die alleen maar naar de schijn vroom is, te worden overdacht.
Het gesprek werd als volgt voortgezet:

"Bid je wel eens?"
"Nee."

"Ga je van huis om Avondmaalspredikaties te horen en buig je dan nog niet eens je knieën voor God om te bidden?"

„Zeker, buig ik mijn knieën; maar al ben ik gewoon dit vijfmaal per dag te doen, en op sommige dagen wel zes of zevenmaal, noem ik dat nog geen bidden tot God, want ik ben buiten Christus en heb daarom de geest des gebeds nodig."

"Was het in vroeger jaren je vaste gewoonte om predikaties te horen zoals nu?"
"Het laatste half jaar uitgezonderd, ging ik doorgaans slechts één of tweemaal per jaar naar de kerk en dan ging het me onder het luisteren altijd zo vervelen, dat ik vóór de preek uit was, de kerk verliet en ging spelen."

"Hoe komt het dan, dat je nu zowel in de week als op de dag des Heeren de diensten bezoekt?"
"Ik kan er geen andere verklaring voor geven, dan dat ik, zoals ik vroeger geen lust had een enkele keer te komen, nu niet durf weg te blijven van de prediking."

"Heb je wel eens met je dominee gesproken?"

"Nee. Wat zou hij wel denken, als een arme jongen als ik het zou wagen naar hem toe te gaan? Ik zou niet naar u toe zijn gekomen, als u me niet geroepen had. Ik heb wel eens aan een kennis van u, de heer A.W., gevraagd, hoe ik zou kunnen weten, of ik God verheerlijkte, en hij zei me, dat wanneer de mens Gods wetten gehoorzaamt, men Hem verheerlijkt."

Ik denk dat ds. Gordon zich er over zou hebben verheugd als Andrew hem was komen opzoeken. Het was verkeerd van hem om weg te blijven, want predikanten moeten het voorbeeld van Christus volgen. Hem was elkeen, die tot Hem kwam om verlossing, altijd welkom.

Maar laten wij het verdere gesprek volgen.
Na een poosje te hebben zitten peinzen, keek Andrew op en zei: *"Ik geloof, dat ik nu op mijn eigen vraag een antwoord weet; want al mag het waar zijn, wat die man mij zei, geloof ik toch dat de gevallen mens God alleen door het geloof in Christus kan verheerlijken en door daarna de Wet te gehoorzamen in de kracht van Christus."*
Dit laatste antwoord, dat men van een knaap van zijn leeftijd zeker niet zou hebben verwacht, gaf aanleiding tot de vraag, hoe hij dit alles wist.
Hij antwoordde met deze ene zin, n.l.: *"Ik volg de prediking van ds. Gordon"*, alsof hij wou zeggen, dat zijn kennis niets was in verhouding tot de grote voordelen die hij daardoor genoot. Men kon gemakkelijk zien, dat hij, in plaats van zich door zijn kennis opgeblazen te voelen, eerder beschaamd was dat hij niet meer wist.
Ds. Davidson raadde hem aan, in de eenzaamheid ernstig te bidden om de genade, die in Johannes 16 : 8-11 vrij wordt beloofd, de openbare kerkdiensten te blijven bijwonen en zijn moeder te gehoorzamen, opdat de godsdienst zodoende op geen enkele wijze door hem te schande werd gemaakt; flink te leren, zodat zijn schoolmakkers zouden kunnen zien, dat bidden en vorderingen maken met leren heel goed samen konden gaan, ja, dat de enige zekere weg naar ware voorspoed is waarlijk godsdienstig te zijn.

De predikant schreef toen aan de dame, die hem gevraagd had Andrew te bezoeken, en deelde haar mede op welke goede gronden de jongen over zijn zaligheid bekommerd was; tegelijkertijd raadde hij haar, hem niet weg te halen uit de levende bediening van ds. Gordon naar de plaats, welke zij op het oog had, maar hem liever op een andere wijze te helpen. Zij zond daarop kleren, opdat de jongen beter gekleed zou gaan, want zijn jas zat vol gaten en was danig versteld.
Op de vraag: *"Indien iemand je een jas zou geven, zou je dat dan als een geschenk van God beschouwen?"* Zei hij: *"Nee, want ik ken geen God en ik zie geen God; dat is mijn ellende! Ik ben zonder God en kan niet tot Hem komen!"*

Hij sprak deze woorden met zoveel gevoel, dat dominee Davidson gedwongen was zich af te wenden, zo bewogen en geroerd was hij door de ernstige en ongekunstelde oprechtheid van de jongen.
Een poos later, toen men hem de kleren gaf, bleef hij een tijdlang peinzen en zei toen: *"Ik weet zeker, dat alleen God het die dame in het hart heeft kunnen geven, mij zo'n geschenk te zenden en toch ken ik deze God niet."*

Wat Andrew Lindsay zei, nadat hij Christus gevonden had.

Zes maanden na het laatste gesprek was ds. Davidson weer in Cromarty. Hij vergat niet te vragen naar de knaap, in wie hij zo levendig belang had gesteld en die intussen uit modderig slijk was opgehaald en op een rotssteen was gesteld (Ps. 40:3).
Mevrouw Gordon, de predikantsvrouw, zei: *"Wanneer de jongen u nu sprak, zou hij kunnen gewagen van de liefde van Christus jegens zijn ziel."*
Naar ds. Davidson vertelde, vroeg hij hierop aan ds. Gordon, hoe hij over de arme jongen dacht, en hoewel ds. Gordon voorzichtiger was dan de meeste mensen, wat betreft het roemen van geloofsgetuigenissen, gaf hij toch het volgende antwoord op deze vraag:
"Ik bewonder zijn kennis van de geestelijke dingen. Hij komt eens per week op mijn studeerkamer en dan vertelt hij me, even nauwkeurig als iemand op reis de herbergen, die hij aandoet, zou opschrijven, wat Christus tot hem heeft gesproken, wat de satan tot hem heeft gezegd en hoe hij ten aanzien van beiden is beproefd."
De vromen in die plaats waren nu zijn vrienden en de jongen legde een groot onderscheidingsvermogen met betrekking tot hun geestelijke toestand aan de dag. Op het horen van zulk een getuigenis van een man als ds. Gordon, was ds. Davidson verlangend nog een onderhoud met Andrew te hebben. Hij liet hem roepen en samen gingen zij een wandeling maken.
Zijn droefgeestigheid was nu geweken en hij was blijmoedig; zijn gelaat was kennelijk veranderd.
Andrew vertelde hem dat hij nu in Christus was!

Het gesprek dat volgde vindt u hier vermeld.

"Wel m'n jongen, dat is zeker een voorrecht; een voorrecht, dat vele mensen voorgeven te hebben, doch weinigen beleven. Indien je echter een paar vragen naar genoegen kunt beantwoorden, hoop ik voldoende grond te hebben een oordeel der liefde over je te kunnen vormen. Ik wil daarom beginnen met waarover ik het laatst met je sprak, toen we elkaar enige tijd geleden ontmoetten. Je zei dat je zeker wist dat je je in een natuurlijke staat en toestand bevond, maar het levend besef daarvan nodig had. Welnu, hoe leerde je je natuurlijke toestand inzien en gevoelen?"

"Ik zag eerst dat de ware neiging van mijn hart tegen God en vooral tegen de weg der verlossing door Christus inging; toen ontdekte ik dat ik mijzelf evenmin uit die ellendige toestand kon redden, als ik de zon uit de hemel zou kunnen halen. Vervolgens, dat niet alleen mijn vroeger leven enkel zonde was, terwijl ik mij om mijn zaligheid niet bekommerde, maar ook het beste wat ik had, zelfs al mijn bidden, lezen en luisteren en al mijn godsdienstige plichten geheel met zonde besmet waren. Niettegenstaande dit alles bemerkte ik een zo sterke neiging in mijn hart om mijn eigen gerechtigheid op te richten, dat de Heere moeite had die neer te werpen; toch poogde ik die eigen gerechtigheid weer op te richten. Daarbij bemerkte ik dat mijn hart elke dag afgodendienst bedreef, daar het vol ijdelheid was, en zodoende voortdurend God ontvluchtte Ik werd op het zien van dit alles zo bedroefd, dat ik dag noch nacht rust had, tot dat ik door Christus werd bevrijd."

"Wanneer Christus zulk een verlossing werkt, spreekt Hij krachtig tot de harten; was dit bij jou ook zo?"

„Ja, want de volgende teksten werden door de werking van de Heilige Geest met kracht op mijn ziel toegepast: *"Ja, Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde; daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid (Jer. 31:3). Want Ik zal met u een eeuwig verbond maken, en u geven de gewisse weldadigheden van David (Jes. 55:3). Gij hebt mij gegeven de erfenis dergenen, die Uwe Naam vrezen (Ps. 61:6). Ik zal u niet begeven, en Ik zal u niet verlaten (Hebr. 13 : 5)."*

"Hoe weet je dat de Heere je deze woorden ingaf en dat niet satan of je eigen hart je hebben misleid?"

"Soms maakt de satan zichzelf bekend, wanneer hij me bijvoorbeeld door het verdraaien van een woord tot zonde wil verleiden of mij van mijn plicht wil aftrekken en meestal merk ik, dat al zijn pogingen om de teksten te verdraaien er toe moeten dienen om mij óf trots te maken, óf te ontmoedigen, terwijl wanneer de Heere spreekt, Zijn woorden mij steeds voor mij toepasselijk lijken. Heb ik het moeilijk, dan spreekt Hij: ik vind het van toepassing op mijn bijzondere toestand en het verlevendigt het geestelijk leven, dat ik in mijn ziel ontdek."

"Wat versta je onder het geestelijk leven in je ziel?"

„Ik moet bekennen, dat het, toen ik laatst bij u was, niet in mijn gedachten opkwam, dat ik geestelijk leven uit Christus moest verkrijgen; het enige wat ik zocht, was deel te hebben aan Christus. Ik vrees dat de meesten, die de openbare kerkdiensten bezoeken, zich hierover niet bekommeren; ik moet tenminste bekennen dat dit bij mij zo was. Maar toen Christus mij Zijn Hemelse heerlijkheid te zien gaf, ontdekte ik dat geestelijk leven; en ik zag dat de heerlijkheid van Christus zo groot was, dat ik van mijzelf geen woorden vond haar weer te geven zoals ik ze zag. Dit alleen is zeker, dat ik mijn zaligheid zo met Christus verbonden zag, dat ik de wereld niets achtte. En hoewel ik de werking van dat geestelijk leven in mijn ziel, zoals ik het gevoel, niet kan uitdrukken, kan ik er nu toch iets van verstaan als ik kijk naar het water in die kleine bronnen langs onze weg van Cromarty naar hier. (Zij waren op hun wandeling vier mijlen buiten de stad). Zoals u weet, is er in deze bronnen, hoe klein ze ook zijn, toch water; evenzo ontdek ik ook enig leven in mijn ziel. Het water in enkele van deze bronnen is bedekt door gras en onkruid; zo is ook dit geestelijk leven bij tijden voor mij verborgen door de macht der zonde. Maar evenals het water te voorschijn komt wanneer men het onkruid verwijdert, vertoont zich ook dit leven door een nieuwe openbaring. En zoals er nu in augustus, terwijl grote plassen zelfs opgedroogd zijn, water in deze bronnen blijft, hoop ik dat ook dit leven voor immer in mijn ziel zal blijven voortbestaan - want, eenmaal in Christus, voor altijd in Christus!"

Hij werd daarna over enkele andere dingen ondervraagd.

"Indien rijke vromen je zouden opzoeken en notitie van je zouden nemen, zou je dan niet trots worden?"

Hij antwoordde: *"Tot mijn schande moet ik bekennen dat de satan een tijdlang zo de overhand had, dat ik er over dacht belijdenis te doen, opdat mensen als u noemt notitie van me zouden nemen en vriendelijk voor een arme jongen zouden zijn. Maar dwaas die ik was, ik verstond Christus toen niet, want ik heb nu geleerd boven alles bijbedoelingen te verfoeien. Het is inderdaad rijke genade om een arme jongen als ik*

van de hel te verlossen en de hemel te schenken; maar wat is de verlossing van de hel en hemelse gelukzaligheid vergeleken bij Christus Zelf? Het is er mee als in het huwelijk, wanneer de liefde recht is, gaat het om de persoon en niet om het huwelijks-goed."
Hij voegde er aan toe: *"Ik heb geleerd mijn hart aan Christus' leiding over te geven, omdat ik ondervonden heb, dat ik het zelf niet kon klaar spelen. Mijn zonden, mijn ongeloof en alle, zowel tijdelijke als eeuwige dingen, legde ik in Zijn handen, zodat ik er nu geen waarde meer aan hecht, al zou niemand notitie van me nemen. De Heere Jezus is nu alles voor me en dit is de overeenkomst die ik met Hem heb leren sluiten."*
In dit alles was er niets gemaakts of aanmatigends bij hem. De tijdelijke dingen schenen voor hem niet meer te bestaan. Hij was een lichtend voorbeeld van ware ootmoed.
Verder werd hem gevraagd:

"Hoe spreekt de wereld over je?"
"Zij zegt dat ik niet wijs ben mij zo jong al met de godsdienst bezig te houden. Maar ik heb er berouw over dat ik zo'n groot deel van m'n leven, bijna veertien jaar, in de zonde heb geleefd. Sommigen zeggen dat ik liefdeloos ben, omdat ik denk dat maar weinigen naar de hemel zullen gaan; maar ik verdraag dat als vervolging om Christus' wil en ik bid op mijn eenvoudige manier voor de zaligheid van mijn tegenstanders, iets waar ik vroeger niets van wist."

"Hoe ga je om met je makkers op school?"
"Sommigen zijn kinderen van Godvrezende ouders, weet u, en tegen hen zeg ik, als ik ze dwaze dingen zie doen: Is dat overeen te brengen met het goede voorbeeld dat je thuis krijgt? Anderen bezoeken nu en dan Avondmaalsdiensten en tegen hen zeg ik: Is het niet droevig, dat jullie van zulke plechtige diensten vandaan komt zonder er door te zijn verbeterd? Maar ik bereik niets en wanneer zij bij hun dwaas spel zijn, zit ik aan de tafel op school en smaak het genoegen van de gemeenschap met Christus. En om de waarheid te zeggen, ik zou als ik geen groter genoegen zou smaken in Zijn liefde dan ik ooit in mijn spel heb gehad, weer op het pad der zonde terugkeren, want ik was de belhamel bij alle mogelijke slechte dingen, zoals in mijn geboorteplaats wel bekend is."

"Als je deze nacht eens moest sterven?"
"O, ik zou blij zijn! O, dat het morgen de oordeelsdag was! Ik ben er zeker van, dat ik voor altoos bij de Heere zal zijn."

Ds. Davidson vertelt, dat hij, toen de jongen deze woorden sprak, op zijn gelaat zo'n intense vreugde waarnam, als hij zich niet herinnert ooit in dergelijke gevallen te hebben gezien. Het scheen dat de hemelse vreugden in zijn ziel waren binnengetreden, toen hij verlangend uitzag naar de Dag des Heeren en er naar hunkerde voor eeuwig bij Hem te zijn.
Tot op dat ogenblik had hij nog niet aan het Avondmaal des Heeren deelgenomen. Toen hem gevraagd werd waarom hij, nu hij er zo zeker van was voor altijd met de Heere te zijn, niet aanzat aan Zijn tafel, antwoordde hij: *"dat zijn dominee een zeer wijs en vroom man was en hem nooit een teken had aangeboden en dat hij het niet eerder zou vragen, dan wanneer zijn dominee meende hem te kunnen toelaten."*
"Intussen," zo voegde hij er aan toe, *"ben ik besloten deze avondmaalsdiensten te*

blijven bezoeken en te bidden, dat ik, al mag ik niet aanzitten met Gods volk, met de Heere Zelf gemeenschap mag oefenen."
Ds. Gordon zag toen echter de genade Gods zo duidelijk in hem openbaar, dat de jongen op vijftienjarige leeftijd tot de tafel des Heeren werd toegelaten. En dit was een hoogtijd voor zijn ziel.
Bemerkende, dat hij veel over de hemel en de Dag des Heeren sprak, vroeg ds. Davidson hem waarom hij daar zoveel over dacht.
"Omdat ik," zeide hij, *"nooit gelukkig kan zijn met een zondig en dood lichaam dat mij bezwaart, zolang ik Christus kwijt ben."*

"Maar is er dan niets, dat je met het leven verzoent."
"Ja, wanneer de Heere dit voor mij goed acht, zou ik nog een tijdlang willen leven om het goede te kunnen zien, dat Hij, Die wonderlijk is, zal werken uit de verwarring, die er op het ogenblik in de Schotse Staatskerk is. Ik zou ook willen blijven leven om te zien hoe Hij zal zorgen voor mijn arme moeder en voor de wezen, die aan haar zorgen zijn toevertrouwd. In deze laatste wens ligt echter veel hebzucht, al is het op zichzelf wel goed."

Terwijl velen spraken over de genade Gods jegens de ziel van deze jongen, vroeg iemand, die studeerde voor predikant in de Schotse Staatskerk, aan ds. Davidson hem het bovenstaande te vertellen en hij was zo verwonderd, dat hij verklaarde, dat hij het niet zou hebben geloofd, indien het niet de om zijn waarheidsliefde alom bekende ds. Davidson was, die het vertelde, want de antwoorden waren zo, dat zelfs een godgeleerde zich er niet over zou behoeven te schamen.

"Vermoedelijk zal de jongen vandaag ten huize van die heer zijn, die we gaan bezoeken," zei ds. Davidson. En zo kwam het ook uit; want Andrew Lindsay was in dienst genomen om het gezelschap tijdens het middageten te bedienen.

Bijgevolg zei de student, toen hij gelegenheid kreeg met hem te praten: *"Men heeft mij verteld, beste jongen, dat je zegt de zekerheid te hebben, dat Christus je bemint; indien dit zo is, verlang ik er naar te horen, waarop je vertrouwen is gegrond."*
"Op de Gerechtigheid van Christus."

"Wat versta je onder de Gerechtigheid van Christus?"
"Zijn gehoorzaamheid aan Gods Wet en in het bijzonder Zijn sterven voor en in de plaats van Zijn volk en van mij."

"Je stamt af van een geslacht, dat jegens Gods zaak vijandig was en wat je zelf aangaat, ben je een mismaakt schepsel en wat nog erger is, je was voor je jaren de belhamel onder je makkers in slechte dingen. Op welke grond veronderstel je dan wel aanspraak te maken op rechtvaardigmaking door Christus?"
"Al uw bezwaren zijn gegrond en nog veel meer; en laatstleden zondag wierp de satan mij dit alles voor de voeten. Maar het antwoord, dat de Heere mij op al deze tegenwerpingen gaf, is te vinden in de profetieën van Jesaja: En de vreemde, die zich tot de HEERE gevoegd heeft, spreke niet, zeggende: de HEERE heeft mij gans en al van Zijn volk gescheiden, enz., hfst. 56 : 3-7."

"Maar Gods beloften worden gedaan aan dezulken, die zich aan Gods Verbond vastklemmen. Hoe weet je dat jij je aan Gods Verbond hebt vastgeklemd?"

"Hierdoor, dat wat God met Zijn Verbond beoogt, ik ook bij mij vind. Welnu, God belooft in Zijn Verbond, dat Hij Zijn volk heilig zal maken, gelijk Hij heilig is en ik geloof, dat ik er mij bij Hem op beroepen kan, dat het mijn zielsverlangen is even heilig te zijn als de Heere beloofd heeft Zijn volk te maken uit kracht van Zijn verbond."

Een ander godvruchtig man uit het gezelschap, die zijn antwoorden hoorde, zei: *"Maar als de Heere je nu ondanks al je vertrouwen naar de hel zou zenden?"*
"Wat zou mij dat deren," antwoordde Andrew, *"aangezien Hij me duidelijk gezegd heeft, dat Hij me nooit zal begeven of verlaten, zou Zijn tegenwoordigheid met me gaan en dit zou de hel een hemel maken."*
Op dit antwoord zweeg het gezelschap stil, want niemand waagde het nog meer tegen het genadewerk Gods in te brengen. Zijn geloof was niet gebouwd op het zand van zijn eigen gevoelens en hoedanigheden, maar op de Heere Jezus en Zijn gerechtigheid alleen.

Nog enkele bijzonderheden omtrent Andrew Lindsay en zijn vrienden.

Ik wilde u nog iets vertellen over enige van de vrome mannen welke namen ik genoemd heb en in het bijzonder wat naders over Andrew Lindsay zelf, die niet jong stierf, maar een halve eeuw heeft geleefd.

Van ds. Gordon, de voortreffelijke predikant van Cromarty, kan ik niet veel vertellen. Zijn vrouw was in 1685 om der waarheid wil in Amerika in ballingschap geweest. Hij ving zijn predikambt aan in 1707 en arbeidde jarenlang en veel voor zijn Meester. Omstreeks 1745 brak hij, samen met twee van zijn ouderlingen, een oude stenen trog, de 'Feeënwieg' genaamd, in stukken, omdat de bevolking er een bijgelovig gebruik van maakte. In geestkracht lijkt hij zoveel op een welbekende oude dame: Mevrouw Gordon, die in de dagen der Covenanters leefde, dat ik mij heb afgevraagd, zonder er echter grond voor te hebben, of hij al dan niet aan haar verwant was.
Zij was de vrouw van een vorige predikant van Cromarty en viel, zelfs toen zij oud was, op door haar schoonheid; een effen voorhoofd, zonder rimpels, overschaduwd door een overvloed van zwart glanzend haar, waarin geen zweem van grijs was te bespeuren. Zij was pas achttien jaar toen de vervolging ophield in 1688 en toch had ze veel geleden, want ze had op zeer jeugdige leeftijd het goede deel gekozen en zich geschaard aan de zijde van de godvruchtigen, die ondanks alle gevaren de rechten van Christus' Kruis en Kroon handhaafden.
Er werd veteld, dat haar oren door de vervolgers waren afgesneden, en dat ze om dit verlies te verbergen gewoon was, haar haar zó op te maken, dat het over haar oren viel.
Op een dag merkte mevrouw Gordon, dat het jonge meisje, dat ze, nu ze oud was, in dienst had, haar onder het kleden van tijd tot tijd erg nieuwsgierig en onderzoekend aankeek. Daar zij de bedoeling van die blik raadde, zei de vrome en vriendelijke oude vrouw haar dichterbij te komen. *"Jij bent een nieuwsgierig klein meisje en je hebt horen zeggen dat ik geen oren meer heb, nietwaar? Maar hier zijn ze, hoor."* (Terwijl ze dit zei streek ze haar haar weg). Zondige mannen dreigden eens ze af te snijden, en er werd voor dat doel een mes geslepen, maar God liet het hun niet toe.

En ook kan ik niets nader vertellen over ds. James Davidson, de predikant uit Engeland. De plaats waar hij het Evangelie predikte, n.l. Dedham, in het graafschap Essex, is merkwaardig doordat er wellicht nergens zoveel gelovige en met zo grote zegen arbeidende predikanten zijn geweest als daar.
Omstreeks 1620 preekte er een oude predikant, ds. John Rodgers, op een door-de-weekse-dag, toen een paar schooljongens probeerden bij de preekstoel van de stampvolle kerk te komen. De dominee bemerkte ze en hen aanziende zei hij: *"Ik zie hier een paar kinderen, die voor Christus gekomen zijn. Kan niets jullie voldoen dan Christus? Dan zult jullie Hem hebben!"* Een van de jongens werd op dat ogenblik wakker geschud en werd zelf een toegewijd dienstknecht van Christus.

Wij kunnen u echter wat meer vertellen over Andrew Lindsay.
Dwaze mensen denken dat ieder, die jong bekeerd wordt, jong sterft. Dit is een geheel verkeerde gedachte, welke ontstaan is doordat niemand graag over jong bekeerden, terwijl ze nog in leven zijn, schrijft, uit vrees dat zij trots en verwaand zouden worden, als ze hun naam gedrukt zouden zien. En daarbij wordt over die jonge kinderen Gods, die evenals Samuël en Daniël en Johannes in de vreze Gods opgroeien, niet geschreven als jonge mensen, maar als mannen, die van hun jeugd aan de Heere navolgden.
Hiertoe behoorde ook Andrew Lindsay. Hij werd vijftig jaar oud en in die tijd verloor hij zomin het vuur van zijn liefde als zijn levend geloof.
"Maar het pad des rechtvaardigen is gelijk een schijnend licht, voortgaande en lichtende tot de volle dag toe." (Spr. 4 : 18).

Na de op de vorige bladzijden weergegeven gesprekken, zag ds. Davidson hem weer en vroeg hem hoe het werk Gods in zijn ziel voortgang vond. Hij antwoordde: *"Ik hoop dat God Zijn werk in mij voortzet, want ik heb in de laatste tijd geleerd dieper te graven in de schuilhoeken der zonde in mijn hart. In het bijzonder voel ik bij me een droevige geneigdheid op mijzelf te vertrouwen en, meer dan op de volheid, die er is in Christus, te steunen op eigen werkzaamheid en ontvangen genade."* Hij voegde er aan toe: *"Omdat ik niet zo bedroefd was als sommige der heiligen geweest waren, blies de satan mij in, dat ik een bastaard was en geen zoon."*
"Maar kort daarop gaf de Heere mij een antwoord op deze tegenbedenking. Af en toe verbergt de Heere Zijn aangezicht een halve dag van mij, en Hij weet dat dit mij meer dan al de ellende van dit leven bedroeft; daaruit leid ik af dat ik een kind van God ben en geen bastaard, want ik beschouw het als de zwaarste kastijding wanneer de Heere Zich verre houdt."
Op een dag, toen hij zag dat sommigen, die een eigenwillige belijdenis aflegden, met verwondering op hem wezen, zei hij: *"Indien zij mijn hart kenden, zouden zij zich om geheel andere reden over mij verwonderen, zelfs vanwege mijn grote verdorvenheid."*
De laatste maal dat ds. Davidson hem zag, was omstreeks begin 1740. Bij die gelegenheid maakten zij samen een wandeling van enkele mijlen, en vertelde Andrew Lindsay hem dat hij maandenlang onder vele hevige aanvechtingen gebukt had gegaan, maar dat de Heere hem genadiglijk het licht van Zijn aangezicht had doen aanschouwen en hem gegeven had vreugde te scheppen in Zijn gerechtigheid.
Hij was dienstwillig wegens zijn als weduwe achtergebleven moeder en hield huisgodsdienstoefeningen in haar woning.

Bijna dertig jaar lang horen wij niets meer van hem. Deze dertig jaren gingen in stilheid voorbij, evenals het leven van de Meester in Nazareth; maar daarom niet

minder aangenaam voor de Heere, Die heeft gezegd: *"En uw Vader, Die in het verborgen ziet, Die zal het u in het openbaar vergelden", (Matth. 6 : 4). "Die getrouw is in het minste, is ook in het grote getrouw," (Lukas 16 : 10).*
Dit weten we wel, dat zijn leven, deze jaren niet meegerekend, zo bestendig en in overeenstemming met zijn belijdenis was en zulk een indruk op de inwoners der stad maakte, dat toen hij stierf, iedereen van hem sprak als van een, die met God had gewandeld. Op zijn graf, dat men op het oude kerkhof kan vinden, staat geschreven, "dat hij van kind af aan oprecht God vreesde en dat zijn gehele leven en al zijn gesprekken daarmede in overeenstemming waren, en dat hij stierf in 1769."
Hij was toen vijftig jaar oud.

Zijn voorvaders waren rijk, en hij is altijd arm geweest.
U moet niet denken, dat God al Zijn kinderen aardse voorspoed doet genieten, want u herinnert zich wel de woorden uit Lukas 9 : 57 en 58, en hoe *de Rijke man,* die naar de hel ging, elke dag de arme zieke Lazarus aan de poort van zijn huis voorbijging.
De Heere, die Lazarus zozeer liefhad, liet hem arm en een bedelaar tot de dag van zijn dood toe, maar liet het hem nooit aan het nodigste ontbreken en vergat hem geen ogenblik, tot Hij hem in Zijn heerlijkheid opnam.
"De rechtvaardigen en hun zaad vergeet God nimmer, al zouden zij zelfs moeten gaan bedelen om brood". (Psalm 37 : 25).
Zij zullen bevinden dat God hun in het Koninkrijk der Heerlijkheid al hun armoede en moeiten en smart hier beneden zal vergelden.
Wanneer Andrew Lindsay zal verrijzen in de Opstanding der Rechtvaardigen en zal schijnen als de Zon, zal hij er bedroefd over wezen niet rijk of aanzienlijk te zijn geweest?
Zal hij God niet eerder danken, dat Hij hem bewaard heeft voor de strikken, waarin vele zijner voorvaders waren gevallen; *"Doch die rijk willen worden, vallen in verzoekingen en in de strik, en in vele dwaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de mensen doen verzinken in verderf en ondergang"*, (1 Tim. 6 : 9).

"Want de Zoon des mensen zal komen in de heerlijkheid Zijns Vaders, met Zijne engelen, en alsdan zal Hij een iegelijk vergelden naar zijn doen."

***

ZIE, IK STA AAN DE DEUR EN IK KLOP

Openbaring 3:20a

De prinses en de bedelaar

Door

Ds. Lachlan Mackenzie

SCHOTLAND

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2002

Genomen uit: **"DOOR DE GEEST GODS GELEID" DEEL XIV**

ZIE, IK STA AAN DE DEUR EN IK KLOP

De volgende geschiedenis, is het gevolg van een bezoek, hetwelk de bekende prediker uit de Schotse Hooglanden: Ds. Lachlan Mackenzie eenmaal bracht aan de stad Aberdeen.
De predikant van de Schotse Hooglanden was gevraagd, om toch eens te komen preken in Aberdeen. Hij kwam en preekte in de oude St. Nicolaaskerk.
Tijdens de avonddienst was de kerk tot de laatste plaats toe bezet. Een ieder was zeer verlangend, om de bekende prediker, die zoveel vrucht op zijn werk gezien had, op de Schotse eilanden, te horen. Het was zelfs zo, dat men van een "*nieuwe uitstorting des Heiligen Geestes"* sprak.
Maar toen Ds. Mackenzie de preekstoel beklom, konden velen hun lachen niet bedwingen en anderen waren geërgerd en teleurgesteld. De verschijning van Ds. Mackenzie was dan ook zo geheel verschillend van de predikanten, die anders de preekstoel van de parochiekerk van St. Nicolaas bestegen. Vanwege de armoede, die er in de Hooglanden heersten, had Ds. Mackenzie een preekjas aan, die hij zelf thuis geweven had. Verder was zijn haar lang en onverzorgd. Zijn verschijning was meer de verschijning van een schaapherder uit de Schotse Hooglanden, dan die van een predikant.

Maar als hij zijn tekst nam van Openbaringen 3:20:*'' Zie Ik sta aan de deur en Ik klop"*, en zijn hoorders met grote ernst en gaven schilderde, hoe vreselijk het zal zijn, om hier de Zone Gods buiten te laten staan en eenmaal zelf op een gesloten deur te kloppen, om dan te horen: *"Gaat weg van Mij, Ik heb u nooit gekend"*, toen verdween de glimlach van de gezichten. Velen waren tot tranen toe geroerd toen zij naast de aandrang van de Zone Gods, om het zondaarshart in te nemen, ook hoorden, van de schrikkelijkheid van die dag, waarop allen, die nu hun hart voor Hem sloten, eenmaal voor eeuwig, buiten zullen staan.
Met zijn bijzondere gaven en kracht des Heiligen Geestes, tekende Ds. Mackenzie het vreselijke buitenstaan des zondaars, op die grote dag des oordeels. Hij wees erop, dat de zondaar nu niet zag en besefte, Wie hij buiten zijn hart en leven sloot, maar het op de dag des oordeels zien zou, dat hij de Heere der Heerlijkheid had buitengesloten.
In verband daarmede, waarschuwde hij de hoorders, niet te oordelen naar de uiterlijke verschijning, zoals zij ook hem naar zijn uiterlijk geoordeeld hadden en vertelde hen een ware geschiedenis, van een jonge Schotse prinses.

Op een dag, waarop de prinses 21 jaar werd, zei haar vader, die al weduwnaar was: Mijn dochter, ik heb alle edele jonge mannen voor een week van een feestelijke aangelegenheid uitgenodigd, en ik wil dat jij in die week, je hand aan één van hen, ten huwelijk geven zal. Terwijl de jonge prinses zich aan het kleden was voor de eerste dag der feestelijkheden en met haar dienstboden in haar kleedkamer was, werd een luid kloppen op de achter deur van de hoftuin gehoord.
Toen één van de dienstknechten ging kijken, wie daar toch zo'n lawaai maakte, vond hij een bedelaar met krukken aan de deur, die ernstig en dringend verzocht om de prinses te spreken.

De bedelaar zei, dat hij niet eerder weg zou gaan, voor dat hij de prinses gesproken had. Maar de dienaar wierp de deur voor zijn neus dicht.
Hierop nam de bedelaar zijn krukken en sloeg er zo hard mee op de deur, dat de prinses het in haar kleedkamer hoorde en vroeg wat er toch gaande was.
Hierop hoorde zij, dat een arme kreupele bedelaar haar wilde spreken. "Zeer goed", antwoordde zij, "ik kom, zeg hem even te wachten".
Toen de prinses naar de deur ging gevolgd door een stoet dienstknechten en dienstmaagden, zag zij de bedelaar en vroeg hem vriendelijk wat hij wilde.
De bedelaar boog zich en nam haar hand zeggende: *"Ik ben heden gekomen, om u ten huwelijk te vragen".* De prinses keek hem een ogenblik diep in de ogen en zei: *"Zeer goed, hier is mijn hand"*. Toen zei de bedelaar: *"En wanneer zal ons huwelijk gesloten worden?"* Hierop antwoordde de prinses: *"Vandaag over een jaar".* Daarna verdween de bedelaar en ieder amuseerde zich met wat de prinses gezegd had.
Maar gedurende de week van de feestelijkheden veranderde dit, want de prinses, hoewel menigmaal ten huwelijk gevraagd, wees alle aanzoeken af, met de woorden: *"Ik heb mijn hand en hart al aan iemand gegeven".*
Tenslotte kwam haar vader dit ter ore en vernam, dat zij haar hand aan een kreupele bedelaar had gegeven. Op een vraag, of dit alzo was, antwoordde zij heel beslist, dat dit zo was en dat zij niet meer wilde veranderen. Gedurende het hele jaar, smeekte haar vader, de gedachte uit haar hoofd te zetten, dat zij met haar woord aan de bedelaar gegeven, gebonden was, maar alles was tevergeefs. Haar antwoord was: “Ik heb hem mijn hand en hart gegeven en het zal alles in orde komen".
Het jaar ging voorbij. Er werden geen voorbereidingen voor een bruiloft getroffen, want de kasteelheer had besloten, dat zijn dochter nooit de bedelaar huwen zou.
Op een dag, precies een jaar na het wonderlijke gebeuren, zei de kasteelheer tot zijn dochter: "Je ziet mijn kind, er is niemand gekomen. Maak mij gelukkig en vergeet je vreemde gelofte". Zij antwoordde hem echter: *"Vader, hij zal komen!"*

En niet lang daarna, werd een grote stoet gezien, die de laan naar het kasteel opkwam. Het was een schare ridders, op schitterende paarden, omringd door voetvolk en muzikanten. Voorop reed een koninklijk figuur. Toen de stoet de trappen van het kasteel bereikt had, sprong deze van zijn paard, en nam de prinses in zijn armen. En de omstanders riepen verbaasd: "Het is de zoon van de koning!!". Ja, het was de kroonprins. Hij had zich twaalf maanden geleden als bedelaar verkleed en om de hand van de prinses gevraagd. Niemand had hem herkend, behalve de prinses. Ondanks zijn krukken en lompen, had zij in hem, de zoon des konings herkend, en hem haar jawoord gegeven.
Ds. Mackenzie herhaalde toen zijn tekst: *Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop*.
Hij vervolgde: geliefde hoorders. Wie staat vanavond aan de deur van uw hart en klopt om binnen gelaten te worden? *'Een bedelaar'* zegt gij. Een van Wie staat geschreven: *"De vossen hebben holen en de vogelen des hemels nesten, maar de Zoon des mensen heeft niet, waar Hij het hoofd nederlegge".*
Ja, Die is het, die aan uw hart klopt. Een versmade en verachte Christus zoekt toegang in uw hart en leven. Geef Hem uw hand en hart en gij zult leven, ja Hij zal u tot een koningin maken, want Hij is de Koning der koningen en de HEERE der heren. Maar wat zal de schrik groot zijn van hen, die hier dachten niemand afgewezen te hebben dan een arme bedelaar en straks zullen ontdekken, de Zone Gods verworpen te hebben!!

Aan het einde van de preek, was de gemeente te Aberdeen zo bewogen, dat er gezegd werd, dat er die avond 600 zielen tot bekering waren gekomen!!

L.J. van Valen RD april 2019

Met deze woorden getuigde prof. G. N. M. Collins, kenner van de Schotse Hooglanden, van de legendarische predikant van Lochcarron. Hij citeerde de psalmist: „De verborgenheid des Heeren is voor degenen die Hem vrezen; en Zijn verbond, om hun die bekend te maken."

Lachlan Mackenzie (1754-1819) werd geboren in Knockbain, op het Black Isle in Easter Ross. Zijn ouders, Donald en Elizabeth, woonden op een pachtboerderij. In die streek was in 1744 een geestelijke opleving gekomen, die in de kinderjaren van Lachlan nog krachtig nawerkte.

Om voor predikant te studeren ging hij naar de universiteit van Aberdeen. Voordat hij toestemming kreeg om te gaan preken vestigde hij zich als schoolmeester in Lochcarron. Hier trokken zijn vroomheid en godsvrucht de aandacht. Op een avond liep hij de nieuwe pastorie binnen, die bijna gereed was. Hij boog er zijn knieën om zijn hart voor de Heere uit te storten. Onder het gebed kwam Hij hem voor met de woorden uit Psalm 60: „Het dal van Sukkoth zal ik afmeten." Later ontdekte hij dat Sukkoth een heuvelachtig land was, net als de omgeving van Lochcarron.

De gemeente van Lochcarron begeerde Mackenzie als leraar. Maar toen kwam de beproeving. David zag in de strijd met de omliggende volken dat deze hem onderworpen zouden worden (Psalm 60). Zo zag Lachlan dat het dal van Lochcarron hem in de belofte toebehoorde, ondanks alle tegenstand. De classis probeerde zijn toelating tot het predikambt te verhinderen. Het duurde ruim een jaar voor alle obstakels uit de weg waren geruimd. De grootste tegenstanders stierven plotseling, waarna Mackenzie preekconsent ontving. De gemeente bracht een beroep uit, dat hij aannam.

Verzet

Zo werd Mackenzie in 1782 tot grote vreugde van het volk aan de afgelegen westkust er tot herder en leraar bevestigd. Toch werd de blijdschap bij een aantal dorpelingen getemperd. Mackenzies waarschuwende prediking stuitte op verzet, ook omdat hij concrete zonden als drankmisbruik en zondagsontheiliging ter sprake bracht. Spoedig werden echter vruchten van bekering gezien. Mackenzie probeerde zijn hoorders het gewicht van de eeuwigheid voor te houden. De Heere vervulde op Zijn tijd de belofte die hij had ontvangen.

Zijn prediking was altijd nieuw. Schatten uit het Woord bracht hij naar voren. Indringend en benadrukkend was zijn aanspraak. Mackenzie sprak met gezag en grote ernst. Eerlijk handelde hij met de gewetens. Hij probeerde aangevochten zielen te vertroosten en onbekeerden te doen ontwaken. Kortom, zijn woord was met kracht.

Verstokte zondaren werden aangeraakt en verkondigden Gods lof, zoals de oude Muckle Kate. Haar gedaante was lelijk, maar afschuwelijker was haar zondig leven.

Zij had zich schuldig gemaakt aan alle overtredingen van Gods wet, uitgezonderd moord. Lachlan vond haar toestand echter niet hopeloos. Hij probeerde haar voor het Evangelie te winnen. Maar alle bezoeken en het aandringen om naar de kerk te gaan, waren vruchteloos. Mackenzie gooide het over een andere boeg. Hij schreef een verslag van haar zondig leven in versvorm en maakte de melodie erbij. Haar vrienden zongen het vers in het bijzijn van Kate. Wat de predikant niet kon bereiken, gebeurde nu in enkele ogenblikken. De oude vrouw ontving een pijl in haar geweten bij het horen van haar goddeloze daden.

Na een tijd van diepe overtuiging van haar zonden kwam de uitkomst. Zij had zich blind gehuild vanwege haar zonden. In het derde jaar van haar zielensmart vroeg Mackenzie of ze aan het avondmaal wilde deelnemen. Dat wilde zij onder geen voorwaarde. De dag van de bediening van het avondmaal was aangebroken. Velen waren aangegaan en Mackenzie maakte aanstalten om de plechtigheid te besluiten. De duizenden die onder de open hemel waren bijeenvergaderd, luisterden naar het slotwoord.

Opeens klonk een schreeuw als van een vrouw in nood. Zo luid dat de 104 omliggende heuvels de echo weerkaatsten. Het was Muckle Kate. Lachlan kende de stem en wist waarom zij om hulp riep. Hij drong tussen het volk door naar de plaats waar Kate zat, vatte haar bij de hand en leidde haar naar de tafel. Hij liet de tekenen van brood en wijn weer op de tafel zetten. Daar ontving Muckle Kate voor de ogen van de duizenden aanwezigen de tekenen van het lichaam en bloed van de Zaligmaker der wereld. Tijdens deze plechtigheid kwam zij tot volle ruimte. Mackenzie sprak over de woorden: „En daar zal niet een klauw achterblijven." Deze toespraak werd zo rijk gezegend dat ongeveer 200 zielen een gevoel van hun verloren staat buiten Christus inleefden.

Profetische gaven (in de zin van charismatische gaven), eigende Mackenzie zich niet toe. Deze waren wat hem betreft beperkt gebleven tot de eeuw van de apostelen. Maar de traditie heeft vele voorbeelden nagelaten dat zijn voorzeggingen uitkwamen. Zoals toen hij van de kansel tot de jongemannen sprak: „Ga op je knieën vanavond en zijt ernstig bezig aan de troon der genade. Je behoefte om dat te doen is groot. Een grote breuk zal je overvallen. Er zijn vandaag vijf jongemannen in ons midden die binnen zes weken in de eeuwigheid zullen zijn." Het plotselinge overlijden van vijf jongemannen van niet ouder dan 26 jaar bewezen de waarheid van deze ontzaglijke profetie.

Graf

James Campbell, die een boek met de nagelaten geschriften van de profeet van de Hooglanden samenstelde, bezocht eens het graf van Mackenzie op het kerkhof van Lochcarron. Bij de ruïne van het kerkgebouw vond hij de overblijfselen van twee bomen waren omgevallen. Had de 'profeet' niet voorspeld dat aan de beide zijden van de preekstoel twee bomen zouden groeien, van een in dit gebied onbekende soort? Wanneer de Waarheid uit Lochcarron zou wijken en de afval van de laatste tijden aanvangen, zouden de takken in elkaar groeien en de ondergang bewerken.

Ook in Lochcarron zegevierde de geest van de afval. Desondanks bleek de vrucht van het door Mackenzie gestrooide zaad onuitroeibaar. Daar getuigde Mackenzie van toen

hij bezoek kreeg van Sir John Stewart die in opdracht van de regering gegevens over Lochcarron zocht. Op de vraag of er altijd een christen in Lochcarron zou blijven, antwoordde Mackenzie vastberaden. Hij wees naar het water van de baai dat tegen de oever klotste. In de Keltische taal antwoordde hij dat zolang als de golven op de rotsen zouden slaan, er altijd een christen in zijn woonplaats zou blijven.

Vlak bij het graf van de oude Muckle Kate op de begraafplaats van Lochcarron is het lichaam van haar geestelijke vader begraven, Lachlan Mackenzie.

DE WILG AAN DE WATERBEKEN

Een preek van Lachlan Mackenzie over Jesaja 44:3-5

Want Ik zal water gieten op de dorstigen, en stromen op het droge; Ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten, en Mijn zegen op uw nakomelingen. En zij zullen uitspruiten tussen in het gras, als de wilgen aan de waterbeken. Deze zal zeggen: Ik ben des HEEREN; en die zal zich noemen met den naam van Jakob; en gene zal met zijn hand schrijven: Ik ben des HEEREN, en zich toenoemen met den naam van Israël.

Het volk van de Heere bestaat uit bevreesde mensen. Vaak staan ze gereed om in moedeloosheid weg te zinken, ondanks de vele dingen die God voor hen doet. Maar ondanks dat ze bang en bevreesd zijn wanneer ze op zichzelf zien, zijn ze toch moedig als een leeuw wanneer de overste Leidsman voor hen uit gaat. Wat doet hen toegeven aan gedachten van ongeloof en moedeloosheid? Het is hun gevoel van een vleselijk, dor, onrein hart, dat niet alleen zonder genade, maar ook vol goddeloosheid en zonde is. Zij kunnen niets in zichzelf aantreffen waarop ze een grond van troost kunnen bouwen.
Om nu de harten van Zijn volk te versterken, heeft God de goddelijke beloften door Zijn Woord verspreid. Het dierbare gedeelte van de tekst die voor ons ligt, is rijk beladen met vreugde en vertroosting voor de treurigen van Sion. Voor degenen die in duisternis zijn en geen licht hebben. Voor degenen die hun behoefte aan die dierbare zaak, *genade,* inzien en die daar een aandeel in zouden willen hebben. Hier zijn inderdaad aangename en dierbare beloften gegeven. Niet aan degenen die bepaalde goede geschiktheden hebben. Voor hen zouden zulke beloften overbodig zijn, hoe aangenaam ze ook mogen zijn. Zij hebben die beloften niet nodig. Nee, ze worden gedaan aan de *dorstigen.* Aan degenen die vergeleken worden met droge en gebarsten grond, en die daarom hun behoefte aan Christus inzien.
Ik zal met Gods hulp dit onderwerp verder uitleggen aan de hand van deze vier punten:

1. De personen aan wie deze beloften gedaan worden.
2. De uitleg van deze dierbare beloften
3. De vruchten of uitwerking van deze beloften in de personen voor wie deze beloften gelden.
4. Een korte toepassing maken.

De personen aan wie deze beloften gedaan worden

Ten eerste dus de personen aan wie deze beloften gedaan worden. Alle beloften komen samen in Christus. ‘Want zovele beloften Gods als er zijn, die zijn in Hem ja,

en zijn in Hem amen, Gode tot heerlijkheid door ons.'[3] Er zijn beloften die aan Christus alleen gedaan zijn. Andere beloften zijn gedaan aan Christus en de Kerk en weer andere beloften aan de Kerk alleen. Het vereist enig geestelijk licht *in,* en enige kennis *van* het Woord van God om ze te onderscheiden. U moet alleen opmerken, dat alle beloften aan Christus Zélf gedaan zijn. Toch komen ze op de tweede plaats Zijn kerk en volk toe, hoewel ze zeer goed op Hem van toepassing zijn.
Hoewel Christus, zoals hiervoor al is gezegd, ingesloten is in elke belofte, zal ik hier alleen spreken over de beloften in zoverre ze van toepassing zijn op de Kerk. De Heere vertroost haar met de woorden: 'Jakob' en 'Israël'. De ene naam is een naam die zwakheid beduidt en de andere naam houdt kracht in. Ezau merkte over Jakobs naam op dat hij terecht zo genoemd werd, omdat Jakob hem twee keer beroofd had. Eerst van zijn eerstgeboorterecht en vervolgens van zijn zegen. Hij verkreeg de naam Israël toen hij macht kreeg over de Engel en overwon. De naam Israël duidt op iemand die overwonnen heeft – iemand die zich vorstelijk gedragen heeft bij God.
De Kerk is in zichzelf bezien zwak en teer. Ze kan niets doen. Maar wanneer zij door het geloof in haar verheerlijkte Verlosser God aangrijpt, dan zal ze altijd overwinnen. Want wij zijn 'meer dan overwinnaars, door Hem, Die ons liefgehad heeft.'[4]
Als we de beloften toepassen op Christus, dan kunnen ze wijzen op Zijn staat van worsteling en lijden en ook op Zijn overwinning over Zijn, en onze vijanden. Het gevolg hiervan is, dat Hij een Naam verkregen heeft, 'welke boven allen naam is'[5] in de hemel en op de aarde.

De uitleg van deze dierbare beloften

Het tweede punt was bedoeld om u de dierbare beloften, die u net voorgelezen zijn, uit te leggen. 'Want Ik zal water gieten op de dorstigen.' Onder water moeten we de zaligmakende invloeden van de Heilige Geest, de Trooster, verstaan. Die zal Hij aan de ziel in nood meedelen. Ja, aan de ziel die haar grote behoefte aan Christus als Zaligmaker inziet. Het water verkwikt de door hitte vermoeide reiziger, die smacht van dorst. En zo zal de blijde boodschap van zaligheid vreugde geven aan de ziel van de zondaar. Genade is een zeer dierbare zaak en wanneer de Heere die wil schenken, dan zal Hij er een sterk verlangen naar geven in de ziel. Werkelijk, dit ongeveinsde verlangen is een mate van genade en degenen die oprecht vragen, zullen ook zeker genade krijgen. Dorst is de sterkste en meest ongeduldige begeerte. Het heeft, als ik me zo mag uitdrukken, geduld noch schaamte, maar moet gelest worden. Het is zoals bij Rachel die naar kinderen verlangt: 'Geef mij kinderen! of indien niet, zo ben ik dood.'[6] De geestelijke dorst spreekt net zo over Christus. Zijn taal is: 'Geef mij Christus, of ik sterf.'
De almachtige God heeft geen enkele natuurlijke hartstocht voor niets geschapen. Er moet een onderwerp zijn wat die hartstocht kan bevredigen. God heeft in ons een verlangen naar eten en drinken geplant. Als Hij geen eten en drinken aangewezen had om dit natuurlijke verlangen te bevredigen, dan zou Hij Zijn schepselen slechts bespotten en hun hoop tevergeefs gekweld laten worden. Toch kunnen er in onze natuurlijke verlangens vaak onregelmatigheden zijn. En die zijn er daadwerkelijk ook vaak. De Heere is niet verplicht om ze altijd te bevredigen. Maar wat onze geestelijke verlangens betreft – die zijn nooit tevergeefs. Zij zullen, zij *moeten* bevredigd worden.

---

[3] 1 Kor. 2:20.
[4] Rom. 8:37.
[5] Fil. 2:9.
[6] Gen. 30:1.

Wat zegt onze Heere Zelf over deze geestelijke dorst? Luister maar:[7] ‘Zo iemand dorst, die kome tot Mij en drinke.’ ‘En de Geest en de bruid zeggen: Kom! En die het hoort, zegge: Kom! En die dorst heeft, kome; en die wil, neme het water des levens om niet.’

‘En stromen op het droge.’ Het kan zijn dat de ziel niet alleen dorstig is, maar zelfs kan zijn als een stuk droge, gebarsten grond. Het kan zijn dat er niet alleen een gevoel van behoefte is, ja, van onuitsprekelijke behoefte, maar tegelijkertijd ook een gevoel van grote ellende. De ziel kan zo hard, droog en dor zijn als een rotssteen of een stuk verharde grond. De ziel van Koning David was in een vergelijkbare toestand toen hij zich in de woestijn van Juda bevond. Hij maakt een vergelijking met de plaats waarin hij zich bevond, om zo uitdrukking te geven aan de toestand van zijn ziel. ‘Mijn ziel dorst naar U; mijn vlees verlangt naar U, in een land, dor en mat, zonder water.’[8] Koning David was toen van de genademiddelen buitengesloten.

Toch kan het gebeuren dat de christen onder de genademiddelen mag zitten, terwijl hij merkt dat hij er verhard onder is. Laat hem zichzelf in dit geval brengen onder de belofte die in de tekst vervat is. Ook al is zijn toestand nóg zo erbarmelijk. Anderen hebben zich ook in deze toestand bevonden en hebben door middel van de belofte hulp gekregen.

Wat is de taal van zo’n ziel? Dit is haar taal: ‘Ik heb geen greintje genade.’ Welnu, als dat het geval is, kom dan tot Christus. ‘O,’ zegt de ziel, ‘maar ik heb een hard hart. Ik kan niet bidden. Als ik maar de vrijheid zou hebben om te bidden, als ik maar een traan kon laten, als ik mijn hart voor God kon openleggen, dan zou ik gelukkig zijn. Is dit uw geval? Arme ziel, u bent nu juist de persoon aan wie deze belofte gedaan is en aan wie de woorden in de tekst gericht zijn. Uw hart is een wildernis – volkomen hard, zonder dat het ook maar iets voelt. Hoor de belofte die aan zulke personen gedaan is: ‘Want in de woestijn zullen wateren uitbarsten, en beken in de wildernis. En het dorre land zal tot staand water worden, en het dorstige land tot springaders der wateren; in de woningen der draken, waar zij gelegen hebben, zal gras met riet en biezen zijn.’[9] Er is zelfs nog troost voor degene wiens toestand nog betreurenswaardiger is:[10] ‘De ellendigen en nooddruftigen zoeken water, maar er is geen, hun tong versmacht van dorst; Ik, de HEERE zal hen verhoren, Ik, de God Israëls, zal hen niet verlaten. Ik zal rivieren op de hoge plaatsen openen, en fonteinen in het midden der valleien; Ik zal de woestijn tot een waterpoel zetten, en het dorre land tot watertochten.’

Misschien kunt u niet bidden. U ziet dat uw hart hard is en dat u geen woord kunt uitbrengen. Wel, u bent juist de persoon die in deze tekst beschreven wordt. U zou willen bidden, maar kunt het niet doen. Hij zal u niet alleen drinken geven om uw dorst te lessen, maar zal zelfs stromen op u gieten. Eén buitje zal niet veel uitwerken. U hebt een langdurige droogte gehad. Hij zal de regen overvloedig uitgieten en zal de stromen over u laten gaan. Wanneer u hulp krijgt – wanneer die tijd dan ook moge aanbreken – dan zal uw troost groot, en uw vrede blijvend zijn.

Wanneer het erfdeel des Heeren vermoeid is, dan zal Hij overvloedige regen zenden om de belofte te bevestigen. Als gevolg van deze hardheid kunnen de verdorvenheden kracht vergaderen. Vreselijke, afschuwelijke gedachten kunnen dan in het hart oprijzen. Daarom belooft de Heere dat Hij ook dit zal wegnemen, want Hij zegt: ‘Ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten, en Mijn zegen op uw nakomelingen.’ De Heilige Geest, de Trooster, is beloofd aan al Zijn volk. Het is niet alleen Zijn ambt om van

---

[7] Joh. 7:37; Openb. 22:17.
[8] Ps. 63:2b.
[9] Jes. 35:6b, 7.
[10] Jes. 41:17-18.

zonde te overtuigen, maar ook om de ziel te versterken. De vergeving van zonden is de grote zegen die de Verlosser verworven heeft voor Zijn volk. Deze vergeving wordt door de gezegende Geest, door middel van het Woord, in het geweten gefluisterd.
Het Woord spreekt van vrede tot allen die de zonde verlaten en zich tot God keren. Maar ook al zijn we verzoend en ook al spreekt het Woord van vrede, dan kan het zo zijn dat die vrede nog niet aan het geweten is meegedeeld. De ware christen zal bevreesd zijn voor valse vrede en kan de vrede dus ook nooit aannemen, totdat hij zijn machtiging of waarborg in het Woord kan vinden. De Geest laat licht schijnen op de belofte en laat hem zien dat die belofte hem toekomt. Dit doet Hij door de kracht van het ongeloof te breken en het geweten te overtuigen van de waarheid van de belofte. Net zoals Hij het geweten daarvoor heeft overtuigd van de bedreiging. De wet zegt tegen het geweten: 'U bent een zondaar.' De Geest laat voor de ziel Zijn licht op het Woord schijnen, en zegt: 'Dit is een getrouw woord, en alle aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is, om de zondaren zalig te maken.'[11] Op één van deze manieren spreekt de gezegende Geest van vrede tot de ziel.
De zondaar moet ijverig zijn in het gebruik van de genademiddelen en in het onderzoeken van zijn geweten. Als hij dan geen goede en heilige geschiktheden in zichzelf kan vinden, dan kan hij toch in geen geval ontkennen dat hij in zichzelf geschiktheden kan aantreffen die ruimte geven voor die dierbare Christus, om Zichzelf bekend te maken als een Zaligmaker. [Daarmee bedoel ik dat,][12] als hij in zichzelf in plaats van heiligheid, niets anders tegenkomt dan de melaatsheid van de zonde, hij dan gebruik kan maken van de Zaligmaker. Hij mag de woorden van de arme melaatse uit vroeger tijden wel gebruiken:[13] 'Heere! indien Gij wilt, Gij kunt mij reinigen.' Als hij ziet dat hij verhard is, zonder berouw, dan mag hij tegen de Zaligmaker zeggen dat hij van Hem gehoord heeft dat God Hem door Zijn rechterhand verhoogd heeft 'tot een Vorst en Zaligmaker, om Israël te geven bekering en vergeving der zonden.'[14] Als hij ziet dat het ongeloof aan het werk is, dan mag hij zeggen: 'Heere, ik zou willen geloven. Kom mijn ongeloof te hulp.'[15] Welke verdorvenheden er ook in hem mogen woelen – één aanraking van de macht van Christus kan hem helen. Laat ons slechts pogen om te geloven, want voor degenen die geloven, zijn alle dingen mogelijk.

De vrucht of uitwerking van deze beloften in de personen voor wie ze gelden

De derde zaak die ik zal behandelen, is het aantonen van de vruchten of uitwerkingen in de personen voor wie de beloften gelden. 'En zij zullen uitspruiten tussen in het gras, als de wilgen aan de waterbeken.' Er is geen gewas dat sneller naar boven komt als het gras, wanneer de regen en dauw het bevochtigen. Van alle bomen en planten, groeit er niets zo hard als een wilg aan het water. Zo zal ook de groei en vooruitgang van de ware christen zijn, wanneer zijn ziel verlevendigd wordt met dauw en regen vanboven. 'Ik zal Israël zijn als de dauw; hij zal bloeien als de lelie, en hij zal zijn wortelen uitslaan als de Libanon. Zijn scheuten zullen zich uitspreiden, en zijn heerlijkheid zal zijn als des olijfbooms, en hij zal een reuk hebben als de Libanon. Zij zullen wederkeren, zittende onder zijn schaduw; zij zullen ten leven voortbrengen als koren, en bloeien als de wijnstok; zijn gedachtenis zal zijn als de wijn van Libanon.'[16] Het is de aard van het gras om te groeien, maar het heeft regen nodig, net als elk ander

[11] 1 Tim. 1:15a.
[12] Toevoeging van de vertaler, ter verduidelijking.
[13] Math. 8:2b.
[14] Hand. 5:31.
[15] Vergelijk met Mark. 9:24.
[16] Hos. 14:6-8.

zaad. Wanneer de regenwolken vanboven ingehouden worden, dan zal het gras beginnen te hangen en te verdorren. Wanneer het echter verfrist wordt met de hemelse dauw, dan zal het zijn halmen voortbrengen en 'bloeien als een roos'.[17]
Zoals het in de natuur is, zal het ook gaan in de genade. Soms komt de dauw neer en verlevendigt het de groene schepping. Toch kan het scherpste gehoor de dauw niet horen komen. Het beste oog kan het niet zien. In andere tijden komt de regen neer als kleine druppeltjes en soms weer als grote, verfrissende buien. Er zijn tijden dat hij neerkomt, vergezeld met stormen en zware windstoten.
Hoe de regen ook op de aarde valt, hij zal zeker goed doen. Zo is het ook in de genade. Sommigen worden uit de duisternis overgebracht tot het licht met onwaarneembare gradaties, bijvoorbeeld door de zegen van God over het godsdienstig onderwijs. Anderen worden van de zonde bekeerd tot de gerechtigheid in hun jonge jaren en dat zonder enige gevoelige verschrikkingen. Er zijn er ook die tot de berg Sinaï gebracht worden. Zij worden thuisgebracht door middel van de donder en bliksem van de wet, die met al hun verschrikkingen in hun gewetens komen, voordat zij met Christus verenigd worden in de belofte.
Op welke wijze ze ook komen – gelukkig zijn zij, die in Christus gevonden worden. 'Zij zullen uitspruiten tussen in het gras, als de wilgen aan de waterbeken.' Zij zullen in de genade groeien en van kracht tot kracht voortgaan, totdat ze uiteindelijk volmaakt voor God in Sion zullen verschijnen.[18] Hun zullen ook bewijzen geschonken worden van hun groei in de genade.
'Deze zal zeggen: Ik ben des HEEREN.' Dat betekent: hij zal zeggen dat Christus hem toebehoort. Hij zal tot de Verlosser komen en met Hem verenigd worden door het geloof van het Evangelie. Hij komt tot Christus en zal niet uitgeworpen worden.[19] Wanneer hij niet kan zeggen dat Christus de zijne is, dan zal hij ten minste toch proberen te zeggen dat hij van Christus is. Hoewel hij niet met volle zekerheid kan zeggen dat Christus hem liefheeft, kan hij toch met Petrus zeggen dat hij Christus liefheeft.[20] Als hij niet kan zeggen dat Christus hem getrokken heeft, dan kan hij toch nederig zeggen: 'Trek mij, wij zullen U nalopen.'[21] Hij zal bij de Heere bepleiten dat Hij een genadig God is. Ook al zal de Heere hem afwijzen, dan zal hij Hem, samen met de Kananese vrouw toch altijd blijven achtervolgen.[22] Die gezegende vrouw kon toen niet zeggen: 'Christus is de mijne.' Toch pleit ze op Zijn vriendelijkheid. Ze dringt haar zaak bij Hem aan. Ze gaat voort met haar opdringerigheid en ten laatste wordt haar verzoek ingewilligd.
De ziel moet hetzelfde doen. Zij moet altijd letten op de handen van de Zaligmaker. Ze moet zich altijd neerwerpen aan Zijn voeten. Ze moet altijd worstelen tegen het ongeloof en nooit opgeven, totdat ze de overwinning behaalt. De Heere zal zegeningen schenken aan Zijn kind, maar het kind moet die als het ware uit Zijn handen wringen. Het is waar – de Heere zal rein water sprengen op Zijn volk om hen een nieuw hart te geven en het hart van steen weg te nemen. Toch wil Hij hierom van het huis Israëls verzocht worden, dat Hij het hun doen zal.[23]
Deze woorden in de tekst kunnen misschien makkelijk nagezegd worden: 'Ik ben des HEEREN.' Maar laat me u verzekeren: het kost een hele worsteling om ze te geloven en ze door het geloof na te zeggen. Sommige mensen denken dat het geloven iets heel

[17] Jes. 35:1b.
[18] Vergelijk Ps. 84:8.
[19] Joh. 6:37.
[20] Joh. 21:15.
[21] Hoogl. 1:4.
[22] Math. 15:22-28.
[23] Vergelijk Ezech. 36:25-26, 37.

makkelijks is. Ik ben, met de apostel, een andere mening toegedaan. Het wordt een strijd genoemd. En zo is het. U zult erachter komen dat Christus aan te grijpen en tegelijkertijd ook de bevinding in het gareel te houden, inderdaad een sterke arm vereist. De Schrift en de ondervinding van deze gevoelens in Gods volk zeggen het ook.

'En die zal zich noemen met den naam van Jakob.' Hij zal zich voegen bij de Kerk en het volk van God. Het voorrecht van in geest en in waarheid de aanbidding van God met Zijn volk te hebben, is het grote geluk van elke ware Israëliet. Een Israëliet te zijn en een lidmaat van de Kerk te zijn, zijn twee uitdrukkingen die hetzelfde betekenen. De Kerk is het mystieke lichaam van Christus en het geloof kan ons daarvan ware lidmaten maken.

'En gene zal met zijn hand schrijven: Ik ben des HEEREN, en zich toenoemen met den naam van Israël.' Wanneer iemand akkoord gaat met een contract of overeenkomst, dan ondertekent hij het met zijn naam. Wanneer iemand met zijn hand schrijft 'Ik ben des HEEREN', dan aanvaardt hij de voorwaarden van het eeuwige verbond. Wanneer een vrouw met iemand gaat trouwen, dan neemt ze de naam van haar man aan. De ziel geeft haar toestemming aan Christus en wordt bij Zijn Naam genoemd. De kleinste mate van genade of geloof moet tevreden zijn met het verbond 'dat in alles wel geordineerd en bewaard is'.[24]

Wij moeten onze wil overgeven aan de Heere en Hem toestaan dat Hij Zijn Eigen wil zal doen met betrekking tot ons. Eén van de voorwaarden van het verbond voor wie het onderschrijft is, dat als we afwijken, Hij ons dan kastijdt met de roede.[25] Wij moeten de roede kussen en onszelf verootmoedigen wanneer wij des Heeren zijn en we moeten met onze hand ondertekenen dat we de Zijne zijn. Dit houdt in, dat we heilig moeten zijn, zoals Hij heilig is, want zonder deze noodzakelijke geschiktheid kunnen we Hem hier, of in het hiernamaals, niet genieten. 'De Heere kent degenen, die de Zijnen zijn,'[26] en de hoofdzakelijke karaktertrek van hen is, dat ze afwijken van ongerechtigheid. Van nature zijn we zonder heiligheid en kunnen we geen plicht zó betrachten, dat die door God aangenomen wordt. Echter, als we ons de Heere toeschrijven, dan geven we ons over aan Hem, opdat we geheiligd worden. In de laagste houding van nederigheid en onderwerping moeten we genade ontvangen. Toch komen we er door middel van onze ervaringen achter dat onze heiligheid na al onze pogingen nog niet volmaakt is en dat we nog geen christelijke volkomenheid bereikt hebben. Elke ware christen is volmaakt wat deze wens, dit oogmerk en dit streven betreft. Voor de duidelijkheid: hij zou volmaakt zijn als hij dat kon.

We kunnen de wet niet tevreden stellen wat betreft hetgeen in het verleden gedaan is, de inwendige heiligheid is onvolmaakt en de zonde kleeft aan onze beste plichtplegingen. Geloofd zij God dan, dat het verbond ons van een betere gerechtigheid heeft voorzien dan die van onszelf. Wij moeten deze gerechtigheid onderschrijven en voor God verschijnen in de blinkende klederen van de gehoorzaamheid van onze Verlosser. Om deze zegen te verkrijgen, moeten we het kleed van onze oudste Broeder aantrekken. De heiligheid maakt ons geschikt voor de hemel, maar de gehoorzaamheid van Christus is onze oorkonde. Te beweren dat het één de noodzaak van het ander wegneemt, is onzinpraat. De waarheid is, dat het één gewetenswerk zal maken van het ander. Ik zal nu niet gaan discussiëren over de vraag of het bruiloftskleed doelt op de genade in de ziel of de toegerekende gerechtigheid. Ik geloof dat het beide zaken kan beduiden. Wat mij betreft, kan ik in mijn gedachten

---

[24] 2 Sam. 23:5.
[25] Ps. 89:33.
[26] 2 Tim. 2:19.

geen scheiding trekken. Het is onze plicht om geloof, berouw, nederigheid, liefde en de andere genaden van de Heilige Geest te bezitten. En al zouden we die bezitten, dan kunnen we ze nog niet als pleitgronden voor onze aanvaarding bij God gebruiken.
Soms kan er een donkere wolk voor onze geest opdoemen. De duisternis en dodigheid, dorheid en hardheid kunnen het hart in bezit nemen. In zo'n geval moeten we niet moedeloos zijn, omdat we immers op de gerechtigheid van Christus kunnen zien. Het gaat eraan toe zoals bij een vermogend man. Hij kan zijn goederen kwijtraken, maar zijn documenten staan geregistreerd en zijn eigendommen zijn veilig. Laat ons de heiligheid opkweken, maar laat ons nooit de gehoorzaamheid van de Verlosser uit het oog verliezen. Hij is de Rots der eeuwen. Zijn gehoorzaamheid verwierf de Heilige Geest voor ons. De Heilige Geest is de Auteur van onze heiligheid en heiligheid is de bron van ons geluk. 'Hetgeen dan God samengevoegd heeft, scheide de mens niet.'[27] Het is onmogelijk om heiligheid op te kweken zonder gebruik te maken van Christus. Voor welk doel zouden we van Hem gebruik maken, als onze gehoorzaamheid al volkomen was en als onze gerechtigheden niet als een wegwerpelijk kleed zouden zijn? De waarheid is: als we onszelf in de werkelijke gedaante zagen, dan zouden we smachten naar heiligheid als de geestelijke gezondheid van onze zielen. We zouden dan smachten naar de gerechtigheid van Christus als het fundament van onze hoop en ons geluk. Laat ons deze dierbare leerstukken recht verstaan, dan zullen ze een zeer gelukzalige uitwerking hebben op ons morele handelen. Christus is onze Heelmeester en de heiligheid is onze gezondheid. Maar zouden we daarom dan zeggen dat we de erfenis door middel van *onze gezondheid* verkregen hebben?
Om kort te zijn: we moeten komen tot Christus als *zondaars* en zo met onze hand schrijven: ik ben des Heeren. We moeten laten blijken dat we oprecht zijn in zo te handelen. En dit door nuchter, rechtvaardig en godzalig in deze wereld te leven en het Evangelie van de Zaligmaker Die ons gekocht heeft te versieren.

Toepassing
Nu zal ik **ten laatste** nog een paar dingen opmerken maken over dat wat gezegd is, om zo een recht gebruik te maken van het verhandelde.
We hebben ten eerste gehoord dat het volk van God soms merkt dat het verhard is, en dat het dat ook wel is onder de genademiddelen. Laat ons onszelf onderzoeken om erachter te komen wat er de oorzaak van is. Misschien laten we een of andere zonde toe, tegen het spreken van ons geweten in. Dit zal hardheid veroorzaken en zal er een oorzaak van zijn dat de Geest Zich terugtrekt. Laat ons hier dan tegen waken en laat ons gehoor geven aan de goddelijke stem vanbinnen.
Misschien bezoekt God ons in Zijn soevereiniteit met hardheid, om zo ons geloof en geduld te beproeven, zoals Hij in het verleden Job beproefd heeft. Het kan zijn dat we ons niet bewust zijn van een zonde die de oorzaak is van onze hardheid en dat was Job ook niet. Laat ons in dat geval op God wachten en onze hardheid tot Christus brengen. Hij zal ons week van hart maken en zal ervoor zorgen dat dit alles ten goede voor ons zal werken.
Ter afsluiting. U merkt dat u leeg bent. Arme ziel! U bent hard en dor. U bent vuil en onrein. Uw ziel is bevuild met de melaatsheid van de zonde! Kom dan tot de verfrissende stromen van het heiligdom! Kom tot het water des levens! Kom tot Christus in het sacrament. Gewoon zoals u bent! Neem aan wat u daar krijgt en wees dankbaar! Hoe voelt u zichzelf? Een zondaar. Heel goed! Hier is een Zaligmaker. Misschien vindt u zichzelf niet genoeg verbroken. Kom dan hierheen. Dit water zal u

[27] Math. 19:6.

week maken en u heiligen. Hij belooft berouw en bekering te geven. Wees ervan verzekerd: Hij zal Zich aan Zijn Woord houden. Bent u slecht en vies? U bent welkom bij Christus. Zijn bloed kan u reinigen. Hij reikt u Zijn schone hand. Hij zal u niet weigeren.
Bent u hier bang voor? Dat hoeft u niet te zijn. Zijn Woord, ja, Zijn eed is aan het werk om u te ontvangen. Welke kwaal u ook moge hebben. Hij kan u genezen. Welk gebrek u ook hebt. Hij kan dat gebrek vervullen. Kom naar voren. Kom zoals u bent. Kom en wees welkom bij die dierbare Christus. Eenieder die werkelijk komt, zal niet uitgeworpen worden. Laat hem het water des levens om niet nemen. Alle dingen zijn gereed. Kom tot de bruiloft.[28] 'Kom,' zegt de wijsheid van God, 'eet van Mijn brood en drink van de wijn die Ik gemengd heb.'[29]
Moge God Zijn Woord zegenen. Amen.

Bron: *The happy man,* blz. 100, Banner of Truth (copyright), 1979, Edinburgh, .

***

[28] Math. 22:4.
[29] Vergelijk Spr. 9:5.

UW HERDER ZAL NIET SLAPEN

(Citaat uit "Wilhelmus"door Marnix van Sint Aldegonde)

Uit het leven van

Lawrence Ruther

Vertaald uit het Engels

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2002

OP REIS

De maand oktober van het jaar 1558 was aangebroken, de voorbode van wind en storm, in een van nog vreselijker stormen vervulde tijd. Heerste er overal in Europa gisting en beroering, niet het minst deed zich de schok, ontstaan uit het samentreffen van wat kwam en wat verging, bespeuren in het bij vergelijking nog altijd vrije Engeland. 't Was het laatste jaar van de regering van Maria „de bloeddorstige", die, zoals zeker geschiedschrijver zegt, in het graf dalen zou „van allen gehaat en veracht". Wat baatte het de ongelukkige koningin een echtgenoot te hebben als Philips van Castilie, die zestig duizend kronen, de Nederlanden, Bourgondië, Milaan en Napels als bruidsschat met zich bracht, met al de pracht en heerlijkheid, waarvan zij, de dochter van Catharina van Arragon, bij de aanvaarding van het bewind had gedroomd? Daar rustte op haar regering een vloek, de vloek van Hem, in wiens oog de dood van Zijn gunstgenoten kostelijk is. Hij was het, die Zijn hand verhief tegen een vorstin, wiens bijnaam genoeg bewijst, hoe zij handelde tegenover onderdanen, wiens enige misdaad het was Christus boven de paus en Gods Woord boven de dwaling te verkiezen.
En voor dezen was het toen een tijd van benauwdheid en vrees; zij vulden bij honderden de enge, donkere gevangenissen, die ze vaak slechts verlieten om te gaan naar het schavot, gekleurd zelfs met het bloed van een koningin, lady Jane Gray.

Op een kille, nevelige herfstavond van bovengenoemd jaar wandelde een man met stevige tred de grote weg op die naar de oude bisschopsstad Durham, en verder noordwaarts over New-Castle naar Schotland gaat. Hij was iemand van middelbare leeftijd en een forse gestalte, die echter bijna geheel verborgen werd door een lange, donkerkleurige mantel, welk kledingstuk bij het vochtige weer zeker geen weelde kon genoemd worden. Het stof, dat zijn gewaad bedekte, deed vermoeden, dat hij een lange voetreis gemaakt had, waarvoor een dikke, van onderen met ijzer beslagen wandelstok mede het bewijs leverde. Hij scheen of met de weg zeer goed bekend, of in diepe gedachten verzonken te zijn; althans hij wandelde met gebogen hoofd en neergeslagen blik voort, als iemand die, zeker van het doel van zijn reis, zich om de weg niet bekommert. Slechts enkele malen liet hij de blik, zover de nevel dat toeliet, over de omtrek dwalen, en stapte dan weer even vlug voort.
Het begon reeds donker te worden, toen de reiziger, op een hoger gelegen gedeelte van de weg gekomen, stilhield. Hij wierp een snelle blik voor zich uit, en toen, als om krachten te verzamelen voor het verdere van de weg, dat hem nog restte, wierp hij zijn staf in het gras, en zette zich neer. Met de rug tegen een boom leunend, haalde hij een oud, versleten boek uit de zak, en met moeite nog de woorden lezend, zong hij zachtjes:

The Lord shall be my dwelling-place
And my Comforter be.
Though dark my path, He giveth me light,
And all my joy is He.

If Thou be'st nigh I shall not fear,
Begirt with Death and Hell.
For all my foes Thou doest destroy
Thy glory I shall tell.

De Heer' zal mij tot Toevlucht zijn,
Hij zal mij zijn tot Troost;
Mijn pad zij donker, Hij geeft licht,
En al mijn vreugd is Hij.

Bent U nabij, dan vrees ik niet,
Van dood en hel omringd;
Want U drijft elke vijand weg,
In U is al mijn roem.

De laatste tonen van het lied waren over de vlakte weggestorven, en de reiziger maakte zich gereed verder te gaan, toen bij bemerkte dat men hem beluisterd had. Op kleine afstand stond een onbekende, die blijkbaar gewacht had tot het gezang uit was.
"Goedenavond, meneer," sprak hij met een stem die een jeugdige leeftijd verried, terwijl hij enigszins verwonderd de welgebouwde en indrukwekkende gestalte van de zanger bekeek.
"Goedenavond, vriend!" antwoordde de vreemdeling minzaam, "u heeft naar mijn gezang geluisterd?"
"Vergeef mij, ik vond de woorden die ik verstaan kon, zo heerlijk schoon."
„Als u ze waarheid bevindt, zal het nog beter zijn; maar ik bespeur u een genoegen te hebben gedaan, wilt u er mij ook een doen?"
„Zeker."
„Hoe ver ligt Caldon-house nog van hier?"
„Caldon-house ! moet ge daar zijn? daar woon ik zelf van mijn vroegste jeugd af."
„Wat," hernam de vreemde verwonderd, „bent u dan Richard Hainsley ?"
„Ik ben zijn zoon; maar zeg me eens, heerschap, wat gaat u bij ons doen ?"
De reiziger zag de jonkman een ogenblik scherp aan, als wilde hij onderzoeken, of hij hem vertrouwen kon; toen antwoordde hij bedaard:
„Gij hebt ongetwijfeld vroeger of thans van Lawrence Ruther gehoord, die om de belijdenis der waarheid, die in Christus is, onder koning Hendrik het land ontvluchten moest, en eerst in de laatste jaren van koning Eduard terugkeerde. Sedert koningin Maria regeert is de vervolging tegen hem opnieuw begonnen, want hij wilde zijn broeders niet verlaten, maar hen sterken in de strijd, door de prediking van het Evangelie.
Hij heeft de spelonken ter woning en het gras des velds ten leger gehad, zijn leven is een handbreed, maar door Gods genade staat hij tot op deze dag."
„Komt u ons van hem een boodschap brengen?" vroeg de jonkman verbaasd.
„Ik ben Lawrence Ruther," was het ernstige antwoord.
Er ontstond een ogenblik stilzwijgen. Ruther brak het af met de vraag: „zou u mij thans willen zeggen, hoe ver uw woning van hier ligt, ik heb haast. De reden van mijn komst zal u later duidelijk worden."
„Vergeef mij, ik dacht er niet meer aan. Wel had ik veel van u bij gerucht vernomen, maar allerminst verwacht u straks onder ons dak te zien. Het spijt mij, dat ik u niet kan vergezellen, want zoals u bespeurd zult hebben, moet ik even de andere kant op. u hebt nog een goed half uur dezen weg te gaan, dan zijt u er; maar zie wel toe, want het huis ligt links van de weg af, bijna geheel tussen zware bomen, en 't is al vrij donker. En nu, vaarwel, heerschap, tot straks, dan spreken we elkander nader."
„God zij met u !", sprak de prediker, en sloeg de weg in naar de woning van Richard Hainsley.

Caldon-house, waarheen wij de lezer verzoeken ons thans te vergezellen, was een van die oude, schilderachtige gebouwen, wat voor een juiste beschrijving de pen van een Walter Scott zou vereisen, en die thans in Engeland meer en meer zeldzaam worden. Gesticht onder de regering van Hendrik V, in de oorlogen gedeeltelijk verwoest, later weer hersteld, was het van de ene eigenaar op de andere overgegaan, tot het eindelijk door aankoop was gekomen in de handen van Richard Hainsley, lid van de rechtbank en grondeigenaar in het graafschap.

De man, met wiens zoon wij zo-even kennis maakten, behoorde tot degenen, die de kunst verstaan om als 't getij verlopen is de bakens te verzetten, die voor- of achterwaarts gaan - alles met een vastgesteld doel - hun eigen voordeel. Zo was er ook in zijn mening niets dwazer en onvoordeliger dan een bepaalde godsdienstige richting aan te hangen, in een land, waar soms de vorst bepaalde wat de onderdaan had te geloven Aan alle waarachtige gemoedsovertuiging vreemd, was hij met niet de minste aarzeling onder Hendrik VIII van de Roomsche Kerk tot het door dien koning geschapen staatskerkelijk lichaam overgegaan; en de uitkomst had bewezen dat dit een verstandige daad geweest was. Immers hij dankte er zijn plaats in de rechtbank aan. Wederom was het om deze te behouden, dat hij, toen Maria op de troon kwam, zich gehaast had tot de Roomsche Kerk terug te keren, om er zolang in te blijven als zijn belang zou meebrengen.
Bij al het gevoel van afkeer, dat zulk een gedrag onwillekeurig in een Christelijk gemoed opwekt, zal het goed zijn op te merken, dat voor hen, die niet in waarheid hervormd, en tot nieuw leven in de Heiland herboren waren, in die dagen tot zulk een veranderlijkheid voldoende aanleiding bestond. Elke wisseling van Soeverein bracht een wijziging in de godsdienst van de staat en vaak een vervolging, tegen al wie niet meeging, met zich. 't Was toen meer dan ooit nodig hun die God en Zijn Woord liefhadden toe te roepen: „houdt wat u hebt," en des te meer treurig dat juist zij, wier plicht het geweest was dit te doen, soms het slechtste voorbeeld gaven. De vicaris van Bray, bij voorbeeld, was tot vier keer toe, beurtelings Rooms en Protestants. Iemand verweet hem eens, dat hij een „turncoat", een ellendige draaier was, zonder enig beginsel. „Vergeef mij," hernam de waardige geestelijke, „ik ben zeer getrouw aan mijn beginsel gebleven, om namelijk als vicaris van Bray te leven en te sterven." Wat kon men van de kudde verwachten, waar de herders zó handelden!

Ondanks al zijn schranderheid kon Richard Hainsley niet zeggen, dat het hem in de wereld bijzonder was meegelopen Of het kwam van de *„doorboorde buidel",* vermeldt in zeker oud boek, om hetwelk zich de eigenaar van Caldon-house nooit veel bekommerd had, zou ik niet durven beslissen. Genoeg - hij was in de laatste jaren steeds achteruitgegaan, en zelfs rustte er op zijn bezitting een tamelijke schuld. Dag en nacht peinsde hij op middelen om deze niet alleen af te lossen, maar tevens om weer tot zijn vorige rijkdom te geraken, toen zich opeens een gelegenheid aanbood, die zelfs zijn stoutste verwachtingen overtrof.

De reiziger, die we zo-even verlieten, Lawrence Ruther, had sedert lang de aandacht gewekt van een dweepzieke en ketterhatende koningin. Afstammeling der oude, vervolgde en gejaagde Lollards, een prediker der gerechtigheid, door beproeving gelouterd, door vrees noch vleierij aan 't wankelen gebracht, ging hij 't land door om zijn broeders in het allerheiligst geloof op te wekken, om standvastig te zijn in het leven, of getrouw tot de dood. 't Was natuurlijk, dat Rome's dienaren de getrouwe

getuige haatten met een volkomen haat. Honderdmaal had men getracht hem te vatten, telkens had hem de Heere wonderbaar gered. Thans echter was zijn val besloten. Een beloning van 800 pond was uitgeloofd aan hem, die de vermetele ketter aan „de gerechtigheid" zou uitleveren, benevens 100 pond voor de aanbrenger. Zeker, een som, waarvoor wel een verrader kon te vinden zijn.
Op 't verdienen van dit loon had Hainsley zijn hoop gevestigd. Wel wist hij, dat het niet gemakkelijk gaan zou de schuilplaats van de prediker aan te wijzen, veel minder hem aan het gerecht over te leveren. Maar toch meende hij na enig nadenken de middelen om zijn heilloos doel te bereiken te hebben gevonden. Vooreerst kon hij gemakkelijk berekenen, dat Ruther, wetende hoe gretig men hem zocht, zich voor
een ogenblik waarschijnlijk aan de vervolging zou onttrekken. De beste en minst verwijderde
schuilplaats bood Schotland, en op zijn tocht daarheen moest de vluchteling bepaald in de nabijheid komen van Hainsley's woonplaats. Ten andere was het niet waarschijnlijk, dat de rondtrekkende leraar, die vroeger meermalen in en om Durham had vertoefd, en de landeigenaar alleen gekend had als een van Rome tot het Protestantisme bekeerde, weten zou dat hij thans weer het pausdom aanhing. Was er dus een middel om het slachtoffer naar Caldon-house te lokken, zo leed het geen twijfel, of de vangst zou gelukken. Dit middel nu meende Hainsley gevonden te hebben. Hij wist, dat er onder zijn pachters vele waren, die in 't geheim of meer openbaar, de Evangelische waarheid geen kwaad hart toedroegen.

Vooral was hem dit bekend van een zekere Brouwers, een Vlaming van afkomst, die met vele landgenoten zijn verdrukt vaderland ontweken was. Daar deze man behalve een oprecht gemoed, met Zacheüs de tollenaar ook nog dit gemeen had, dat hij klein van persoon was, noemde men heen gewoonlijk Kleine Broors.
Vóór de vervolging onder Karel V in de Nederlanden begon, had Brouwers het ambt van schrijver in de stad zijner inwoning bekleed, een omstandigheid, die, gepaard aan de geleerde opvoeding, door hem genoten, het onderscheid tussen zijn tegenwoordige omgeving en hemzelf meer dan sterk deed uitkomen. Toen evenwel „Charles Qui Triche" (Karel die misleidt; bijnaam van Karel V) begon met zijn bloedige bevelen, en "de Lutherye" de oorlog verklaarde, had Brouwers wijselijk al het aardse schade en drek geacht voor de uitnemendheid der kennis van Christus Jezus. Engeland bood hem een ten minste veiliger toevluchtsoord, en zo vinden wij thans de voormalige stadsschrijver weer, arbeidende met de handen, om het stukske brood te winnen, dat hem een ongastvrij vaderland weigerde. Wonderlijke leiding Gods! Uit hetzelfde Engeland, dat zo menig verdrukten Nederlander had opgenomen, zou nog geen veertien jaren later de vloot aanzeilen, wier fiere bemanning, de strijd aanbindend met hem, die zich thans koning van Engeland noemde, de verdrukten het edelste brengen zou, wat de mens op aarde geworden kan, de vrijheid.
Maar 1 April 1572 was nog bedekt door wolken der toekomst, en die wolken waren dicht en grauw.

IN GEVAAR

Kort nadat de regering de prijs voor het vangen van de vermetele ketter had uitgeloofd, begaf Hainsley zich naar kleine Broors.
Na dezen eerst verteld te hebben, in welk gevaar diens geloofsgenoot Ruther, ten gevolge van het uitgeloofde geld verkeerde, liet hij er sluw op volgen: „Gij begrijpt, dat het mij als lid van de rechtbank niet moeilijk zou vallen, hem op zijn reis naar Schotland te vangen. Intussen, ik heb een afschuw van dergelijke dingen, en daar hij

hier in het noorden verwacht en door velen gezocht wordt, wil ik u in het geheim, een goede raad geven. Hij moet enige tijd hier vertoeven; dat brengt de vervolgers op het dwaalspoor, en hij zal later des te beter kunnen ontvluchten."
„Maar mijn woning is te klein, en men zou hem er spoedig vinden," hernam Brouwers.
„Je hebt gelijk," antwoordde Hainsley; „welnu, ik ben eenmaal zover gegaan, ik neem het overige voor mijn rekening. Laat Ruther bij mij komen, ik waag het. Wees slechts zoo goed hem te schrijven, dat hij veilig komen kan, en waarheen hij zich te wenden heeft. Dat werk is u wel toevertrouwd, maar vooraf uw erewoord dat u mij niet verraden zult. u begrijpt, een lid van de rechtbank die een ketter voorthelpt; het kon mij mijn hoofd kosten."
„God zegene u," sprak de Vlaming geroerd, „hoe zou ik u verraden kunnen? Maar ik zal God bidden, dat Hij uw ogen opene, om Zijn heerlijk licht te aanschouwen, edele heer."
De huichelende landheer vloog een blos over 't gelaat bij deze woorden; hij trilde een ogenblik maar zich vermannend, herinnerde hij kleine Broors nog eens aan de afspraak en vertrok. Onze argeloze vriend toog onmiddellijk aan het werk. Het viel hem, de Protestant, niet moeilijk Lawrence Ruther een schrijven te doen toekomen, dat alles bevatte wat wij reeds weten. En deze begaf zich, inderdaad voornemens naar Schotland te wijken op weg, God dankende, die tot hiertoe het pad had effen gemaakt. Weinig dacht hij, dat zijn reis hem de leeuw in de muil voerde, maar ook dan wist hij dat de God van Daniël nog leefde, en wonderen deed als altijd.

Wij hebben de vluchteling verlaten op het ogenblik dat hij, na van de zoon van zijn toekomstige gastheer afscheid te hebben genomen, zich voortspoedde naar Caldon-house. Hij had echter nog maar weinige schreden gedaan, toen een angstig geschreeuw, gevolgd door het brullen als van een woedend dier,
waar tussen het geblaf van honden klonk, hem deed omzien. De schemering belette hem duidelijk te onderscheiden wat er gaande was; snel wendde hij zich om, en ijlde naar de plek van waar het geluid kwam.
Het was meer dan tijd. Een van die grote runderkudden, welke men in Engeland dikwijls aantreft, was op weg naar de stal. Onverwachts was een van de dieren vooruit gerend, de weg opgesneld, en, ogenblikkelijk door honden achtervolgd, aangestormd op William, de zoon van Richard Hainsley, die het woedende beest tegemoet kwam. De jonkman uitte een kreet van ontzetting, die nog ter goeder uur door Ruther vernomen werd. Reeds was de stier de jongeling op weinige schreden genaderd, toen de onverschrokken prediker vooruit sprong, en met zijn zware, met ijzer beslagen stok het dier een vreselijke slag op de kop toebracht. Een ogenblik stond het stil, maar dat was voor de honden voldoende om het de scherpe tanden in het lijf te slaan. Met hulp van de herder en de beide anderen werd men de ontvluchte eindelijk weer meester.

Slechts een ogenblik had de gevaarlijke toestand geduurd, maar toch had William zeer goed ingezien, dat zijn leven aan een draad gehangen had. Zijn redder herhaaldelijk dank betuigend, stond hij er op hem thans naar de vaderlijke woning te vergezellen. Onderweg vond Ruther gelegenheid de jongeling het doel zijner komst mede te delen hoe hij in Caldon-house slechts kort zou blijven, om dan zo God wilde veilig naar Schotland te ontkomen; hoe vriendelijk de Heer hem een weg daartoe geopend had, door het hart van een man, zoo vermogend als de heer Hainsley, te bewegen hem een schuilplaats aan te bieden, en hoe het hem verheugde de zoon van die man een dienst te hebben kunnen bewijzen.

William had alles zeer oplettend aangehoord; slechts van tijd tot tijd had een uitroep van verwondering over hetgeen hij vernam, de rede van zijn reismakker afgebroken. Toen Ruther geëindigd had sprak hij trouwhartig: „Hoor eens, heer, u mag een ketter zijn of niet, dit is zeker, u hebt mij 't leven gered, en dat u niet bang zijt is eveneens waar. Als u bij ons wilt blijven, zal ik wel zorgen dat ge 't goed hebt, en ik zal de heilige maagd bidden u verder te geleiden."
„Ik dank de Heer, dat ik nog een betere geleider hebben zal," antwoordde de prediker vriendelijk.
„En wie is dat?"
Ruther wees naar Boven; zijn reisgezel begreep hem; toen zei de prediker ernstig:
„Zo de wens die u daar straks uitsprak mijn jonge vriend, ook die van uw huisgenoten is, dan behoren wij tot een zeer verschillende belijdenis, en mag ik te meer dankbaar zijn, dat de Heer mij bij u een schuilplaats heeft bereid, die ik niet verwacht zou hebben, zo ik alles geweten had."
„Mijn vader behoort tot de Roomse kerk sinds onze koningin op de troon zit," was het antwoord; „vrees echter niets, ik zal in elk geval zorgen voor u."

Zo sprekende waren zij Caldon-house genaderd, dat, door zwaar geboomte omgeven, in de avond zeer moeilijk door een vreemdeling zou gevonden zijn geworden. Door een hoge, gebeeldhouwde poort trad het tweetal binnen. Een oude bediende ontving hen, en ging hun komst aan zijn heer bekend maken.
De eigenaar van het huis bevond zich in de grote zaal, de „hall", zoals men die noemde.
Een helder vuur brandde gezellig onder de hoge, brede schoorsteen, terwijl dikke waskaarsen een niet al te helder licht in het vertrek wierpen, dat met huisraad, uit vroegere dagen afkomstig, gestoffeerd was. Zodra de gast binnentrad stond Hainsley op, om deze te verwelkomen. Een kreet van verwondering kon hij echter niet onderdrukken, toen hij zijn zoon bespeurde, die gelijktijdig verscheen. Zich spoedig herstellend van zijn verbazing, heette de gastheer met gehuichelde vriendelijkheid Ruther hartelijk welkom in zijn woning, en uitte de wens, dat zij een veilige schuilplaats zou zijn, totdat de vluchteling gelegenheid zou vinden verder te trekken, zoals hij waarschijnlijk voornemens was.
Ruther betuigde hem zijn hartelijke dank, en de hoop dat uit zijn verblijf geen ongelegenheid voor zijn beschermers ontstaan zou. Enige ogenblikken later zat het drietal aan een welvoorziene dis verenigd, terwijl William zich de gelegenheid ten nutte maakte, om zijn vader mede te delen uit welk een dreigend gevaar het de vreemdeling gelukt was hem zo-even te redden, waardoor zij gelijktijdig aangekomen waren.
Toen de jonkman echter voortging zijn blijdschap uit te drukken, dat hij gelegenheid had een zo grote dienst enigszins met wederdienst te vergelden, scheen het alsof zijn vader niet recht op zijn gemak was. Hij antwoordde kort en ontwijkend, als wilde hij zich van het onderwerp afmaken; een omstandigheid, die aan Ruther niet ontging, zo min als de gedwongenheid, die, bij alle betoon van gastvrijheid, toch zeer duidelijk in het gedrag van de heer Hainsley uitkwam. Wel wist de prediker, dat hij geen broeder in het geloof voor zich had, maar zelfs wanneer hij beproefde een vriendschappelijk woord te wisselen, was het of de ander de mond gesloten werd. Ruther echter schreef dit toe aan de zeer verklaarbare vrees voor de gevolgen, die het verbergen van een ketter hebben kon, en was blij toen men hem uitnodigde ter rust te gaan, „daar hij van de lange reis wel vermoeid zou zijn."

Toen de vreemdeling naar de slaapkamer vertrokken was, bleven vader en zoon enige tijd zwijgend tegenover elkander zitten, eindelijk begon de eerste: „Weet je wel, William, met wie we daar zo-even het avondeten gebruikt hebben?"
„Zeker, vader, met Lawrence Ruther, de prediker van de ketters."
„Zo, wist je dat reeds?"
„Hij heeft het mij zelf gezegd; maar, vader, ik zou wel gaarne willen weten, wat u toch bewogen heeft hem hier te laten schuilen voor de vervolging, ik dacht . . . ."
„Stil, William," fluisterde Hainsley, „ik zal je alles zeggen, want de tijd is kort en de zaak dringend. Luister."
En de beklagenswaardige vader begon zijn zoon een verhaal te doen van de redenen, die hem bewogen hadden de prediker te ontvangen, en van de listige maatregelen die hij genomen had. Mocht hij zich wellicht een ogenblik schamen zijn kind te openbaren, tot welk een laagheid de vader komen kon, die schaamte was van korte duur. Zou ook iemand, die zich jegens kerk en vaderland verdienstelijk maakt, kunnen blozen over zijn handelingen?
Maar daar waren nog andere wetten dan die van Engeland, en nog andere inzettingen dan de geboden van Rome, en 't waren die welke begonnen te spreken in het hart van de jonge Hainsley, terwijl hij zat te luisteren naar het verhaal van de slimme wijs, waarop zijn vader zijn fortuin verbeteren en de maatschappij van een gevaarlijke vijand verlossen zou. Vreemde gedachten vlogen hem door 't hoofd, en sloten hem de mond tot vragen.
Eindelijk was zijn vader uitgesproken, terwijl William hem met strakke blikken, half wezenloos bleef aanzien. Er rees bij Hainsley een vermoeden op, dat hij misschien te veel gezegd had tot iemand, van wie hij niet geheel zeker was. Intussen, de kogel was eenmaal door de kerk, en het woord weer opvattend, ging de vader verder.
„En nu, William, gedraag je als een man, en onze fortuin is gemaakt. Het geheim is slechts aan ons tweeën bekend. Morgenochtend vroeg zet je jezelf te paard, en rij met mijn zegelring bij je, naar Durham. Je zorgt, dat je om 7 uur met de nodige mannen, die het gerecht aan je leveren zal, terug bent, en de vogel is gevangen. Het spijt mij slechts, dat je de 100 pond van de aanbrenger niet verdienen kunt; maar bent té na in de familiebetrekking met mij; dat gaat dus niet. Zorg dat je morgen vroeg gereed bent."

William rees op; het was hem onmogelijk een woord te uiten. Hij knikte even met het hoofd, en verliet de kamer. In de brede, gewelfde gang stond hij stil; hij dacht een ogenblik na, toen sprak hij zachtjes: "En al zouden ook de koningin en de Kerk en mijn vader het goedkeuren, ik doe, ik doe het niet. De man, die mijn leven redde, die ons, die niemand leed gedaan heeft, die hier argeloos in de strik loopt, zou ik helpen verraden! Hoe kan mijn vader zo handelen! Ik kan hem niet gehoorzaam zijn. Ik zou geen rust hebben als ik Ruther overleverde aan zijn vijanden. Hij moet gered worden, maar hoe? Wat kan ik doen?"
Langzaam steeg hij de trap op, die naar boven leidde. Toen hij voorbij het slaapvertrek van de vluchteling kwam, was daar het licht reeds uit. Maar van binnen klonk een stem, de stem eens bidders, die sprak: *„Die in de schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen;"* en een stem daarbuiten fluisterde: *„Amen".*
De morgen was nog niet aangebroken toen William na een slapeloze nacht opstond, naar beneden ging, en zijn paard zadelde. Zijn vader wachtte hem, en herhaalde nog eens zijn aanwijzingen. De jonkman gaf zwijgend een teken van het begrepen te

hebben, toen sprong hij te paard, en weldra stierf het geluid der hoefslagen in de grauwe morgennevel weg.

DE STRIK ONTKOMEN

Zodra William buiten het gezicht van Caldon-house was, wendde hij het paard, en dreef het toen met de vaste hand van een bekwame ruiter in snelle vaart vooruit. Een kwartier later hield hij stil voor een kleine, onaanzienlijke woning, waar nog alles gesloten was. Snel sprong hij van zijn paard, trad naar de deur van het huisje en begon aan te kloppen met een geweld, zo vervaarlijk dat een dove er van zou zijn opgeschrikt. Een ogenblik later werd de deur geopend en iemand, wiens tongval de vreemdeling aanduidde, riep:

„Wie daar ?"

"Ik ben het, Broors," antwoordde William haastig; „vraag mij niets, er is geen tijd te verliezen. Ruther, die, naar ge weet, bij ons zich bevindt, is verraden. In een half uur zullen de soldaten hier zijn, om hem gevangen te nemen. Ik moet ze gaan halen, maar ik wil niet - ik zal hem redden, ik ben . . . ."

„Maar, heer Willy . . . ."

„Stil, later zult u alles weten. Wilt u mij in Gods kracht helpen ? U bent een goed schrijver. Zet met een paar woorden op papier, welk gevaar hem dreigt. Ga dan naar mijn huis, en klim in de boom, die aan de achterzijde staat. Dan bent u voor het venster van Ruthers slaapkamer; zorg dan dat hij bericht krijgt, en hij is gered. Maar spoedig, of alles is verloren; want als ik er om zeven uur met de mannen niet ben, zal mijn vader zelf handelen; - ik ken hem."

„'t Is onmogelijk," jammerde kleine Broors, die uit de onsamenhangende mededelingen wel begreep, dat er gevaar dreigde, „papier, pen en inkt heb ik zelf moeten lenen om de brief, dien ik kort geleden aan Ruther zond, te schrijven. Wat zullen wij doen? Had je maar zelf de waarschuwing geschreven, jongeheer, ik zou haar wel bezorgd hebben."

„Dat kon ik niet, Broors, zonder dat mijn vader het bemerkte; ik schrijf daarbij nooit, en ben het bijna verleerd. Maar daar is nog één middel. Durft je het hem gaan zeggen?"

„Met Gods hulp, ja. Ik heb al zo menig gevaar doorleefd, en vrees voor mijzelf niet. Maar zal het middel baten? Ik moet hem eerst wekken, want hij zal nog wel niet op zijn, en dan met hem spreken; en als men ons hoort, wat dan?"

„Toch weet ik niet anders: beproef het; misschien zal het gaan; wekken moet je hem toch."

„Stil," riep kleine Broors eensklaps, terwijl zijn gelaat verhelderde, „daar bedenk ik iets. Wacht eens even."

Hij trad haastig het huisje weder binnen; weldra keerde hij terug met een blad papier in de hand, dat uit een gedrukt boek gescheurd was. In de andere hand hield hij een stuk houtskool, blijkbaar uit de haard genomen.

„Wat ga je doen, Broors?" vroeg William haastig.

„Jongeheer, de tijd snelt voort; een weinig geduld en je zult alles weten."

De jongeling zweeg en zag alleen toe, terwijl kleine Broors het papier omvouwde, zodat de vouw een weinig voorbij de helft van het blad kwam, en er dus aan de een kant een gedeelte uitstak; op dezen uitstekenden rand maakte de Vlaming met het stuk houtskool een kruis. Toen sloot hij de deur zijner woning, groette haastig de zoon des landheer en verdween.

William zette wederom zijn paard tot gestrekte draf aan, en sloeg de weg in naar Durham, waar hij aankwam juist toen de klok halfzeven geslagen had.

Onbewust van de plannen, die er gesmeed werden, van de gevaren die hem omgaven, lag Ruther nog altijd in diepe slaap, in zijn kamer op Caldon-house. Mocht ook de vorige avond enige argwaan in zijn ziel zijn opgerezen, hij bezat de eigenschap, gewoon aan allen wier leven hen roept gevaren te trotseren om namelijk te kunnen rusten en zich ontspannen, zodra de gelegenheid zich voordoet. Maar meer nog dan dat was hem de wetenschap, die de Schrift hem gepredikt en de ondervinding. bevestigd had, dat het oog des Heeren open is over degenen die Hem vreezen, maar Zijn aangezicht tegen hen die kwaad doen, en die de ziel Zijns volks zoeken. De morgen was niet meer ver, toen de prediker door een zacht geklop ontwaakte. Hij luisterde. Het geluid hield aan. Hij trad naar de deur om die te openen, toen bij bemerkte dat het kloppen van de andere zijde kwam. Verwonderd zag hij rond, of ook een tweede deur ergens zichtbaar was, maar te vergeefs.
Daar werd nogmaals geklopt, harder en sneller, als door een die geen tijd tot wachten heeft. Thans hoorde Ruther duidelijk, dat men aan het venster tikte. Hij trad er heen, schoof het zware luik weg, en - wie schetst zijn verwondering, toen hij te midden van de nachtelijke duisternis een man ontdekte, die zich voorover boog op de tak van de boom, die bij het venster stond. Half besluiteloos staarde hij de vreemde verschijning aan, niet anders menende dan dat zijn vijanden hem waren nagegaan, en thans gereed waren hem te grijpen. Reeds blikte hij om zich heen om een gelegenheid tot ontkoming te vinden, toen de nachtelijke bezoeker de hand uitstrekte naar het raam, en iets door de nauwe reet schoof tussen het boogvenster en de muur, waarin het gevat was. Ruther zag een papier uit de spleet steken; onwillekeurig vatte hij het aan, en zodra de brenger dit scheen bemerkt te hebben, liet deze zich van de boom glijden, en verdween uit de ogen van de verbaasden prediker.

't Was voor hem niet moeilijk te raden wat dit alles betekende. De vermoedens, die hij gisterenavond had opgevat, werden weer levendig: hem dreigde gevaar. Toch verloor hij, de krachtige, in God vertrouwende Christen, zijn tegenwoordigheid van geest niet. Dadelijk sloot hij het luik, sloeg vuur, stak een kaars aan, en nam het toegestoken blad op.
Gelijk gezegd is, was het toegevouwen, doch zoo dat de ene helft groter was dan de andere en dus uitstak, welk uitstekend gedeelte bovendien met een zwart kruis was gemerkt. Zodra had Ruther het papier niet gezien, of hij herkende een blad uit het Engelse Nieuwe Testament van Coverdale, het Evangelie van Mattheüs. En bij het flikkeren van het kaarslicht las hij de woorden, waarbij het teken geplaatst was: *„Wanneer zij u dan in deze stad vervolgen, vliedt in de andere."* (Matth. 10 : 23).
Het overige van de tekst was bijna geheel door het omgevouwen deel van 't blad bedekt. Maar Ruther had genoeg gezien. Er was geen tijd te verliezen. In allerijl trok hij zijn kleren aan, borg het kostbare blad voorzichtig weg, en met een gebed op de lippen, opende hij het venster, dat de naaste weg ter redding aanbood, greep met krachtige hand de tak, waarop Brouwers een ogenblik vroeger gezeten had, en weldra bevond hij zich ongedeerd beneden in het heuvelachtige veld rondom Caldon-house.
De grote vraag was echter: waar nu heen?

Dat de eigenaar van het huis, dat hij ontvluchtte, aan de aanslag tegen hem gesmeed niet vreemd zou zijn, had Ruther terecht begrepen, al kon hij ook onmogelijk gissen van wie het geheimzinnig bericht kwam. Intussen was goede raad duur. In welke richting hij ook vluchtte, overal kon hij zijn vijanden tegemoet lopen en nog stond hij besluiteloos, toen in de morgenschemering een achter het geboomte verborgen

gestalte zichtbaar werd, die op de vluchteling toeliep, en zijn hand grijpend sprak: „Volg mij; ik ben de man, die de brief aan u gezonden heeft, waardoor ge hier zijt gekomen. Vrees niets, ik zal u verbergen totdat ge veilig zijt."

Terecht begreep Ruther, dat, hetzij de onbekende leugen of waarheid sprak, er niets overschoot dan hem te volgen. Langs slingerpaden, door kreupelhout en hoog geboomte, slopen zij in de koude morgenschemering voort, tot ze stilhielden voor de kleine woning van Brouwers, de Vlaming.
"Treed binnen," zei deze haastig tot zijn metgezel, „hier zal men u niet zoeken, en tegen de tijd, dat zij kunnen komen, zult u met Gods hulp reeds ver weg zijn."
Weinige ogenblikken later was de vluchteling in een kleine schuur achter hakhout en takkenbossen verborgen. Zijn geleider reikte hem een stuk brood, en verliet toen de woning, welker deur hij achter zich sloot.

De morgen begon aan te breken, toen op de grote weg van Durham enige gewapende mannen zichtbaar werden, die met haastige tred en door een ruiter vergezeld de weg insloegen naar Caldon-house. Het waren de dienaren van het gerecht, die door William naar het huis zijns vaders geleid werden. Hoe gaarne hij het ook gedaan had, de jongeling durfde het bevel zijns vaders niet ongehoorzaam zijn. Hij had echter zijn maatregelen zoo goed mogelijk genomen.
Terwijl hij met zijn gezelschap over de laatste heuvel ging, die hem nog van het doel van de reis scheidde, bemerkte hij in de verte een man, die wenkte naderbij te komen. Hij herkende kleine Broors en 't was als werd hem gezegd, dat deze in zijn zending geslaagd was, toen hij hem met de hoed wuiven zag. Een teken gevend, dat hij de Vlaming had opgemerkt, reed hij verder.

De dienaren vonden de heer van Caldon-house, in zeer onrustige toestand over hun lang uitblijven ('t was bijna half acht) in de gang van het huis driftig op en neer stappend. Zodra waren ze niet binnen de woning, of hij stelde voor naar boven te gaan. en de ketter in de slaap te overvallen en te grijpen.
„Heer Hainsley," antwoordde de aanvoerder, „dat zou zeer onvoorzichtig zijn. Uw zoon heeft ons onderweg doen opmerken, dat wij veel wijzer doen te wachten tot de prediker uit zichzelf beneden komt. Het is best mogelijk dat hij reeds ontwaakt is en lont geroken heeft. In dat geval konden we nog werk genoeg met hem hebben. Als wij hem hier afwachten, is hij zonder moeite of opschudding te vangen. Ik zal een man aan het venster plaatsen, om te zorgen dat hij niet ontsnapt."
„Dwaasheid," riep Hainsley driftig en gejaagd, „jullie zijn met z'n vieren; mijn zoon en ik, dat maakt zes. Wat kan één tegen zes doen?"
„Met uw verlof," hernam de overste enigszins geraakt, „u vergeet iets. Die vervloekte ketters hebben even gauw de lucht van iets als een speurhond. Ik wed, dat de halve omtrek, die vervuld is van ketters, reeds weet dat er een van dat prekend gespuis in de buurt is. Als we nu nog een uur wachten, zijn ze allen op 't veld aan 't werk, terwijl thans de meesten nog thuis zijn, en wij hun huizen voorbij moeten. Ik heb het werk meer bij de hand gehad, en gevoel weinig lust om met de vuisten en hooivorken van uw boeren kennis te maken."
„Zeg liever, dat je lafaards bent en niet durft," riep Hainsley kwaad, „maar denk aan de gevolgen."
Ongelukkiger uitdrukking had hij zeker niet kunnen doen. De bevelhebber, zich beledigd achtend, antwoordde koel, dat hij zelf 't best wist waartoe hij hier gekomen en wat zijn plicht was; een schildwacht werd onder het venster geplaatst, terwijl de

drie overige mannen zich bedaard nederzetten tot grote ergernis van Hainsley, die dreigend en scheldend heen en weer liep.

Ondertussen had William zich verwijderd. Hij steeg te paard, en reed in snelle draf naar de plaats, waar hij kleine Broors gezien had. Deze wachtte hem, en gaf in haast een verslag van de welgeslaagde vlucht.
„En nu," zo eindigde hij, „God zij gedankt, dat het zover is, maar onze vriend kan hier niet blijven. Kunt u hem uw paard afstaan, heer Willy, dat zou het beste zijn."
Beiden traden het huisje van Broors binnen. De vluchteling kwam te voorschijn. Daar werden weinig woorden gesproken, maar het was ook niet nodig. Ruther had zeer spoedig alles begrepen, want de harten van deze drie verstonden elkander.
„Neem mijn paard," sprak William, terwijl zij de woning uittraden, „het is jong, en sterk, en kan nog een goede rit maken. Draag zorg dat ge niet door Durham rijdt, al moet je ook een omweg maken. En luister - twee uren van Durham verwijderd staat een herberg. Wanneer ge die bereikt hebt is mijn paard toch te vermoeid, om u verder van dienst te zijn. Geef het daar af, en God bescherme u verder!"

„Wat u aan de minste der Zijnen gedaan hebt, dat hebt gij aan Hem gedaan," hernam Ruther te paard stijgend. „Hij vergelde het u, bovenal door uw ogen te openen voor de heerlijkheid der dingen, geopenbaard in datzelfde Woord, waarvan een gedeelte heeft moeten dienen om mij thans te redden."
Met een traan in het oog drukte hij de beide redders de hand. Toen zette hij zijn paard aan, en was weldra uit het oog zijner vrienden verdwenen.

Er verliepen nog twee volle uren, eer de verstoorde aanvoerder der dienaren van het gerecht begon in te zien, dat hij toch werkelijk een zeer gewaagd spel speelde, door met de uitvoering van zijn last zoo zeer te dralen, te meer daar Hainsley zelf lid van het gerechtshof was, en zich dus gemakkelijk wreken kon. Waarschijnlijk zou er dan ook wel meer spoed gemaakt zijn, indien de heer van Caldon-house een man van rijkdom en grote invloed geweest ware, terwijl nu iedereen wist dat zijn zaken slecht stonden, waaronder zijn vroeger aanzien merkelijk geleden had, en waardoor elk gemakkelijk begrijpen kon met welk doel hij de ketter overleverde. Maar bovendien was er Eén, die de harten der mensen als waterbeken leidt, en Hij was het onder wiens leiding alles dienen moest om een van Zijn kinderen te redden.

Wát nu volgde laat zich licht begrijpen. De ketter was verdwenen, al kon de schildwacht verzekeren, dat niemand door het venster de kamer had verlaten. Hainsley was wanhopig, en gaf zijn woede lucht in vloeken en schelden op de luiaards, die door hun talmen van alles de schuld waren. Dezen op hun beurt verweten hem, dat hij hen voor niets een tocht had laten maken, zonder te zorgen dat zijn gevangene niet ontsnappen kon. Zo ontstond een twist en een verwarring, die verhinderde dat men onmiddellijk nasporingen deed. Toen men eindelijk hiertoe overging was het te laat. Zoeken noch vragen hielp, en in welk een toestand de teleurgestelde verrader en zijn handlangers van elkander scheidden, zullen wij niet trachten te beschrijven.

Ruther ontkwam veilig naar Schotland, van waar hij nooit terugkeerde. Toen hij twaalf jaar later op zijn sterfbed lag, bevond zich onder de oudsten der gemeente die hem omringden, ook zekere William Hainsley, die vermoedelijk geen ander was dan zijn voormalige redder. Omtrent diens vader of andere personen uit dit verhaal is niets nader bekend.

HET ELFDE GEBOD

EEN TREFFEND VERHAAL

Over James Usher, als bedelaar verkleed

James Ussher was een Ierse anglicaanse geestelijke. Hij was onder meer aartsbisschop van Armagh in Ierland. Ook schreef hij diverse theologische en geschiedkundige werken.

Geboren: 4 januari 1581, Dublin, Ierland
Overleden: 21 maart 1656, Reigate, Verenigd Koninkrijk
Kerk: Church of Ireland
Begraven: Chapel of St. Erasmus, Westminster Abbey

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2002

HET ELFDE GEBOD

Deze titel klinkt zeker ietwat bedenkelijk in veler oor, omdat sommige spotvogels daaraan het hart in lichtzinnigheid hebben opgehaald. Maar lees, lieve lezer, eerst eens wat ik u wil vertellen, en oordeel dan of de titel niet juist gekozen is. Wanneer twee hetzelfde doen, dan is het altijd niet hetzelfde; en het antwoord op het bijbels raadsel met zijn vraag: „Wat is dit?" moet het uitwijzen.

Tweehonderd jaar geleden leefde in Engeland een zeer beroemd geestelijke, **James Ushur** genaamd, die in wijde omtrek vermaard was als een getuige van Christus, en als een onvermoeid getrouw dienaar der kerk. Hij bekleedde het aanzienlijk ambt van Protestants Aartsbisschop, en moest als zodanig waken voor de leer en het leven der ambtelijke evangeliedienaars in het ressort van zijn geestelijke bediening.

Met dat doel hield hij overal in zijn landstreek kerkvisitatie naar het voorbeeld van Paulus die de broeders bezocht in elke stad hoe zij het hadden. Wanneer en waar hij kwam was dan alles in de beste orde. Lang vooruit werd zijn bezoek aangekondigd, en bij zijn komst, als hij door een vierspan getrokken de plaats inreed, dan werden alle klokken geluid, de leraars predikten voortreffelijk, de schoolmeester onderwees voortreffelijk, de gemeente droeg zich voortreffelijk, en het schitterende gastmaal dat tenslotte gehouden werd smaakte voortreffelijk.

Maar deze wijze van visiteren bevredigde het hart en geweten niet van deze godvruchtige kerkdienaar. Hij wilde zich persoonlijk overtuigen van de toestand der gemeenten, en hij besloot om naast de voorgeschreven ambtelijke visitaties nog op andere wijze, onaangemeld, onverwacht zijn bezoeken te herhalen. Hij verkleedde zich daartoe als een bedelaar, poederde zijn haar om zijn aangezicht onkenbaar te maken, hing een tas om zijn hals, nam een wandelstok in zijn hand, en ging zo in alle stilte de gemeenten rond, bezocht de pastorieën, zat als een bedelaar 's zondags in de kerk en hoorde aandachtig toe, en sprak met de mensen om hen uit te horen. De arme bedelaar kreeg daardoor een geheel andere voorstelling en een andere indruk dan dikwijls de Aartsbisschop.

Eens kwam hij ook in de gemeente waar de vrome Samuël Rutherford, - die door zijn van de Heilige Geest en van het leven uit God tintelende geschriften nog altijd voortleeft, - de zielsverzorger was. Hoezeer verblijdde het zijn hart dat hij een geestverwant en broeder mocht zien en horen. Reeds ging de zon onder, toen hij op een zaterdag als een bedelaar aan de pastorie aanklopte.
De vrouw van Rutherford ontving hem vriendelijk, wees hem aan de haard een zitplaats en verschafte hem avondeten. Daar de Sabbat volgde, bleef Rutherford op zijn studeerkamer, en in zijn plaats werd de gewone huiselijke godsdienstoefening met het gezin die avond door de vrouw geleid. Na het zingen las zij een Psalm, deed enige vragen en wendde zich ten laatste ook tot de arme bedelaar bij de haard en vroeg:
„Nu, brave oude man, antwoordt u mij eens. In de voorgelezen Psalm wordt gesproken van de Wet des Heeren. Nu, zeg mij eens, hoeveel geboden zijn er?"
Elf, antwoordde de bedelaar.

Daarop vroeg zij aan haar kleine zesjarige jongen: *Zeg mij eens Johannes, hoeveel geboden zijn er?*
En hij antwoordde flink uit de borst: *Tien.*

Toen keerde de vrouw zich weer tot de bedelaar en zei: *Is het niet bedroevend dat u nog zo'n geringe kennis hebt van het Woord Gods. U bent reeds zo oud en zo grijs, en wie weet hoe spoedig de Heere u uit het leven zal oproepen. Wilt u dan niet intijds de Heere om bekering uws harten bidden, eer het te laat is, en in uw tijd bedenken wat tot uw vrede dient. Ach, zie toch eens, de Heere heeft zo lang reeds geduld met U gehad, opdat Hij u zalig wil maken. U bent zo arm, en Hij wil u zo graag rijk maken. Verwerp toch de erfenis des hemels niet, maar "heden, zo gij Zijn stem hoort, verhardt uw hart niet".*
Tot rustplaats voor de nacht werd hem een dakkamertje juist boven Rutherfords studeerkamer aangewezen. Hij bleef geruime tijd op en luisterde, want hij wilde graag de man Gods in zijn binnenkamer horen bidden.
Rutherford, die nog niet ter ruste was, was verbaasd dat hij boven zich een stem vernam, en sloop zachtjes tot voor de deur van de dakkamer, waar de bedelaar zijn kwartier had gekregen.

Toen hoorde hij daar binnen de stem van een knecht van God, die voor Zijn volk in de bres sprong. Hij hoorde de voorbidding opstijgen voor de koning en alle overheid, voor alle herders en leraars, voor alle aardse noden, voor de weduwen en wezen, voor de treurenden en aangevochtenen, voor kranken en stervenden, in het kort, hij hoorde de stem van een priesterlijk hart, dat zich uitstortte voor zijn God.

Toen het *Amen* was uitgesproken, klopte Rutherford aan de deur en zeide tot zijn verwonderd opziende gast: *Lieve broeder, u bent niet de arme bedelaar, van wie mijn vrouw gesproken heeft, noem mij uw naam.*
De gast verzocht hem om zijn naam te mogen verzwijgen, maar Rutherford dwong er op aan, dat hij als gastheer toch wel mocht weten wie hij onder zijn dak herbergde.
Toen nu de gast antwoordde: „Ik ben Ushur", reikte Rutherford op het innigste bewogen hem de hand. En sprak deze woorden: *Gezegend is mij de dag, waarop u naar mijn huis werd geleid, maar kom nu met mij mee en neem de beste plaats van mijn huis in die ik u kan aanbieden.*
Laat mij hier blijven, verzocht de Aartsbisschop, tot een kleine straf dat ik mij bij U heb ingedrongen. Na korte weifeling antwoordde Rutherford: Ik bid u dan om een andere vergoeding. Gij moet zo de Heere wil op morgen mijn gemeente het Evangelie prediken. Ik breng u mijn zwarte kleding en zeg aan mijn vrouw, dat de oude bedelaar heden is vertrokken, maar een lieve broeder bij ons ingekomen, die voor mij wil prediken.

De morgen kwam. De klokken luidden voor de kerkdienst. Rutherford betrad met de vreemde prediker de Sacristy en de vrouw van Rutherford nam met haar gezin de voor hun bestemde plaatsen tegenover de preekstoel in. Na een hartgrondig gebed begint de prediker met een inleiding over de Wet des Heeren, de heilige Tien Geboden.
Hierop bracht hij echter een moedige wending in zijn rede en zei: *Wij Christenen kennen in het nieuwe verbond nog een elfde gebod, en hierover wens ik heden tot u te spreken.* Hij nam de bijbel, sloeg zijn tekst op en las het elfde gebod dat staat opgetekend in het Evangelie van Johannes, het dertiende hoofdstuk, het vier en dertigste vers:

Een nieuw gebod geef Ik u, dat gij elkander liefhebt, gelijk Ik u lief gehad heb, dat gij ook elkander liefhebt.

En nu begon Usher met welsprekende kracht te prediken van de liefde van Christus tot de naasten.
Rutherfords vrouw zag echter met verbazing op naar de predikstoel en het kwam haar voor dat de prediker van heden een zeldzame gelijkenis vertoonde met de bedelaar van gisteren.
Toen intussen de godsdienstoefening ten einde was trad Usher haar tegemoet, reikte haar de hand en zeide: Lieve zuster in de Heere, u hebt gisteravond het elfde gebod aan mij gehouden. En meer dan de lichamelijke spijzen die u mij aanbood, heeft mij de geestelijke spijze en de liefde verkwikt, waarmee u het heil van mijn ziel hebt aangetrokken. De prediking die u gisteravond voor mij hebt gehouden, zal mij onvergetelijk blijven.

Dit is de uitnemende geschiedenis van het *Elfde Gebod,* tot nut en zegen van alle herders en leraars, gelijk zij uit de kerkvisitatie voortvloeide. Ze dient niet minder ter ere van predikantsvrouwen, die een goed woord weten te spreken ter rechter tijd en plaats. En tot lering voor alle Christenen, opdat zij het elfde gebod vlijtig zullen bestuderen en dagelijks in beoefening brengen. Zij mogen dan rijke heren of arme bedelaars zijn, een onderwijs dat tot ons komt door geheime huisvisitatie, welke wordt gehouden door Een, *Die arm werd om onzentwil, opdat wij door Zijn armoede rijk zouden worden.*
Terwijl het voor allen de bekende Catechismus-spreuk blijft:

Elk leer zijn lessen wel verstaan,
Zo zal 't wel in zijn huis toegaan.

ELISABETH WILKINSON

LEVENSSCHETS

Door haarzelf besschreven

Met toelichting van Rev. Harris

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2003

VOORREDE

In deze volgende bladen vindt u, waarde lezer! een getrouw verhaal van een beproefde discipelin des Heeren, wier proeftijd is gestreden en sinds bijna drie en een halve eeuw in de eeuwige rust is ingegaan. Een groot gedeelte van hetgeen u hier vinden zult, is een echt afschrift van hetgeen zij over zichzelf heeft aangetekend, dienende tot herinnering van hetgeen de Barmhartige om Jezus Christus verdiensten wille, aan haar ziel gedaan heeft, en tot vertroosting op den weg des eeuwigen levens. Mogen haar bevindingen bij u, die de Heere Jezus hebt gevonden, uw geloof versterken en acht leren geven op de wegen, welke de Heere met uw ziel houdt, tot bevestiging en fundering in geloof, hoop en liefde, en tot verheerlijking van den Heiligen Drie-enige God, hier en hiernamaals. Dat geve Zijne genade!

p. s.
Deze levensschets werd opgenomen als aanhangsel in het boek van **W. Guthrie**, *Eens Christens groot interest,* vertaald en vermeerderd door ds. Jac. Koelman.
Dit boek werd reeds vele malen herdrukt.

Elizabeth Wilkinson was van godzalige ouders, van een oud, welgeacht geslacht geboren; haar vader was Anthonius Gifford en haar moeder Elizabeth Cottle; en is door hen groot gebracht, gedurende haar jeugd.
Daarna leefde zij met een tante, een oude discipelin, ruim twintig jaar aaneen, bij welke zij veel gelegenheid had om wijsheid te verkrijgen, en vele voordelen tot haar eeuwig goed.
Maar, daar geen hulpmiddelen van opvoeding anders krachtdadig konden zijn zonder Gods invloed, behaagde het de Heere, uit de rijkdom van Zijn genade, een bijzondere zegen te geven over al die middelen ten goede van haar ziel.
[….]
Om haar verder te beschrijven zal ik een verhaal geven, dat getrouw overgenomen is uit haar handschrift, over Gods genadige handeling met haar ziel. Namelijk:

> Het behaagde de Heere, naar de rijkdom van Zijn genade, mij van een onwetende plaats, waar ik geboren was, af te halen en mij, nog zeer jong, in een godsdienstig huisgezin te brengen.
> Toen ik twaalf jaar oud was, en las in de Oefening der Godzaligen over de zalige staat der vromen, en de ellendige toestand der goddelozen in hun dood tot in eeuwigheid, zo werkte de Heere van die tijd af een begeerte in mijn hart om in de wegen Gods te wandelen. Maar in die tijd handelde ik niet uit een goed beginsel; want ik beoogde toen daarin niet Gods eer, maar alleen mijn behoudenis, dat het mij eeuwig wel mocht gaan. Kort daarna, toen ik begonnen had mijn aangezicht naar Sion te richten, werd ik aangevallen van vele verzoekingen en bekommerende gedachten, die mij ten alle tijde, en bijzonder als ik alleen was, zeer moeilijk waren; welker opmerkingen zulk een schrik op mijn geweten maakte, dat ik niet wist wat te doen. Het weinige dat ik had, hetzij van opvoeding, hetzij van het licht der natuur, veroorzaakte in mij een gedurige strijd tegen de gedachten van atheïsme, die mij schrikkelijk waren. Ik was van gevoelen, dat het een vreselijke zonde was, zulke gedachten te koesteren, maar ik wenste in het binnenste van mijn ziel, daarvan

bevrijd te zijn, en had gedurige redetwisten in mij, tegen dezelve; en was een tijd lang ontsteld en kon niemand mijn staat bekend maken. Ik meende niet dat het met iemand anders was dan met mij. In deze benauwdheid, niet wetende waarheen mij te keren, breidde God Zijn ontfermingen naar mij uit, door mij te leiden de Institutiën van Calvijn te lezen en bijzonder dat deel, dat van de schepping handelt; waarop de Heere mij zo veel voldoening aan mijn ziel gaf, aangaande mijn behoefte, dat ik van die tijd af niet meer zó geweldig besprongen ben.

Zo snel was ik van die moeite niet ontslagen of daar kwamen weer nieuwe moeilijkheden, want de gedachte van atheïsme liet zulk een schrik op mijn ziel achter, dat ik vreesde de zonde tegen de Heilige Geest gedaan te hebben, en zo scheen mijn staat niet alleen nu, maar ook voor eeuwig zeer rampzalig. Alle andere zonden, hoe groot ook, wist ik, dat op bekering vergeeflijk waren; maar deze zonde, onder welker vrees ik lag, wist ik uit Gods woord, dat nooit zou vergeven worden; hetwelk zulke angsten in mijne ziel veroorzaakten, die God alleen kende.

Tot wegneming ervan leidde mij de Heere in genade tot het lezen van Mr. Schudders boeken, waar de merktekenen van die zonde worden opgegeven. Daarop toonde God aan mijn wantrouwend hart, door een klare ontdekking aan mijn ziel, dat ik die zonde niet gedaan had en verzekerde mij alzo dat, hoewel mijn zonden groot waren, zij nochtans vergeeflijk waren; hetwelk mij de middelen blijmoediger deed gebruiken, tot welke Hij mij leidde. Zo was er een grote last van mijn ziel genomen tot lof en prijs des Heeren. Hoewel ik geen genade in mijn hart vond, noch ontdekking van Gods liefde aan mijn ziel, nochtans, daar er maar een mogelijkheid bestond, zo was er voor mij een grond van troost, waarvan ik te voren meende te zullen uitgesloten te zijn. Evenwel bleef ik vrezen, dat ik niet een was van die bijzondere, voor welke Christus gestorven was.

Hoe meer ik in mijn hart zag, hoe meer ik van de zonde en van de Satan zag, hetwelk mij de moed benam enige hoop te hebben, dat de Heere zulk een slechte zondares zou aannemen, die zulke zondige gedachten bezat.
Ook dacht ik, hoe klein het getal was van degenen, die zalig zouden worden, in vergelijking van de anderen, en vreesde dat mijn berouw te klein was bij hetgeen in het Evangelie vereist wordt. Wat aangaat het geloof, zo kon ik niet de geringste mate daarvan in mijn ziel vinden, en meer andere moed benemende gedachten. Maar als ik met vrees en twijfelingen ontsteld was, bracht de Heere enige stralen van Zijn verzoend aangezicht in mij toen ik las in Mr. Schudders dagelijkse wandel van een Christen, hetwelk mij de Heers toepaste, en bracht zo grote vreugde en troost in mijn ziel, die noch mijn tong, noch mijn pen kon uitdrukken. Maar deze blijdschap duurde niet lang, want ik verloor weldra het reine gevoel daarvan; nochtans was de gedachtenis daaraan mij te alle tijde zoet. Kort daarop keerden al mijn vorige vrezen vers op in mijn hart; nochtans had ik een deur van hoop geopend, dat, als God het goed voor mij keurt, Hij zou wederkeren en vernieuwen het klaar gezicht van Zijn bijzondere gunst aan mij; en dit was, toen ik omtrent zestien jaar oud was.

Daarna oefende mij de Heere door verschillende handelingen. Want twee jaren lang was ik door Gods voorzienigheid op een plaats, daar ik zeer zelden krachtig hoorde preken, en weinig genot ten goede van mijne ziel, dan hetgeen mij de Heere gaf in het gebruik van bijzondere middelen. Maar Zijn kracht en overvloedige genade werd toen veel door mij genoten; want al had ik weinig troost, dan deed de Heers mij

nochtans gedurig van Hem afhangen, en mijn bevreesdheid was destijds minder dan te voren, toen ik meer hulpmiddelen had; zo genadig was de Heere om mij levendig te houden in een tijd van hongersnood.
Daarna mocht ik door Gods goedheid soms onder de prediking zijn van den leraar Mr. Batsman van Ockingam, die gekroond was met de bekering, versterking en opbouwing van vele zielen; onder zijn prediking gaf mij de Heers zulke zegen dat ik zelden zonder troost van hem weg ging; ofschoon ik hem kwam horen met veel twijfelingen in mijn gemoed, zo bestuurde nochtans de Heere hem zo, alsof zijn preken alleen voor mij bedoeld waren en hij ten volle kennis had van den gehele staat van mijn ziel.

Soms leidde mij de Heere tot enige ondersteunende beloften, waarop ik leunde, maar die beloften, welke den gelovigen gedaan waren, durfde ik mij niet toepassen, vrezende dat ik er geen deel aan had.
De belofte, Spreuken 28:13: *Die zijn zonden belijdt en laat, zal barmhartigheid vinden,* en de belofte welke staat in 1 Johannes 2:1 en 2 *Indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij den Vader, Jezus Christus de rechtvaardige, en Hij is de verzoening van onze zonden, en niet alleen van de onze, maar ook van de zonden der gehele wereld.*
1 Johannes 1:9 *Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig, dat Hij ze ons vergeve, en ons reinige van alle ongerechtigheid.*
En dan de nodiging: Jesaja 55:1 *O, alle gij dorstigen! Komt tot de wateren, en gij die geen geld hebt, komt koopt en eet; ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs, beide wijn en melk, enz.*
Al die plaatsen heeft God de Heere mij menigmaal tot een steunsel doen zijn, en het een of ander middel zo aan mij gezegend, dat ik bewaard werd van in zulk een schrik te zinken en te vallen, gelijk vele van Gods kinderen somtijds in vallen.

Maar mijn vrezen en twijfelingen waren zo menigvuldig, dat mijn troost nooit lang duurde; verborg de Heere Zijn aangezicht, ik was ontroerd. Niet langer dan ik sterkte gevoelde, kon ik geloven dat de Heere mijn ziel ooit barmhartig zou zijn. Het gevoel van erfzonde en dadelijke overtredingen in hare vuilheid en schuld, deden mijn vrees op mijne ziel blijven en mijn geloof, indien ik geloof had, scheen toen zeer zwak. Ik durfde toen niet zeggen: *Heere, vermeerder mijn geloof*, maar kon ernstig roepen, *Heere, werk in mij het geloof*; ik vond veel traagheid en dovigheid, velerlei aftrekkingen in de plichten, zodat God mij voor eeuwig van zich had mogen onttrekken: nochtans niettegenstaande al mijn oneffen wandelingen voor God, zo behaagde het Hem genadiglijk Zijn barmhartigheid aan mijn ziel te openbaren.
Toen mij dergelijke zwakheden overvielen, dat ik dacht dat snel mijn leven zou eindigen, zo verkeerde ik in grote vrees, overmits ik in het eerst ontdekte dat mijn hart zonk, verleende mij de Heere nochtans zo veel vrijmoedigheid, dat ik mijne ziel voor Hem uitstortte, begerende van Hem sterkte en ondersteuning, om mij te buigen onder Zijn handelingen. En de Heere beantwoordde genadiglijk mijn gebeden, terwijl al mijn vorige twijfelingen en angsten werden opgeheven, na de tijd van die gevaarlijke zielsziekte; want de Heere klaarde mijn blijken van zaligheid op, en gaf mij zo veel troost bij de herinnering aan mijn dood, als ik nooit te voren in mijn leven gehad heb.

In deze beproevingen van 's Heeren liefde heb ik steeds ondervonden, wanneer ik in de grootste verzekerdheid was en toch de meeste hulp van boven behoefde, zodat ik

in die tijden meende, dat ik Gods liefde jegens mijn ziel nooit meer in twijfel zou trekken. Maar ik heb het door droeve ervaring anders bevonden; want toen die indrukken voorbij waren, was ik gereed, alles omtrent mijn arme ziel in twijfel te trekken. Menigmaal deed het mij denken aan hetgeen Salomo ten laste werd gelegd, dat hij den Heere vergat, die hem tweemaal verschenen was. Ik vond het de zwaarste zaak der wereld te geloven; maar deze wankelende staat kon mijn ziel niet voldoen; want daar de Heere mij soms een vonk van Zijn liefde gaf, zo deed mij dat verlangen naar voller genieting daarvan; zodat ik met een rusteloos ongeduld uitging om te bidden, ten einde de Heere dat ongelovig hart van mij wilde nemen, hetwelk Hem onteerde en mij verhinderde die vrede te genieten, welke de Heere aan Zijn volk schenkt.

Mijn hart in die stemming gebracht zijnde, zo was ik gewilliger dan ooit te voren, om mijn staat aan enige geestelijke vrienden bekend te maken, van dewelke ik verzocht dat zij onpartijdig met mij zouden handelen bij het openleggen van mijn gehele zielsstaat, hoeverre mij de Heere vervoerd had en waar ik bleef staan; en telkens als er nieuwe tegenwerpingen opkwamen, trachtte ik voldoening aan te brengen; want ik was overtuigd dat ik mij te veel schade gedaan had, door mijn staat niet vroeger bekend te maken aan enigen die mij raad konden geven.
Ik ondervond dat de Heere deze wijze van mijn staat open te leggen, zo zegende, dat mijn hoop en geloof meer versterkt, en mijn bevreesdheid geweerd werd. Voorts vond ik het grootste goed en ontving den meeste troost door het horen van zulke preken en het lezen van zodanige boeken, die nauw op het geweten kwamen en iemands staat het meest beproefden. Tevoren had ik veel vrees of ik wel een uitverkorene zou wezen; maar de Heere gaf mij te onderzoeken in mijn hart, of ik die genade van Zijn Geest niet in mij gewerkt vond, die niemand dan Zijn uitverkorenen konden hebben.

Bij de nauwste onderzoekingen van mijn hart geliefde de Heere na vele jaren van vrezen, aan mijn ziel te ontdekken dat er in mijn hart, wil en genegenheid een verandering was gewrocht, niet tegenstaande de overblijfsels van de zonde en de verdorvenheid, die mij steeds omringden; verzekerd zijnde, dat, *die dit goede werk in mij begonnen had, het niet onvolmaakt zou laten tot de dag van Jezus Christus,* en daarbij paste de Heere mij verscheidene beloften toe, tot versterking van mijn geloof; te weten:
die het eeuwig verbond voorstellen, 2 Sam.23:5,
de eeuwige liefde Gods, Jer.31:3, Joh.11:13,
de zekerheid van de grond, 2 Tim.1:13,
de zekerheid der beloften, 2 Cor.1:20,
dat ze allen in Christus ja en amen zijn, en dat Gods kinderen het eeuwige leven beloofd is en dat niemand machtig zal zijn, hen uit Christus handen te rukken, Joh.10:28.

Toen behaagde het de Heere, mij vele jaren te ondersteunen en te leiden, tot dat ik mijn voet gezet had op *een Rots die mij te hoog was*, van welke ik hoop nooit af te vallen. En nu is mijn hartsbegeerte, die mate van hoop en troost, welke de Heere mij ooit gegeven heeft, toe te schrijven aan de Heerlijkheid van Zijn genade, die mij in Zijn Geliefde aangenomen heeft, wat zo'n grote weldaad is, dat ik daarvoor nooit dankbaar genoeg kan wezen, noch wandelen gelijk het mij betaamt. Ik weet, als ik in mijn hart zie, dat daar stof is van vrezen, dat mij de Heere de invloeden van Zijn

troost zal onttrekken, maar dan steun ik op de vrije genade in Christus, verwachtende de vervulling van Zijn beloften, Romeinen 6:14 *De zonde zal over u niet heersen, want gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade*. En Ezechiël 36:25 *Dat gij rein water op mij zal sprengen, en mij een nieuw hart geven, en een nieuwe geest in 't binnenste van mij stellen; dat Hij mijn stenen hart zal wegnemen, en mij een vlezen hart geven,* verzekerd zijnde, dat mij de Heere in Zijne kracht zal bewaren door 't geloof tot zaligheid.

En nu, opdat ik al die genade des Geestes in mij versterkt en vermeerderd moge vinden, welke ik gedurig nodig heb, zo is de begeerte van mijn ziel het Avondmaal van de Heere deelachtig te mogen zijn, waartoe ik alleen door het bloed van Christus recht heb.

Deze bijzondere verklaring gaf deze vrome, edele vrouw van Gods genadige handelwijze met haar. Omdat het Heilig Avondmaal niet bediend werd in de parochie, waar zij woonde, en zij zeer begerig was om die grote instelling onder een zuivere wijze van bediening te genieten, zo zond zij dit voorgaande verhaal aan ds. Harris, die haar ten Avondmaal liet in de openlijke vergadering in welk hij het bediende.

Laat ons nu ook opmerken, aangaande een brief die **ds. Harris** aan een vriend schreef, over deze vrome vrouw.

Acht het (zegt hij) geen verloren tijd, dit verhaal eens goed te lezen. Het is van een begenadigde vrouw, bij een ernstige gelegenheid, als zij rekenschap van zich gaf om tot des Heeren Avondmaal toegelaten te worden. De uitdrukking is eenvoudig, maar vol onderrichting; ik verander daarin niets. Alleen merk ik aan, de personen daarin voorkomende, als:
1. God.
2. De Satan.
3. De mens.

Welke alle waardige stof voor uwe gedachten geven.

Eerst in de Satan ziet u zijn gewone weg en wijze van verzoeken; zijn eerste aanval is al het licht dat in de ziel gelaten is uit te blussen, en alle gedachten van een Godheid weg te nemen, opdat alzo geen plaats voor God gelaten wordt. Indien dat niet kan door het soms spreken van het geweten, zo is zijn volgende werk de zaak in twijfel te trekken, of er zulk een wezen is als God, zulk een ding als de ziel, zulk een boek als de Bijbel, zulk een plaats als de Hemel of Hel. En als hij zo'n besluit van de ziel niet verkrijgt, zo is de vraag in de derde plaats, hoe hij de zodanige God voorstelt.

Vooreerst, terwijl u in uw natuurlijke staat zijt, zo vertoont hij (namelijk de duivel) God enkel barmhartig, en als u onder de genade zijt, als enkel wraak en toorn. Daar was geen plaats voor vrees, en hier is geen plaats voor hoop; daar was de zonde een zaak, die niet in aanmerking komt en waar God geen acht op slaat, en hier is de zonde onvergeeflijk en boven Gods barmhartigheid; in beide omstandigheden zoekt hij het geloof te vernielen, dáár in dreigementen, hier in beloften. In de eerste staat moet u nooit toegeven in wanhoop, nee, smaadt hem, die uw geloof eens in twijfel trekt, en

dat zonder de minste twijfeling: *hoe! uw Maker niet geloven met uw gehele ziel? hoe! eens te twijfelen of achterdocht van Hem te hebben? ik smaad hem, de boze vijand, die zo zal zeggen.*
Aan de andere kant, 'als u eens bekeerd zijt, wat hebt u dan te doen met het verbond der genade en des vredes? Dat is brood voor kinderen en niet voor honden, geveinsden, voor zulken, die tegen de Heilige Geest gezondigd hebben, gelijk u gedaan hebt; en hiermede houdt hij de ziel een tijd lang op, en vaak hervat hij zijn aanvallen en vernieuwt zijn ondervraging aldus: behoort u onder de belofte? u een gelovige? kunt u zeggen dat u geloof hebt? misschien durft u het niet loochenen, maar wat doet dat tot de zaak? u durft het niet bevestigen, hoewel partijdig genoeg voor uzelf; wees van mij geraden, die graag rechtuit spreekt: laat uw vals hart en die zachte leraars u niet ten verderve bedriegen.' Aldus gaat de Duivel met den mens op en neer, voor en na, en hoewel hij soms verandert en nieuwe wegen vindt, zo leidt hij hier meestal zijn gewone weg, en dit is de eerste partij hier genoemd.

Nu in de tweede plaats, wat doet God? Men moet toestaan, dat Hij deze helse schrobbers Zijn koper laat schuren, en de vaten ter eer tot des meesters gebruik bekwaam maken; en zij, ingenomen met hun ambt, verwakkeren zich en bepleisteren deze vaten, maar maken ze echter zo vuil en lelijk, als zij kunnen. Maar als zij hun werk gedaan hebben, dan neemt God Zijn koper uit hun handen, tot hun grote droefheid. Intussen gaat God voort met de verzoekingen, en ondersteunt in dit alles Zijn arme dienaars; de ene keer onmiddellijk met Zijn eigen hand, voortbrengende hun verzoeken; schietende in hun zielen enige flikkeringen van troost; te binnen brengende enige beloften, om zeker te zijn; gevende hen enige heimelijke hoop; de andere keer onmiddellijk door mensen en andere middelen. Soms leidt Hij hun tot een bijzonder boek of traktaat, hetwelk hun geval beschrijft, en zo houdt Hij voor het tegenwoordige ziel en leven samen; soms zendt Hij een uitlegger, die van hun ellende zal ophalen, en hen hun ellende en hulpmiddel tonen; en ten laatste trekt Hij Zijn gevangene uit hun handen, zelfs dan als de Satan begint te kraaien en victorie te roepen. En deze tijd is Gods bekwame gelegenheid, en dit is gewoonlijk zo, hoewel niet altijd Gods wijze van doen.

Nu, laat ons ten derde zien op hen die verzocht worden; wat doet hij (de mens)? Hij blijft dikwijls steken in de geboorte, onwijze die hij is. Zijn eerste werk is, de raad van de duivel op te volgen, te belijden en: voor eeuwig beschaamd te zijn? de duivel is hem waarachtig en hij wil aan de duivel waarachtig zijn, en niet wijken; hij gaat zwanger met een beklaaglijke last van zonde, schuld en schrik; maar, zo u uzelf liefhebt (zegt de duivel), behoud uw eigen raad, vertrouw noch God, noch den mens. Maar als de predikant hem perst tot een belijdenis, en hij niet langer in kan houden, zo komt hij al zachtjes en zoetjes voort.
Eerst doet hij veel aanbiedingen, hij gaat en komt, hij wil iets zeggen, en doet het toch ongaarne, hij begint van ver af en dan houdt hij op, en begint wederom, en dan houdt hij wederom op.
Dan neemt hij een andere dag, en komt weer met het voornemen om alles uit te zeggen, en als hij tot zijn vriend komt, zo is alles voor het tegenwoordige gerust en de benauwdheid is over; of anders, zo hij nog in de pijn ligt, zo druipt er iets uit; maar het slechtste houdt hij achter.
En zo is hij een weinig beter, omdat hij niet dadelijk te gronde gaat; of, indien hij alles uitspreekt, zo is er nog een andere herinnering in de weg: hoe kan ik zeggen of diens getuigenis waar is of niet, daar zijn oordeel en genegenheid omtrent mij ten goede is.

Hij toont mij beloften, maar weet hij of die beloften mij toebehoren? Hij spreekt van een Christus, maar wat is dat voor mij, indien Hij de mijne niet is? Hij spreekt van geloven, zien is geloven? Het is een onredelijkheid te vertrouwen op een anders goedheid, als ik zelf geen goedheid heb: barmhartigheid te geloven, als ik de toorn voel? Zal ik mijn eigen ogen niet geloven?
En zo, na tal van preken, sacramenten, en samenspraken zwerft de arme ziel, en vindt rust, noch voldoening, totdat het de Heere gelieft hem te brengen tot de volgende dingen:

1. Tot een voornemen, om zich aan een vroom vriend bekend te maken en zijn gehele hart aan hem te openbaren.
2. Van alleen op Gods woord te steunen zonder verzekering van gevoelen.
3. Tot Jezus Christus zonder enige 'indiens' of 'maars', niet tegenstaande zijne eigene onwaardigheid.
4. Van op God te wachten en naar Hem te luisteren, als Hij van vrede wil spreken.

En als hij zover gebracht is, dat hij aan een gemeenschap der heiligen gehouden wil zijn, en Gods Woord wil aannemen, zonder enige verdere borg, en alles aan Christus wil schuldig zijn, al kan hij niets toebrengen en in spijt van alle ingevingen en moedbenemingen wil vast houden aan de vrede van Christus. Uitziende naar zijn vrede alleen in die weg, zeggende: *al zou Hij mij doden, zo zal ik op Hem hopen*; ik zal wachten en naar Hem luisteren; als hij (zeg ik) tot zover gekomen is, dan mag de Satan misnoegd heengaan en zijn antwoord ontvangen: *God is het die rechtvaardig maakt, wie zal verdoemen?* O, Hel waar is uw kracht! O, Dood! O, Duivel! waar is uw last en bevel

Ik heb God geen wijze van werken voor te schrijven, maar dit is de weg die Hij vaak met Zijn kinderen inslaat, en waarvan wij een voorbeeld hebben in het voorgaande verhaal.

Aangaande haar dood wil ik ook u mijn opmerkingen meedelen.

1. Ik bevind dat God met haar vroeg begonnen heeft, en haar van de aarde geroepen heeft eer zij oud was, en dat is meestal Zijn wijze van doen. Waar een vroege oogst bedoeld wordt, daar wordt een tijdige zaaitijd beloofd; zij, die bijtijds rijp worden, leven ras en snel. Zo was het met haar, die zelden na haar ingang buiten werkzaamheid was, en won zoveel tijd, in een korte tijd, als ik iemand gekend heb.
2. Ik merkte dat de dood haar niet overviel; zij stierf jaarlijks, enige jaren voor zij stierf, en zo was zij met de dood gemeenzaam geworden. Zelden heb ik iemand van haar leeftijd gekend, die minder bevreesd was bij het spreken en denken over de dood; zo goed is het bij bevinding te weten, wat het is aanvankelijk te sterven.
3. Merk ik op, hoe Gods kracht in de zwakste vaten triomfeert: het is een zaak waar ik dikwijls aan gedacht heb, dat vrome vrouwen vaak met meer vertrouwen en troost sterven dan godzalige mannen, omdat de Heere de Satan in haar vertreedt, en in deze ziel zeer uitnemend.
4. Haar lijdzaamheid was opmerkelijk in het midden van zware pijnen, die zij veel had in het kinderen voortbrengen, maar dan was haar woord: "Ik vrees geen pijnen, ik vrees mijzelf, dat ik door ongeduld mij enig kwaad woord mocht laten ontvallen." Het is een gezegende toestand, als de pijn licht schijnt en de zonde zwaar.

5. Duidelijk zag ik in haar de kracht der genade boven de natuur. Als leven en dood haar voorgelegd werden, was dit haar woord: “Ik ben ter beschikking van mijn Vader, hoewel, mij aangaande, ik eerder neig tot de dood, dan tot het leven”. Daar haar genegenheden voor haar man en kinderen zeer groot waren, zo dacht men dat het laatste afscheid haar zeer zwaar zou vallen, als zij van zulke dierbare en lieve betrekkingen zou scheiden; doch zij was zo ingenomen met de gedachte aan Christus, dat het scheen als of zij van alle betrekkingen los was.
6. Scheen zij geheel haar natuurlijke eigen te vergeten; want gevraagd zijnde dat zij haar lichaam en woorden wat sparen zou ten aanzien van haar zwakheid, zo brak zij na enig stilzwijgen aldus uit: “Zal ik om deze ellendig romp aan mijn ziel troost, en aan Jezus lof tekort doen? laat mij uw gebeden steeds genieten en God Zijn lof, ja, bidt niet alleen voor mij, maar ook met mij.” Daarop vloeide zij over van troost, en in die staat liet ik haar, daar die stroom van troost haar leidde tot de Fontein des Levens, waar de rivieren van eeuwige vreugde zijn.

Aldus leefde zij een zeer nuttig leven; aldus stierf zij een zeer vruchtbare dood. God heeft deze Zijn dienstmaagd zo behandeld, dat zij levende, stervende en na haar dood vruchtbaar zou zijn.
Alzo wil God eren, die Hem eren. *Hem zij alle eer tot in eeuwigheid.*

[….]
Vanaf het begin van haar ziekte voelde zij dat ze haast sterven zou, en haar verlangen was om ontbonden te zijn. Vaak verhaalde zij de woorden van Job: *daar rust de vermoeide van kracht*, en de woorden in het eind van de Openbaring: *Kom, Heere Jezus! ja kom haastelijk!*
Bij het naderen van haar dood, vroeg zij haar man welke beloften van zekerheid voor haar waren tot een vaste grond om op te bouwen.
Hij noemde:
Joh. 10:28 *En ik geef haar het eeuwige leven, en zij zullen niet verloren gaan, en niemand zal ze uit Mijn hand rukken.*
En Rom. 8:33, 34 Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, die rechtvaardig maakt, wie is het die verdoemt? Christus is het die gestorven is, ja dat meer is, Die ook opgestaan is, die ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt. Hij voegde daarbij vers 38 en 39 Ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, dewelke is in Christus Jezus, onze Heere.
Dit (zei hij) zijn beloften.

De morgen toen zij stierf verzocht zij haar man het 17e hoofdstuk van Johannes te lezen; (welk hoofdstuk ook Mr. Rollock liet voorlezen toen hij stierf). Nadat hetzelve gelezen was, was zij vol van vreugde en drukte zich ook zo uit. Haar man en twee andere vrienden baden met haar. Toen het laatste gebed geëindigd was, zei zij: *mijn vlees en mijn hart bezwijkt*.
Haar man antwoordde haar, dat God was *de sterkte van haar hart en haar deel in eeuwigheid; Hij zou haar nooit begeven;* zij herhaalde (en dit waren de laatste woorden tegen hem) *Hij zal mij nooit begeven.* Ongeveer een uur voor zij haar geest in Gods handen opgaf waren haar laatste woorden: *Ik heb mijn loop voleindigd*; zo ontsliep zij in Jezus op 8 December 1654.
Te leven was haar Christus, te sterven haar gewin.

YEDDIE's EERSTE EN LAATSTE AVONDMAAL

UIT HET ENGELS VERTAALD

DOOR C. B. VAN WOERDEN

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2002

YEDDIE's EERSTE EN LAATSTE AVONDMAAL

Yeddie, een arme idiote jongen, die onderhouden werd door zijn parochie in het Schotse Hoogland, bracht zijn tijd door met van huis tot huis te zwerven. Hij was stil en vreedzaam en won het medelijden van alle vriendelijke harten.
Omdat zijn vermogens zó gering waren, kon hij bijna geen omgang hebben met zijn medemensen, maar scheen dikwijls in liefelijke gemeenschap te zijn met Hem, die, terwijl Hij de Hoge en Heilige is, Zich neerbuigt tot mensen van zeer geringe staat.

Yeddie, zoals hij genoemd werd, had de gewoonte in zichzelf te fluisteren en te mompelen als hij langs de weg sukkelde of zijn eenvoudige arbeid verrichtte, welke de een of andere buurman zo vrij was hem op te dragen. De jongens hadden dikwijls een grapje, met hem om zijn vreemde manieren, maar zij waren, nooit wreed tegen hem. Hij geloofde elk woord, dat zij tot hem zeiden. En, omdat hem eens uit de grap gezegd was, dat hij ooit van de *Graaf Glen Allen* zou erven, wanneer hij maar één keer in een ezelwagen naar de kerk reed, weigerde hij elk vriendelijk aanbod van pachters en eenvoudige landslieden, en antwoordde steeds met dezelfde woorden: "*Nee, nee; het strekt tot mijn ongeluk als ik op een kar ga zitten; daarom wil ik maar op mijn eigen voeten naar de voorhoven van het Huis des Heeren gaan, en onder het gaan met Hemzelf praten*."

Eens, toen een vrolijke knaap hem ernstig hoorde smeken met iemand, die hij niet zag, vraagde hij: "Van welke geest of kabouter loop je weer gunsten af te smeken, Yeddie?"
"Noch van de een, noch van de ander, ventje, antwoordde hij, maar ik wisselde juist een paar woordjes met Hem, Die jij en ik niet zien kan; met Hem, Die ons toch allebei ziet!"
De arme jongen liep te praten met God, terwijl de zorgeloze wijze jongen zei, dat hij in zichzelf liep te praten.

Op zekere dag ging hij in zijn grove kleren en zijn met zware spijkers beslagen schoenen tot de predikant. Terwijl hij een buiging maakte, op dezelfde manier als een houten pop, waaraan met een touwtje getrokken wordt, zei hij: *"Dominee, mag de arme Yeddie morgen asjeblieft het Avondmaal eten met de Heere Jezus"*
De goede man was bezig alles klaar te maken voor de viering van 's Heeren Avondmaal, wat in die schaars bevolkte streek één keer in de drie maanden werd bediend, en door verscheiden kerken tegelijk gevierd werd, zodat de toeloop van volk het nodig maakte de dienst in de open lucht te houden.
Hij had het te druk om door de onnozele jongen gestoord te worden, en trachtte daarom zich zo vriendelijk mogelijk van hem af te maken. Doch Yeddie pleitte: *"och, dominee, als u eens wist, hoe lief ik Hem heb dan zou u mij daar wel toelaten, waar Hij aan de tafel komt zitten."*
Dit trof het hart van de dominee zó, dat Yeddie vergund werd met de anderen zijn plaats aan tafel in te nemen. En hoewel hij veel mijlen over heuvels en door heide moest afleggen, was hij veel eerder op de bestemde plaats dan zij, die met goede paarden reden.

Gedurende de dienst vloeiden de tranen ruimschoots uit de ogen van de arme "onnozele jongen." En op het horen van de Naam van Jezus schudde hij treurig zijn hoofd, al fluisterende: *"Maar ik zie Hem niet."*
Ten slotte echter, na het gebruik van de geheiligde tekenen, richtte hij zijn hoofd op; veegde de sporen van zijn tranen weg, en de leraar aanziende, knikte en glimlachte hij vriendelijk. Toen bedekte hij zijn gezicht met zijn handen, en verborg die tussen zijn knie en in die houding bleef hij zitten tot de afscheidszegen was uitgesproken en het volk zich begon te verspreiden. Toen stond hij op, en met een gezicht, verhelderd van vreugde en met een uitdrukking van waardige plechtigheid volgde hij de overigen.

Deze en gene uit zijn parochie spraken hem aan, maar hij gaf geen antwoord, tot hij er toe geperst werd door sommigen van de jongens. Toen zeide hij*: "Ach, jongens vraagt Yeddie toch vandaag niet om te praten! Hij heeft het aangezicht van de Heere Jezus onder de Zijnen gezien. Hij heeft mij vriendelijk aangezien, en Zelf tot mij gesproken; nu is Yeddie zo bang om te praten, anders zou het vergeten; want hij heeft op zijn best maar een slecht geheugen. Ach, jongens, jongens, ik heb vandaag Hem gezien, Die ik nooit tevoren gezien heb. Met deze doffe ogen heb ik die beminnelijke Man gezien. Ach spreek toch niet, maar laat de arme Yeddie toch alleen met zijn Gezelschap."*

De jongens zagen elkander verwonderd aan, en fluisterden tegen elkaar: "Hij is zeker niet dwaas meer! Hij heeft zijn verstand weer teruggekregen; hij ziet er uit en hij spreekt precies als een wijs mens." Toen Yeddie de nederige hut bereikte, welke hij *"zijn thuis"* noemde, durfde hij niet spreken tot het grootje, dat hem onderdak verleende, uit vrees, dat hij, zoals hij zei, *"dat lieflijk aangezicht zou kwijtraken."* Hij liet zijn pap en stroop onaangeroerd staan, en na glimlachend de vervallen wangen van de oude vrouw gestreeld te hebben, om haar te tonen, dat hij niet uit zijn humeur was, klom hij de ladder op naar het zoldertje, waar zijn bed van stro lag, om nóg een blik en een woord te krijgen van "*die beminnelijke Man*." En beneden werd zijn stem op gedempte toon gehoord: *"ja, Heere, ik arme, ik heb zo lang naar U gezocht; en nu zullen wij samen blijven en nooit weer van elkander scheiden! O, ja! wat is dit een lief zoldertje, allemaal goud en kostelijke stenen. De grote zaal van het kasteel is maar een geringe plaats bij mijn zolder vergeleken in deze lieflijke nacht!"*
En toen werd zijne stem al zachter en zachter, tot zij eindelijk geheel wegstierf.

Grootje zat beneden over de smeulende turf, met haar ellebogen op haar knieën, luid fluisterend aan de oude buurvrouw Jane te vertellen, wat de jongens haar verteld hadden, die Yeddie na de dienst vooruitgelopen waren; en ook zijn eigen vreemde woorden en voorkomen. "En behalve dit alles," zei zij met een hese fluisterstem, "weigerde hij zijn avondeten aan te raken; dat is iets, dat hij nog nooit gedaan heeft, zolang de parochie hem bij mij uitbesteed heeft. Ja, nog meer, hij at dikwijls zijn eigen portie op en de mijne ook, en riep dan nog om meer, zo'n vreselijke trek had hij. Maar vanavond, toen hij binnenkwam, vermoeid van de lange weg, die hij afgelegd had, riep hij: *"Ik hoef geen eten, grootje! Ik heb een gastmaal gehad, dat ik nog levendig in mij voel; ik heb met de Heere Jezus Avondmaal gehouden, en nu moet ik naar mijn zoldertje, en ga met Hem slapen."*

"Wel, Mary", antwoordde grootjes gast, "doe je dat niet denken aan de woorden van onze Heere Zelf, toen Hij tot hen, die Hem eten wilden geven, zei: *"Ik heb een spijs om te eten, die gij niet weet?"* Wie zal durven zeggen, dat niet de gezegende hand, die de menigte spijsde, welke op het gras gezeten was, op deze dag de hongerige ziel van

de arme Yeddie gespijzigd heeft, toen hij aan Zijn tafel zal? O, Mary, wij weten er maar weinig van, welk nederig werk Hij in Zijn neerbuigende goedheid doen wil aan Zijn armen, die dag en nacht tot Hem roepen. Wie weet of niet deze dwaze jongen groter zijn zal in het koninkrijk der hemelen dan de Graaf zelf? Arme man, het lijkt er niet veel op, dat hij bekwaam zal zijn binnen te komen door de paarlen poort! En o, als je die arme jongen zijn gezicht eens gezien had, toen hij de hut binnenkwam. Het glansde als het licht, en ik dacht eerst voor hij nog een woord gesproken had, dat hij een kaars in zijn hand had!
Ik geloof vast, goede buurvrouw, dat Yeddie vandaag in hoog gezelschap was, en dat dezelfde glans op hem was als op Mozes en Elia, toen zij met Jezus op de berg spraken. Ik heb hoop, dat hij de zegen mee naar huis gebracht heeft, om bij de weduwe te blijven, die te oud en te zwak was, om zelf naar de Tafel te gaan, maar die hierna verdragen en zich geduldig voor hem ingespannen heeft, omdat hij een van des Heeren kleinen en zwakken is.
O, ja, hij bracht ongetwijfeld de zegen mee naar huis en je zult het loon ontvangen voor de vele kopjes koud water, die je hem gegeven hebt. Want wat zijn die paar stuivers en shillings, die de parochie je vergoedt, vergeleken bij de moederlijke zorg die hij van je heeft gekregen," zei Jane.

"Wel, wel," antwoordde grootje, "als ik loon ontvang, dan zal het niet zijn, omdat ik dat op het oog had. Ik heb er nooit over gedacht, van de dag af, dat ik de verstandeloze en ouderlozen jongen tot mij nam, dat ik *één van deze kleinen* verzorgde, spijsde en kleedde. Maar deze avond weet ik het beter, dan ooit tevoren. Ik heb zelf ook vreemde, nieuwe gewaarwordingen, buurvrouw, en mij komt die ure in de gedachten, toen onze gezegende Meester kwam en stond te midden van Zijn getrouwen, terwijl de deur gesloten was, en Hij tot hen zei: *"Vrede zij ulieden."*
Deze vreemde, hemelse kalmte kan gewis niet van de aarde zijn, en wie weet of Hij Zelf niet hier bij ons beidjes is, en tot deze geringe plaats afgekomen, meer nog om ter wille van deze dwaze jongen, dan wel om ons?"

En zo praatten die twee eenvoudige vrouwtjes over Hem, Die hun zielen liefhadden, terwijl hun harten brandende in hen waren onder het spreken.

Toen morgens de zon opkwam, verliet grootje, onwillig om de vermoeiden Yeddie te storen, haar armelijke peluw, om Yeddie's geringe werkzaamheden te verrichten. Zij ging turf halen en water uit de bron; dekte haar eenvoudige tafel en bereidde haar pap. Toen zij erom dacht, dat hij zonder eten naar bed gegaan was, riep zij hem onderaan de ladder staande. Er kwam geen antwoord. Zij riep nóg eens en nóg eens weer, maar geen geluid deed zich van boven horen, behalve dat van de wind, die door de openingen van het rieten dak floot.

Al in geen jaren had zij de wankele slappe ladder beklommen, maar de angst zette haar leden kracht bij. Daar stond zij op het armelijke vlierinkje, dat de half idiote jongen al zo lang tot onderdak gediend had. Voor een ruwe stoel, half zittend, half geknield met zijn hoofd rustende op zijn gevouwen armen, vond zij Yeddie. Zij legde de hand op zijn hoofd, maar trok die ogenblikkelijk verschrikt terug. De zware, ijzeren 'kroon' was hem van het hoofd genomen, en terwijl zij lag te slapen, en vervangen door de onverwelkelijke kroon der verlosten.
Yeddie had een blinkje van Jezus gezien, en nu kon hij niet meer buiten Hem leven. Gelijk hij het Avondmaal met Hem gebruikt had, zo ontsliep hij met Hem.

Een diep ontzag beving de parochie en de leraar op dit klaarblijkelijk teken dat Christus onder hen geweest was. Van heinde en verre kwam men om de begrafenis bij te wonen van de idiote jongen. Er heerste een plechtigheid, zoals maar zelden gezien wordt, alsof de gemeente een groot verlies geleden had, in plaats dat de gemeente van een last verlost was.

Het arm grootje werd niet lang alleen in haar hutje gelaten, want Hij, die daarheen gekomen was na dat laatste Avondmaal met Yeddie, bleef bij haar tot het einde.

1 Jane Squibb (Jenny de hutbewoonster) (1784-1799)

Overgenomen uit Jonge Zangers, deel 7, door Joh. Westerbeke:

Jane Squibb (Jenny de hutbewoonster) (1784-1799)

1.1 Leerlinge wordt onderwijzeres
1.2 Het eerste bezoek van ds. Richmond aan Jenny
1.3 Begeerte tot het Heilig Avondmaal
1.4 'Heere, gedenk mijner …'
1.5 'O moeder, ik ben zo bezorgd over u'
1.6 Van een strobed, in Abrahams schoot
Naschrift
Gezicht op het eiland Wight

1.1 Leerlinge wordt onderwijzeres

Jenny krijgt les

Jane Squibb was de dochter van arme ouders, in het dorp wat de Heere behaagde mij als eerste standplaats in de bediening te geven.
Ik leerde haar voor het eerst kennen toen zij twaalf jaar was. Elke week kwam zij met andere kinderen op zaterdagmiddag aan huis, waar ik ze onderwees.
Zij leerden dan uit de Catechismus, gedeelten uit de Bijbel en zegden Psalmen andere liederen op. Wij bespraken de onderwerpen, die hun wijs kunnen maken tot zaligheid, overeenkomstig hun leeftijd. Het was dan zomer en ik zat met deze kleine groep in mijn tuin, onder de schaduw van enkele bomen.
Vanaf deze plaats hadden wij uitzicht op het kerkhof, wat mijn werk gemakkelijker maakte. Daar lagen mensen en kinderen begraven, uit verschillende geslachten. Stof was aan stof toevertrouwd, zowel van rijken als van armen, die allen op de opstanding der doden wachtten.

Ik had niet ver te zoeken naar onderwerpen die geschikt waren tot waarschuwing van mijn kleine kudde lammeren, die ik bezig was te voeden. Ik kon hun wijzen op het verschil van graven en mijn leerlingen zeggen dat, hoe jong zij ook waren, niemand van hen te jong was om te sterven en dat waarschijnlijk meer dan de helft lichamen die daar lagen van jonge kinderen waren. Ik nam dan ook de gelegenheid waar om over de waarde van de ziel te spreken en vroeg hen af wat zij dachten, waar hun ziel zou gaan, wanneer zij deze aarde moeten verlaten. Ik vertelde hen Wie 'de Opstanding en het Leven' was en Wie alleen de prikkel uit de dood kon wegnemen. Ik herinnerde ze er aan dat het uur zal komen 'in dewelke allen, die in de graven zijn, Zijn stem zullen horen; en zullen uitgaan, die het goede gedaan hebben tot de opstanding des levens, en die het kwade gedaan hebben tot de opstanding der verdoemenis'. Van deze gelegenheid maakte ik gebruik om hen te herinneren aan sommigen waar iemand uit het gezin of familie begraven was. Deze omstandigheden waren geschikt om tere gevoelens op te wekken voor ernstige indrukken.

Soms stuurde ik de kinderen naar verschillende grafstenen om de opschriften te leren, waarna zij spoedig weer terug kwamen, om te vertellen wat zij gelezen hadden.

In het midden stond de kerk, waar ik voor de eerste keer de boodschap van God aan zondaren verkondigde. Wanneer de kinderen mij omringden, wees ik hen op de kerk, op de openbare eredienst en de waarde van de zondag. Ik wees hen op de plicht om de diensten bij te wonen, ernstig en aandachtig, omdat het de genademiddelen zijn. Op hun voorrechten boven anderen die in landen en plaatsen wonen, waar geen kerken en geen Bijbels zijn. Maar ook op de ongelukkige toestand van hen die onder ons de diensten verachten of verzuimden. De kinderen opmerkzaam makend op hun voorrechten.

Veracht van mensen

Jenny was gewoon de catechisaties elke week bij te wonen. Het eerste jaar schonk ik geen bijzondere aandacht aan haar. Ik dacht dat zij wat langzamer van begrip was dan de anderen uit het groepje. Zij leerde haar lessen heel goed, maar meestal kon zij niet antwoorden op vragen waar zij niet op voorbereid was. Haar uiterlijk was innemend, haar ogen niet levendig, zij las vrij goed en maakte door haar inspanning vorderingen.
Haar gedrag was zachtzinnig en rustig. Zij kwam trouw naar de kerk en ’s zaterdags bij mij thuis. Behalve haar beleefdheid, viel zij niet op. Wanneer iemand gevraagd zou hebben, wie van de leerlingen de gunstigste indruk op mij maakte, dan zou de arme Jenny dit niet geweest zijn. Wat weten wij dikwijls weinig wat God in het hart van een ander werkt. Wat zijn wij dikwijls slechte berekenaars en kunnen slecht beoordelen, totdat Hij onze ogen er voor opent! Zijn gedachten zijn niet onze gedachten, noch Zijn wegen onze wegen.
Onverwacht werd ik getroffen door de snelle vervulling van mijn wensen. Ik had Jenny naar de begraafplaats gestuurd om een opschrift te leren. Toen zij terug kwam vertelde zij dat ze er nog een extra geleerd had, van de steen die er naast stond, wat zij mooi gevonden had.
De kleine Jenny is niet meer, maar zij spreekt nog, nu ik deze regels overschrijf. Ik verbeeld mij dat ik haar stem nog hoor toen ik haar het geleerde liet opzeggen. De gedachte is mij nog aangenaam.

Het opschrift van mevrouw A.B., wat ik haar opgedragen had, was:
‘Vergeef, gezegende ontslapene, de verschuldigde tranen die gestort worden om u, bij het verlaten van een wereld als deze. Vergeef de wens, die u hier verlangde te houden en die uw reis naar de gewesten der zaligheid wilde vertragen. Niet meer beperkt door de nachtelijke taferelen van het stof. Niet meer een bewoner in het sterfelijk leem. Nu zullen wij liever uw heerlijk leven roemen en uw reis naar het rijk des lichts volgen.’
Wat zij vrijwillig geleerd had op een steen daarnaast, waar ze vol van was:
‘Het moet zo zijn. De val van onze vader Adam en zijn ongehoorzaamheid, brachten dit lot over ons allen. Allen sterven in hem, maar zonder hoop zouden wij zijn, gezegende Openbaring!, hadden wij u niet. Voortreffelijk, heerlijk Evangelie, hemels licht, waarbij wij getroost leven en getroost sterven. En zien aan de overzijde van het sombere graf een toekomend leven van eindeloze zaligheid.’

Leerlinge en onderwijzeres

Later ontdekte ik dat de woorden in het laatste grafschrift haar gevoelig hadden aangedaan, maar in die tijd wist ik niets van haar gedachten. Ik had haar eigenlijk over het hoofd gezien, waar ik later dikwijls spijt van had. Toen ik later ontdekte wat de

Heere aan haar ziel gedaan had, scheen mijn geweten mij te bestraffen, het was alsof ik haar verwaarloosd had. Maar het was geen opzet; zij was voor ons allen onbekend. Wel heb ik later vernomen dat zij veel bespot is, van leeftijdgenoten, omdat zij niet mee kon doen met hun zonden en dwaasheid en omdat zij trouw naar de kerk kwam. Zij verdroeg dit heel zachtmoedig.
Zelf was ik nog maar korte tijd in de bediening en had weinig christelijke bevinding. Ik was nog niet zo bekend met het karakter en het gedrag van elk gezin en van elke persoon in mijn gemeente. Ik was ook nog een leerling die veel moest leren. En wat ben ik nu? Nog een leerling; en als ik iets geleerd heb, dan is het dit, dat ik elke dag meer en meer te leren heb. Ik ben ervan verzekerd dat mijn jonge leerlinge spoedig mijn onderwijzeres werd. Voor de eerste keer zag ik wat oprechte en ware godsdienst kan uitwerken, in het getuigen van haar bevinding ervan. Eens riep de Heere een kindeke tot Zich en plaatste dat in het midden van Zijn discipelen, tot voorbeeld van zijn leer. Maar de Heere deed meer in het geval van Jenny. Hij riep haar niet alleen als een kind om door een gelijkenis aan te tonen wat de bekering betekent, maar Hij riep haar ook door Zijn genade tot een vat van Zijn barmhartigheid. Om een levendige getuige te zijn van de almachtige kracht en liefde, waardoor haar hart tot God werd gekeerd.

Jenny is ziek
Het was ongeveer vijftien maanden nadat Jenny begon onze bijeenkomsten bij te wonen, dat ik haar miste. Toen ik na twee of drie weken naar haar informeerde, hoorde ik dat zij ziek was. Niet vermoedend dat het ernstig was gingen er bijna twee maanden voorbij dat haar naam niet werd genoemd.
Uiteindelijk kwam er een arme oude vrouw, van haar Godsvrucht had ik goede gedachten, die tot mij zei: ‘Dominee, hebt u Jenny ’s zaterdags niet aan uw huis gemist?’ Ik antwoordde: ‘Ja, ik geloof dat zij niet goed is.’ ‘En dit ook nooit meer zal worden’, zei de vrouw.
‘Wat, vermoedt u hier dan gevaar?’
’Dominee, zij is werkelijk heel zwak en ik denk dat zij achteruit gaat. Zij verlangt u te zien, maar zij is bang dat u bij zo’n arm kind als zij is, niet zult willen komen.’
‘Niet komen waar armoede en ziekte mij roepen? Hoe kan zij dat denken? Waar woont ze’, vroeg ik?
‘Dominee, het is een armoedige plaats en zij schaamt zich om u te vragen daar te komen. Haar buren zijn slechte mensen en haar eigen vader en moeder zijn zonderlinge mensen. Zij bespotten Jenny allen omdat zij zoveel uit de Bijbel leest’
‘Spreek mij niet van armoedige plaatsen en slechte mensen, want dat is juist de plaats waar een dienaar van het Evangelie geroepen wordt om goed te doen. Ik zal haar een bezoek brengen; zeg haar dit.’
‘Dat zal ik doen, dominee; ik bezoek haar bijna dagelijks en het doet iemands hart goed haar te horen spreken.’
‘En waarover spreekt zij dan’? vroeg ik.
‘Waarover zij spreekt, het arme kind? Over niets dan goede dingen, zoals de Bijbel, Jezus Christus, leven en dood, haar ziel, over de hemel en de hel, over uw gesprekken en de boeken waaruit u haar onderwees. Haar vader zegt dat hij dat in zijn huis niet duldt en haar eigen moeder bespot haar en zegt dat Jenny denkt dat zij zichzelf beter acht dan andere mensen. Maar dat is helemaal niet waar. Zij wil haar boeken lezen en ernstig met haar moeder daarover spreken en smeekt haar om over haar ziel te denken.’

Ik dacht: de Heere vergeve het mij dat ik niet meer aandacht aan dit arme kind geschonken heb. Ik gevoelde nu de belangrijkheid van het onderwijs aan de jeugd meer dan ooit te beseffen en voelde de hoop in mij opkomen dat dit meisje een eerste vrucht op mijn werk zou mogen zijn.Ik herinnerde mij haar stil, fatsoenlijk gedrag en haar oplettendheid op de bijeenkomsten, haar ingenomenheid met het gevonden grafschrift; daarom sprak ik: Ik hoop dat dit lieve kind een waar kind van God zal blijken te zijn. Als dat zo is, wat een zegen voor haar en wat een zegen voor mij!'

1.2 Het eerste bezoek van ds. Richmond aan Jenny

De volgende morgen ging ik op zoek naar het huis waar Jenny woonde. Het was een huisje van het geringste soort, achter een hoge aarden wal, waar weinig op groeide. De voorgevel van het huisje was overgroeid met een bloeiende kamperfoelie, die zijn takken over de muren, vensters en om de schoorsteen slingerde. Ik zond een stil gebed tot God op en koesterde de hoop dat de aangename bloemengeur een beeld mocht zijn van de allesbeheersende tussenkomst van de Verlosser, Die, naar ik hoopte, als een welriekende reuk was voor haar hemelse Vader.
Jenny lag boven op het bed en er was verder niemand in huis, behalve de vrouw, die mij de vorige avond de boodschap had gebracht. Ik zag een zichtbare verandering op het gezicht van het meisje. Zij droeg een rood, witte blos, wat een kenmerk was van haar ziekte (T.B.C.). Een teerheid in haar blik verraste mij, die ik niet eerder gezien had.
Zij begroette mij met een vriendelijke glimlach en barstte daarop in snikken uit, terwijl ze zei: 'Ik ben zó blij u te zien, dominee!' Waarop ik antwoordde: 'Ik ben heel bezorgd dat je zó ziek bent, mijn kind en het bedroeft mij dat ik het niet eerder geweten heb. Maar ik hoop dat de Heere er goede bedoelingen mee heeft.'
Haar ogen drukten zich krachtig uit: Ik hoop dat het zo is.
'Mijn arm kind, omdat jij niet meer naar mij kunt komen, wil ik jouw opzoeken en wij zullen spreken over dezelfde onderwerpen, waarover ik gewoon was je te onderwijzen.'
'Werkelijk, dominee? Daar zal ik blij om zijn.'
'Dat geloof ik', zei de vrouw, 'want zij spreekt over niets liever dan over die onderwerpen en wat zij in de boeken gelezen heeft, die u aan haar gaf.'
'Wens je werkelijk, lief kind, een waar christen te worden?'
'O ja, dominee, ik ben er zeker van dat ik niets liever wens, en nu ik enkele weken op bed gelegen heb, heb ik nagedacht over uw goedheid om ons, arme kinderen, te onderwijzen. Wat zou er zonder dat, van ons worden?'
Ik was verbaasd en blij over de ernst en eenvoud waarmee zij sprak en zei: 'Ik ben werkelijk blij te merken dat mijn onderwijs aan jouw niet verloren is en ik bid God dat deze ziekte een gezegend middel in Zijn hand mag zijn om je te verootmoedigen en te heiligen. Je hebt een onsterfelijke ziel en zult wel herinneren wat ik dikwijls gezegd heb over de waarde van je ziel: *'Want wat baat het een mens, zo hij de gehele wereld gewint, en lijdt schade zijner ziel?*' (Matth. 17:26a).
'Ja dominee, ik herinner mij wel wat u tot ons gezegd heb, dat wanneer ons lichaam in het graf gelegd wordt, onze ziel naar de goede plaats, of naar de kwade plaats gaat.'
'En naar welke plaats denk je, dat jij, als een zondares in Gods ogen, denkt te gaan?'
'Naar de kwade plaats, dominee.'
Wat, naar het eeuwig verderf?'
'Ja, dominee.'
'Waarom dat?'

‘Omdat ik een groot zondares ben.’
‘En moeten alle grote zondaars naar de hel gaan?’
‘Zij verdienen het wel en ik zeker ook.’
‘Maar, is er dan geen middel tot ontkoming? Is er geen middel voor een groot zondaar om behouden te worden?’
‘Ja dominee, Christus is de Zaligmaker.’
‘En wie zaligt Hij?’
‘Alle gelovigen.’
‘En geloof jezelf in Christus?’
‘Ik weet het niet dominee, ik wens het wel, maar ik gevoel dat ik Hem lief heb.’
‘Waarom heb je Hem lief?’
‘Omdat Hij goed is voor de ziel van arme kinderen, zoals de mijne.’
‘Wat heeft Hij voor je gedaan?’
‘Hij is voor mij gestorven dominee, en wat kon Hij méér doen?’
‘En wat hoop je door Zijn dood te gewinnen?’
‘Wanneer ik sterf, een goede plaats, als ik in Hem geloof en Hem liefheb.’
‘Heb je enige bezorgdheid voor je ziel gevoeld?’
‘O ja, heel veel.’ Wanneer u ’s zaterdags met ons sprak, voelde ik mij alsof ik het nauwelijks kon verdragen en was ik zo verwonderd dat anderen zo zorgeloos konden zijn. Ik dacht dat ik niet geschikt was om te sterven. Ik dacht aan slechte dingen, die ik gedaan en gezegd had. En geloofde dat God zeer vertoornd op mij moest wezen, want u had ons dikwijls gezegd: ‘God laat Zich niet bespotten.’ En dat Christus heeft gezegd, dat wij niet in de hemel kunnen komen, als wij niet bekeerd zijn. Soms dacht ik dat het niet voor mij bestemd was, want ik was nog zo jong. Dan scheen het mij weer een grote zonde om zo te denken, want ik wist dat ik oud genoeg was om te weten wat goed en kwaad was. Dus was God rechtvaardig om op mij vertoornd te wezen wanneer ik kwaad deed. Bovendien kon ik zien dat mijn hart niet goed was en hoe kon zó’n hart geschikt zijn voor de hemel? Werkelijk dominee, ik voelde grote bezorgdheid.’

Waarom niet eerder verteld?
‘Lieve Jenny, ik wenste wel dat ik dit eerder geweten had; waarom heb je mij dit nooit verteld?’
‘Dominee, ik durfde niet, ik kon niet goed zeggen wat er met mij aan de hand was en ik was bang dat u mij vrijpostig zou vinden, als ik over mijzelf had gesproken, tot iemand zoals u. Toch begeerde ik dikwijls dat u wist wat ik gevoelde en vreesde. Wanneer ik soms bij u vandaan kwam, kon ik niet nalaten te schreien en dan lachten de anderen mij uit en bespotten mij. Zij zeiden dat ik mij goed voor wilde doen. Soms dacht ik dominee, dat u minder gunstig over mij dacht, dan over de anderen en dat bedroefde mij. Toch wist ik dat ik geen bijzondere gunst verdiende, omdat ik de voornaamste van de zondaars was.’
‘Kind, waarom zei Paulus, dat hij de voornaamste van de zondaars was. In welke tekst kun je die uitdrukking vinden en kun je die tekst opzeggen?’
‘Dit is een getrouw woord en alle aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om de zondaren zalig te maken, van welke ik de voornaamste ben (1 Tim. 1:15). Is het zo niet, dominee?’
‘Ja kind en ik hoop dat dezelfde overtuiging die Paulus op dat ogenblik had, jou ook gevoelig gemaakt heeft voor dezelfde waarheid. Bedenk nu en altijd, dat Christus in de wereld gekomen is om de voornaamste zondaars zalig te maken.’

‘Dominee, daar ben ik zó blij mee, het geeft mij hoop dat Hij ook mij wil zalig maken, al ben ik een arm en zondig meisje. Ik ben erg ziek en geloof niet dat ik ooit beter zal worden. Ik verlang naar Christus te gaan, als ik sterf.’
‘Ga tot Christus terwijl je leeft, lief kind, en hij zal je niet uitwerpen als je sterft. Hij heeft gezegd: *Laat de kinderkens tot Mij komen en verhindert hen niet* (Luk. 18:16). Hij wacht om genadig te zijn en Hij verstoot ze niet.’

‘Wat was de reden dat je voor het eerst zo ernstig ging nadenken over de staat van je ziel?’
‘Uw spreken over de graven op de begraafplaats en uw opmerking dat daar zoveel kleine kinderen begraven waren. Ik herinner me dat u, bijna een jaar geleden, eens zei: Kinderen, waar zullen jullie over honderd jaar zijn? Waar ga je naar toe als je sterft, denk je? Als je deze nacht zou sterven, ben je er dan zeker van naar Christus te gaan en zalig te zijn? Ik zal nooit vergeten, dat u zo ernstig drie keer dat woord *kinderen* zei.’
‘Heb je nooit eerder enige begeerte over je ziel gevoeld?’
‘Ja dominee, ik geloof vanaf het begin dat u ons op zaterdag onderwees, maar zoals op díe dag gevoelde ik het voordien nooit. De hele weg naar huis en die nacht waren de woorden in mijn gedachten: Kinderen, waar ga je naar toe als je sterft? Ik dacht dat ik mijn slechte wegen moest verlaten, waar zou ik anders blijven als ik stierf?’
‘En wat voor uitwerking hadden deze gedachten op je gemoed?’
‘Dominee, ik probeerde beter te leven en ik liet wat slechte dingen na, maar hoe meer ik mijn best deed, hoe moeilijker ik het vond. Mijn hart scheen zo hard en ik kon niemand hierover iets vertellen.’
‘Kon je het de Heere niet vertellen, Die de gebeden hoort en verhoort?’
‘Mijn gebeden zijn op z’n best zó ellendig (hierop bloosde en zuchtte ze) en ik wist nauwelijks te bidden zoals het behoort. Soms vroeg ik de Heere om een beter hart.’

Uit de volheid van haar hart
Een groot deel van oprechte verlichting van haar hart was in dit hele gesprek duidelijk merkbaar. Zij sprak met al de eenvoudigheid van een kind en toch met al de ernst van een christen. Ik kon mij nauwelijks voorstellen dat zij hetzelfde meisje was wat ik voordien zag. Haar gelaat was vol uitdrukkingen en sprak meer dan haar tong kon uitspreken. Zij sprak nu vlot en vrijmoedig, wat voordien vreemd voor haar was. Toch was zij bescheiden en nederig, ook matigde zij zich niets aan. De vlotheid van haar spreken was een gevolg van haar geestelijke bezorgdheid. De tekens van een goddelijke verandering waren te duidelijk om ze verkeerd op te vatten. In dit kind zag ik voor het eerst de duidelijke bewijzen van zo’n verandering. Hoe bemoedigend en hoe nuttig ook voor mijn eigen ziel!

‘Dominee’, vervolgde Jenny, ‘ik dacht op een dag dat ik niet geschikt was om te leven en niet geschikt was om te sterven, want ik kon in deze wereld niet mijn troost vinden en ik was er zeker van dat ik die ook in de toekomende niet verdiende. Op een dag stuurde u ons naar de begraafplaats om een opschrift van een van de stenen te leren, van mevrouw B. en ik las ook dat op de steen daarnaast’
‘Ik herinner het mij heel goed, Jenny, je kwam terug en zei ze allebei op.’
‘Er waren toen twee regels die mij bijzonder deden nadenken.’
‘Welke waren dat?’
‘Er stond: *Voortreffelijk, heerlijk Evangelie, hemels licht, waarbij wij getroost leven en getroost sterven.* Ik wenste dat dát heerlijk Evangelie voor mij was, opdat ik

getroost mocht leven en sterven en het scheen mij toe dat het zo zou zijn. Nooit tevoren was ik zo gelukkig en die woorden waren steeds in mijn gedachten: Getroost te leven en getroost te sterven.'
Ik dacht bij mij zelf: inderdaad, heerlijk Evangelie! Ik vervolgde: 'Lief kind, wat betekent het woord Evangelie?'
'Blijde boodschap.'
'Blijde boodschap, voor wie?'
'Voor zondaars, dominee.'
'En wie zend die blijde boodschap aan slechte zondaars?'
'God Almachtig.'
'En wie brengt deze blijde boodschap over?'
'Dominee, u bracht die tot mij.'
Mijn ziel smolt weg en ik kon de opkomende tranen niet terugdringen. Het laatste antwoord was voor mij onverwacht en treffend. Ik gevoelde de teerheid en dankbaarheid van een vader voor het eerste kind. Jenny schreide ook.
Na een poosje zei ze: 'O dominee, ik wenste wel dat u mijn vader en moeder en mijn broertje eens wilde aanspreken, want ik vrees dat zij heel verkeerd bezig zijn.'
'Hoe zo?'
'Zij drinken, vloeken en maken ruzie en doen niet zoals het behoort en dat maakt mij zo bedroefd, dat ik het niet dragen kan. Als ik er met hen over spreek worden zij boos, lachen mij uit en vragen mij niet ongerust te zijn en dat ik hun onderwijzeres niet hoef te zijn. Ik schaam mij dat ik u dit van hen vertel, maar ik hoop dat het niet verkeerd is, want ik doe het voor hun bestwil.'
'Ik wens dat je gebeden en pogingen voor hen gezegend mogen worden en ik zal ook doen wat ik kan.'
Daarna bad ik met het kind en beloofde haar trouw te zullen bezoeken. Terwijl ik naar huis ging was mijn hart vervuld met dankbaarheid over alles wat ik gehoord en gezien had. De kleine Jenny scheen een eersteling te zijn van mijn geestelijke oogst. Deze gedachte vertroostte en sterkte mij in mijn bediening.

1.3 Begeerte tot het Heilig Avondmaal

Op een morgen, toen ik weer op weg naar Jenny was, liep ik over de begraafplaats en keek nog even naar het opschrift wat zo'n diepe indruk op haar gemaakt had. Ik werd getroffen door de gedachte aan de belangrijke gevolgen die kunnen ontstaan door veelvuldige aandacht voor de inscripties op grafstenen. Dit bracht mij tot de gedachte aan de twee stenen tafelen van de wet des Heeren, die eeuwen lang het Goddelijk welbehagen openbaren.
Toen ik bij het huisje kwam waar Jenny woonde, vond ik haar op bed, lezende in de lofzangen van Dr. I. Watts, voor kinderen.
Ik vroeg haar: 'Wat lees je vanmorgen, Jenny?'
'Dominee, ik dacht veel na over enkele verzen uit mijn boekje. Hier zijn ze:

Er is een uur van sterven, steeds in mijn gedachten
Wie weet hoe spoedig en wat is mijn verwachten?
Duizenden kinderen, als ik, zullen gaan
Tot de dood en ter verantwoording staan.

Laat mij de uren die ik heb nuttig besteden
Vóór de dag van genade is weggegleden.

In het graf wordt geen bezinning gevonden;
Noch voor de doden, vergeving van zonden.

Dominee, ik gevoel dat dit alles de waarheid is en ik ben bang dat ik de uren die ik heb niet nuttig besteed, zoals ik behoorde te doen. Ik denk dat ik niet lang meer zal leven en als ik aan mijn zonden denk, dan moet ik zeggen:

Heere, ik lig beschaamd aan Uw voeten
Ik durf niet opwaarts zien omhoog.
Vergeef mijn zonden, eer ik sterf, door Uw boeten;
Al was 't dan met een half brekend oog.

Denkt u dominee, dat Hij mij vergeven wil?'
'Mij lief kind, ik heb goed hoop dat Hij ze reeds aan je vergeven heeft; dat Hij je gebeden heeft gehoord en je reeds onder het getal van Zijn ware kinderen heeft gesteld. Je hebt al sterke bewijzen van Zijn genade aan je ziel ondervonden.'
'Ja dominee, dat is zo en ik wil Hem daarvoor liefhebben en danken. Hij is goed, heel erg goed,'

Onderwijs uit de Catechismus
Ik vervolgde: 'Jenny, kun je de Catechismus opzeggen?'
'Ja dominee, maar ik denk dat het een van mijn zonden geweest is in het oog van God.'
'Wat, het opzeggen van de Catechismus?'
'Ja, de manier waarop ik het gewoonlijk deed.'
'Hoe was dat dan?'
'Op een erg zorgeloze manier, want ik dacht nooit na over de betekenis van de woorden en dat moet erg slecht geweest zijn. De Catechismus staat vol goede dingen en ik wens wel dat ik hem beter begreep.'
'Nu, wij zullen eens wat over die goede dingen spreken, die in de Catechismus staan. Dacht je er wel eens over na wat het zeggen wil een lid van Christus, een kind van God en een erfgenaam van het Koninkrijk der hemelen te zijn?'
'Ik geloof dat ik er de laatste tijd veel over gedacht heb, dominee en ik wens wel te zijn wat u noemt, niet alleen in naam, maar in de daad en waarheid. U vertelde wel eens dat zoals de rank in de wijngaard, de steen tot het gebouw en het lid tot het lichaam behoort, zo ook de waar gelovige tot de Heere Jezus Christus toebehoort. Maar hoe kan ik weten dat ik Christus als een waar lichaam toebehoor? U zei wel eens in de kerk dat het dezelfde betekenis heeft, welk lid het ook is, of het nu een been of een arm is.'
'Heb je Christus lief, op een wijze als nooit tevoren?'
'Ja, dat geloof ik werkelijk.'
'Waarom heb je Hem lief?'
'Omdat Hij mij eerst heeft liefgehad..'
'Hoe weet je dat Hij je eerst heeft liefgehad?'
'Omdat Hij mij door het onderwijs wilde geven, de zonden van mijn hart te gevoelen en mij leerde bidden om vergeving en om Zijn wegen lief te hebben. Hij stuurde u om mij te onderwijzen dominee en om mij de weg tot de zaligheid te wijzen. En nu wens ik gezaligd te worden in die weg die Hem behaagt. Soms voel ik zó'n liefde voor alles wat Hij gezegd en gedaan heeft, dat ik wens over nooit iets anders te denken. Ik weet dat ik voorheen zo niet dacht en ik denk dat als Christus mij niet eerst lief had, mijn

boze hart Hem nooit gezocht zou hebben. Voordien beminde ik alles behalve de godsdienst, maar nu is zij alles voor mij.'
'Geloof je in je hart dat Christus machtig en gewillig is om de grootste der zondaren zalig te maken?'
'Ja, dominee.'
'En wat ben jij?'
'Een jonge, maar grote zondares.'
'Is het niet Zijn genade dat je weet en gevoelt dat je een zondares bent?'
'Jazeker, dat moet zo zijn.'
'Begeer je ernstig alle zonden te verlaten?'
'Als ik mij niet bedrieg, ja.'
'Voel je iets in je de zonde tegen te staan en te haten?'
'Ja, dat hoop ik.'
'Wie gaf je dat? Was je altijd zo?'
'Het moet Christus zijn, Die mij liefhad en Zichzelf voor mij heeft overgegeven. Voordien was ik geheel anders.'
'Nu dan Jenny, toont dit alles niet een vereniging aan tussen de Heere Jezus Christus en je ziel? Schijnt het niet alsof je leeft en beweegt in Hem en een geestelijk bestaan hebt van Hem? Zoals alle leden van je lichaam met elkaar verenigd zijn, samen met je hoofd en daardoor leven en bewegen, door het stromen van je bloed, zo ben je geestelijk een lid van Christus en je gelooft in Hem. Zo verkrijg je kracht, door het geloof, om Hem lief te hebben en tot Zijn eer te leven. Begrijp je me?'
'Ja dominee, ik geloof van wel en het is erg troostvol voor mij om op Christus te mogen zien als een levend Hoofd en mijzelf te beschouwen als de minste en de geringste van Zijn leden.'
'Vertel mij dan nu eens wat je er onder verstaat een kind van God te zijn?'
'Ik ben er zeker van dat ik niet verdien Zijn kind genoemd te worden.'
'Kun je mij zeggen wie dat dan wel verdient?'
'Niemand, dominee!'
'Hoe wordt iemand dan een kind van God, daar wij van nature kinderen des toorns zijn?'
'Door Gods genade, dominee.'
'Goed en wat schenkt God de kinderen des toorns, wanneer Hij hen kinderen der genade maakt?'
'Een afsterven van de zonde en een nieuw leven der gerechtigheid. Is het zo niet dominee?'
'Ja, dat is de vrucht van Christus' verlossende liefde en ik hoop dat jij deelgenoot bent van die zegen. Gods kinderen zijn naar Zijn Naam genoemd en Hij is de Eerstgeborene van veel broeders. Wat een genade dat Christus Zichzelf een Broeder noemt. Hij schaamt Zich niet als jouw Broeder te erkennen en je Zijn Vader voor te stellen op de jongste dag, als een gekochte met Zijn bloed.'
'Ik wenste wel dat ik mijn Vader en Broeder in de hemel meer liefhad. Heere, wees mij arme zondares genadig! Ik denk dominee, wanneer ik een kind van God ben, ik dikwijls een opstandig kind ben. Hij bewijst mij goedheid boven anderen en toch hoe gebrekkig beantwoord ik hieraan.'

Zijn dit Uw gunstbewijzen dag aan dag,
Aan mij, zo boven anderen?
Dat ik U dan ook U meer beminnen mag,
U, 't beste dienen met elkander.

Dat zal het beste middel zijn om te tonen dat je in waarheid een kind van God bent. Toon je liefde en dankbaarheid aan zo'n Vader, die je een erfenis bereid heeft onder de geheiligden in het licht en je gemaakt heeft tot een erfgenaam van het Koninkrijk der hemelen, zowel als een lid van Christus en een kind van God. Weet je wat het Koninkrijk der hemelen betekent?'

Jenny's moeder

Op dat ogenblik kwam Jenny's moeder binnen en wij hoorden ze beneden tegen een jonger kind op een driftige, bestraffende toon te spreken, met een ergerlijk taalgebruik. Maar plotseling hield zij op omdat zij ons boven hoorde praten.

'O, mijn arme moeder', zei het meisje, 'u zou zo spoedig niet gezwegen hebben als de dominee hier niet geweest was. Dominee, u hebt gehoord hoe moeder gevloekt heeft, zeg er tegen haar alstublieft wat van, want naar mij luistert zij niet.'

Ik ging boven aan de trap staan en riep de vrouw, maar waarschijnlijk schaamde zij zich omdat ik gehoord had wat zij zei, en was ze ineens weg en ontsnapte aan mijn vermaning.

'Dominee', zei Jenny, 'ik ben bang, dat, als ik naar de hemel ga, ik daar nooit mijn arme moeder zal zien. Zij vloekt zo en is dikwijls in een slecht gezelschap. Als ik hier in bed lig is er soms uren lang veel slechtheid, lawaai en ruzie beneden, dat ik het nauwelijks verdagen kan. Het is vreselijk als een vader en een moeder zo tekeer gaan. Ik zou zo graag zien dat zij zich tot God bekeerden en naar de hemel mochten gaan. Wilt u mij wat zeggen, dominee, over een erfgenaam te zijn van het Koninkrijk der hemelen?'

'Herinner je m'n kind, dat ik je gezegd heb bij het verklaren van de Catechismus, in de kerk, dat het Koninkrijk der hemelen, in de Bijbel betekent, zowel de Kerk van Christus op de aarde en in de staat van heerlijkheid in de hemel? De een is een voorbereiding voor de ander. Alle ware christenen zijn erfgenamen van God en mede erfgenamen van Christus en zullen de heerlijkheid en de zaligheid van Zijn koninkrijk beërven. Zij zullen eeuwig met Christus leven en bij Hem zijn. Dit is de vrije gift van God aan Zijn aangenomen kinderen en allen die werkelijk in Christus geloven zullen de waarheid van deze belofte ondervinden: … *want het is uws Vaders welbehagen, ulieden het Koninkrijk te geven'* (Luk. 12:32b). Je bent nu een arm kind, maar ik vertrouw erop: *Want alzo zal u rijkelijk toegevoegd worden de ingang in het eeuwig Koninkrijk van onzen Heere en Zaligmaker Jezus Christus* (2 Petr. 1:11). Nu moet je lijden, maar ben je niet gewillig om voor Hem te lijden en alles geduldig te verdagen waartoe hij je roept?'

'O ja, heel gewillig, ik wil niet klagen, het is alles goed.'

'Dan, lief kind, zul je ook met Hem heersen. Je mag door veel verdrukking ingaan in het Koninkrijk van God, maar de verdrukking werkt lijdzaamheid en de lijdzaamheid bevinding en de bevinding hoop. Toon als een waar lid van Christus een gehoorzaam kind van God te zijn en je deel zal zijn: een erfgenaam van het koninkrijk der hemelen. Die het beloofd heeft is getrouw en *Wentel uw werken op den HEERE en uw gedachten zullen bevestigd worden.* (Spr. 16:3).

Een moeilijke vraag

'Dank u wel dominee, ik hoor zo graag over deze zaken spreken en ik dacht, dat dit niet zo zou zijn wanneer ik er geen deel aan zou hebben. Toch is er nog iets wat ik aan u wil vragen, het is iets groots, misschien is het verkeerd, want ik ben zo jong en toch hoop ik dat ik het goed bedoel …'

Toen ze aarzelde vroeg ik: ‘Wat is het? Wees niet bang om het te zeggen.’ Er rolde een traan over haar wang en een licht blos kleurde haar gelaat. Toen sloeg zij even haar ogen op naar de hemel en daarna een ernstige, aandoenlijke blik op mij en zei: ‘Zou zo’n jong, arm kind als ik ben, toegelaten worden aan het Avondmaal des Heeren? Ik het al enige tijd verlangd, maar durfde er niet over spreken uit vrees dat u het zou afkeuren.’
‘Lieve Jenny, daarover heb ik geen twijfel en wil graag over dat onderwerp met je spreken en ik hoop dat Hij, Die je die begeerte gaf, ook Zijn Eigen instelling aan je ziel zal zegenen. Begeer je het vandaag of morgen?
‘Als u het goed vindt morgen dominee en ik zal er u dankbaar voor zijn. Ik word nu moe en zwak, maar hoop beter te zijn als u terugkomt.’
Haar voorstel deed mij genoegen en ik was blij in het vooruitzicht, dat zo’n jonge oprechte christin zich op deze wijze aan de Heere overgeeft en dat zij het zegel van het sacrament van de liefde van de Zaligmaker mag ontvangen. De ziekte sloopte haar lichaam en dat was zij zich bewust. Maar hoewel de uitwendige mens minder werd, werd zij door Gods Geest naar de inwendige mens versterkt en werd spoedig rijp voor de hemel.

De herinneringen aan haar, brengen weer nieuw leven en ik hoop dat ze ook voor de lezer tot nut zijn. Daarom schrijf ik ze nu op. *‘Uit den mond der kinderkens en der zuigelingen hebt Gij sterkte gegrondvest* (Psalm 8:3a).

1.4 ‘Heere, gedenk mijner …’

Na de morgen van het bezoek aan Jenny, was ik het overige van de dag met haar in mijn gedachten. Die middag reed ik naar mijn lievelingsplek, waar ik mij soms afzonderde, in eenzame overdenking. De plaats was daar heel geschikt voor. In een opening van de rotsen, met het uitzicht op een schone baai. De opening was bedekt met bomen, struiken en wilde bloemen. De open zee, in de verte was begrensd door de lucht.
Hier ging ik zitten en peinsde over het belangrijke karakter en de omstandigheden van Jenny en ik bad God om mij krachtdadig die waarheden te leren, om haar hierin te onderwijzen. Wanneer ik aan haar jeugdige leeftijd dacht, bloosde ik bij de gedachte hoever zij mij te boven ging, toen ik zo oud was als zij; ja hoe ze mij ook nu verre overtrof. Ik wenste oprecht iets van de geest te krijgen, die zo liefelijk in haar uitblonk. Zij was eenvoudig, leerzaam, zachtmoedig, nederig en ernstig in haar gedrag en gaf duidelijke bewijzen van hemels onderwijs. Ik dacht eraan dat de Heere dit kleine kind geroepen heeft en in ons midden gesteld als een voorbeeld en toonbeeld, waarvan Hij zegt*: ‘Voorwaar zeg Ik u: Indien gij u niet verandert en wordt gelijk de kinderkens, zo zult gij in het koninkrijk der hemelen geenszins ingaan’* (Matth. 18:3). O, mocht ik zo ootmoedig zijn, als dit kind.

Een ernstig zelfonderzoek

Ik werd tot een diep zelfonderzoek gebracht en vervuld met vrees en bezorgdheid of ik zelf wel deel had aan die Goddelijke invloeden, die ik zo duidelijk in haar kon ontdekken. De zonde werd in mijn ogen meer dan ooit ‘boven mate zondig’. De inwendige aangeboren verdorvenheid deed mij beven. Het gevaar van zelfbedrog in zo’n grote zaak beangstigde mij; ik was een onderwijzer van anderen, maar was ik zelf wel door de Geest geleerd?

Een geest van naarstig onderzoek liep door elke gedachte; ik bezag de vele werken van de schepping rondom mij en overal bemerkte ik de grootste regelmaat en orde in, maar inwendig gevoelde ik verwarring en wanorde. Van de vredige harmonie uit dit landschap kon ik in mijn eigen hart niets vinden! Het landschap vanbinnen wordt ontsierd door een droge, kale woestenij en mist dat innemend karakter. Het gevolg van de zonde is de dood en de zonde stapelt verwarring op verwarring, waar zij overheerst. Toch zegt de stem van de belofte: *'Want de zonde zal over u niet heersen…'* (Rom. 16:14a). O, mocht ik dan mijzelf Gode stellen, als uit de dood levendig geworden zijnde, en mijn leden Hem stellen tot wapenen der gerechtigheid. Mocht ik zo een bekwaam en gewillig dienaar van het Nieuwe Testament worden!
Ik wenste als die kleine beek te zijn, die ik voor mij zag, zij geeft leven en gezondheid aan bewoners, aan de herder en zijn kudde. Mijn leven is misschien ook maar kort, als die kleine beek, maar mocht het dan nuttig zijn voor mijn medezondaren, terwijl ik voort reis. Als een vriend van de armen en de zielen die dorsten naar de rivier des levens, om ze levend water te geven, waar ik ze ook ontmoet!
O, mijn God, laat mijn einde ook zo kalm zijn als deze beek. Zij stroomt zo kalm, hoewel niet zonder geluid, door dit vredige landschap, tot zij in de zee verdwijnt. Laat mij ook alzo mijn dagen eindigen en dat ik niet tevergeefs de genade en de goedheid van onze Zaligmaker aan anderen verkondig, tot ik kom aan de ontzaglijke oceaan der eeuwigheid!
Ik dacht: ginds loopt het leven van onze kleine Jenny snel ten einde. Haar leven is kort, maar niet zonder nut. Ik gevoel op dit ogenblik de grote waarde ervan in mijn ziel. Ik zie daar een werk van genade, waar ik geen vreemdeling van hoop te zijn. Die gedachte verlevendigt mij en brengt mij ertoe om te zien hoe groot de kracht van de zonde ook is, de kracht van Jezus nog groter is. En door genade mag ik mijn lieve jonge leerlinge, mijn kind in het Evangelie, mijn zuster in het geloof, in een betere wereld hiernamaals ontmoeten.
Er was iets in deze overdenking wat mijn hart kalmeerde en mij voorbereidde op het beloofde bezoek, voor de volgende dag. Ik verlangde er vurig naar. Intussen was het tijd om naar huis te gaan, want de zon ging al onder. Ik verliet mijn plekje met enige tegenzin, maar met ernstige gedachten en nieuwe kracht. Mijn paard had ik aan een hek vastgebonden, zij had niet genoten, maar bracht mij door het schone landschap huiswaarts.

Het volgende bezoek aan de hut

De volgende morgen ging ik weer op weg naar de hut om Jenny te bezoeken. Toen ik naar binnen ging kwam de vrouw die haar dikwijls bezocht mij tegemoet. Zij zei: 'Dominee, wilt u haar alstublieft niet wakker maken? Zij is juist in slaap gevallen en zij krijgt zo weinig rust, dat arme kind.'
Zo stil mogelijk ging ik naar boven en Jenny zat in een half zittende houding, haar hoofd leunend op haar rechterhand, met de opengeslagen Bijbel voor zich. Het was duidelijk dat zij al lezend, in slaap was gevallen. Haar gezicht toonde een aangename kalmte en enkele tranen waren langs haar wangen, waarschijnlijk onwetend, op haar Bijbel gevallen.
Ik keek een ogenblik om mij heen. De kamer was van weinig gemakken voorzien en onaantrekkelijk. De muren waren onherstelbaar slecht en de zolder was vol gaten. De vloer ongelijk en kapot, waarop een driepotige stoel en een eikenhouten kast stonden. Verder twee oude bedsteden en de ruiten waren overal gebroken en met papier dichtgeplakt. In de bedstede waar Jenny lag was een plank tegen de muur waar haar medicijnen, haar eten en boeken stonden.

Ik zei bij mezelf: ja hier ligt een erfgenaam van de eeuwige heerlijkheid, te wachten op een zalige verlossing. Haar aarde woning is werkelijk armoedig, maar zij heeft een huis, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen. Zij heeft weinig wat haar aan de aarde bindt, maar wat een uitnemend, eeuwig gewicht van de heerlijkheid, in de toekomende! Deze geringe, verachte kamer is een paleis in de ogen van het geloof, want zij bevat de erfgenaam van een kroon.
Ik ging naar haar toe, zonder haar wakker te maken en zag dat zij Lucas 23 had gelezen. De vinger van haar linkerhand lag op de bijbel en wees de woorden aan die zij zojuist gelezen had. Ik keek naar de plaats en las met blijdschap, dat haar vinger de woorden aanwees: *'Heere, gedenk mijner als Gij in Uw Koninkrijk zult gekomen zijn.'*
Ik dacht: Is dit toevallig of is het met opzet? Ik elk geval is het wel opmerkelijk. Even later kwam ik er achter dat haar vinger inderdaad de gedachten van haar hart aanwezen.
Zij werd enigszins wakker, maar niet genoeg om te beseffen dat er iemand aanwezig was en zei fluisterend: 'Heere! gedenk mijner, gedenk mijner, gedenk, gedenk een arm kind, Heere, gedenk mijner!' Toen sloeg zij plotseling haar ogen op en zag mij. Een flauwe blos kwam even op haar wangen en verdween weer.
Zij vroeg: 'Vrouw K., hoe lang heb ik geslapen? Dominee, het spijt mij zeer …'
Ik antwoordde haar: 'Ik ben erg blij je zo te vinden, je kunt wel met David zeggen: *Ik lag neder en sliep; ik ontwaakte, want de HEERE ondersteunde mij* (Psalm 3:6). Wat was je aan het lezen?'
'De geschiedenis van de kruisiging van Jezus, dominee.'
'Hoever was je gekomen, toen je in slaap viel?'
'Tot het gebed van de moordenaar, die met Hem werd gekruisigd en toen ik aan die plaats kwam, hield ik op en dacht: Wat zou het een genade zijn als de Heere ook zo aan mij zou willen gedenken. Toen sliep ik in en droomde dat ik Christus aan het kruis zag en dat ik zei: Heere, gedenk mijner. En ik ben er zeker van dat Hij niet toornig op mij neerzag. Toen werd ik wakker.'

Voorbereiding voor het Heilig Avondmaal
Dit alles scheen een aangename verklaring van de tekst te zijn en een zeer geschikte voorbereiding tot onze voorgenomen viering van het Heilig Avondmaal.
'Wel lief kind, ik ben gekomen, zoals je begeerde om het heilig sacrament te bedienen en vrouw K. zal zich wel met ons willen verenigen.
'Spreek er eerst nog eens wat over met mij dominee, alstublieft.'
'Je herinnert je wel wat je daarover in je Catechismus hebt geleerd en laten wij het eens inzien. Een sacrament is, zoals je weet, een uitwendig en zichtbaar teken van inwendige geestelijke genade. Ons gegeven, en door Christus Zelf ingesteld als een middel waardoor wij ze ontvangen en tot een onderpand, om ons daarvan te verzekeren. De Heere heeft brood en wijn verordend tot een uitwendig teken, wat wij met onze ogen zien. Het is een bewijs, een teken en een zegel van Zijn genade, liefde en zegen, die Hij belooft en verleent aan allen die het met een oprecht hart ontvangen, gelovende in Zijn Naam. Op deze wijze bewaart Hij onder ons een gedurig aandenken aan Zijn dood en aan al de weldaden die wij daardoor ontvangen. Wat geloof jij Jenny, van Christus' dood?'
'Dat wij leven, dominee, omdat Hij stierf.'
'Welk leven verkrijgen wij daardoor?'
'Nu het leven der genade en hiernamaals het leven van heerlijkheid en zaligheid; is het zo niet, dominee?'

‘Jazeker, dat is de vrucht van Christus’ dood en alzo opende Hij het Koninkrijk der hemelen voor alle gelovigen. Zoals brood en wijn je zwak lichaam verkwikken en versterken, zo verkwikken en versterken de zegeningen van Zijn lichaam en bloed de zielen van allen die hun geloof en hoop alleen op Hem stellen, Die ons heeft liefgehad en Zich voor ons heeft overgegeven.’
Tranen rolden langs haar wangen en Jenny zei: ‘O, welk een Zaligmaker! O, welk een zondares! Hoe vriendelijk! Hoe goed en dat voor mij?’
‘Vrees niet, lief kind, Hij die je gaf Hem zó lief te hebben, heeft ook jouw lief en Hij zal niemand uitwerpen, die tot Hem komt.’
‘Dominee’, zei het meisje, ‘ik kan nooit aan Jezus en zijn liefde voor zondaren denken, of ik moet mij verwonderen, hoe dit kan. Ik verdien niets dan Zijn toorn vanwege mijn zonden. Waarom heeft hij mij lief? Mijn hart is boos en waarom heeft Hij mij dan lief? Ik vergeet steeds Zijn goedheid. Ik bid niet tot Hem en dank Hem niet en doe niets zoals ik het behoorde te doen. Waarom dan zo’n liefde voor mij?’
‘Hoe duidelijk is het dat alles van het begin tot het einde genade is en dat maakt de zegen zo zoet, mijn kind. Ben je niet gewillig om Christus al de eer van je zaligheid te geven, door al de schuld van je zonden op Zich te nemen?’
‘Ja, dominee, mijn lied zegt daarvan:

Gezegend zij de Heere, Die Zijn Zoon,
gezonden in ons vlees, om voort Zijn arbeidsloon,
Zijn leven gaf, tot zo een dure prijs,
Tot onze vrede, zijnde nog op reis.

Hij was gehoorzaam al de wetten van Zijn Vader,
Door ons vertreden, evenwel bracht Hij ons nader,
En droeg de zonden willig aan het kruis.
Betaalde het rantsoen en voer weer op naar ’t Vaderhuis.

‘Ik ben blij dat je je liederen zo goed kent, Jenny.’
‘Dominee, u weet niet welk een genoegen ze mij geven, ik ben erg blij dat u mij dat boek met lofzangen voor kinderen hebt gegeven.’

Het aards huis gebroken
Een erge hoestaanval verhinderde haar een poosje te spreken. De oudere vrouw hield haar hoofd vast. Het was aandoenlijk om te zien hoe zij als het ware naar adem snakte.
‘Arm kind’, zei de vrouw, ‘ik wilde wel dat ik je kon helpen en je lijden verzachten; maar het zal niet lang meer duren.’
‘God helpt mij’, zei het meisje, toen ze weer adem kreeg. ‘God helpt mij en Hij zal mij doorhelpen. Dominee, u ziet er zo verschrikt uit … ik ben niet bang … dit is niets … ik ben nu beter. Dank u, mevrouw, dank u, ik maak het u erg moeilijk. Maar de Heere zal u hiervoor en voor al uw goedheid aan mij bewezen, zegenen. Ja dominee, en u ook. Spreek nu maar weer met mij over het sacrament.’
‘Wat hebben zij, die tot het Avondmaal des Heeren komen, nodig Jenny? Er worden vijf zaken in de Catechismus genoemd, weet je wat de eerste is?’
Zij wachtte even en zei toen met een ernstige en schrandere blik: ‘Dat men zich onderzoeke of ons onze zonden van harte leed zijn.’
‘Ik hoop en denk wel dat je weet wat dit betekent Jenny. De Heere heeft je de Geest van bekering gegeven.’

‘Niemand weet, dominee, wat de overdenking van mijn vroegere zonden voor mij geweest is, maar de Heere weet het en dat is genoeg. En ik hoop dat Hij mij om Christus’ wil vergeeft. Zijn bloed reinigt van alle zonden. Soms beef ik als ik aan mijn zonden denk, dominee en dan moet ik schreien omdat ik zó’n God beledigd heb. Maar dan vertroost Hij mij weer met zoete gedachten over Christus.’
‘Dat is goed mijn kind, maar wat wordt vervolgens in het artikel genoemd?’
‘Een standvastig voornemen te hebben om een nieuw leven te leiden.’
‘En wat denk je daarvan?’
‘Mij leven dominee, zal kort zijn en ik wenste wel dat het een beter leven was geweest. Maar ik wens met mijn gehele hart dat het een nieuw leven mag zijn voor de komende tijd. Ik wens al mijn boze wegen, gedachten, woorden en vrienden te verlaten en te doen wat de Heere mij beveelt, wat u mij zegt dat goed is en wat ik lees in mijn Bijbel dominee. Maar ik vrees dat ik het niet doe, want mijn hart is vol zonde. Toch bid ik God om mij te helpen dominee, want mijn dagen zullen weinig zijn, maar ik wens dat ze besteed mogen worden tot eer van God.’
‘De zegen des Heeren ruste op je Jenny, zodat je als je leeft, je Gode leven mag, of als je sterft, je de Heere sterven mag , zodat je, hetzij dat je leeft of dat je sterft, je de Heeren mag zijn. Wat volgt er nu?’
‘Een levend geloof te hebben in Gods genade, door Christus, dominee.’
‘Geloof je dat God je genadig is om je zonden te vergeven?’
‘Ja dominee’, zei het kind ernstig.’
‘En als Hij vergeeft, is dat dan om jezelf Jenny?’
‘Nee dominee, nee, het is om Christus’ wil, om mijn Zaligmakers Jezus Christus’ wil alleen. Christus is Alles!’
‘Kun je Hem vertrouwen?’
‘Dominee, ik mag Hem niet wantrouwen en ik wil het ook niet, al zou ik het kunnen.’
‘Goed, kind, Hij is al je vertrouwen waard.’
‘En dan dominee, kan ik nooit aan Jezus’ dood denken, of ik denk tegelijk welk een ellendig, onwaardig schepsel ik ben; en toch is Hij zo goed voor mij. Ik wenste wel dat ik Hem kon danken. Ik heb over Zijn dood gelezen, maar hoe is het toch mogelijk dat de mensen zó met Hem gehandeld hebben. Maar het was alles tot onze zaligheid. En dan de moordenaar aan het kruis … dat is schoon. Ik hoop, dat Hij ook Mijner wil gedenken en dat ik altijd aan Hem en aan Zijn dood vol dankbaarheid zal gedenken.’
‘Tot besluit Jenny, denk je in liefde aan alle mensen? Vergeef je allen die je beledigd hebben? Of draag je iemand in je hart een wrok toe?’
‘Nee, lieve dominee, hoe zou ik kunnen. Als God goed voor mij is, als Hij mij vergeven heeft, hoe kan ik dan nalaten anderen te vergeven? Er is niemand in de wereld, geloof ik dominee, die ik om Christus’ wil, niet alle goeds toewens en dat uit de grond van mijn hart.’
‘En wat zijn je gevoelens over die ondeugende, dartele meisjes hiernaast, die je uitlachen en bespotten om je godsdienst?’
‘Het ergste wat ik hun toewens is, dat God hen genade tot bekering mag geven, dat Hij hun harten mag veranderen en al hun boze daden en woorden mag vergeven. Mocht God hen vergeven, zoals ik het met geheel mijn hart doe!
Toen zweeg zij en ik wilde niets meer vragen. Mijn hart was vol en ik dacht: kan dit de godsdienst van een kind zijn? Dat wij allen kinderen waren zoals zij!’

Het Heilig Avondmaal
Geef mij dat gebedenboek eens aan, met de beker en de schotel.

Geliefde vriendinnen, ik wil nu, onder Gods zegen, gemeenschap met u houden aan Christus' lichaam en bloed. Het was een plechtig ogenblik en ik las het formulier.
Het gelaat van het kind drukte sterke gevoelens uit. Tranen met glimlachen; onderwerping, verhelderd door hoop; ootmoed bezield door geloof; kinderlijke bescheidenheid, versierd door het verstand van rijpere leeftijd; dankbaarheid, vrede toewijding en overgave, geduld …
Dit alles was duidelijk zichtbaar. Ik dacht dat ik ze alle duidelijk zag. Zou ik ze alleen gezien hebben? Zeg ik teveel als ik zeg dat ook andere geschapen wezens, die ik met de natuurlijke ogen niet zien kon, er getuige van waren? Als de gedienstige engelen opvaren en neerdalen met blijde tijding tussen aarde en hemel, dan deden ze het toen, geloof ik.
Toen we geëindigd hadden, zei ik: 'Nu lieve Jenny, ben je werkelijk een zuster in de Kerk van Christus geworden. Dat Zijn Geest en zegen op je mag rusten en je mag sterken en verkwikken.'
'Mijn dankbaarheid is groot, heel groot dominee, groter dan ik in woorden kan uitdrukken. Ik dank u voor deze gunst, ik dacht dat ik te jong was, het scheen te groot voor mij om er aan te denken. Maar ik ben nu verzekerd dat de Heere goed voor mij is en ik hoop dat ik goed gedaan heb.'
'Ja Jenny', en ik vertrouw dat je uitwendig en inwendig verzegeld bent door de Heilige Geest tot de dag der verlossing.'
'Dominee, ik zal deze dag nooit vergeten.'
'En ik ook niet.'
'En ik zeker ook niet', zei de goede oude vrouw, 'de Heere was werkelijk in het midden van ons drieën vandaag, terwijl wij in Zijn Naam vergaderd waren.'

Zuivere liefde
'Dominee', zei Jenny, 'als u terug komt spreek dan eens met mijn moeder. Zij past wel op om niet onder uw ogen te komen. Ik ben zó bevreesd over haar ziel en ik geloof dat zij er zich nooit zorgen over maakt.'
'Ik hoop dat ik er de volgende keer gelegenheid voor zal hebben. Vaarwel mijn kind.'
'Dag dominee, en ik dank u voor al uw goedheid voor mij.'
Ik dacht bij mijzelf toen ik het huisje verliet: Deze jonge knop der genade zal heerlijk prijken in het Paradijs, de Heere zal haar op Zijn tijd daarin overplanten. Maar mocht zij, als het naar Zijn wil is, nog wat langer leven, zodat ik nog nut mag trekken uit haar gesprekken en voorbeeld.
Misschien wenst de een of ander, die dit eenvoudige verhaal van Jenny leest hetzelfde. Nu wij zullen haar nog bezoeken voordat zij vanhier gaat en niet meer gezien zal worden.

1.5 'O moeder, ik ben zo bezorgd over u'

Jenny ging steeds meer achteruit, maar toch hield zij nog zoveel kracht om tot voldoening van zichzelf en anderen, die haar bezochten, te kunnen spreken. Onder hen waren er maar enkelen die de waarde van haar geestelijke gesteldheid juist konden beoordelen. Toch werd de meest geestloze getroffen door haar vriendelijke ernst, haar Bijbelkennis en de juiste toepassing ervan op haarzelf.

Een Goddelijke vonk
De Goddelijke vonk van wederbarende genade, in haar hart geplant, schitterde nu helder als een vlam om ieder in haar nabijheid te verwarmen en op te wekken. Ik ben

er zeker van dat haar voorbeeld en gesprekken aan sommigen werden gezegend. Terwijl ik dit schrijf, denk ik nog met dankbaarheid terug aan het nut en de troost die ik persoonlijk uit haar gesprekken getrokken heb. En niet alleen ik, maar de jongste dag zal, als ik mij niet vergis, nog meer vruchten openbaren, voortgesproten uit de liefde Gods tot dit kind en door haar ook tot anderen die bij haar kwamen. Mocht dit gedenkschrift van haar, zijn als een pijl uit de pijlkoker van de Almachtige voor de harten van de jongen en de zorglozen. O, mijn God, bestuur deze pijl! Mocht het oor dat hoort en het oog dat dit leest, wat ik vertel over Jenny, door de kracht van de Geest des Allerhoogsten getroffen worden en ieder voor
zich, een getuige worden van de Waarheid, zoals die in Christus Jezus is. Ik herinner mij de tere zorg van dit kind voor haar moeder. Ik wist welk een tegenstelling de gevoelens en het gedrag van haar ouders vormden met die van haar.
Ik besloot de eerste de beste gelegenheid aan te grijpen om de moeder, in de tegenwoordigheid van het kind aan te spreken. De vrouw had mij de laatste tijd gemeden, daar zij zich bewust was een bestraffing verdiend te hebben en uit vrees, die te zullen krijgen.
De weg die ik gewoon was te gaan om bij het huisje te komen, was zichtbaar wanneer door er de ramen gekeken werd en gaf gelegenheid voor Jenny 's moeder om weg te gaan, voordat ik binnenkwam. Er was nog een ander pad, langs de achterkant, waarlangs een bezoeker onopgemerkt bij het huisje kon komen.
Op een morgen, kort na de Avondmaalsbediening, koos ik dit pad voor mijn bezoek. Hierdoor vermeed ik ook het lawaai, wat een dorpsstraat soms kan vertonen, om overpeinzingen te verstoren. Toen ik op het kerkhof liep en mijn oog liet gaan over het gedenkwaardig grafopschrift, dacht ik eraan hoe spoedig het stoffelijk overschot van mijn arme Jenny met dit stof vermengd zou worden. Hoe spoedig zal de mond zwijgen, die nu Hosanna's fluistert tot eer van de Zone Davids, maar ook mijn hart verblijdt met bewijzen van jeugdige vroomheid en genade. Hoe spoedig zal ik geroepen worden haar aan de aarde toe te vertrouwen; aarde tot aarde, as tot as, stof tot stof.
Maar o, wat een heerlijke verandering, want haar geest zal dan weergekeerd zijn tot God, Die hem gegeven heeft. Haar geest zal dan het Halleluja in het Paradijs aanheffen, terwijl wij de lijkzang zingen bij haar graf. Haar stof zal dan hier wachten in een zekere en vaste hoop op de blijde opstanding der doden.
Ik liep door de velden zonder iemand te ontmoeten en genoot van de rust van mijn eenzame wandeling. De verschillende voorwerpen die mij omringden droegen er toe bij om mij op te wekken tot nuttige overdenking over verheven onderwerpen voor de tijd en de eeuwigheid..

Een afgeluisterd gesprek
Zo kwam ik bij de hut van Jenny. Omdat het venster boven openstond, hoorde ik verschillende stemmen en was blij ook de stem van haar moeder te horen. Onopgemerkt ging ik naar binnen en bleef beneden zitten, daar ik hun in het gesprek niet wilde storen.
'Moeder', zei Jenny, 'moeder, ik heb niet lang meer te leven; mijn tijd zal kort zijn, maar ik moet u iets zeggen vóór ik sterf. O moeder, u hebt een ziel… U hebt een ziel en wat zal daarvan geworden als u sterft? Ik ben zo bezorgd over uw ziel…'
'O lieveling! Ik zal mijn kind verliezen … zij zal sterven… en wat moet ik doen als jij gestorven bent, lieve Jenny?' Zij snikte het uit.
'Moeder, denk aan uw ziel. Hebt u dat niet verzuimd?'

‘Ja, ik ben een slecht mens geweest en heb alles wat goed was gehaat. Wat kan ik doen?’
‘Moeder, u moet tot God bidden, dat Hij u om Christus’ wil de zonden vergeeft. U moet bidden.’
‘Jenny, mijn kind, ik kan niet bidden, ik heb nog nooit in mijn leven gebeden. Ik ben te slecht om te bidden.’
‘Moeder, ik heb al zolang verlangd om met u te spreken, maar ik was bang om het te doen. U hoorde niet graag dat ik over godsdienst iets zei en ik wist niet hoe te beginnen. Maar toch moeder, moet ik nu spreken, anders is het misschien te laat. Ik wenste wel dat de dominee hier was, want hij kan beter met u spreken dan ik. Maar misschien zult u nog eens aan mijn woorden denken, hoe gebrekkig ze ook zijn, als ik er niet meer ben. Ik ben maar een jong kind en niet bekwaam om over zulke dingen met iemand te spreken. Maar u bent mijn moeder en ik kan de gedachte niet verdragen, dat u voor eeuwig verloren zou gaan. Mijn Heere en Zaligmaker heeft mij mijn zonden laten zien. Hij heeft mij liefgehad en Zichzelf voor mij overgegeven, daarvoor is Hij gestorven en weer opgestaan. Ik wil Hem daarvoor tot in alle eeuwigheid loven en prijzen. Ik hoop Hem in de hemel te zien, maar wens u daar ook te ontmoeten, moeder.
Bidt, u met vader en laat het vloeken na en ook andere slechte dingen. Ga naar de kerk en hoor daar wat Hij gedaan heeft, wat onze dominee zegt wat Hij gedaan heeft voor goddeloze zondaren. De dominee zoekt het goede voor uw ziel, want hij leerde mij de weg en hij wil u ook onderwijzen, moeder. Waarom verliet u altijd het huis, als hij kwam? Wees nu niet boos op mij moeder, want ik zeg het alleen voor uw bestwil. Vroeger was ik even zorgeloos over Goddelijke zaken, zoals u. Maar ik heb mijn dwaling ingezien. Ik was op de brede weg die naar het verderf leidt, zoals veel andere kinderen in het dorp, maar de Heere zag mij en was mij genadig.’
‘Ja, mijn kind, je was altijd een goed meisje en hield veel van je boek.’
‘Nee moeder, nee, niet altijd, ik maakte mij helemaal geen zorgen over iets goeds, of over mijn Bijbel, totdat de dominee ons op zaterdagmiddag liet komen, zoals u weet. Herinnert u zich moeder, dat u mij eerst niet graag liet gaan en zei dat u zulke vrome dingen niet in huis wilde hebben? Dat ik beter deed om op straat of op het veld te gaan spelen, dan om uitgelachen te worden en mij belachelijk te maken, omdat ik voorgaf beter te zijn dan een ander? O, moeder, u wist niet waarom ik ging en wat God met mijn arme, zondige ziel voorhad. Maar, God zij dank, ik ging en leerde daar de weg der zaligheid. Moeder, ik wenste wel dat u die ook geleerd had.’

Een tijdelijke droefheid?

Terwijl ik naar dit aandoenlijk gesprek luisterde, scheen het mij uit de toon in de stem van de moeder, dat het meer een tijdelijke droefheid was over de erge ziekte van haar kind, dan oprecht berouw vanwege haar zonden. Ik hoopte echter het beste en was blij zo’n gewichtige en belangrijke vermaning uit de mond van haar dochter te horen. Ik gevoelde dat dit in de huidige omstandigheden van veel meer waarde was, dan mijn woorden.
Vanaf die tijd heb ik dikwijls gezien dat een goddeloos en zorgeloos mens zeer aangedaan bij het sterfbed van een familielid kan zijn. Ik ben getuige geweest van de tijdelijke erkentenis van hun zonde, met de belofte hun leven te zullen beteren. Maar na korte tijd was alles over, gelijk een vroeg komende dauw. De vriend was begraven en de wereld en haar zorgvuldigheden, het vlees en de zonde keerden met nieuwe verzoekingen terug en de ongerechtigheid overheerste de waarheid. *‘De hond is*

wedergekeerd tot zijn eigen uitbraaksel, en de gewassen zeug tot de wenteling in het slijk' (2 Petr. 2:22b).
Aan de andere kant, hoe gezegend waren de sterfbedden van de ware gelovigen, voor de aanwezigen, ziende de overwinning van de genade over zonde, dood en hel! Dikwijls heeft de zorgeloze toeschouwer de eerste zaligmakende indrukken van de goddelijke waarheid ontvangen wanneer stervende christenen de liefelijke en genadige ondersteuningen ondervonden en daarvan getuigde in het uur van de beproeving. Op die tijden is het geloof als een heldere, brandende fakkel, die soms het hardste hart vertedert en het koudste hart verwarmt. De uitdrukkingen van die hemelse troost en godvruchtige bezorgdheid, die de Heilige Geest aan sommigen schenkt, worden dan het gezegende middel van genade tot bekering en tot stichting van anderen. *'Die oren heeft, die hore, wat de Geest tot de gemeenten zegt'* (Openb. 2:11a).

Ook haar broertje
Op dit ogenblik ging de deur open en een jonger broertje van Jenny kwam binnen. Zijn moeder vroeg boven wie er was, waarop de jongen antwoordde en zonder verder iets te vragen, bleef zij boven. Ik gaf de jongen een wenk om stil te gaan zitten en zodoende bleef het onbekend dat ik beneden zat.
'Moeder', vervolgde Jenny, 'dat is mijn broertje en spoedig zal hij uw enig kind zijn. Spoor hem toch aan om de goede weg te bewandelen. Stuur hem ook naar de dominee en die zal hem net zo vriendelijk behandelen als mij. Hij is een wilde jongen, maar ik hoop dat hij daar gebracht wordt om ook aan zijn ziel te denken. Die ondeugende, godloze jongens leren hem vloeken en vechten en allerlei soort van kwaad. Heere, help hem, de toekomende toorn te ontvlieden.'
Ik gaf de jonken een wenk om te luisteren naar wat zijn zus over hem zei. Hij scheen met aandacht te luisteren en de tranen rolden over zijn wangen.
'O Jenny, ik hoop dat hij het doen zal en ook wij allen.'
'Moeder, dan moet u de toevlucht tot Christus nemen, want zonder dat kunt u niet zalig worden. U moet berouw hebben over de zonde en die nalaten. Zonder Gods genade kunt u dit niet doen, maar zoekt en gij zult vinden. Doe het voor uzelf, om mij en om mijn broertje.'
Haar moeder weende en snikte zonder antwoord te geven. Ik dacht dat het nu mijn tijd was om naar boven te gaan. Onder aan de trap vroeg ik: 'Mag een vriend naar boven komen?'
'Lieve tijd', riep de moeder, 'daar is de dominee.'
'Kom binnen dominee, zei Jenny, 'ik ben erg blij dat u nu komt. Moeder geef eens een stoel.'
De vrouw was verlegen en Jenny glimlachte en verwelkomde mij zoals zij gewoon was.

'Ik hoop dat de moeder en dochter het mij zullen vergeven dat ik zolang beneden ben gebleven, tijdens het gesprek dat u zojuist had. Ik hoopte u deze keer samen aan te treffen, omdat ik reeds lang begeerde om met u te spreken Sarah, over dezelfde onderwerpen, waarvan ik gelukkig mag zeggen, dat uw dochter daar zo over bezorgd is. U hebt deze dingen lang verzuimd en ik wil u waarschuwen voor het gevaarlijke van uw toestand. Maar Jenny heeft alles gezegd wat ik kan wensen en nu vraag ik u plechtig of u niet getroffen bent door het gelovig gesprek van uw kind. U had zelf haar laar lerares moeten zijn in de weg der gerechtigheid, maar zij leert u nu zelf. Het zal gelukkig voor u zijn indien u wijs wordt en op uw einde leert merken en op datgene wat tot uw vrede dient, eer dat het verborgen is voor uw ogen. Zie op uw stervend

kind en denk aan uw ander kind, dat nu alleen overblijft. Zeg mij eens of dat wat u nu ziet, u niet luid toeroept om te horen en te vrezen?'
Jenny's ogen waren vol tranen, terwijl ik sprak. Haar moeder boog het hoofd en scheen ook aangedaan.
Ik zei verder: 'Jenny, mijn kind, hoe is het vandaag met je?'
'Dominee, ik heb veel gesproken en voel mij tamelijk zwak en vermoeid, maar mijn gemoed is zeer verlicht sinds ik u de laatste keer zag. Ik ben nu geheel gewillig om te sterven wanneer de Heere het nodig acht. Ik heb geen verlangen meer om te leven, of het moest zijn om mijn familie op een betere weg te zien voordat ik sterf. Voorheen was ik bevreesd om met hen te spreken dominee, maar vandaag kan ik niet zwijgen en ik moet hen zeggen wat de Heere aan mijn ziel gedaan heeft en wat ik gevoel voor hun eigen ziel.'
Er was vastheid en waardigheid in haar woorden, die mij wel verbaasden. De eigenschappen van een kind schenen verwisseld te zijn in die van een christen; haar natuurlijke beschroomdheid was overgegaan in een heilige vrijmoedigheid, voortkomend uit de inwendige vertroostingen die zij genoot, samengaand met een hartelijk verlangen tot het welzijn van haar moeder. Dit veroorzaakte een blos op haar anders zo bleek gelaat. Zij zat op het bed met een opengeslagen Bijbel voor haar. Met haar rechterhand hield ze de hand van haar moeder vast.
'Moeder' zei ze, 'dit Boek kunt u niet lezen, ga daarom geregeld naar de kerk, waar het uitgelegd wordt. Het is Gods Boek en het leert ons de weg naar de hemel. Ik hoop dat u er acht op leert geven; onder Gods zegen kan het uw ziel zalig maken. Bedenk dit moeder, wat ik u smeek. Ik ga spoedig sterven, geef dan deze Bijbel aan mijn broertje en wilt u zo goed zijn dominee, hem te onderwijzen? Moeder, bedenk wat ik u zeg en de dominee is getuige. Er is geen zaligheid voor zondaren zoals u en ik, buiten het bloed van Christus. Hij kan volkomen zalig maken en Hij wil volkomen zalig maken al wie tot Hem komt. Hij wacht om genadig te zijn. Ik wens … ik wens …ik… ik … ik …'
Zij kon niet meer en zonk weg in een soort flauwte. Haar moeder dacht dat het lang zou duren voor ze weer bijkwam. Ik maakte mij gereed om te vertrekken, daar ik merkte dat Jenny te veel uitgeput was om verder met haar te spreken.
Toen ik de kamer verliet zei het kind met zwakke stem: 'Kom spoedig terug dominee, mijn tijd is erg kort.'
Ik ging via dezelfde eenzame weg terug naar huis. In stilte overdacht ik de uitnemende bewijzen van van godsvrucht en geloof, waarvan ik getuige was geweest. Mijn gedachten bleven bij dat buitengewone kind. Wat genade niet vermag! Is het mogelijk om te twijfelen na dit alles, Wie alleen de Beginner en de Voleinder is van de zaligheid? Hoe rijk en vrij is Gods genade! Heeft Hij niet het zwakke dezer wereld uitverkoren, opdat Hij het sterke zou beschamen? Laat geen vlees roemen, *maar die roemt, roeme in den Heere!*

1.6 Van een strobed, in Abrahams schoot

'Het is de mens gezet eenmaal te sterven' (Hebr. 9:27). *'Hij komt voort als een bloem en wordt afgesneden; ook vlucht hij als een schaduw en bestaat niet'* (Job 14:2). *'Alle vlees is gras en al zijn goedertierenheid als een bloem des velds. Het gras verdort, de bloem valt af;'* (Jes. 6b-8).
In het midden van zo'n verscheidenheid van christelijke hoedanigheden is er veel te bewonderen en te beminnen. Ik heb de omstandigheden van Jenny uitgekozen. Het is waar, zij was slechts een kind, een erg arm kind, maar een kind behouden door

Goddelijke genade. Zij was verlicht met de zuiverste kennis en versierd met ongekunstelde heiligheid; zij was een ootmoedig, zachtmoedig en bescheiden kind. Zij vond genade in de ogen des Heeren toen zij op aarde was, en ik twijfel er niet aan dat zij op de jongste dag aan Zijn rechterhand zal gezien worden. Op deze wijze is er dierbaarheid in de persoon en daarom probeer ik haar laatste ogenblikken te beschrijven, voor zij de eeuwige rust inging.

Een dringend verzoek

De volgende morgen werd ik heel vroeg gewekt door iemand met een boodschap over haar. Hij bracht het ernstig verzoek of ik onmiddellijk naar het kind zou willen gaan, omdat alles erop leek dat haar einde snel naderde.

Het was nog niet helemaal licht toen ik van huis ging om aan het verzoek direct te voldoen. De morgenster scheen bijzonder helder en de maan verspreidde een flauw licht over de omgeving. Hij verminderde in glans naarmate de hemel in het oosten lichter werd. De vogels begonnen te zingen en schenen de zon te verwelkomen. De dauw bedekte overvloedig de velden en hing in druppels aan bomen en struiken. Enkele vroege arbeiders liepen op de wegjes naar de plaats van hun dagelijks werk. Alles rondom mij was stil en kalm en mijn gedachten waren vervuld met datgene wat ik spoedig zou zien.

De morgenster was in mijn ogen niet zo schoon als de geestelijke glans van deze jonge christin. Haar nacht was haast voorbij en de morgen van een betere opstanding was aanstaande. De zon van eeuwige zaligheid stond op het punt om door te breken over haar ziel. Zoals de maan, die ik boven mij zag, had het voorbeeldig gedrag van dit kind een nuttig licht geworpen over de omgeving waar zij woonde en had zij een tijd mogen schijnen temidden van de omringende duisternis. Haar stralen waren ook weerkaatst door een lichtende ster, in welker natuurlijke glans, die van haar snel zou zijn overgegaan en verdwenen.

De lucht was koel, maar verfrissend, wat een schone dag leek te voorspellen. Op mijn wandelingen was ik gewoon leerzame onderwerpen te overdenken, die mij nuttig konden zijn. Ik vond ze overal rondom mij, terwijl ik mij naar de woning spoedde waar Jenny lag te wachten, om haar aardse woning te mogen verlaten.

Ik gevoelde dat de schemering en de ernst van de natuur op dat ogenblik geschikt waren voor de omstandigheden. Vooral omdat de schemering betekenisvol versierd werd door het schitterende licht van de ster aan de ene kant en de heldere blauwe glans van de verblekende maan aan de andere kant.

In de woning

Toen ik bij het huisje kwam vond ik niemand beneden, zodat ik enkele minuten wachtte, tot ik de zachte, zwakke stem van het meisje hoorde: ‘Denkt u dat hij zal komen? Ik zou hem zo graag … zo graag nog zien, voordat ik sterf.’

Ik klom de trap op en haar vader, moeder, broertje en de bekende oudere vrouw waren in het vertrek. Jenny’s gelaat vertoonde duidelijk de tekenen van een spoedig sterven. Hoewel dit al zichtbaar was, was er toch meer dan ooit iets belangrijks in haar gelaatsuitdrukking. Zodra ze mij zag kwam er een nieuwe helderheid in haar ogen; een dankbare toegenegenheid lag op het stervend gezicht verspreid.

Hoewel zij sprak voordat ik binnenkwam, zweeg zij nu enige tijd, maar wende haar ogen niet van mij af. Er was een levendigheid in haar blik, ja, er was nog meer! Zij scheen iets van een voorsmaak van de hemel te gevoelen en dat gaf haar iets van een onuitsprekelijke geestelijke schoonheid, zelfs in de dood.

Uiteindelijk zei ze: ‘Dit is erg vriendelijk van u dominee, ik was bang dat ik u in deze wereld niet meer zou zien.’
Ik zei: ‘Ben je bereid om te sterven mijn kind?’
‘Geheel.’
‘Waar is je hoop?’
Zij stak haar vinger op en wees eerst naar de hemel en toen naar haar hart en zei, terwijl ze dit deed: ‘Christus *daar* en Christus *hier.’*
Deze woorden, met de vingerwijzing erbij, drukten haar bedoeling sterker uit dan ik het kan beschrijven.
Een ogenblik later kreeg zij kramp in haar armen en benen. Terwijl ze haar schreiende moeder aankeek, zei ze: ‘Ik ben zo koud … maar dat is niets … het zal spoedig over zijn …’
Een ogenblik sloot zij haar ogen en toen zij die weer opende, zei ze: ‘Ik wil graag dominee, als ik er niet meer ben, dat u de andere kinderen van het dorp wilt zeggen, hoe goed de Heere voor mij, arme zondares geweest is. Zeg hen, dat die Hem vroeg zoeken, Hem zullen vinden. Zeg hen, dat de zonde en de onkunde hen naar de hel leiden. Ik bid u, zeg hen uit mijn naam dominee, dat Christus werkelijk de Weg, de Waarheid en het Leven is … Die tot Hem komt, zal Hij geenszins uitwerpen. Zeg hen, dat ik, een arm meisje …’.
Zij was geheel uitgeput en zonk weg in een bezwijming. Langzaam kwam ze weer bij, terwijl ze zei: ‘Waar ben ik? … Ik dacht dat ik ging sterven … Heere, red mij!’
Ik zei: ’Lief kind, je zult spoedig, voor eeuwig in Zijn armen liggen. Hij leidt je nu met Zijn stok en staf door het dal van de schaduw des doods.’
‘Dat geloof ik ook’, zei ze, ‘ik verlang zo om bij Hem te zijn! O, hoe goed, hoe groot, hoe genadig! … Jezus, red mij, help mij door deze laatste beproeving!’

Een ontroerend afscheid
Toen gaf ze haar vader de ene hand en haar moeder de andere en zei: ‘God zegene u, … zoekt de Heere … denkt aan mij als ik er niet meer ben … het kan u ten goede zijn … denk aan uw ziel… O, om Christus wil … denk aan uw ziel, dan zal alles goed zijn … U weet niet, wat ik voor u beiden gevoeld heb … Heere, vergeef en red mijn lieve vader en moeder!’
Toen pakte zij de hand van haar broertje en zei: ‘Tom, ik smeek je, dat je je boze wegen verlaat … lees de Bijbel … ik geef je de mijne … voor mij was het een kostbaar Boek. Denk je nog wel eens aan ons broertje, dat enkele jaren geleden gestorven is? Hij bad tot het laatste ogenblik van zijn leven. Leer bidden, terwijl je nog gezond bent en je zult er de troost en kracht van ondervinden wanneer je komt te sterven. Maar bid allereerst om een nieuw hart … zonder dat zul je God in de hemel nooit zien … je tegenwoordige weg leidt tot je verderf en ondergang … mocht de Heere je hart veranderen om Hem lief te hebben en te volgen!’
Tot de vriendin, die er ook was zei ze: ‘Ik dank u vrouw K. voor al uw goedheid in mijn ziekte betoond … u bent een christelijke vriendin voor mij geweest en ik hoop dat de Heere het u, naar de rijkdom van Zijn barmhartigheid, zal vergelden. … U en ik hebben samen veel over de dood gesproken en hoewel ik de jongste ben, word ik het eerst door Hem opgeroepen. Maar, Zijn Naam zij geloofd, ik ben niet bevreesd. Vroeger dacht ik, dat ik nooit zonder vrees zou kunnen sterven, maar nu het zover is gevoel ik mij werkelijk gelukkig. Zo zal het met u ook zijn, als u op Hem vertrouwd. … Hij is zowel de God van ouden als van jongen.’
‘Och mijn kind’, zei de vrouw, ‘ik wenste wel zo te kunnen sterven als jij, maar ik vrees dat dat wel nooit zal zijn, mij zonden zijn vele, zeer veel geweest.’

‘Het bloed van Christus reinigt van alle zonden’, zei Jenny.

In plaats van zwakker te worden door vermoeidheid van zoveel te spreken, scheen zij op dit ogenblik nieuwe krachten te verzamelen. Zij keerde zich naar mij met een ernstige bezielende blik en zei: ‘U dominee, bent mijn beste vriend op aarde geweest, … u hebt mij de weg naar de hemel gewezen en daar dank ik u voor … u hebt tot mij gesproken over de liefde van Christus en Hij heeft mij die in mijn hart doen gevoelen … Ik zal Hem zien van aangezicht tot aangezicht … Hij zal mij nooit begeven noch verlaten … Hij is Dezelfde en verandert niet. Lieve dominee, God zegene u!’
Plotseling richte zij zich op en met een onverwachte krachtinspanning sloeg zij haar uitgeteerde armen om mij heen, terwijl ik naast haar bed zat, ze legde haar hoofd op mijn schouder en zei heel duidelijk: ‘God zegene u en belone u … dank Hem voor mij … mijn ziel is gered … Christus is alles voor mij! … Dominee, wij zullen elkaar in de hemel weer ontmoeten, is het niet? … O ja, ja! … Dan zal alles vrede zijn … vrede .. vrede … ‘
Zij zonk weer neer op het bed en sprak niet meer … slaakte een diepe zucht .. glimlachte … en stierf.

Tijdens dit ogenblik wierp de zon haar eerste stralen in de kamer en vervulde mijn gedachten met het zinnebeeld van ‘*Door de innerlijke bewegingen der barmhartigheid onzes Gods, met welke ons bezocht heeft de Opgang uit de hoogte; Om te verschijnen dengenen die gezeten zijn in duisternis en schaduw des doods, om onze voeten te richten op den weg des vredes’* (Luk.1:78-79).
Het was een lichtstraal die tevens de heerlijke verandering scheen aan te duiden die haar ziel reeds nu had ondergaan. Maar ook de beloofde hoop op vertroosting scheen uit te storten in de harten van hen die getuigen waren van haar heengaan. Dit was een voorval wat duidelijk voortkwam uit een natuurlijke oorzaak, maar zich onweerstaanbaar verbindt met de geestelijke omstandigheden.

Ik bleef nog enige tijd zwijgend op het lichaam staren dat niet meer ademde en kon mij nauwelijks indenken dat Jenny er niet meer was.

Overvol van gedachten
Toen ik naar huis ging kon ik mijn sterke aandoeningen nauwelijks bedwingen. Ik wilde het ook niet. De godsdienst, het verstand en de evaring vragen ons eerder toe te geven aan die tere aandoeningen, die op de juiste tijd en plaats, het hart ontvankelijk houden voor de meest waardevolle gevoeligheden daarvan. Ze in te houden of te onderdrukken schijnt het hart te verharden en de wegen toe te sluiten, die tot de bron van ons beginsel van handelen leidt.
Jezus weende Zelf over Jeruzalem, toen Hij de verwoesting van de stad voorzegde. Hij weende ook bij het graf van Lazarus. Zo’n voorbeeld heiligt onze tranen, die de liefde ons doet storten en leert tevens over onze ontslapen familieleden, niet te treuren als degenen die geen hoop hebben.
Vlugger dan een pijl uit de boog of dan de lichtstralen van de zon heeft de ziel van dit kind gehaast, in gehoorzaamheid aan de oproeping van God, in Zijn tegenwoordigheid te verschijnen. Wat een plechtige waarheid is dit in het algemeen! Zij was gewassen in het bloed des Lams dat geslacht werd en mocht nu delen in de rein makende uitwerking ervan. Zij was welkom aan de troon van God. Zij heeft niets te vrezen voor het fronsen van de Goddelijke rechtvaardigheid. Zonde, dood en hel zijn allen overwonnen door de macht van Hem, Die haar meer dan een overwinnaar gemaakt

heeft. Hijzelf zal haar de Vader voorstellen als een gekocht lam van Zijn kudde, als een die door Gods Geest verzegeld was tot de dag van verlossing.
Wat een verandering voor haar! Uit die arme, bouwvallige kamer, nu in het Paradijs! Van een strobed, nu in Abrahams schoot! Van ziekte en pijn, in eeuwige rijkdom, gezondheid en vreugde! Uit de staat van een zwakke, vermoeide pelgrim, in dit tranendal, nu als een gelukkige reiziger veilig thuisgekomen, in de rust die er overblijft voor het volk van God!
Ik heb een jonge leerlinge verloren, die bij mij geliefd was door een werkelijk vaderlijke band. Maar, hoe kan ik over haar treuren als verloren, daar ze van God gevonden is. Haar gewillige en welkome stem vraagt of geeft hier geen onderwijs meer, maar wordt voor iets veel beters gebruikt. Zij heeft haar stem gevoegd bij het lied van de engelen, die zich verblijdden over haar bekering. Zij hebben haar korte pelgrimsreis gadegeslagen en haar nu triomferend gedragen naar de hemelse heuvelen.
Waarom zou ik dan treuren? Alles wat haar betreft was vervuld met blijdschap en onsterfelijkheid: *'De dood is verslonden tot overwinning*' (1 Kor. 15:54b).
Terwijl ik naar de dauwdruppels keek die op het gras lagen en aan de takken van de bomen hingen, zag ik dat de stralen van de zon hen vervulden met een schoonheid in vele kleuren. Ze droogden op en werden niet meer gezien. Zo was het ook met mij. De tranen die ik eerst niet wilde en niet kon bedwingen, werden spoedig verhelderd door de heldere zonneschijn van hoop en vertrouwen. Toen verdwenen ze langzaam bij de gedachte dat God alle tranen zal afwissen en treuren en zuchten voor eeuwig verdrijven.

De begrafenis
Vier dagen later werd Jenny begraven. Nooit had ik een dorpsbewoner met soortgelijke aandoeningen aan de aarde toevertrouwd. Er waren maar enkele mensen aanwezig, maar tot mijn blijdschap zag ik onder hen ook enkele kinderen, die met haar mijn wekelijks onderwijs ontvangen hadden. Ik wenste dat deze begrafenis een nuttige indruk op hen mocht hebben en dat God die zou willen zegenen tot hun bekering.
Terwijl ik bij het open graf stond, maakt ik een verbinding met de vorige gebeurtenissen op de begraafplaats en het tegenwoordige. Op deze plaats had Jenny voor de eerste keer de waarde van het Evangelie geleerd wat haar ziel zaligde. Dicht bij haar graf was het grafschrift wat het eerste middel was tot haar overtuiging. Het scheen op dit ogenblik te staan als een bijzonder getuigenis van die waarheden, die zijn regels aan elke voorbijganger verkondigde. Dit had een geweldige invloed op mijn gedachten.
De avond van de plechtigheid was stil en niets was er dat dit verstoorde. 'Vrede', was het laatste woord geweest wat Jenny gezegd had en vrede scheen het opschrift te zijn op het graf waarin zij gelegd werd.

Een dankbare herinnering aan die vrede verlevendigt mijn gemoed, terwijl ik deze regels schrijf. O, mocht die vrede, die alle verstand te boven gaat, ook de mijne zijn, wanneer ik haar op de jongste dag weer ontmoeten zal!
De band met Jenny deed mij aan het hoofd van het graf een taxusboompje planten, bij de muur aan de oostkant van de kerk. Ik bedoelde het als een altijd groenblijvend gedenkteken. Aan haar, aan wie de gedachtenis mij zo dierbaar was. Dat jonge boompje scheen gezond, maar het ging al spoedig kwijnen, het verwelkte en stierf, zoals het meisje wat in het graf lag. Maar de duurzaamheid woont in mijn hart.

Misschien wordt het door deze geschiedenis vergund de gedachtenis aan haar over te dragen op de navolgende geslachten. Ook wanneer de hand en het hart van de schrijver zullen rusten in het stof.
Misschien zullen sommigen die dit lezen er toe gebracht worden om hun jonge geestelijke plantjes met ijver en hoop op een goede uitslag, zoeken op te kweken. Mochten die tere spruiten hun zorg belonen en vroeg goede vruchten voortbrengen.
Sommigen, die misschien de aard van een zo vroege godsvrucht niet naar waarde schatten, mochten hierdoor leren dat genade en de macht des Heeren niet is verbonden aan jaren, of aan omstandigheden. Het blijkt soms in de openbaring van Gods liefde aan zondaren, zoals Zijn werken aan de hemel, dat de kleinste planeet, zich in zijn baan, het dichtst om de zon beweegt en daar de sterkste invloed van zijn hitte, licht en aantrekkingskracht geniet.

Zij stierf 30 januari 1799 in het 15e levensjaar

Door Gods kracht met genoegen de weg nagegaan
En tekende met blijdschap elk genadeteken aan.
Treed nu voorzichtig en onderzoek op dit graf
De korte geschiedenis die de arme ons gaf
In dit graf rust een kind, maar nu is haar lot
Met dierbre herinnering voor eeuwig bij God
Stort tranen van liefde, over zij die hier ligt
’t Is Jane ‘de hutbewoonster’ haar oog op de Koning gericht

Het grafschrift van Jenny, (vrij vertaald)

Vrije genade!
De geschiedenis van Jenny geeft het duidelijkste bewijs van Gods vrije genade in het hart van de mensen. Het onafscheidelijk verband tussen waar geloof en de heiligheid van het leven en van de eenvoud die de liefde van Christus in de ziel werkt. Hoeveel zijn er van het huisgezin des geloofs, in elke eeuw, onbekend bij rijken en machtigen, de weg van bescheidenheid en vroomheid bewandeld, waarop nauwelijks acht op geslagen werd, die reisden naar ‘hun stad ter woning’.
Het is één van de meest belangrijkste werkzaamheden van een predikant, als dienaar van Christus, deze geestelijke lelies te zoeken, welker geur en schoonheid bijna verborgen zijn, in hun beschaduwde verblijfplaatsen. De bloem te kweken, helpen bij het zich ontplooien van haar voortreffelijkheden en haar vrucht voortbrengen, is een werk dat de arbeid van de kweker heerlijk vergoed.
Terwijl hij bezig is met dit dankbare werk in de hof van zin hemelse Meester kan de een of andere plantziekte of storm een jonge lievelingsbloem in een vroeg stadium van haar groei wegnemen. Als zoiets hem zou overkomen zal hij misschien, zoals ik dikwijls gedaan heb wanneer ik met zwaarmoedige gedachten bij het graf van Jenny stond, gebruik maken van de regels die in een grafsteen staan gebeiteld, op dezelfde begraafplaats:

Deze mooie knop, zo jong en schoon,
Zo jong reeds opgeroepen tot Zijn troon
Kwam enkel om te tonen hoe lief’ lijk een bloem
In ’t Paradijs zal bloeien, tot Zijn eeuwige roem.

Naschrift

De schrijver van deze geschiedenis is ds. Legh Richmond (1772-1827). Op pagina 105 en 106 van *Jonge Zangers deel 5,* staat een korte levensbeschrijving van hem. Hij was ook de schrijver was van *De dochter van de veehouder*. Met haar is ds. Richmond ook in aanraking gekomen. Zij ligt begraven op de begraafplaats van Arreton, een dorpje enkele kilometers van Brading verwijderd.
Van 1798 tot 1805 was ds. Richmond predikant in zijn eerste gemeenten Brading en Yaverland, op het eiland Wight, onderaan de zuidkust van Engeland. Daarna nam hij een beroep aan naar Turvey, bij Bedfort. Kort voor zijn sterven liet hij weten, in Brading begraven te willen worden. Op dezelfde begraafplaats waar Jenny begraven is. Haar grafsteen is daar nog aanwezig. Van ds. Richmond is later in de Mary-kerk een gedenksteen ingemetseld.
Voor het bovenstaande is in hoofdzaak gebruik gemaakt van de vertaling van J. Kooistra. Deze vertaling is volledi ger dan de reeds eerder verschenen vertaling van Eva Corenwijk. Het laatst genoemde boekje is beknopter en verschillende voorvallen ontbreken o.a. de viering van het Heilg Avondmaal aan het bed van Jenny. Daarnaast waren er nog enkele gegevens voor handen vanuit Brading, betreffende haar werkelijke naam en enkele andere feiten.
Uit de bundel van de bekende dichter, Isaac Watts, las Jenny regelmatig. Hij groeide op in Southampton en stond aan het smalle water The Solent, wat het eiland Wight, waar Jenny woonde, scheidt van de vaste wal, toen hij het onderstaande dichtte. Hij had toen een vergezicht, maar toch dichtbij, op het wonderschone eiland en maakte de vergelijking met Mozes, die op het einde van zijn leven een gezicht kreeg op het beloofde land.

Gezicht op het eiland Wight

Er is een land van louter licht
Waar heil'gen heersers zijn.
Nooit gaat de gouden dag daar dicht
In duisternis en pijn.

Daar is het altijd lentetijd,
In bloei staat elke plant.
Alleen de smalle doodszee scheidt
Ons van dat zalig land.

Men ziet het veld aan d' overkant
In groene luister staan,
Als Israël 't beloofde land
Zag over de Jordaan.

God, laat ons staan, als Mozes hier
Hoog in Uw zonneschijn.
En geen Jordaan, geen doodsrivier
Zal scheiding voor ons zijn.

Geraadpleegde literatuur:
J. Kooistra (vert.), *Het leven der armen,* Veenendaal 1976
Eva Corenwijk (vert.) *Jenny de hutbewoonster,* Gorinchem, z.j.

De bekering van een dominee

Door

L. R. Shelton sr.

Motto: "Want voor mij is leven Christus, en sterven is winst" (Filippenzen 1:21)

Pastor Shelton nam het pastoraat van de First Baptist Church, Algiers in 1927. Hij begon al zijn tijd en energie te besteden aan het evangeliseren van Zuidoost-Louisiana.

Nadat de Heere hem in 1942 had gered, zocht hij onvermoeibaar, via de radio en de gedrukte literatuur, de redding van zondaren.

Preken zijn op Internet te krijgen

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2015

De bekering van een dominee

Door L. R. Shelton sr.

Voor dit verhaal zijn twee levensbeschrijvingen gebruikt. ‘Hoe en wanneer God een baptistendominee verloste’ (te vinden in het boek ‘In Zijn huis, wilt Hem loven; door Joh. Westerbeke) en
‘Mijn godsdienstige leven voordat God mij verloste’.

Duivelse voorstellingen

Toen ik voor u de serie toespraken hield over *'satan's namaakambt*, voelde ik mij voor de eerste keer in mijn leven geleid om het verhaal te vertellen over mijn godsdienstige leven voordat ik gered was, en dat min of meer in het bijzonder, en om u mijn godsdienstige ervaringen te laten zien in mijn zoektocht naar God. Tijdens mijn zoektocht naar God, kreeg ik, naast de overtuiging van de Heilige Geest, kennis aan de satanische overtuiging, die mij steeds dieper in het rijk van demonisme en duivelse voorstellingen leidde. Daarom is het alleen door een bijzonder wonder van Gods genade dat ik verlost ben geworden van de macht van de satan en tot de kennis van Christus als mijn Heere en Zaligmaker gekomen ben.

Een godsdienstige familie

Ik ben geboren in een godsdienstige familie, waar een strikte naleving van de sabbat was en de kerk regelmatig bezocht werd. Mijn familie las de Bijbel en hield er ook van. Ik heb vaak gezegd dat ik in de wereld gekomen ben met een godsdienstige natuur, omdat ik vanaf mijn jonge kinderjaren geïnteresseerd was in godsdienstige zaken. Ik stelde mijn voorgangers (bij ons kwamen er veel predikanten thuis) vaak vragen als: 'Wie is de duivel? Waar kwam hij vandaan? Vertel mij over de hemel: waar is het, en wie gaan daarheen? Waar is de hel, en wie zijn de bewoners van de hel?' ook was ik heel onderzoekend met betrekking tot het onderwerp van de engelen en leerstukken als de verkiezing, het gebedsleven, ofwel het leven van gebed, en het geloofsleven.
Mijn vader was maar een gewone boer die één paard en wagen had, en hij zorgde ervoor dat wij veel te eten hadden, maar wij hadden niet veel boeken en kleding, behalve een zondags pak en onze werkkleding. Ik kan mij herinneren dat er in ons huis drie boeken waren: de Bijbel, Shakespeare in proza en Lofton's *'Karakterschetsen'*. Waar Shakespeare's werken vandaan kwamen, weet ik niet, maar mijn vader kocht *'Karakterschetsen'* van een rondreizende verkoper. Ik heb het boek *'Karakterschetsen'* bijna helemaal uit mijn hoofd geleerd, en het deed meer om mijn godsdienstige en morele leven te boetseren dan welk ander boek ook dat ik gelezen heb, behalve de Bijbel. Ik kan mijn ogen sluiten en dat boek van kaft tot kaft zien, ja, elk plaatje, en ook wat elk plaatje leert. Persoonlijk zou ik dat boek aanbevelen voor elke huisbibliotheek, als u een kopie ervan kunt krijgen. Ik heb echter begrepen dat het niet meer gedrukt wordt. Wij hebben, nu ik dit schrijf, een paar kopieën in onze Boekenkamer.

Verlangen naar de eredienst

Vanaf het moment dat ik ook maar iets wist, woonde ik al kerkdiensten bij en was ik te vinden in de zondagsschool, die zo groot was als een kamer. Onder mijn eerste herinneringen is er dat verlangen dat er in mijn hart was om elke zondag bij de openbare eredienst aanwezig te zijn. Op de een of andere manier voelde ik dat ik de week niet kon doorkomen als ik de zondagse diensten miste. Er werd bij ons maar één keer per maand gepreekt; op de andere drie zondagen liep ik met grootvader Shelton twee en halve mijl naar de Bijbellessen die hij gaf. Ook was er vanaf de eerste dagen die ik mij kan heugen een lege ruimte in mijn hart. Zover ik mij kan herinneren geloofde ik dat de Bijbel het Woord van God is en dat Jezus Christus de Zoon van God is, Die de Zaligmaker van mensen is, en ik wilde Hem kennen.

Beïnvloed door duivelse geesten

Tijdens die eerste dagen werd ik heel erg beïnvloed door duivelse geesten, hoewel ik op die tijd niet wist wat zij waren; en ik was onwetend wat de Schrift met zekerheid over hen leert. Ik nam een groep kleine jongens en meisjes mee naar een kamer met gedempt licht en liet tafels over de vloer lopen, en riep geesten uit de muur, wat ik *spoken uit de muur roepen* noemde, maar op een dag kwam er een diepe vrees in mijn hart, en naar mijn beste weten scheidde ik mijzelf geheel van deze vertoningen van de boze geesten af, en ik wilde er niets meer mee te maken hebben. Ik kan nu terugkijken en zien dat de Heere mijn leven in Zijn hand heeft en dat Hij die vrees ingeplant heeft, en mij ervan verlost heeft, hoewel ik niet behouden was. Als Hij dat niet gedaan had, dan zou ik meegesleept zijn naar het spiritisme en mij overgegeven hebben aan deze duivelse geesten, die zich voordoen als de [geesten van de] doden, en aan waarzeggerij en dat soort dingen. Ik zal nooit stoppen om God te loven voor het plaatsen van die vrees in mijn hart en omdat Hij mij verloste van de neergaande weg die ik al vroeg begon te bewandelen.

Bewaard

Ik werd gezien als het modeljongetje van mijn gemeenschap omdat ik niet allerlei soorten van tabak rookte, noch alcoholische drank gebruikte. Ik weet hoe tabak ruikt, maar ik heb er geen cent aan verspild in mijn leven. Hier is nog iets anders dat wonderlijk is. Ik begon tabak te roken, maar op dezelfde manier als Hij gedaan heeft met de duivelse geesten, plaatste de Heere een vrees in mijn hart, zodat ik alle tabak weglegde. Ik houd nooit op de Heere te loven, dat Hij over deze zaken zelfs in mijn ongeredde godsdienstige staat heerste en dat Hij deze zaken overheerste. Hetzelfde is waar met betrekking tot het gebruik van sterke drank. Ik heb er niets van gekocht in mijn leven. De enige keer dat mijn vader het dronk was tijdens de kerst. Toen ik twaalf jaar oud was, en ik een eierdrank met een scheutje whisky dronk, deed ik steeds iets bij mijn drank, totdat ik de uitwerking ervan voelde, en aangeschoten werd. Ik vluchtte naar de bosjes en bleef daar totdat elk beetje van de invloed uitgewerkt was. Van die dag af heb ik niet één druppel meer aangeraakt. Voor geen geld zou ik het nu ook zelfs maar willen proeven, omdat ik weet dat ik het lekker zou vinden. Daar was weer diezelfde vrees, die God in mijn hart geplaatst heeft, ja, zo'n vrees, dat ik het niet meer aan durfde te raken.

Laat mij uw aandacht bepalen bij een andere gebeurtenis waar de Heere heeft ingegrepen. Mijn tante, een van de zussen van mijn vader, ging naar school en toen zij in de zomervakantie terugkwam, bracht ze een pakje kaarten mee naar huis en leerde ons, de kinderen, hoe wij moesten kaartspelen. Ik werd bijna wat men noemt een

valsspeler bij het kaarten. Ik bestudeerde die kaarten; ik kreeg het onder de knie, en ik wilde wel van elke truc gebruik maken om het spel maar te winnen. Toen ik op een dag met een groep om de tafel onder de veranda zat, stak ik, nadat ik een spel gewonnen had, mijn hand uit om de prijs te pakken. En toen greep die vrees mijn hart vast en overweldigde mij. Ik smeet de kaarten en de prijs neer op de tafel, en vluchtte van de tafel weg, om ze nooit meer aan te raken. Ziet u wat ik geweest zou kunnen zijn zonder de genade van God? Dat was toen ik nog maar een jonge jongen was in mijn vroege tienerjaren.
Natuurlijk wist ik in die tijd niet dat het de hand van God was die ingreep, om mij te bewaren voor een geruïneerd leven, maar zelfs toen ik nog een jonge jongen was, werd ik mij bewust dat ik een goede keuze maakte die zeker en onherroepelijk was. Nu weet ik dat het de genade van God was Die mijn leven in Zijn hand had; het was God Die over mij waakte, en Die mij bestuurde ondanks mijzelf, en ik zal nooit ophouden Hem te loven omdat mijn lichaam nooit door zulke gewoonten verzwakt is. Het was niet om wie ik was, of om welk besluit dan ook van mijn wil, maar het was Gods besluit dat tussenbeide kwam.

De eerste godsdienstige indrukken

Mijn eerste echte godsdienstige indrukken die ik mij kan herinneren waren die van de zomer van 1909, toen ik elf jaar oud was. Ik voelde een diepe overtuiging dat ik mij bij de kerk zou moeten aansluiten. Ik wist het verschil niet tussen behoudenis en het lidmaatschap van de kerk. De predikanten hebben het misschien genoemd in de preek, maar ik was er nooit van overtuigd geweest. Ik dacht dat als iemand lid wordt van de kerk, zijn geloof in Jezus als Zaligmaker beleed, zijn Heere volgde in de doop, en zo goed leefde als hij maar kon, hij dan behouden was. Ik weet nu dat dàt geen behoudenis is. Het was daarom een van de eerste listen waarin de satan mij verstrikte, om mij in de kerk te brengen onder de mantel van belijdenis zonder Christus, opdat hij mij blind zou houden voor wat de echte behoudenis in Christus is. Dit gaf mij een soort van vrede en voldoening die ik niet had gevonden in mijn zoektocht naar God. Ik herinner mij de zondagavond toen ik naar voren kwam met twee andere jonge jongens, om mijn verlangen om behouden te worden uit te spreken. De voorganger stelde mij de vraag: 'Geloof je dat Jezus Christus de Zoon van God is?' En mijn antwoord was: 'Dat geloof ik zeker!' Op basis van mijn antwoord op die vraag verzekerde hij mij dat ik behouden was, en dat al mijn zonden waren vergeven.

Op mijn elfde jaar, in augustus1909, deed ik de keuze voor Christus, tijdens mijn openbare geloofsbelijdenis en werd lid van de Baptisten Gemeente van Sardis (V.S.) Dit was op de eerste zondagavond van de regelmatige reeks van samenkomsten die elk jaar gehouden werden.

Die geloofsbelijdenis legde ik af met alle ernst en oprechtheid van mijn kinderhart, diep overtuigd van de zuiverheid van Gods Woord.

Geen twijfel aan mijn behoud

Vanaf die augustus 1909, tot de zomer van 1939 (in het boek *Hoe en wanneer God een baptistendominee redde* staat tot het voorjaar van 1933), twijfelde ik er geen moment aan dat ik behouden was en een nieuw schepsel gemaakt was in Jezus Christus. Ik gaf getuigenis aan dat feit, en nadat ik begonnen ben te preken, was ik er net zo zeker van dat ik behouden was, als dat ik was van welke waarheid uit Gods

Woord ook. Sinds de Heere mij behouden heeft op 9 januari 1942, is mij vaak de vraag gesteld: 'Broeder Shelton, waarom heeft God u toen niet gered?' En mijn antwoord was toen en is nu: 'Ik miste de overtuiging van de Heilige Geest; daarom miste ik berouw, en daarom miste ik de nieuwe geboorte, en als ik de nieuwe geboorte mis, dan mis ik Christus. Daarom zou ik, als ik gestorven zou zijn, de hemel gemist hebben.' Ja, ik lag meer dan dertig jaar onder die vermomming van de vrije wil en *je moet maar geloven,* met een vals begrip van de zaligheid, met een valse vrede, een valse hoop, een valse zekerheid en met een valse verzekering van de zaligheid. Daarom houd ik nooit op om de Heere voor Zijn lankmoedigheid en geduld te loven.

De last om te preken

Ik kreeg mijn volgende diepe godsdienstige indruk toen ik zestien jaar oud was, en dat was de diepe overtuiging en de last van mijn hart dat ik het Evangelie zou moeten preken.

Dit was voor een groot deel gegrond op visioenen en uiterlijke openbaringen. Toch was ik ook zeer bijbelvast en geloofde de waarheid van Gods Woord, zoals die door de oude Baptisten Zendingsgemeente wordt geleerd. De verlossing door genade, rechtvaardiging door het geloof, vergeving door het bloed van Jezus, onderdompeling als de bijbelse wijze van dopen, de eeuwige zekerheid van de gelovige, Bijbels berouw, de Godheid en het Koningschap van Christus, de lichamelijke opwekking van zowel de gelovige als de ongelovige, de wederkomst van Christus op de aarde, hemel en hel als werkelijk bestaand en soortgelijke leerstellingen.

Toen ik gedoopt werd in het oude doopbassin beneden aan de voet van de grote klif, buiten de oude begraafplaats, werd de jongste broer van mijn vader op dezelfde tijd gedoopt. De voorganger doopte hem eerst, en toen hij hem uit het doopwater omhoog haalde, zei hij tegen mijn opa: 'Ome Jim, ik heb vandaag een predikant gedoopt.' En hij klopte mijn oom Riley op het hoofd en zei: 'Hij is jouw predikant, jongen.' Vanaf die dag, totdat ik de last op mijn hart voelde om te preken, zag ik uit naar de dag wanneer hij een predikant zou worden. Toen ik de last voelde om te preken, die, naar ik dacht, van de Heere kwam, zei ik: 'Heere, U hebt het verkeerd gehad; ík ben niet gedoopt om een predikant te worden, het was mijn oom Riley.' Ik wilde niet preken: ik wilde boer worden. Ik hield van het boerenleven, en ik ben nog steeds een man van de grond.
Terwijl de maanden voorbijgingen, wortelde deze overtuiging dat ik moest preken dieper. Ik kwam tot het punt dat ik een beslissing moest maken tussen hetgeen ik wilde doen en wat, naar ik gevoelde, Jezus Christus wilde dat ik zou doen. Gedurende die twee jaren, zei ik, terwijl de overtuiging dieper wortelde, niemand hier iets over. Een van de redenen waarom ik niet wilde preken was dat ik zag hoe de leden van de kerk de voorganger gewoonlijk behandelden. Hij kreeg te weinig betaald, kreeg te weinig te eten en te weinig kleding van de gemeenschap, en hij werd slecht gewaardeerd. Ik groeide op als een jonge kerel die geloofde dat de kerk zorg voor haar dominee moet tonen. En daarom dacht ik: ‘Als dit de manier is waarop de kerk haar voorganger zal behandelen, wil ik daar niet aan beginnen.’ Toch voelde ik aan de andere kant dat ik altijd voor God moest werken, zelfs al wilde ik niet preken. Ik zag en geloofde dat er zielen stervende waren en naar de hel gingen, en ik sprak, wanneer ik maar kon, iedereen aan over het vertrouwen op Jezus als Zaligmaker. Wanneer ik ook maar een persoon zag, was het eerste dat in mijn gedachten kwam: 'Is hij gered?

Kent hij Jezus?' En ik vond het een eer dat het mijn plicht was om hem te spreken over het welzijn van zijn ziel.

Een helder licht

Terwijl deze overtuiging dat ik moest preken zich verdiepte, kwam ik tot het punt dat ik niet kon slapen: ik kon niet rusten. Mijn gedachten waren met niets anders bezig dan dat ik moest preken. Op een zaterdagavond ging ik naar een gebedsbijeenkomst in de oude kerk, met mijn opa Shelton. Ik was de enige van mijn familie die op die avond ging, en toen ik terugkwam, was iedereen in slaap. Ik trok mijn pyjama aan, en knielde naar gewoonte naast mijn bed neer en bad. Die nacht zei ik: 'Jezus, ik zal doen wat U wilt dat ik zal doen. Ik geef mij over om te preken.' Ik kon die last niet langer meer dragen. Toen ik mij overgaf, werd de gehele noordoostelijke kant van mijn kamer verlicht met een zeer helder licht. Mijn slaapkamer was in het zuiden van het oude landhuis, en mijn bedstee was in de noordoostelijke hoek. Toen dat licht verscheen, werd het steeds helderder en helderder totdat ik niets dan verblindend licht kon zien. Ik kon geen woord uitbrengen. Mijn lichaam scheen zo licht als een veertje te zijn, en ik werd gevangengenomen door een verrukkende extase van die [boze] geest, waarvan ik nu weet dat die veranderd was in een 'engel des lichts'. Hoe lang ik in die toestand bleef, weet ik niet, maar ik herinner mij dat de last van mij wegging, en er kwam zulk een vrede en blijdschap in mijn leven die ik nog nooit gekend had. De tijd heeft die herinnering er niet uit gesleten. Terwijl ik nu vijftig jaar later in mijn kantoor zit, is de herinnering van die ervaring zó levendig, alsof het gisteren pas gebeurd is. Het licht verdween uiteindelijk, en ik ging naar bed. Ik lag een hele poos in de vervoering van die ervaring en toen viel ik in slaap. En ik sliep de slaap van een klein kind dat in de armen van zijn moeder gewiegd wordt. Bij het krieken van de dag was er nog steeds die vreugde en dat geluk; en ik leefde die hele dag in die verrukkende extase, en toen ik na het avondeten in het veld liep, zag ik weer dat licht, dat helderder was dan de middagzon. Gedurende de twee volgende jaren verscheen dat licht verschillende malen aan mij, en het was altijd helderder dan de zon.
Ik wist niet dat die roeping tot, en de overgave aan de prediking, satanisch was, maar nu weet ik het wel. Ik weet niet hoeveel de satan weet van de toekomst, maar God liet het toe dat hij mij in deze ervaringen leidde, omdat Hij mij voor dit uur op geen andere wijze kon voorbereiden. Ik zou niet in staat zijn om een scheidslijn te trekken tussen het ware en het valse, en tussen het werk van de Heilige Geest en dat van satan, die werkt als een engel des lichts in de geest van een persoon. Laat mij het opnieuw zeggen: die roeping tot, en overgave aan de prediking was tot in de kern satanisch, maar het was net zo echt als de werkelijkheid maar kan zijn. Laten we nu dit eeuwige feit overwegen: God roept niemand op zo'n manier tot de prediking. Ik heb met veel predikanten gesproken, die mij vergelijkbare ervaringen van hun roeping tot de zaligheid en hun roeping tot predikant verteld hebben. Hun roeping tot de prediking staat altijd boven al het andere, boven de zaligheid en de Persoon en het werk van de Heere Jezus Christus als de Plaatsvervanger voor hun schuldige ziel. Er zijn letterlijk honderden predikanten die hun roeping tot het ambt baseren op wat ervaringen of visioenen, stemmen of op een licht. Laat mij het nog een keer benadrukken: dit is Gods weg *niet* in het roepen van Zijn dienstknechten tot predikant.

Onmiddellijk na mijn roeping en mijn overgave aan de bediening van het evangelie werd ik heel actief in het kerkelijk leven. Ik bad in het openbaar, gaf les op zondagscholen, leidde gebedssamenkomsten, nam deel aan het jeugdwerk, preekte in

kleine dorpskerkjes en hield 's zomers opwekkingssamenkomsten. Ik werd genoemd 'de kleine dominee' en trok vanaf het begin veel volk. Ik moest altijd wel ergens preken. In alles wat ik deed was ik oprecht en eerlijk, daar ik er niet één keer aan twijfelde, of ik had een Goddelijke roeping tot het ambt ontvangen.

Ware en valse roeping

Laat ons, voordat we verder gaan met onze studie, eens kijken wat Gods Woord zegt over de roeping van de dienstknechten door de Heere in Matthéüs 9: 38: *Bidt dan den Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitstote.* Die uitdrukking: *uitstote* betekent: *U bidt met Mij, en ik zal arbeiders VOORTDUWEN in Mijn oogst. Ik zal hen uitstoten met zo'n bevel dat zij het niet kunnen weigeren.* Luister nu eens! Wanneer u iemand tegen u hoort zeggen dat hij zoveel jaar tegen het ambt gevochten heeft, en dat hij wist dat hij zou moeten preken, dat God hem riep om te preken, maar dat hij ertegen vocht en rebelleerde, schrijf dan maar: *Hij is niet door God geroepen om te preken!*[30] Dit is satanisch! Dat alles is gebaseerd op het verkeerde begrip van de verlossing. Als u het zesde hoofdstuk van Jesaja openslaat, zult u opmerken, dat zodra God die profeet behouden heeft, en de roep uitgebracht heeft, zeggend: *Wien zal Ik zenden?* Jesaja opstond en zei: *Zie, hier ben ik, zend mij henen.* Toen de Heere Jezus bij het meer van Galiléa liep en Andreas en Petrus, Jakobus en Johannes riep, dan zegt de Schrift dat zij *onmiddellijk* hun netten verlieten om Hem te volgen. Toen Hij het tolhuis voorbijging en Matthéüs riep, toen sloot de oude tollenaar zijn zaak en verliet hij de zaak *onmiddellijk* om de Heere te volgen. Laat me het opnieuw zeggen dat geheel dit valse begrip van de roeping tot de bediening van het Evangelie gebaseerd is op een vals begrip van de verlossing.
Ik wil nu dat dit feit vastgezet wordt in uw hart en gedachten: wanneer de Heilige Geest een zondaar verbreekt, en zichzelf doet zien als een verloren, helwaardige zondaar, en de zondaar brengt tot een gehele, absolute en onweerstaanbare overgave aan de voeten van de Heere Jezus Christus, en hem doet roepen om genade, en als Hij hem geloof geeft om Christus aan te grijpen wanneer Hij geopenbaard is aan het hart van die zondaar, dan is al de weerstand van die zondaar verdwenen! Als dan God die heilige tot de prediking roept, dan zal hij hem nooit weigeren. Hij zal tegen Hem nooit vechten. Hij zal nooit vertragen. Hij zal onmiddellijk opstaan, omdat het bevel tot de prediking met zo'n heldere roep komt, en hij weet dat zijn Vader het is Die spreekt. Hij geeft zich onmiddellijk over, en zegt: *Zie, hier ben ik, zend mij henen.* ziet u, mijn vriend, hoe de genade van God, rustend op een helwaardige zondaar hem geheel verbreekt, en dat hij dan gereed staat om alles te doen waar de Heere hem toeroept, en dat hij dan niet tegen Zijn Heere vecht? Daarom is een ieder die tegen Hem vecht niet behouden, en dat is het bewijs dat hij niet tot het ambt geroepen is!
Laat mij zeggen dat er geen enkele soort ervaring is die ooit in het hart van een wedergeboren gelovige kan komen, voor of nadat hij behouden is, die Zijn verlossing in Christus zal doen verduisteren of verminderen. De verlossing van de zonde en haar gevolgen in Christus Jezus, onze Heere en Zaligmaker is de grootste zaak die een persoon ooit kan gebeuren. Om dan gevormd te worden naar het beeld van Christus door heiligmaking in Christus, is een wonder van Gods genade. Daarom zal de roeping van iemand tot het ambt zijn verlossing in Christus niet verduisteren. U zou kunnen zeggen dat dit het uitvloeisel is van de verlossing in Christus. Het is God, Die

[30] Het is in dit geval begrijpelijk dat ds. Shelton zoiets zegt, maar Mozes en Jona hebben hun roeping ook wel tegengestaan. Uit de verdere context kan opgemaakt worden hoe ds. Shelton dit bedoelt.

de wedergeboren gelovige *uitstoot* in de bediening van het Evangelie, om Zijn Woord te prediken en de volle raad van God te verklaren. Laat ons ook dit feit eens onder ogen zien: God roept nooit iemand om Hem verkeerd voor te stellen. Daarom roept Hij nooit een onwedergeboren mens tot de prediking; en iemand die tot de bediening van het Evangelie geroepen is, zal God niet verkeerd voorstellen.

Een ijver, maar niet met verstand

Vanaf de jonge jaren van mijn leven, totdat God mij verloste, was ik een strikte arminiaan (volgeling van Arminius, iemand die de vrije wil voorstaat) en ik wist van niets anders dan een lege godsdienstige belijdenis van het geloof in Christus. Ik had *een ijver, maar niet met verstand* (vgl. Rom. 10:2). Mijn leven was toegewijd aan één doel; en dat doel was om personen tot een belijdenis van het geloof in Jezus Christus te brengen. Ik had een ijver om te preken, en waar ik ook maar een groep mensen zag op de hoek van de straat, aan de kant van de weg, op de marktplaats, onder de tent, onder priëlen, of in het kerkgebouw, dan wilde ik het Woord tot hen preken en hen leiden tot de belijdenis van het geloof in Christus. Dit kwam omdat ik met heel mijn hart geloofde dat dit de weg van behoud was. Onder deze lege belijdenis leefde ik in het rijk van satanische invloeden, en werd ik bestuurd door stemmen, lichten en visioenen van het gezicht van Jezus, overeenkomstig met de zogenaamde afbeeldingen van Jezus die u in de Bijbel en aan de muren van onze huizen kunt zien. Al die tijd geloofde ik dat ik behouden was, en toch lag daaronder een intense honger en een zoektocht naar God. Er was op godsdienstig gebied een leegheid in mijn hart die niet vervuld was. Al deze ervaringen waren werkelijkheid voor mij. Ik maakte ze in werkelijkheid mee, maar ik weet dat ze voortkomen vanuit de satan als een *engel des lichts* (2 Korinthe 11:13-15), en die ervaringen waren niet aan mij gegeven door de Heere Jezus Christus uit de hemel. Onder het volk (predikanten en anderen) wordt er in het algemeen geloofd dat alle godsdienstige ervaringen van de Heere zijn; zij realiseren zich niet dat satan in het rijk van de godsdienst leeft en zich in de geest van personen beweegt als een engel des lichts. Gedurende deze eerste jaren gaf ik les aan de zondagschoolklassen, leidde ik groepen jonge mensen, zangdiensten, en gebedssamenkomsten. Met andere woorden, ik nam regelmatig deel aan de kerkelijke activiteiten die de vreugde van mijn hart en leven waren.
Ik werd aangesteld tot het werk van de bediening door mijn kerk en door mijn voorganger in november van het jaar 1917. Er zijn sommige dingen die ik niet kon begrijpen wat betreft mijn aanstelling. Één daarvan is het feit dat de kerkenraad, die mij bevestigd heeft op verzoek van de kerk, niet ontdekte dat ik niet wedergeboren was. Waarom hielden zij de ervaring, die ik meedeelde van mijn roeping tot de bediening, voor waarheid? Wisten zij het verschil, of wisten zij het niet? Ik geloof dat wij heel, heel voorzichtig moeten zijn met het zetten van ons stempel van goedkeuring op mensen die zeggen dat zij geroepen zijn om te prediken. Ik wenste wel tienduizend maal dat iemand mij op gezag van Gods Woord verteld had dat ik bedrogen was, en dat ik leefde en werkte onder zelfbedrog en onder de invloed van satan. Vijftien jaren van mijn bediening gingen voorbij in deze toestand. Ik was ijverig in het zendingswerk. Ik preekte voor grote groepen en ik had nooit gebrek aan een groep om voor te preken.

Mede ook door mijn streng puriteinse opvoeding, ageerde ik fel tegen de zonde van kerkelijke mensen, maar ook van onkerkelijke mensen. Als gevolg van de prediking haalde ik mij steeds de woede op de hals van onbekeerde kerkleden en van hen die

onder de mantel van godsdienst leefden. Zonder vrees voor mensen, stond ik geheel achter de waarheid die ik preekte. Ik heb dikwijls gezegd: ‘Shelton op straat zal bevestigen wat ds. Shelton op de preekstoel zegt.’ Angst om mijn inkomen heb ik nooit gehad. En als sommige leden niet tevreden waren over mijn wijze van preken, dan zei in hen, dat ik niet anders kón. Wanneer zij dit niet wilden horen dan moesten zij maar wegblijven tot hun eeuwige schade. Dikwijls heb ik preken gehouden, die mij wat de collecte betrof, honderden dollars gekost hebben, maar ik heb er nooit spijt van gehad. Ik heb altijd gezegd, dat men mij meer betaalde dan dat ik verdiende.

Drie grote vragen

Vanaf de dag dat ik begon te preken, tot op het ogenblik dat de Heilige Geest mijn ogen opende voor het feit dat ik een verloren zondaar was, in oktober 1941, is er altijd een honger in mijn hart geweest, naar wat ik meende dat een ‘nauwere wandel met God’ was, zoals men dat wel eens noemt. Ik was mij niet bewust dat ik buiten Christus lag en nooit verlost was en daarom zocht ik steeds maar iets, waarvan ik wist dat ik het miste. Ik bezocht zoveel mogelijk alle godsdienstige samenkomsten en betuigde bij veel gelegenheden mijn toewijding en overgave aan God en Zijn dienst.

Omdat ik altijd teergevoelig was, werd ik gemakkelijk ontroerd door een pakkende prediking. Deze karaktertrek kwam duidelijk uit toen ik op de universiteit van Louisiana en op de Baptisten theologische school zat te New Orleans. Op zendingsdagen, als wij bijzondere sprekers hadden en er met geestdrift gesproken werd, ging ik op in de toespraken en met de andere studenten wijdde ik daarna opnieuw mijn leven aan het zendingswerk. Mijn ernstig gebed was dan: ‘Heere, geef mij de moeilijkste plaats die U hebt, als mijn deel. Velen prezen mij om mijn toewijding aan Gods Woord en mijn getrouwheid aan mijn overtuigingen tegen de zonde en men beschouwde mij als een evangelieprediker, wiens werk zeer gezegend werd.

Ik kan mij niet herinneren, uit deze jaren, binnen of buiten de school, ooit een boodschap te hebben gehoord die mijn hart trof en mij deed twijfelen aan mijn verlossing in Christus. Elke preek die ik hoorde versterkte mij in mijn geloof, dat ik reeds bekeerd was. Maar ik neem het die dominees en leraars niet kwalijk; het was niet hún schuld.

Toen stuitte ik in de lente van 1932 op drie grote feiten: ten eerste, er was nog steeds een leegheid in mijn hart en leven, die ik niet kon verklaren. Ik probeerde de beloften van God werkelijkheid voor mijn hart te doen zijn. Ik probeerde om de tegenwoordigheid van Christus in de praktijk te brengen, maar ik kon het niet. Ik besteedde uren aan het mediteren over een Schriftgedeelte. Ik las alle verklaringen die ik had over de werkelijkheid van Christus, en probeerde om het Woord werkelijkheid voor mijn hart en geest te maken, maar zonder nut. Het tweede feit waar ik tegenaan liep was dat Christus werkelijkheid was voor de vroege discipelen, naar de eerste hoofdstukken van Handelingen; Hij was meer werkelijk ná de pinksterdagen dan Hij was in de dagen toen Hij op aarde Zijn lichaam tot een woning had. Ik las deze eerste hoofdstukken van Handelingen steeds maar weer opnieuw, en vroeg mijzelf de vraag: '**Waarom is Christus niet zo’n werkelijkheid voor mij?**' Maar ik kon geen antwoord vinden. Ik vroeg aan mensen, en ook aan predikanten, of zij mij het verschil konden uitleggen; en het enige antwoord dat ik kreeg was: 'Dit waren Bijbelse figuren, en wij leven niet in de tijd van de Bijbel.' Toen kwam de vraag tot mij terug: 'Zegt de

Bijbel niet dat deze mensen voorbeelden zijn voor ons tot navolging? Zo niet, waarom is de Bijbel dan geschreven?' Uiteindelijk zei een oude predikant tegen mij: 'Broeder Shelton, onthoud nu gewoon dat je al wat je zult krijgen al hebt.' Maar dat bevredigde mij niet.

Gedurende die jaren gaf ik mijzelf over aan het gebed, het lezen van het Woord, en het persoonlijk winnen van zielen. Met één gedachte in mijn hoofd, dat er dan die persoonlijke vereniging met Christus zou komen. Ik ging in mijn binnenkamer om te bidden en het Woord te overdenken, en ik probeerde om die diepe honger in mijn ziel te verzadigen, maar Christus leek altijd buiten bereik te zijn. Ik wist dat Hij de Verlosser van de wereld was, maar er was een grote kloof tussen Christus en mijn hongerige ziel. Ik worstelde om het antwoord in mijn zendingswerk te vinden, terwijl ik mijzelf opofferde, en zestien tot achttien uur per dag werkte. Ik probeerde om mijn leven in de bediening kwijt te raken, om zodoende de werkelijkheid van Christus te vinden, waarvan ik wist dat die vroege discipelen dat ervoeren. Ik reisde van hot naar her om verschillende godsdienstige groeperingen te ontmoeten, en om het antwoord te vinden, maar ik keerde altijd teleurgesteld weer terug naar huis, met een hongerig hart.

Naarmate ik gedurende die jaren in contact kwam met de godsdienstige wereld en het verval begon te zien in het kerkelijk leven, de afval van de Bijbelse waarheden, en het vervangen van het evangelie door een soort godsdienstig programma, begon ik daartegen te waarschuwen. ’s Nachts liep ik thuis of buiten op de straat heen en weer te bidden en te wenen, smekend de Heere om toch een opleving te geven. Steeds werd ik voor de vraag gesteld: ‘Is er geen uitweg?’ In mijn hele schooltijd ontmoette ik één professor die wel eens met mij wilde praten. Ongetwijfeld werd hij door mijn voortdurend vragen verontrust..Uiteindelijk zei hij tegen mij: ‘Broeder, wij kunnen er beslist niets tegen doen, dus ga maar door met het evangelie te preken en op God te vertrouwen.’

Niet tegenstaande deze leegheid in de godsdienst bleef ik trouw aan het zendingsprogramma van de Baptisten gemeente. Dit was de voornaamste gelegenheid voor het evangelisatiewerk, wat ik kende. Ik bracht zoveel mogelijk geld bijeen en gaf zoveel mogelijk voor het zendingswerk, toen er bijvoorbeeld een actie op touw gezet werd om 75 miljoen dollar bijeen te krijgen, beloofden mijn vrouw en ik duizend dollar te zullen betalen over vijf jaar, bóven de verplichte kerkelijke bijdrage. Wij studeerden toen in Louisiana en ons inkomen was slechts 50 dollar per maand, toen wij die belofte aflegden. Wij ontzegden ons heel veel, om dit bedrag te betalen, hoewel velen hun verplichtingen niet nakwamen, maar voor ons was zo’n belofte heilig en wij beschouwden dit als een schuld.

De kerken moeten hun zendingsprogramma steunen en naar mijn mening moet de plaatselijke gemeente niet ontaarden in een soort agentschap dat zich alleen bezig houdt met het innen van geld en zich verder niet om het zendingswerk bekommert. De opdracht van Christus: ‘Gaat henen, in de gehele wereld, en predikt het evangelie aan alle creaturen’, werd gegeven aan een plaatselijke kerk en niet aan een zendingscommissie! Als de kerk haar verantwoordelijkheid op deze wijze afschuift, verlaat de Geest des Heeren die kerk en er blijft niets anders over dan een leeg omhulsel, zonder leven of kracht, het ambt wordt liefdeloos en men leeft godsdienstig, maar zonder Christus.

In februari 1927 werd ik bevestigd als predikant van de Eerste Baptisten Gemeente in Algiers, New Orleans, Louisiana, die beschouwd werd als een kleine zendingsgemeente, midden in een groot zendingsgebied. Er waren toen slechts drie blanke Baptisten kerken op elf parochies van Zuidoost Louisiana, dat een bevolking had van bijna een half miljoen zielen. Twaalf jaar lang heb ik mij volledig gegeven aan het bearbeiden van dit grote zendingsgebied en het Woord van God verkondigd, volgens de Baptisten leer. Ik spaarde tijd, geld, noch kracht om deze half miljoen mensen te bereiken met het Woord van God. Overal sprongen zendingsposten als paddenstoelen uit de grond, in weerwil van de tegenstand van zowel Rooms Katholieken als Baptisten. Ik trotseerde de woede van de mensen en preekte, terwijl men gedreigd had mij te zullen doden. Ik doopte bekeerlingen, terwijl de vijand klaar stond om mij dood te schieten. Het is alleen Gods genade dat ik dit alles nog kan navertellen.

Ik had niet alleen te kampen met zwermen muskieten, maar ik werd ook door mijn vrienden in de steek gelaten en verduurde de vervloekingen van de vijand. Van het begin van mijn bediening af heb ik de tegenstand ontmoet van onze Baptisten broeders, namelijk de bedekte tegenstand tegen het evangelisatiewerk, dat buiten de kerkelijke leiders, door een plaatselijke kerk gedaan werd. Zij waren bang dat ik van plan was een onafhankelijke zendingsbeweging te stichten.

Ik kon niet stilzitten en als ik geen opdrachten kreeg, vond ik zonder moeite evangelisatiewerk, daar ik van nature een pionier ben.

Het derde feit waar ik tegenaan liep was, dat ik honderden, ja, duizenden bekeerlingen of belijders van het geloof had, maar als ik naar hun leven keek, dan zag ik dat er geen overwinning van de zonde was, zoals de levens van die eerste discipelen tentoonspreidden. De grote meerderheid van deze bekeerlingen leefden hetzelfde leven als dat zij altijd geleefd hadden, maar dan onder een godsdienstig jasje. Mijn hele bediening was voor mij namaak en een vermomming, vanwege die leegheid in mijn leven.

Ik twijfelde niet één keer aan mijn verlossing. Ik sprak wel eens met bijbelkenners, predikanten en leden over het verlangen in mijn hart, maar ik kreeg altijd dit antwoord:‘Broeder Shelton, u hebt toch alles wat u nodig hebt. Waarom komt u niet tot rust? Ga door met preken en denk er niet meer aan.’

Al worstelend met deze persoonlijke en ambtelijke problemen, probeerde ik, zonder beïnvloed te zijn door iemand anders, het antwoord te vinden op deze drie vragen. Het eerste wat ik deed, was het lezen van de levensbeschrijvingen van uitmuntende mannen Gods, zoals Spurgeon, Whitefield, Moody, Brainerd en anderen. Terwijl ik over hun leven las en hun leven bestudeerde, zag ik dat Christus een levende werkelijkheid voor hen was. En deze mensen waren geen figuren uit de Bijbel. Dus klaarde dat het eerste probleem op, en was dat het eerste antwoord op de bewering van de meeste mensen, namelijk dat dit gaat over Bijbelse figuren, en dat wij niet in de tijd van de Bijbel leven, wij moeten [zeggen zij] daarom niet verwachten dat Christus zó werkelijk voor ons zou moeten zijn.

Ik zag dat zij werkten en leefden uit het geloof, door de kracht van Gods Heilige Geest. Ik kwam tot de slotsom: ‘Als God hen kon gebruiken, waarom zou Hij mij dan niet kunnen gebruiken?’

Daarom begaf ik mij tot de studie van die grote waarheid van de *vereniging met Christus*, en daaruit groeiden zo'n veertien Bijbelstudies over het algemene thema: *De vereniging van de gelovige met Christus*. Deze studies in het Woord van God creëerden een grotere honger in mijn hart naar de **werkelijkheid van Christus**, want ik had gezien dat de gelovige en Christus op een bepaalde verborgen manier verenigd zijn in de verlossing. Ik bestudeerde deze leerstelling met mijn verstand; ik zette mij neer om het te overdenken, en ik probeerde het bevindelijk te leren kennen. En toch was er die pijnlijke leegte in mijn leven. Ik weet niet hoeveel een persoon met zijn verstand kan leren, en toch nog ongered kan zijn, maar ik weet dat iemand met zijn verstand kan praten over de grote leerstukken van het Woord, en toch de nieuwe geboorte kan missen.

Daarna begon ik mij toe te leggen op bidden en vasten en het lezen van Gods Woord, met dit ene doel: Dat God mij zou willen gebruiken als middel tot bekering van verloren zielen.

Enkele mensen kwamen bij mij thuis, waar wij gebedssamenkomsten hielden. In september 1932 kwam men openlijk tegen mij in opstand. Zij gebruikten de gebedssamenkomsten als voorwendsel om mij te beschuldigen van onzuiverheid in de leer. De bedoeling was, om mij als predikant weg te krijgen. In deze periode heeft de Heilige Geest mij veel zaken geleerd, die ik noch in de collegezaal van professoren die mij bestreden, noch van de predikanten die mij vervolgden, noch uit de geschriften van wie dan ook, had kunnen leren.

Nu ik terug kijk op deze periode waarin ik vervolgd werd en vals beschuldigd werd, zou ik voor geen werelden de waarheden van Gods Woord willen missen en alles wat God mij geleerd heeft, over de macht van de satan, de verdorvenheid van de menselijke natuur en de oppervlakkigheid van de godsdienst. Dit was een leerschool waarin de Heere mij bekwaam maakte voor het werk waartoe Hij mij had voorbestemd. Behalve de overtuiging door de Heilige Geest en de verlossing in Christus was dit de grootste leerschool van mijn leven.

In het licht van deze geestelijke ervaringen die voortkwamen uit de gebedssamenkomsten en in het licht van de verlossing in Christus Jezus, heeft God mij uit Zijn Woord en door Zijn Heilige Geest oog gegeven voor de grote oppervlakkigheid en de inhoudloze godsdienst van onze tijd. Hij heeft mij ook doen zien hoe de satan in Zijn rijk woelt en werkt om arme verloren zondaars te verblinden voor het evangelie van Christus. Als God mij door deze leerschool niet had heengeleid, dan zou ik nooit op de man af hebben kunnen spreken tot godsdienstige, onbekeerde kerkmensen, opdat hun ogen mochten opengaan voor hun ellendige toestand waar zij zich in bevonden. De satan beoogt, de wereld godsdienstig te maken, maar zonder Christus. Wat in de hedendaagse godsdienst wordt gemist, is de oprechte Bijbelse boetvaardigheid en de overtuiging en de onderwijzing door de Heilige Geest. Zij worden gezien als een mysterie, wat voor onze tijd niet geschikt is.

Om getrouw te zijn aan mijn Heere en Zaligmaker Jezus Christus, moet ik tot elke prijs ernstig waarschuwen tegen deze oppervlakkigheid en inhoudloze bediening.

Tegen de herfst van 1935 begon ik steeds meer in te zien dat de godsdienstige bevindingen zonder meer, absoluut niet bij machte waren om iemands hart en leven te

veranderen. Ik had ook geleerd dat de satan de mens wél kan misleiden met allerlei geestelijke bevindingen, maar het leven in Christus kan hij niet geven, of onthouden!

De tweede zaak die ik zag in mijn studie van Gods Woord, terwijl ik zocht naar de werkelijkheid van Christus, was dat de Heilige Geest de Kracht was in de levens van de vroege christenen, in hun preken en in hun leven. Toen kwam ik tot het vaste besluit dat Christus zowel in de levens van de hedendaagse gelovigen, als in de levens van de vroege kerk werkelijkheid was, zoals opgetekend staat in de eerste hoofdstukken van Handelingen, en dat dit het resultaat was van de inwoning van de Heilige Geest. Dit is zover als ik kon komen in die lijn met mijn studie. Niet één keer kwam in mijn gedachten dat de oplossing van het probleem lag in de nieuwe geboorte. De reden hiervan was, dat er geen overtuiging van de Heilige Geest was. Ik volgde slechts het natuurlijke licht van het verstand dat ik had. En geen zondaar kan ooit ontwaken om zijn schuldige, verloren toestand voor God te zien zonder de overtuiging van de Heilige Geest.
Rond deze tijd kwamen er enkele geschriften over de Heilige Geest in mijn handen, zoals de vervulling van de Heilige Geest, de doop van de Heilige Geest, de zalving van de Heilige Geest, de gaven van de Heilige Geest en andere verhandelingen over de Heilige Geest. Ik las en bestudeerde ze en als gevolg daarvan bad ik om wat genoemd wordt 'de doop met de Heilige Geest'. Mijn zoektocht naar de Heilige Geest begon ongeveer zo: op een zaterdagavond zat ik op de rand van mijn bed, toen ik een stem hoorde, die zei: *'Shelton, je hebt gefaald, of niet?'* Omdat ik geloofde dat dit de Heere was, Die tot mij sprak, zei ik: 'Ja, ik heb vreselijk gefaald.' Toen kwamen deze woorden tot mij: *Als je jouw leven, zoals dat nu is, aan mij geeft, en je jezelf volkomen overgeeft, dan geef ik jou de taak van de evangelisatie op dit grote zendingsveld terug.* (doelend op Zuidoost Louisiana). Omdat ik nog steeds geloofde dat de Heere het was, Die sprak, zei ik: 'Ja, ik wil dat nu meteen wel met U afspreken.' Zo viel ik op mijn knieën naast het bed neer, om mij geheel aan (naar ik dacht) Hem over te geven, en begon te roepen om genade. Het is verscheidene jaren geleden dat ik die hoorbare stem gehoord heb. Nu ik deze ervaring in mijn gedachten weer opnieuw beleef, dan beef ik, want ik weet dat het satan was met wie ik te doen had, maar ik loof de Heere dat Hij mij eruit verlost heeft. De volgende morgen ging ik naar de kerk en preekte ik over het gebed, en riep ik de kerk op tot het gebed, nadat ik belijdenis gedaan had van mijn falen. Verschillenden verlieten die morgen het gebouw, en zeiden: 'dàt is wat we nodig hebben.' Een volk kan niet boven hun voorganger uitkomen.

Bidden en vasten

De volgende week annuleerde ik al mijn afspraken en gaf ik mijzelf over aan bidden en vasten. Ik beloofde de Heere dat ik Hem zou volgen, wat de prijs daarvan ook zou mogen zijn, nog steeds gelovend dat de Heere mij leidde. Denkend dat ik behouden was, gaf ik mijzelf over aan bidden en vasten, en er kwam een diepe overtuiging in mijn leven, welke, naar ik nu besef, een satanische overtuiging was. Ik begon al mijn falen te zien: ik dacht dat ik een heel goed leven aan het leiden was, totdat de satanische overtuiging zaken in mijn leven begon aan te wijzen die niet goed waren. Omdat ik mij niet realiseerde dat het een overtuiging van een duivelse geest was, maar geloofde dat het de Heilige Geest was Die mij leidde, riep ik tot 'Jezus' om mij genadig te zijn. Alles wat hij aanwees als verkeerd in mijn leven moest rechtgezet worden, voordat hij mij verder zou leiden. Er waren veel telefoongesprekken om zaken recht te zetten met mensen; veel waren de bezoeken aan mensen om zaken recht

te zetten met hen. Nu weet ik dat dit een satanische overtuiging was. En nu kan er een vraag opkomen: 'Hoe weet u dat dit een satanische overtuiging was?' Ten eerste was ik *alleen* maar overtuigd van *zaken* die verkeerd waren in mijn leven, overeenkomstig mijn geweten, en overeenkomstig met de achtergrond van mijn onderwijs. Ten tweede weet ik dat het een satanische overtuiging was omdat ik niet tot Christus geleid werd, maar geleid werd om te zoeken naar wat ik toen dacht de Heilige Geest te zijn. De derde reden waarom ik weet dat het een satanische overtuiging is geweest, is dat ik geen enkele keer overtuigd werd van mijn *erf*zonde of mijn oude zondige natuur. Satan, of zijn duivelse geesten, zullen geen mens tot Christus leiden; zij kunnen dat niet, omdat zij geen mensenhart kunnen openen om hen te laten zien dat zij van nature een zondaar zijn.
Dag na dag wortelde deze honger en dorst naar God dieper in mijn hart, totdat het mij op mijn aangezicht deed vallen zonder voedsel of slaap, terwijl ik riep: 'O God, ik wil Ú!' Op de vrijdagmorgen had ik zo'n honger naar God in mijn leven, dat ik me niet kon bedaren. Ik kon me niet bedaren! Ik kon niet eten, ik kon niet slapen en ik wilde niemand zien. Ik wilde God hebben. Ik had mij nog nooit zo onwaardig gevoeld als toen, en niets kon die leegheid in mijn leven vervullen. De honger en dorst naar God was zódanig, dat ik gereedstond om alles op te geven: en ik achtte, zoals de Schrift zegt, alle dingen als drek om Hem te gewinnen. Dit was het geroep van een ongeredde ziel. Ik was aan het zoeken naar de Heilige Geest, en niet naar Christus. Wanneer u iemand steeds hoort zeggen: 'O God! Ik wil God hebben. Ik wil voor God arbeiden.' Onthoud dan dat zoiets het geroep van een ongeredde ziel is! Wanneer iemand in het Koninkrijk van God geboren is, en Christus zijn Heere en Zaligmaker wordt, dan wordt God zijn Vader, en de inwonende Heilige Geest leidt hem dan om te zeggen: 'mijn Vader!' Maar voor het ongeredde hart is Hij alleen maar God, of hij nu een predikant op de kansel, een diaken in de kerkbank, of een dronkenlap in de goot is.

Een nieuwe ervaring

Toen de vrijdagavond aanbrak, was die honger zó sterk, dat ik op de rand van wanhoop kwam. Ik vroeg mijzelf: 'Zal God dan nooit door de hemel heen breken, om Zichzelf nog één keer aan mij te openbaren?' Toen ik om tien over half twaalf in onze eetkamer zat, werd er een geest in een vlammend vuur over mij uitgestort. Het begon op mijn hoofd en langzaam bedekte het mijn gehele lichaam, van mijn hoofd tot mijn voeten toe. Het duurde ongeveer twintig minuten. Ik leed aan verschillende kwalen, maar nu was mijn lichaam geheel genezen. Het scheen mij toe dat ik niet meer had kunnen lijden wanneer iemand mij werkelijk in een vurige oven gegooid zou hebben. Iemand die bij mij in de buurt stond, zij dat mijn vlees zo koud als ijs was, maar voor mij was het als een brandende oven. Gedurende die twintig minuten gevoelde ik dat God mij geheel verlaten had, en ik herinner mij dat ik tot Hem riep om mij niet te verlaten, maar om mijn oude vleselijke leven te kruisigen.
Na de eerste uitbarsting van licht in deze uitstorting van de geest van vuur, begon alles donker te worden en ik begon te schreeuwen. Ik leed. Ik was besloten in een geest van vuur. Toen het vuur weggebrand was, verscheen er voor mij een woord, dat voor mijn ogen zweefde, waarachter een kruis opdoemde, en boven dat kruis flikkerden deze woorden: *'Ga heen in de gehele wereld, en preek het evangelie aan elk schepsel.'* (vgl. Matth. 28). Ik vatte dit op als het teken dat God mij opnieuw benoemd had om Zijn Woord te prediken, wat Hij, naar ik dacht, voor het eerst gedaan had toen ik zestien jaar oud was, in de oude districtkerk in Sardis, Louisiana, toen ik dacht dat Hij zo werkelijk voor mij geworden was. Als ik nu terug kijk op die ervaring en dat visioen,

dan realiseer ik mij dat het de satan was, die zich veranderde in een engel des lichts, en die op het terrein van mijn geest kwam om mij dat visioen te geven. Het was de duivelse geest die bezit nam van mijn geest en lichaam. Deze ervaring laat mij zien wat voor een macht satan heeft door middel van zijn duivelse geesten. Wanneer ik deze ervaringen, die mij overkomen zijn voordat God mij verloste verhaal, dan beef ik. Ik vertel dit alleen maar omdat mijn Heere mij leidt om enkele andere arme predikanten, of enkele door de duivel bezeten personen, die denken dat zij behouden zijn, maar ondertussen in de val van satan zitten, en die ergens in het rijk van zulke godsdienstige ervaringen leven, te waarschuwen. Mijn vriend, ik ben hier de dingen aan het opschrijven, die werkelijk gebeurd zijn aan deze arme, onwetende zondaar, voordat God mij verloste. Vindt u het vreemd dat ik nooit op kan houden om de Heere te loven voor Zijn wonderlijke genade en liefde voor mij, door mijn hart te openen en Zijn wet in mijn hart te schrijven, en om mij naar Christus te brengen tot mijn behoud, ja, om mij uit satans valstrik te verlossen om mij Zijn kind te maken?
Iets na middernacht dronk ik een glas melk, dat het eerste voedsel was dat ik in uren gebruikt had; ik ging naar bed en sliep de slaap van een klein kind. De volgende morgen ontwaakte ik in de extase van deze ervaring, en dagenlang wist ik niet of ik op aarde of ergens anders was. Slapen kon me niets schelen. Als ik in slaap viel, dan was dat de zoetste slaap die ik ooit meegemaakt heb. De tegenwoordigheid van dat wat, naar ik dacht, God was, was zó werkelijk, en ik was er zó door in beslag genomen dat het niet uitmaakte wat andere mensen van mij zouden zeggen. Mijn eer, mijn reputatie, mijn persoon, mijn ambt, het resultaat van mijn arbeid, mijn salaris, mijn werk, wat ik deed, en hoe mensen mij ook zouden behandelen: alles rustte in de handen van wat ik dacht Christus te zijn. Ziet u, mijn vriend, wat voor een namaak ik had, en hoe goed de valse ervaring het echte imiteert? Ziet u dat de uitdrukkingen die ik gebruik om een zondaar te beschrijven die tot Christus komt bijna identiek zijn aan de taal die ik gebruikt heb om te beschrijven wat met mij gebeurd is? (En ik ben u de ervaring aan het meedelen met de woorden van het artikel dat ik erover schreef in 1933). Het wonder van alle wonderen is voor mij, dat God, door de macht van de Heilige Geest ooit het heilige Woord nam en mijn blinde ogen opende, om mij te laten zien dat ik een verloren zondaar was, en dat Hij mij aan Zijn voeten verbroken heeft, en mij verlost heeft van de macht en het koninkrijk van satan.

Alles scheen nieuw te zijn

Laat mij uw aandacht bepalen bij een ander aspect van deze godsdienstige indrukken die de satan mij gegeven heeft. Toen ik de volgende morgen ontwaakte, scheen ik in een nieuwe wereld te zijn. Alles scheen nieuw te zijn. Ik had een nieuwe Bijbel. De hele wereld was nieuw, en alles had een andere tint gekregen: de zon was helderder en het gras groener. De mensen schenen anders te zijn. De hele wereld leek wel vervuld te zijn met die tegenwoordigheid. Mijn vriend, dit is het werk van de satan als een engel des lichts. Voor de wedergeboren gelovige wordt Christus het Centrum van zijn leven. En voor de wedergeboren gelovige wordt God zijn Vader, en hij ziet dat al zijn zonden op Christus gelegd zijn. Met de tegenwoordigheid van satan wordt die persoon in beslag genomen door zichzelf, zijn gevoel, zijn emoties, zijn extatische vreugde en vrede, hoewel het allemaal vals is. Maar voor hem is het echt. Ik weet het, omdat het voor mij zo echt was als het maar zijn kon. Laat mij nu dit zeggen: zolang als ik in het gebied van die tegenwoordigheid leefde, dan had ik geen zorgen, geen angst, en geen klachten, niets dan tevredenheid; maar wanneer die tegenwoordigheid wegging, dan

merkte ik dat er geen verandering in mijn hart en leven gekomen was. Het verwijderde mijn haat, opstand of jaloezie niet uit mijn hart.

Zo worstelde ik dus na alle ervaringen die ik steeds had opgedaan en alles wat ik anderen had zien ondergaan, nog steeds met dezelfde problemen, die ik niet bij machte was om op te lossen. Maar toch kon ik het niet opgeven! Trouw bleef ik alle Bijbelconferenties en andere godsdienstige bijeenkomsten bezoeken, zoekende naar dat, wat mij juist altijd buiten mijn bereik scheen te blijven, maar wat voortdurend knaagde aan mijn hart en mij voortdreef, al wist ik eigenlijk niet waarnaar ik zocht.

In deze tijd werd mij de algehele leiding aangeboden van een grote evangelisatiebeweging, die verschillende zuidelijke en westelijke Staten omvatte. Dit aanbod wees ik van de hand omdat ik het niet eens kon zijn met hun leerstellingen en ook omdat zij mij niets anders te bieden hadden dan een groot salaris. Ook een interkerkelijke groep deed mij een dergelijk aanbod, maar ook daarvoor moest ik bedanken. Toen ik dit met mijn vrouw besprak zei ze: ‘Jouw overtuigingen van de waarheid van Gods Woord zijn zó sterk, dat je het niet met je geweten kunt overeenstemmen om samen te werken met mensen die deze inzichten niet delen.’ Mijn antwoord was: ‘Ik kan mijn geweten niet het zwijgen opleggen, of voor wie dan ook, met betrekking tot het Woord van God het op een akkoordje wagen.’ Voor zover ik mij kan herinneren is er altijd een waarheidsliefde in mijn hart geweest en God heeft die gebruikt om mij vast te houden en mij te bewaren voor een dwaalleer.

Nog steeds dezelfde

Zoals ik al zei, merkte ik dat mijn oude hart nog steeds dezelfde was toen die ervaring wegstierf. Er is één ding dat ik ontdekt heb in mijn eigen ervaring: en ik zie dat het de waarheid is in de harten en levens van velen. Het is het volgende: zolang u met die ervaring kunt bidden, en zolang u uw geest kunt overgeven aan die tegenwoordigheid, dan kunt u, als de Heilige Geest u alleen laat, met die valse vrede, valse zekerheid, valse vreugde en valse tevredenheid leven. Wat een genade is het, wanneer de Heilige Geest iemand niet in die strikken van de satan laat liggen!
Al die ervaringen die ik had waren satanisch, en zij waren het resultaat van een weloverwogen zoektocht naar God met mijn gehele ziel, maar omdat ik van God vervreemd was door de zonde, en verblind was door de god van deze wereld, werd mijn begrip en mijn hart verduisterd, ik kon God niet vinden. Ik kon alleen maar een duivelse geest krijgen.

De Heilige Geest woont in het hart van een gelovige

O, wat een treurigheid van een arme ziel die de Heilige Geest zoekt! Een geredde ziel zal de Heilige Geest niet zoeken, want hij weet dat de Heilige Geest in hem woont. Iemand die wedergeboren is, en een nieuw schepsel in Christus gemaakt is, kan en wil niet naar de Heilige Geest zoeken, want de Heilige Geest zal hem niet toelaten om Hem te zoeken, want Hij is reeds thuis in het hart van de gelovige. Laat mij dit zeggen (en laat mij vrijuit spreken), dat niemand de Heilige Geest zal vinden door naar Hem te zoeken en te speuren, want u ontvangt de Heilige Geest niet door naar Hem te zoeken. U ontvangt Hem door de Heere Jezus Christus te ontvangen, Die gezegd heeft: *Ik zal Hem tot u zenden, en Hij zal in u wonen*. (vgl. Joh. 14 en 16). Wanneer u de Heilige Geest zoekt in plaats van Christus te zoeken, dan zult u een duivelse geest

krijgen, die tot u gezonden is door satan, uw god. *Christus is in de wereld gekomen om te zoeken en zalig te maken dat verloren was* (Luk. 19: 10), en Christus moet Zijn schapen vinden, om hun blinde ogen, hun verduisterde verstand en hart te openen, om hen te verlossen uit de macht van de duisternis, het koninkrijk van satan, en om hen over te zetten in het koninkrijk van de Zoon van God, voordat zij ooit beginnen met het zoeken naar Christus. Alleen een zondaar die wedergeboren is zal Christus zoeken, maar hij weet niet wat er plaatsgevonden heeft, en het enige ding dat hij weet is dat hij Christus wil hebben. Als u de Heilige Geest wilt zoeken, dan moet u Christus passeren, en God de Vader eert Zijn Zoon door nu alleen door Hem tot ons te spreken, zoals geschreven staat in Hebreeën 1:1, 2.

Gedoopt met de 'Heilige Geest'

Laat ons eens Matthéüs 3:11 opzoeken, waar staat: *Ik doop u wel met water tot bekering; maar Die na mij komt, is sterker dan ik, Wiens schoenen ik niet waardig ben Hem na te dragen; Die zal u met den Heiligen Geest en met vuur dopen.* Omdat ik, naar ik dacht, ervaren heb wat in het laatste stuk van die tekst staat: *'gedoopt met vuur'*, rustte ik niet voordat ik het andere deel geleerd had, namelijk *gedoopt met de Heilige Geest*. Opnieuw kwam er in mijn hart zo'n gebedslast, en opnieuw leidde hij [de duivel] mij om alles over te geven. Ik merkte dat ik klaar stond om mijn positie als Baptist, en al het andere op te geven, als ik alleen maar kon ontvangen wat, naar ik dacht, *de doop met de Heilige Geest* was. Ik werd geleid om mijn leven, mijn huis, mijn familie, mijn ambt, mijn kerk, mijn kerkverband, en elk leerstuk dat ik ooit geloofd had op het altaar te leggen, bij wijze van spreken, ja, om niets te worden, als ik alleen maar *de doop met de Heilige Geest* zou mogen ontvangen.

De onbekende tong

Ik verloor mijn leven, om het weer te vinden. Dat was mijn positie midden in de nacht van 8 januari 1933. Ik zat een poosje aan tafel, en toen leunde ik daar met mijn elleboog op de rand. Toen ik mij uiteindelijk onvoorwaardelijk overgaf, wachtte ik. Toen vervulde de duivelse geest mij, onder de vermomming van de Heilige Geest. Alles was stil in de kamer; er was geen grote emotie. Nadat de duivelse geest het gehele bestuur van mijn lichaam overgenomen had, brak ik uit in wat men noemt *de onbekende tong*. Ik dacht dat dit de verhoring van mijn gebed was, dus begon ik te bidden om kracht om dit grote zendingswerk voort te zetten.
Dagenlang sprak ik, wanneer ik mijn mond opendeed om te bidden, in wat men noemt *de onbekende tong*. Ik was voortdurend 'Jezus' aan het loven. Ik leefde dagenlang in de extase van die tegenwoordigheid. Het was echt, en zoals ik al zei, zolang als ik mij die tegenwoordigheid bewust was, dan ervoer ik geen zorgen en geen angst. Ik realiseerde mij niet dat het de tegenwoordigheid van satan was, die de Heere Jezus Christus imiteerde. Ik zei tegen mijzelf: 'Nu weet ik wat die vroege discipelen ervaren hebben.' omdat ik dacht en geloofde dat deze tegenwoordigheid de werkelijkheid van Christus was. Maar als ik nu terugkijk naar die ervaring, dan zie ik dat de Heere Jezus Christus niet verhoogd was; het was Christus niet, Die de horizon van mijn hart en leven vervulde. Het was slechts de tegenwoordigheid van een duivelse geest die mijn geest vervulde.

De tegenwoordigheid van Christus of van de duivel

Er is een groot verschil tussen de inwonende tegenwoordigheid van Christus in het hart en leven van een gelovige, en de tegenwoordigheid van een duivelse geest, die slechts de geest van een persoon vervult. In het hart van de wedergeboren gelovige, zowel als in zijn gewetensvolle gedachten, is Christus verhoogd. Hij is verhoogd als onze Heere en Zaligmaker. God is verhoogd als uw Vader en de Heilige Geest neemt gedurig *uit de dingen van Christus om ze aan u te openbaren* (Joh. 16:13-15). Aan de andere kant, wanneer de geest vervuld is met de tegenwoordigheid van een duivelse geest, dan vergroot die duivelse geest zaken, visioenen, ervaringen, dromen, emoties en verrukkende extases. Die duivelse geest looft 'Jezus', en gebruikt het woord *Hallelujah* of *glorie*. Die duivelse geest vergroot bepaalde gedeeltes uit de Bijbel, en geeft iemand een gevoel alsof alles nieuw en heerlijk is. Die duivelse geest vergroot het geloof, en ondertussen geeft hij die persoon het verkeerde beeld van een christelijk leven. Met andere woorden, alles is vals, omdat het geen fundament heeft om op te rusten. Het fundament van het geloof van een gelovige is het Woord van God, en het Voorwerp van zijn geloof is de Heere Jezus Christus. De persoon wiens geest vervuld is met de tegenwoordigheid van satan, of de tegenwoordigheid van een duivelse geest, heeft een geloof dat rust op emoties, gevoel, vreugde, tekens en ervaringen.

Overal preken

Mijn ervaring met de 'doop met de Heilige Geest' had als gevolg dat mijn geest vervuld werd met de tegenwoordigheid van een duivelse geest, en dat had weer het gevolg dat ik, waar ik ook een groep mannen of vrouwen tegenkwam, wilde preken. Er was die begeerte en dat verlangen in mijn hart dat zij zouden ervaren wat ik ervaren had. Er was een andere kracht in mijn leven, en ik wist het.

Hier volgt een klein stukje uit de toespraak die Shelton gehouden heeft over *Satan, de imitator*:

'Er bestaat een groot verschil tussen de liefde die satan geeft tot de Bijbel, en de liefde die een wedergeboren gelovige heeft voor het Woord.' Over de discipelen van satan: 'Zij *moeten* de Bijbel lezen. Zij *moeten* er zoveel van onthouden. Als zij het Woord niet lezen en bestuderen, dan hebben zij een gevoel van veroordeling.' Wij kenden een man die ons zo nu en dan bezocht. (..) Hij zei: 'Het spijt me, ik *moet* het Woord lezen voordat ik naar bed ga. (..) Ik heb twintig jaren lang nog geen avond overgeslagen!' Hij zei: 'Ik *moet* het Woord lezen. Ik MOET het Woord lezen.' Wel, door het lezen van het Woord kan hij die tegenwoordigheid behouden. Hij kan de tegenwoordigheid behouden die satan rondom hem heeft gesteld. Hij leest het. Die tegenwoordigheid, die tegenwoordigheid. O, die tegenwoordigheid die rondom hem is. Die tegenwoordigheid is werkelijkheid voor die persoon. Die persoon verwacht nooit dat het de tegenwoordigheid van satan is. (..) Ik heb met duizenden personen gesproken die in dezelfde omstandigheden waren. Tenzij de Heilige Geest hem er zeker van overtuigt en de macht van satan verbreekt, en die tegenwoordigheid van hem wegneemt, en hem uit ledigt, is hij in een verloren toestand. Het Woord der waarheid kan die tegenwoordigheid nooit doordringen, zonder de kracht van de Heilige Geest. (..) Hij is gedurig Jezus Christus aan het prijzen. Deze personen praten altijd over de werkelijkheid van Jezus. Net zoals een wedergeboren gelovige dat doet. Ja, hij doet dat, maar het is leeg. Daar is een leegheid. (..) Hij houdt van die tegenwoordigheid. Hij kijkt [op] naar die tegenwoordigheid. Wanneer die tegenwoordigheid hem schijnt

te verlaten, dan voelt hij zich zo leeg, (..) en dan besteedt hij zijn tijd weer in het lezen van de Bijbel, schreeuwend en huilend om die tegenwoordigheid toch weer terug te voelen komen. Wel vrienden, ik beschrijf nu een grote groep van godsdienstige mensen van deze tijd, die net zo leeg van Christus zijn, die net zo weinig kennen van de werkelijkheid van de verlossing in Christus als een Hottentot in Afrika. (..) Ik beschrijf nu mijn toestand voordat God mij verloste. (..) Als gevolg van deze tegenwoordigheid zal satan aan deze persoon een grote liefde tot het gebed geven. Een grote liefde voor het Woord. (..) Satan drijft die persoon tot het gebed. Zo'n persoon besteedt die tijd vele uren en dagen in gebed. (..) U vraagt: bidt u nu ook? Ja, maar dat is een ander soort bidden. Maar [dat andere is] niet door de inwonende Geest van God. (..) Ik besteedde nachtenlang in het gebed. En als ik in de stad waar ik leefde, 's avonds voor een huis stond, en heen en weer liep over de straat, dan bad ik voor de bewoners van dat huis. Ik kon niet tevreden zijn voor ik dat gedaan had. En altijd was ik teleurgesteld omdat ik niet méér bad. De wedergeboren gelovige weet dat hij niet verhoord wordt vanwege de hoeveelheid of de lengte van zijn gebeden, hij weet dat het alles farizeïsme is onder de mantel van eigengerechtigheid, dat verdoemelijk is tot in de hoogste graad. (..) Er is nog een eigenschap van die tegenwoordigheid: het is heel kalmerend. (..) De persoon die zo'n tegenwoordigheid heeft, heeft nooit een verdeeld hart. Hij heeft nooit een worsteling in zijn hart. Satan heeft de volledige heerschappij over zijn hart. (..) er is een lied dat ik wel eens zong, en het gaat ongeveer zo:

Prone to wander, Lord, I feel it,
Prone to leave the God I love.

Geneigd om te dwalen, Heere, ik voel het,
Geneigd om de God Die ik lief heb, te verlaten.

Ik was geneigd om de God Die ik liefheb, te verlaten. Voordat God mij overtuigde (..) was ik gewoon te zeggen dat de schrijver van dit lied niet wist waar hij het over had. Ik was nooit geneigd om God te verlaten. Ik was nooit geneigd om van Hem af te dwalen. De reden was dat satan mij geheel in zijn macht had. Er was slechts één 'ik'. Maar sinds God mij verloste, zijn er twee 'ikken'. Het oude vlees voert steeds oorlog tegen de Geest (Gal 5:17). De strijd komt van binnen, en niet van buiten. Het vlees probeert me steeds weg te trekken van de Heere. Het probeert mij steeds van Hem te doen afdwalen.' Over degene die onder de heerschappij van satan is: 'Hij heeft de zondigheid van zijn hart nog nooit gezien. Hij weet vrijwel niets af van zijn verdorven staat. (..) Zo'n persoon praat alleen maar over zijn liefde tot God. O, mijn liefde tot God! Hij praat nooit over Gods liefde tot hem. De reden hiervan is, dat hij nog nooit overtuigd is van zijn afstand tot een heilig God, en dat God de zonde haat. (..) De grond van het behoud van zo'n persoon is zijn liefde tot God. Als hij God niet lief zou hebben met zijn gehele ziel en geest, dan zou hij niet behouden zijn. Hij probeert altijd die liefde tot God te werken. De wedergeboren gelovige is geheel het tegenovergestelde. Hij heeft het over Gods liefde tot hem. De wedergeboren gelovige heeft gezien dat hij zelf zo verdorven is, zo zwak, zo ondeugend, zo corrupt, hij heeft gezien hoe erg hij God haat van nature. Wanneer God Zijn liefde tot hem openbaart, dan gaat hij er nooit meer van weg. (..) O, loof de Heere, dat Hij mij liefheeft, dat Hij mij bemint! En de enige liefde die ik nu tot God heb, is de echo van Zijn liefde tot mij. O, God heeft mij zo liefgehad, en heeft mijn hart verbroken en tot de kennis van Christus als mijn Heere en Zaligmaker gebracht.'

Ik geloofde dat lidmaat te zijn van onze kerk betekende: behouden te zijn, en dat mensen die lid zijn, christenen waren, maar ik dacht dat zij dezelfde kracht nodig hadden in hun leven, en ik praatte er constant over met hen, en vroeg hen: 'Bent u gedoopt met de Heilige Geest? Hebt u de Heilige Geest ontvangen sinds u geloofde? Hoe is het met de gaven van de Heilige Geest? Hebt u ze? En zo niet, waarom niet?' Dat is wat zo'n persoon denkt van wat genoemd wordt: 'de doop met de Heilige Geest', en dat is de gang van zijn gedachten, wanneer hij ervaren heeft wat genoemd wordt: 'de doop met de Heilige Geest'. De wedergeboren gelovige wordt echter op de weg der genade gebracht en hem wordt getoond dat hij een verloren zondaar is, die de hel verdient, en hij wordt een nieuw schepsel in Christus gemaakt. Christus wordt zijn Heere en Zaligmaker. Hij beweegt en denkt op een andere manier. Zijn gedachten centreren zich om Christus. Hij verhoogt Christus, en hij verheerlijkt Christus als zijn Heere en Zaligmaker.

Vrees

Nadat er een paar maanden voorbijgegaan waren, merkte ik dat deze ervaringen niet herhaald konden worden. Toen verliet mij het zogenaamde 'spreken in onbekende tongen'. Ik merkte dat ik nog steeds net zo leeg was als voordat ik, wat ik noemde, 'de doop met vuur' en 'de doop met de Heilige Geest' ervaren had. Ik kan nu terugkijken en zien hoe de Heere God van de hemel Zijn hand op mij legde, en hoe Hij deze ervaringen en dit spreken in 'de onbekende tong' wegnam, omdat de vreze des Heeren mijn hart onmiddellijk vastgreep. Dagen en nachten gingen voorbij, en die vrees nam toe. Al snel realiseerde ik dat het dezelfde vrees was, die in mijn hart kwam toen ik opstond van de kaarttafel, die kaarten wegschoof, en van de tafel wegliep om er nooit meer naartoe te gaan. Het was dezelfde vrees die ik eerder in mijn vroege jeugd ervoer, toen ik uit die kamer liep, om nooit meer iets met die duivelse geesten, die ik 'spoken' noemde, te maken te hebben. En het was dezelfde vrees die in mijn hart kwam toen ik twaalf jaar oud was, die mij afscheidde van alle soorten van vergiftigende dranken. Nadat ik zorgvuldig de zaken voor mij afgewogen had, en de vrees mijn hart vastgreep, toen realiseerde ik mij een beetje in welk een gevaar ik was, en ik liep ervan weg, of ik dacht dat ik dat deed. Een van de dingen in mijn hele godsdienstige leven die in die tijd mijn behoud waren, was het feit dat ik mijn leerstellige positie met betrekking tot Gods Woord niet veranderd had (en dat heb ik ook nooit gedaan!). Toen ik deze ervaringen opwoog tegen Gods Woord, bleken zij er niet mee overeen te stemmen. Ik wist dat er ergens wat verkeerd was, maar ik wist niet wàt het was. Het treurige feit van alles was, dat ik geheel bezeten was geworden door de duivel. En door mijn eigen kracht kon ik geen duivels uitwerpen. Mijn leven werd helemaal beheerst door visioenen, stemmen en zogenaamde ervaringen.
De volgende vijf jaren ging ik verder met preken en lesgeven, met die diepe leegheid in mijn leven, totdat God, in Zijn oneindige ontferming en genade, mijn hart en geest begon te openen, om mij te laten zien dat ik door de duivel bezeten was, en dat ik nog nooit behouden was geweest.

Weer dezelfde vragen

Ik stuitte in de herfst van 1938 op dezelfde drie vragen als die ik jaren daarvoor gehad heb: 'Waarom is Christus geen werkelijkheid voor mijn hart? Waarom zijn de beloften van Gods Woord geen werkelijkheid voor mij, en waarom kan ik ze niet vastgrijpen?

Ten derde, waarom leefden degenen die tijdens mijn bediening geloofsbelijdenis deden geen overwinnend leven, en waarom ervoeren zij geen verlossing van de kracht van de zonde?' Velen van hen beleden hun geloof, en hadden heerlijke ervaringen, maar nadat de ervaring weggestorven was, zag ik dat er geen verandering van hart en geest was. Zij streden een poosje tegen de zonde, maar dan deden zij één van deze twee dingen: bij de kerk blijven, terwijl zij hetzelfde leven leefden als voordat zij in de kerk kwamen, maar dan onder een vernisje van godsdienst, en anders keerden zij weer terug naar de wereld. Toen ik zag dat er geen macht over de zonde was in de levens van de zogenaamd verloste gemeenteleden, vroeg ik mijzelf af of de Bijbel wel werkelijk het Woord van God was. Omdat dit het geval was, kon ik niet datgene preken wat ik niet met mijn gehele hart geloofde, en wat was daarom het nut van de prediking?
Ik stond op het punt het op te geven. Mijn ogen waren opengegaan voor het oppervlakkige, lege godsdienstige leven van mijn kerk, van mijn naaste medewerkers en van mijzelf.

Ik mis Christus

Te midden van deze situatie, kwam er een andere oorzaak in beeld die mij stoorde: er begon iets bijzonders te gebeuren in ons kerkelijk leven. Sommige leden van mijn gemeente kwamen naar mij toe in twijfel aan hun zaligheid. Zij vertelden ronduit dat zij geloofden buiten Christus te zijn. Verschillenden van de leden van mijn kerk, waaronder degenen die het meest geestelijk waren, kwamen naar mij toe, en zeiden: 'Dominee, ik mis Christus, ik ken Hem niet. Ik ben een verloren zondaar.' Ik wist niet wat ik met hen aanmoest. Als ik zou toegeven dat zij verloren waren, zou dat betekenen dat ik toe zou moeten geven dat ik zelf een verloren zondaar was.
Omdat ik geestelijk ook blind was voor de behoefte van mijn eigen ziel aan de verlossing, begreep ik niet dat Christus het was die zij nodig hadden.

Daarom was de enige manier waarop ik met hen kon handelen, om te proberen om hen te overreden dat zij een nieuw leven van toewijding nodig hadden, en ik pleitte ervoor dat zij hun levens opnieuw aan Christus zouden opdragen. Ik begon te preken over toewijding en verzekering, maar ik zag al snel dat dit niet hielp. Zij kwamen steeds maar weer, en zeiden: 'Dominee, ik heb een vrees in mijn hart dat ik Christus niet ken, en het toewijden van mijn leven aan de Heere heeft mij niets geholpen.' Toen begon ik het feit in te zien dat de leden van mijn kerk Christus niet kenden. Hij was geen levende werkelijkheid voor hen. Deze positie bracht mij in verlegenheid, hoewel het mij geen één keer toescheen dat ík een verloren zondaar was.
Nu weet ik dat elke predikant, die probeert een ontwaakte zondaar te troosten door hem ervan te overtuigen dat hij al verlost is en dat alles wat hij nodig heeft een overgeven van het leven is, zélf Christus niet kent.

Dr. A. Reilly Copeland

Enige jaren voor deze beroerende en hartdoorzoekende ervaringen, bezocht ik dr. A. Reilly Copeland, voorganger van de Tabernacle Baptist Church in Waco, Texas, en hij vertelde mij keer op keer weer hoe de Heere zijn volk bezocht had, en hoeveel leden van zijn kerk ontdekt hadden dat zij verloren waren, en dat zij tot Christus gekomen waren. Ik zei: 'O, als hij maar hier zou willen komen om voor ons te preken, dan zou het de oplossing kunnen zijn voor ons kerkelijk probleem.' Ik vroeg de kerk hem uit te

nodigen om een bijeenkomst te houden in de lente van 1939, en hij kwam. De Heere leidde hem om de uitnodiging te aanvaarden.
Zes weken lang preekte hij, meestal over de tekst: '*Gijlieden moet wederom geboren worden'* (Joh. 3:7b). De nadruk werd hierbij steeds gelegd op de tekst: *'Zo zal hun het woord des HEEREN zijn: gebod op gebod, gebod op gebod, regel op regel, regel op regel, hier een weinig, daar een weinig,'* (Jes. 28:13a). Avond aan avond vroeg hij de gemeente af: 'Bent u wedergeboren?'

Het ene lid na het andere, de ambtsdragers niet uitgezonderd, begonnen te beseffen en te erkennen dat zij Christus misten. Verschillenden konden niet slapen vanwege bekommernis van de ziel. Een van hen zei: 'Als hij zó doorgaat met preken dan gaan wij allen verloren en naar de hel.'

Ik was blij dat God zó wilde werken, dat de waarheid van Zijn Woord zó gepreekt werd, dat sommigen kwamen op de plaats van een verloren zondaar. Niet één keer had ik wat in te brengen tegen de wijze waarop God werkte.

Hij verheerlijkte Christus in elke boodschap die ik hem hoorde brengen. Als hij over de kerk sprak verheerlijkte hij de lof van de Zoon van God, gekruisigd, begraven en opgestaan. Als hij een lezing hield over de grote fundamentele waarheden van het Woord, was Christus het middelpunt en als hij over de wederkomst van Christus preekte leek het niet zomaar een voorval of een dor leerstuk, maar de komst van Christus Zelf. Ik kon uren naar hem zitten luisteren als hij uit het Woord Gods verklaarde en sprak over zijn gekruiste, begraven en opgestane Heiland, die spoedig zou wederkomen.

Ik hoorde zijn boodschap graag en voelde mij tot hem aangetrokken om zijn oprechtheid en het gezag waarmee hij sprak.

Ben jij wedergeboren?

Praktisch gezien begon iedereen die lid was bij onze kerk het feit in te zien dat zij Christus misten. Zij konden niet slapen en zij konden niet eten. Het was een stille beweging van de Heilige Geest in hun harten. Het werd gewoon voor hen om elkaar te vragen: 'Ben jij wedergeboren?' Zij sloegen mij niet over! Dag na dag confronteerden zij mij met de vraag: 'Dominee, bent u wedergeboren? Kent u Christus? Wanneer zult u eens een verloren zondaar voor God worden?' Ik antwoordde altijd: 'Ja, en u?' En dat tot de laatste bijeenkomst. Ik reed met dr. Copeland naar St. Charles Avenue hier in New Orleans, toen de Heilige Geest een pijl van overtuiging in mijn hart schoot en de vraag stelde: 'Ben jij wedergeboren?' Er was geen hoorbare stem, maar de vraag doorboorde mijn hart als een scherpe pijl, alsof iemand persoonlijk tot mijn binnenste wezen gesproken had, en ik keek om mij heen, om te zien wie tot mij gesproken zou kunnen hebben. Toen werd het mij voor de eerste keer duidelijk: 'Dit is de stem van de Heilige Geest!' Het kwam met zo'n autoriteit, dat ik het niet van mij af kon werpen. Ik wilde weggaan bij broeder Copeland. Ik wilde geen diensten bijwonen, maar omdat ik de dominee was, moest ik gaan. Ik wilde wegrennen, maar kon het niet. Ik zei niemand hier iets over, en ik was blij dat de bijeenkomst voorbij was. Dit was de eerste keer dat mijn redding ooit betwijfeld werd, maar dit werd met zo'n autoriteit betwijfeld totdat ik niet weg kon komen van Zijn vasthoudende eis om een antwoord. Dit was God, Die mijn wil kruiste, en als God de wil van een zondaar kruist, maakt dit hem boos. Ik was blij wanneer de bijeenkomst ten einde was gekomen.

Dat anderen ontdekt werden vond ik goed, maar voor mijzelf wilde ik dat niet. Nu schijnt het mij vreemd toe, terwijl het juist Christus was die ik al die tijd in mijn godsdienstig leven had moeten missen, ik er toch niet aan wilde, juist nu God mij daaraan wilde ontdekken. Van nature haat elke zondaar God en wil hij niet dat God hem regeert, (Rom. 8:7 en Joh. 16:7-11).

Een complete reformatie

Het hele kerkelijke leven was veranderd. Voor mij persoonlijk was het voornaamste vervolg dat de Heilige Geest mijn hart ingewonnen had voor de verlossing die in Christus is. De grote meerderheid van hen (de gemeente) had belijdenis van het geloof afgelegd, en ongetwijfeld kwamen sommigen van hen tot de kennis van Christus, maar zoveel mensen kenden de weg der genade en de Heere Jezus Christus als hun Heere en Zaligmaker niet. Mijn gehele gemeente onderging een complete reformatie. Ik begon de oude leerstukken van de Bijbel te preken met ongewone vrijheid en kracht. Dit bracht de mensen alleen maar onder de kracht van de wet.

Er kwam een vernieuwde overtuiging en verzekering dat de Bijbel het Woord van God is, maar toch was er nog steeds die pijnlijke leegte in mijn hart. Dit was het begin, dat ik voor de eerste keer aan mijn zaligheid twijfelde. Ik kon maar niet van mij afzetten dat het mogelijk kon zijn dat ik niet verlost was. Soms, wanneer ik preekte over Christus, als de enige Plaatsbekleder voor zondaren werd mijn hart zó verscheurd door mijn eigen boodschap, dat ik er haast toe gebracht werd om naar huis te gaan en mijn eigen nodiging te aanvaarden. Toen ik preekte en de mensen nodigde, dan wilde ik mijn eigen nodiging aannemen, en vele keren wilde ik mijn mond openen om te bekennen dat ik verloren was, maar nu de Heere Jezus Christus vertrouwde als mijn Heere en Zaligmaker. De Heilige Geest weerhield mij daar echter van, want het aanvaarden van een nodiging en het doen van belijdenis van het geloof is niet zaligmakend, en de Heere weerhield de satan om mij in deze strik te vangen. Ik probeerde de ongerustheid weer voor een poosje van mij af te werpen en ging weer rustig door met mijn werk. Maar daarna kwam er weer zó'n twijfel in mijn hart, dat ik er niet van slapen kon. Van Tijd tot tijd verkeerde ik in grote vrees dat ik toch niet verlost kon zijn.

Weer een jaar verliep er, en wij nodigden broeder Copeland uit om een andere bijeenkomst te houden. Gedurende deze tijd was ik weinig bewogen, áls het zelfs maar weinig is geweest; de Heere behandelde andere problemen in de kerk, en behandelde niet direct mijn hart tijdens de bijeenkomst.

Ik was toen niet ongerust over de toestand van mijn ziel, maar ik werd in tegendeel min of meer versterkt in de overtuiging dat mijn ziel reeds gered was. Ik beredeneerde dat een man die vijfentwintig jaar gepreekt heeft, toch geen verloren zondaar meer kon zijn! Ik had gepreekt voor grote menigten, door het hele zuiden van Texas tot Florida toe, dus natuurlijk was ik gered. Ik had ook de leiding gehad ven een groot evangelisatieprogramma in Louisiana, had duizenden mensen bijeen gebracht, om tot een keuze voor Christus te komen, kerken gebouwd, tienduizenden dollars bijeen gebracht voor evangelisatie werk en alles wat ik bezat gegeven voor de zaak van Christus. Hoe zou ik dit alles hebben kunnen doen zonder gered te zijn!

Een ander punt waarop ik de zekerheid van mijn verlossing gronde, was mijn helder inzicht in het verlossingsplan en de leerstellingen van Gods Woord. Ik geloofde de Bijbel. Ik geloofde dat Christus voor zondaren gestorven was en ook voor mij. Met het

oog op dit alles van mijn bevindingen en verhoorde gebeden, kon ik niet inzien of geloven dat ik nog een verloren zondaar was. Bovendien hadden velen van mij gezegd: “Als er iemand verlost is, dan is het broeder Shelton wel!’

Maar ik kende dit ene feit niet:’Dat de zaligheid in Christus ligt en dat de zekerheid van onze verlossing Christus is, naar Zijn Eigen Woord.’ Zijn bloed redt uit, maar Zijn Woord verzekert. Ik geloofde en preekte de zaligheid alleen door Gods genade, maar ik had het nooit in mijn eigen hart ervaren als een levende werkelijkheid en ik kende Christus niet bij bevinding. Dit kwam omdat ik nooit door de Heilige Geest was overtuigd, geen berouw gekregen had overeenkomstig Gods Woord en mijn godsdienstig huis gebouwd had op een verstandelijk geloof in Gods Woord, zonder ooit van harte berouw te hebben gevoeld.

Toch was ik er steeds weer bang voor dat ik niet wedergeboren zou zijn en dat iemand mij op de man af zou vragen: ‘Broeder Shelton, bent u wedergeboren?’ Wanneer iemand plotseling naar mij toekwam en zei: ‘Dominee, mag ik u eens wat vragen?’ Dan begon ik te beven, omdat ik bang was dat zij mij zouden vragen of ik wedergeboren was. Zo maakte ik weer een jaar door, steeds maar lerend, maar toch niet in staat zijnde om achter de waarheid te komen, dat ik een verloren zondaar was, buiten Christus.

Joe Granier

Het jaar 1941 brak aan, en op mijn voorstel nodigde de kerk broeder Joe Granier uit om een bijeenkomst voor ons te houden. Granier was een van onze Franse zendelingen. Tijdens de bijeenkomsten met dr. Copeland, in 1933 (of 1939), was hij door de Heilige Geest overtuigd, maar hij werd in 1941 pas bewust verlost.

De diensten werden vanaf het begin goed bezocht. Ik zat naar hem te luisteren en beantwoordde zijn prediking altijd met ‘amen’ terwijl hij de waarheid verkondigde en eerlijk de zielen van zijn toehoorders behandelde. Hij was klein van persoon en boog tijdens zijn preken over de rand van de preekstoel heen en wees met zijn vinger, alsof hij wilde zeggen: ‘U bent de schuldige.’ Hij preekte vier weken en ik herinner mij er weinig van wat hij zei, maar zijn woorden doorstaken mijn hart als een pijl met weerhaken.

De volgende beweging die de Heere, naar ik mij herinner, gemaakt heeft, om met mij af te handelen, kwam 's middags, toen ik bij de kopieermachine stond. Iemand was teruggekeerd uit Waco in Texas, en hij vertelde mij dat broeder T. L. Daniel ontwaakt was voor het feit dat hij een verloren zondaar was, en zich realiseerde dat hij door de duivel bezeten was. Broeder Daniel en ik zijn verscheidene jaren vrienden geweest; hij heeft gelijksoortige ervaringen doorgemaakt als degene die ik u verteld heb. Wij zaten en spraken urenlang over die ervaringen, visioenen en dromen, en vergeleken aantekeningen. Toen deze persoon zei dat broeder Daniel bekende dat hij verloren en door de duivel bezeten was, raakte dit nieuws mij als een donderslag. De gedachte flitste onmiddellijk door mijn geest: 'Als broeder Daniel, die vergelijkbare ervaringen doorgemaakt heeft, verloren en door de duivel bezeten is, wat ben ík dan?' Ik liep naar het raam toe om naar buiten te kijken; en koud, klam zweet brak uit over mijn gehele lichaam. Dit was de eerste keer dat ik de natuur van mijn ware geestelijke toestand begon te beseffen. Ik zei niets, omdat er niets te zeggen was. Ik realiseerde mij dat ik door de duivel bezeten was.

Bent u een verloren zondaar?

Broeder Joe Granier begon de bijeenkomst omstreeks de eerste dag van september 1941, en het centrale punt van het slagveld in elk van zijn preken was: 'Als u de tijd en plaats niet weet wanneer u een verloren zondaar werd, dan kunt u niet met recht zeggen dat u behouden bent.' Broeder Granier had alleen zijn basisschool maar afgemaakt, en hij sprak gebroken Engels, omdat hij van geboorte een Fransman was. Hij zei op zijn eigen, gebroken Engels: 'Het is noch dit, noch dat. Christus stierf voor zondaars. Bent u een zondaar? Hebt u ooit in uw hart voor God erkend dat u een verloren zondaar bent? Kunt u teruggaan naar de tijd en plaats dat u erkende dat u verloren was? Zo niet? Dan bent u niet behouden.' Hij hamerde die grote waarheid vier weken lang op onze harten, en vier weken lang probeerde ik de tijd en plaats te vinden wanneer ik ooit in mijn hart voor God erkend heb dat ik een verloren zondaar was. Maar ik kon die niet vinden. Elke nacht lag ik wakker tot de vroege morgenuren om elke godsdienstige ervaring in mijn leven steeds maar weer na te gaan. Maar ik kon de tijd en plaats niet vinden wanneer ik te weten ben gekomen, en in mijn hart voor God erkende, dat ik een verloren zondaar was. ’s Morgens werd ik wakker met dezelfde vraag en de hele dag dacht ik bij mijzelf: ‘Hij is nog maar pas bekeerd en hij is niet geleerd zoals ik. Misschien heeft hij het wel mis. Per slot van rekening ben ik toch zijn dominee. Ik, met mijn opleiding moest het toch beter weten dan hij. En als hij het niet verkeerd ziet, dan moet ik wel een uitzondering zijn.’

’s Avonds ging ik dan weer, vrij zeker van mijn zaak, naar de vergadering en dacht: ‘Misschien gebruikt hij vanavond wel een andere uitdrukking.’

Hij (Granier) maakte mij helemaal gek door dat ene zinnetje: 'Het is noch dit, het is noch dat. Christus stierf voor zondaars. Bent u een zondaar? Bent u een verloren zondaar? Kunt u teruggaan naar de tijd en plaats wanneer u in uw hart erkende dat u een verloren zondaar was? Zo niet? Dan bent u niet behouden.' Het maakte niet uit welke tekst hij nam, altijd sprak hij ergens in zijn preek die zin uit, en overtuigde hij de mensen van die waarheid. Toen ging ik steeds maar weer mijn godsdienstige ervaringen na tot op de bodem ervan, totdat ik erdoor afmatte. Maar ik kon de tijd niet herinneren dat ik in mijn ogen een verloren zondaar voor God geworden was.

In de vierde week van de vergadering ben ik er mee opgehouden van tijd tot tijd de prediking met ‘amen’ te beantwoorden. Ik beweerde dat het was omdat ik gemerkt had dat er mensen ‘amen’ zeiden, die volgens mij niet bekeerd waren en dat ik het nu niet meer deed om ook hen te bewegen ermee op te houden. Wat een leugenaar was ik. Hieruit bleek hoe oneerlijk ik was, want ik wilde van mijzelf niet erkennen wat de werkelijke toestand van mijn ziel was. Steeds was het tegen die tijd dat ik dacht dat broeder Granier mij die avond ongemoeid zou laten, maar wéér kwam de vraag: ‘Broeders, het is niet hier te vinden en het is niet daar te vinden, Christus is voor zondaren gestorven; bent u al een zondaar?

Weer ging ik zoeken om de plaats te vinden, waar ik als een verloren zondaar voor God had gelegen en vergeving had gekregen. Maar hoe ik ook probeerde een rustplaats voor mijn voet te vinden, steeds kwam ik terug waar ik begonnen was. Ik heb geleerd wanneer God een zondaar ontdekt aan zijn verloren staat en voor dat hij het wil erkennen verloren te zijn, hij steeds maar in een kring blijft ronddraaien, om te proberen zichzelf te overtuigen dat hij gered is. Maar dat hij toch weer, elke keer op dezelfde plaats terug komt, nog verwarder dan voorheen. Voordat de zondaar hieraan

ontdekt wordt, gaat hij steeds verder van God af. Hij is verloren, maar weet dit niet totdat de Heilige Geest hem hiervan begint te overtuigen.

Toen de bijeenkomsten bijna voorbij waren, zei ik op een keer, in wanhoop tot broeder Granier: ‘Als God mij ooit bekeerd heeft, dan is dat gebeurd toen ik elf jaar was en zó is het!’ Maar ik dank God duizend maal dat het daarmee níet uit was.

Nadat God mij verlost had zei broeder Granier tegen mij: ‘Toen u destijds die verklaring aflegde, was ik er heilig van overtuigd dat u geen deel had aan Christus. Ik had mij al een tijdje afgevraagd of u wel echt bekeerd was, maar na uw opmerking was ik er van overtuigd dat u geen deel had aan Christus. En u was nog wel mijn dominee! Toen begon ik God te bidden of hij u als een verloren zondaar aan Zijn voeten wilde brengen.’

Gezegend is de nagedachtenis aan hem. Nooit zal ik God genoeg kunnen danken dat hij op mijn weg geplaatst is en eerlijk met mijn ziel heeft gehandeld. Ik heb hieruit geleerd dat ieder die niet weet de tijd dat hij ontdekt is aan zijn verloren staat en voor God is komen te staan als een verloren, schuldig zondaar, die rechtvaardig ter dood veroordeeld is, smekend om genade, dat die niet verlost is.

Liefde werpt de angst uit

Broeder Joe Granier hield zijn laatste preek op vrijdagavond, maar hij zou de samenkomsten nog voortzetten op de volgende donderdagavond. Op woensdagavond had hij zijn onderwerp aangekondigd: ‘De verlossing getoetst aan het Woord van God.’ Ik ging naar de dienst met de gedachte: ‘Nu heb ik gelegenheid om uit te vinden hoe het met mij staat.’ Ik doorstond de proef tót het laatste punt: ‘De liefde werpt de angst buiten’.

Door zijn woorden overtuigde de Heilige Geest mij krachtig van het feit, dat iemand die geen kennis heeft aan Christus altijd bevreesd is, dat hij niet wedergeboren is. Het leek erop dat hij alleen tot mijn hart sprak, omdat ik juist met die vrees rondliep. Ik was, zoals ik reeds gezegd heb, altijd bang dat iemand mij zou vragen of ik wedergeboren was. Daarom ging ik ook na de dienst direct naar huis.

Ik ging naar bed en lag te woelen en te draaien, moetende het feit onder ogen zien dat alles erop wees dat ik nog nooit verlost was. ik begon tot God te roepen: ‘O God, als ik niet gered ben, redt u dan mijn ziel.’ Daarna moest ik leren dat ik nóg geen waarheid sprak, want de Heere werkt niet met ons ‘als’.

Een zondaar is óf gered, óf verloren. Christus is alleen voor verloren zondaars gekomen. Een grotere vrees dan ooit tevoren kwam in mijn hart, want ik besefte nu dat, als ik Christus niet kende, ik verloren lag en op weg was naar de eeuwige rampzaligheid.

De crisis van mijn leven

Ik wist dat ik stuitte op de crisis van mijn leven. Op een vrijdagmiddag na de bijeenkomst, liep ik naar de keuken waar mevrouw Shelton was, en zei: 'Lieverd, als dat wat die man preekt waar is, dan is je echtgenoot verloren.' Ik ging dat weekend van huis weg en ging naar Shreveport, Louisiana, om mijn broer te bezoeken, omdat ik afgesproken had om zondagmorgen en zondagavond in een van de kerken aldaar te preken. Terwijl ik ergens in Shreveport op het trottoir liep, stuitte ik op een vraag: ik

was een verloren zondaar! Ik ging wat wandelen en bezocht het hoofdkantoor van ons kerkverband, maar daar scheen mij niemand erg vriendschappelijk toe. Maar dit lag natuurlijk aan mij. Ik had voor mijzelf nog niet willen toegeven dat ik verloren was, maar wel had ik duidelijk leren inzien, dat buiten Christus alles onder het oordeel lag en naar de hel moet. Langzamerhand begon ik in te zien, dat dit met mij het geval was. Ik ging mij voelen als een ter dood veroordeelde. Toen ik het hoofdkantoor verliet zei de satan tegen mij: 'Maar je kunt niet openlijk bekennen dat je verloren bent, want je hebt al vijfentwintig jaar gepreekt. Morgen moet je ook preken en wat zullen de mensen wel van je zeggen? Overal heb je vergaderingen geleid. En wat een figuur zul je dan slaan; je zult je reputatie geheel verliezen. Je zult voor altijd met de nek aangekeken worden, je zult in de steek gelaten worden en alleen staan.'

Ik wist dat dit een strijd was waarin beslist werd over mijn levenslot en ik mocht nu geen vergissing begaan. Na het eten zonderde ik mij af in het studeerkamertje van mijn broer en begon te lezen 1 Johannes 2 vers 15, 16 en 17: *Hebt de wereld niet lief, nog hetgeen in de wereld is; zo iemand de wereld liefheeft, de liefde des Vaders is niet in hem. Want al wat in de wereld is, namelijk de begeerlijkheid des vleses en de begeerlijkheid der ogen en de grootsheid des levens, is niet uit den Vader, maar is uit de wereld. En de wereld gaat voorbij en haar begeerlijkheid; maar die den wil van God doet, blijft in der eeuwigheid.*

Ik wist wat 'de wereld' betekende: wereldse opvattingen of stelsels en ik wist ook dat de Bijbel zegt, dat de satan de god van deze wereldse systemen is. Ik stond enige tijd stil bij het zeventiende vers: *'En de wereld gaat voorbij en haar begeerlijkheid, maar die den wil van God doet, blijft in der eeuwigheid.'*

Ja, ik moest bekennen dat alle godsdienst, ook het onze, zullen voorbijgaan en elke onbekeerde dominee zal daarmee verloren gaan onder Gods oordeel en ook ik, wanneer ik niet verlost ben. Wat maakt het dan nog uit, wat zij van mij zullen denken? Ik wilde het toch nog steeds niet voor mijzelf bekennen.

Maar de last van de zonde en mijn ziel begon zo zwaar te drukken, dat ik buiten geworpen lag, met de verdoemden, onder het oordeel van een wrekend God en zonder Christus.

Nadat ik dit erkend had, begon ik te proberen hier uit te komen en weer las ik: 'Maar die de wil van God doet, blijft in der eeuwigheid.' Ik vroeg mij af, wat de wil van God was.

Ergens in Shreveport erkende ik in mijn hart voor God dat ik verloren was. Dit was de eerste keer in mijn hele leven dat ik ooit kennis aan het feit kreeg dat ik een verloren zondaar was. Die nacht was ik in het huis van mijn broer, wetend dat ik verloren was, en dat ik op weg naar de hel was, en terwijl ik over dit feit nadacht, kwam er een tekst in mijn gedachten*: Dat een iegelijk, die den Zoon aanschouwt, en in Hem gelooft, het eeuwige leven hebbe; en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage.* (Joh. 6:40). Steeds weer las ik diezelfde teksten en ik zag dat het was, óf Christus, óf de hel. Daar zat ik nu, een verloren zondaar, ver van huis, de volgende dag te moeten preken en ik kon niemand om raad vragen. Weer opnieuw bedacht ik die voorgaande teksten en ik kwam tot de slotsom, dat het niet belangrijk was wat de mensen van mij dachten, reputatie of geen reputatie. Ik zag dat de wereld, het satanische godsdienstige stelsel, zou voorbijgaan en dat alleen hij, die de wil van God doet, blijft tot in eeuwigheid. En dat God hem zal opwekken ten uitersten dage. Ik was nu bereid om de volgende morgen naar de kerk te gaan en in plaats van te preken, de mensen te vertellen dat ik een verloren zondaar was. Er moest dan maar van komen, wat komen moest.

Toen nu God Zelf deze eerste strijd met de satan had gewonnen, las ik wéér, dat wie de Zoon ziet het eeuwige leven heeft en dat die zal opgewekt worden ten uitersten dage. Ik wist dat ik verlossing nodig had.

Toen speelde de duivel, zoals hij met verloren zondaren doet, die voor het eerst aan hun verloren toestand ontdekt worden.

Terwijl ik die tekst voor mijzelf [op]zei, gaf de satan mij, omdat ik door de duivel bezeten was, een visioen van Christus, die voor mij aan het kruis verhoogd was. Daar was Hij met de doornenkroon op Zijn hoofd, en toen kwam die hoorbare stem: *Daar is Hij; geloof in Hem, en u bent gered!* Omdat ik het verschil tussen de Heilige Geest en een duivelse geest nog niet wist, riep ik uit: 'Ik geloof in Hem.' Toen zei die stem weer: *Uw zonden zijn vergeven.* O, o, wat een verleider is de satan toch!
Ik geloofde ook dat Hij voor mij gestorven was en nadat ik nogmaals Johannes 6:40 gelezen had, kwam er rust in mijn ziel, waarin ik mij verheugde. Ik voelde mij gemakkelijk en zo licht als een veertje, maar ik wist niet dat het een streek van de satan was. Elk visioen, wat het dan ook is, is geen verlossing. Deze bestaat uit een openbaring van Christus aan het hart, door de Heilige Geest, door middel van Zijn Woord. De verzekering van zaligheid, buiten Christus, rust op drijfzand.

Omdat ik geloofde dat ik behouden was, ging ik weg en preekte ik de volgende dag. Het was toen zondag. Maar ik maakte er geen één keer gewag van in mijn preek. Na de avonddienst ging ik naar huis. Toen ik in de trein tussen Shreveport en New Orleans reed, veegde de Heilige Geest dat hele visioen weg, en deed Hij mij weer beseffen dat ik een verloren zondaar en door de duivel bezeten was.
Alleen de verlossing die in de gekruisigde, begraven en opgestane Christus is en ontvangen door het geloof, geeft zekerheid. Dan wordt de zondaar door de toepassing van het bloed van de Heere Jezus Christus, door Zijn Woord en Geest verzekerd. Die niet in Christus is, kan niet verzekerd zijn, want het Woord getuigt van Christus.

Toen ik op maandagmorgen thuiskwam, riep ik mijn familie bij elkaar en vertelde ik hen dat ik een verloren zondaar was. Toen ging ik maandagavond voorin de kerk staan, en vertelde hen over de strijd die ik had, maar dat de Heilige Geest mij op de plaats gebracht heeft waar ik erkende dat ik een verloren zondaar was en vroeg ontheffing van mijn ambt. Toen daarover gestemd werd, werd mijn verzoek afgewezen en zij besloten om mijn salaris volledig te blijven betalen en aan God de tijd over laten om mij te bekeren. Zij zeiden: ‘U hebt zoveel geduld met ons gehad, nu willen wij dit ook met u hebben.’

Zo nam ik in de First Baptist Church van Algiers, New Orleans, mijn plaats in van een verloren zondaar, in de kerk waar ik vijftien jaar lang voorganger geweest ben.
Wat een genade en barmhartigheid van een almachtig en liefdevol God! Ik ging de preekstoel af en zette mij als een veroordeeld zondaar neer in een kerkbank. Na de dienst vroeg ik aan de hulpprediker om eerlijk met mijn ziel te handelen en mij niet te sparen, zoals een bokser dat wel eens doet, door minder hard toe te stoten. Ik wilde toen niet getroost worden. Het was, óf Christus, óf de hel, hoewel mijn ziel haakte om zalig te mogen worden.

Zó bezeten

De diensten gingen dag en nacht door, en de evangelist liet met elke regel die hij opzei, de verantwoordelijkheid van de zondaar zien om tot Christus te komen. Op een

avond nam de satan tijdens zijn preek, zó mijn gehele lichaam en geest in bezit, zodat ik, toen hij mij een ander visioen van Christus aan het kruis liet zien, het tegen mijn wil uitschreeuwde: 'Ik zie Hem, ik zie Hem!' Onmiddellijk besefte ik dat het satan was, en ik viel weer terug in mijn bank, en huilde mijn ogen leeg, omdat ik zó bezeten was door de duivel. Ik kwam het verschil te zien tussen de Heilige Geest en de duivel.

Honger, dorst, en verlangen naar Christus

Mijn gerechtigheden waren maar een stel smerige lompen in Gods oog. Onrein en zonder enige verdienste om iets te ontvangen. De satan deed nog steeds zijn best om mij door allerlei indrukken op een dwaalspoor te brengen. Ik kwam er spoedig achter dat ik geheel in zijn macht was. Dat was ook gekomen dat ik in mijn verloren staat een zogenaamd ‘nauwer wandelen met God’ had gezocht. Wanneer een onbekeerde dominee dit zoekt, dan zal hij bijna altijd een boze geest ontvangen in plaats van de Heilige Geest. De Bijbel leert nadrukkelijk dat een verloste zondaar de Heilige Geest ontvangt en daardoor Zijn tempel wordt. De boze geest spiegelt de mens alles voor wat hij maar wenst, om hem maar blind te houden voor zijn geestelijke toestand. Veel mensen denken ten onrechte dat alle godsdienstige bevinding van God komt. Maar ik kan gerust zeggen dat haast alle bevindingen die wij tegenwoordig horen van de satan komen. Zoals dromen, gezichten, de meeste geloofsgenezingen en al de vleselijke, godsdienstige belevenissen komen niet van God.

Toen ik dit van de Heilige Geest leerde verschrikte mij dat nog meer (2 Kor. 5:11). Wanneer ik op mijn hulpeloosheid en totaal verdorven toestand zag, als een gevangene van de satan, kon ik dit alleen nog met mijn hart voor de Heere uitstorten en tot Hem om genade roepen (Psalm 107).

Ik was dus verloren, ter dood veroordeeld en rechtvaardig in de macht van de satan. Op straat durfde ik haast niet meer komen, uit angst dat ik dood gereden zou worden en in de hel zou ontwaken. Ik durfde niet gaan slapen uit angst dat ik in mijn slaap zou sterven. ’s Avonds wenst ik dat het morgen was en ’s morgens verlangde ik naar de avond. Hoe meer ik tot God riep om genade, hoe meer Hij mij ontdeed van de lompen van mijn eigengerechtigheid. Hoe meer ik om vergeving smeekte, te erger stelde Hij mijn schuld voor ogen. Als ik in de Bijbel las werd ik door elke tekst veroordeeld. Hij toonde mij dat heel mijn godsdienstige aard niets beter was dan die van een dronkaard of een gruwelijke zondares. Zij was in mijn ogen nog fatsoenlijker en een walgelijke dronkaard nog een heer.

De wereld was als een woestijn voor mij. De Heere ontkleedde mij van stuk tot stuk in alles en ik werd als een naakte zondaar voor Zijn aangezicht. Ik kreeg mij te zien als de grootste zondaar.

Ik werd ook bevreesd van de Heilige Geest verlaten te zijn en van alle hoop verloren, want zonder de bediening van de Geest kon ik nooit meer gered worden. Ook was ik bevreesd voor de wederkomst van Christus, dat ik nog niet gered zou zijn.

Ik had mijn best gedaan, wanneer ik de geschiedenis las van Christus’ sterven voor zondaren, om Hem mij toe te eigenen als mijn persoonlijke Zaligmaker, maar ook dat was mij ontvallen. Ik zag in dat God door mij niet te bewegen is om Christus in mijn ziel te openbaren. Mijn hart werd nóg meer gewaar, hoe slecht, verdorven en ontrouw ik van nature was. De satan bleef mij maar steeds inblazen dat God een zondaar zoals ik, niet liefhad. Ik was te slecht, te verdorven, te trouweloos om verlost te kunnen worden.

In die tijd begon ik te corresponderen met een jongen van 13 jaar. Omer Ritchie, die toen in Mobile woonde. Dat kind schreef mij zulke eenvoudige, kinderlijke brieven, waarin hij getuigde wat God voor hem betekende en hoe hij werkelijk Christus kende, met een kinderlijk vertrouwen op Hem. Ik las en herlas die brieven en maakte ze nat met mijn tranen, terwijl ik in mijzelf zei: 'Dit is nu een kind en dat kind kan Christus vertrouwen met zó'n eenvoudig, kinderlijk geloof en ik ben gepromoveerd aan de hogeschool, de universiteit en het seminarie, ik heb vijfentwintig jaar lang gepreekt, ik ken de hele Bijbel, waarin de weg der zaligheid beschreven is en ken Christus niet als de Weg der zaligheid en mijn Verlosser.

Tijdens deze worstelingen kwam de Heilige Geest mij voor uit Matth. 18:3: *En Hij zeide: Voorwaar zeg Ik u: Indien gij u niet verandert en wordt gelijk de kinderkens, zo zult gij het Koninkrijk der hemelen geenszins ingaan.* Dit gaf in mij een smeken tot God, om mij met al mijn geleerdheid en ervaring, te maken als een kind. Met alles wat ik had was ik zonder hoop en zonder geloof. Dan liep ik de kamer op en neer en dan lag ik languit voorover op de grond, biddend om als een kind te mogen worden.

Maar ik wist het nog te goed, ik schreef God heimelijk voor hoe Hij mij moest bekeren. Een klein kind is niets, heeft niets en weet niets, maar hij vertrouwt met een kinderlijk geloof. Elke zondaar leert twee dingen voordat hij verlost wordt: hij is verloren én een helwaardig zondaar.

Daarna werd ik bepaald bij Filipp. 1:6: *Vertrouwende ditzelve, dat Hij Die in u een goed werk begonnen heeft, dat voleindigen zal tot op den dag van Jezus Christus.* Ik mocht deze woorden gebruiken als pleitgrond aan de genadetroon en ik mocht geloven dat Hij, die niet liegt of Zijn Woord breekt, een goed werk in mij begonnen was. Ook mocht ik bepaald worden bij de woorden uit Jes. 55:7: *... en hij bekere zich tot den HEERE, zo zal Hij Zich zijner ontfermen, en tot onzen God, want Hij vergeeft menigvuldiglijk.* Ja, dat had ik nodig want ik wás schuldig!

De Heere had gesproken: 'Ik zal' en die belofte bracht mij gedurig voor Zijn aangezicht. Toen begon het in mijn ziel te dagen en ik zei: 'Als God mij lief heeft en Christus ook voor mij gestorven is, dan is het ook Zijn wil om mij te verlossen.'

Dat werd een groot moment in mijn leven, toen het licht van Gods liefde doorbrak in mijn arme en ellendige ziel. Toen viel ik aan Zijn voeten, kermende om genade.

Ja, ik was door de duivel bezeten. Ik was een gevangene van de satan, en er leek geen ontsnapping mogelijk te zijn; er scheen geen hoop te wezen. Dagen en nachten liep ik op de grond, de trottoirs of op het land, om tot de Heere te roepen, en ik smeekte om niets anders dan het gestorte bloed van de Zoon van God om verlost te worden. Nu zocht ik niet naar de Heilige Geest; ik zocht naar Christus als een verloren zondaar. Ik wilde Hem hebben. De Heilige Geest bracht mij op de plaats waar ik zo'n honger, dorst, en verlangen naar Christus, de Zoon van God, had, als mijn Verlosser, als mijn Heere en Zaligmaker, zodat als ik Hem niet had, dat ik dan maar zou sterven. Langzaam maar zeker schoof de Heilige Geest het deksel van mijn hart af, om bij wijze van spreken het luik van mijn ziel open te doen, en om mij de zondigheid van mijn natuur te laten zien. Hij liet mij zien dat ik niet alleen een zondaar was door mijn daden, maar ook een zondaar was van nature, en dat ik verdiende om naar de hel te gaan. God zou mij naar de hel moeten sturen, dat zag ik en dat erkende ik voor Hem.

Zondaar van nature

Onder de satanische overtuigingen jaren hiervoor, gaf ik dingen op, en maakte ik de zaken goed met personen; tot zover heeft satan de macht om te komen. Maar nu liet de Heilige Geest niet alleen mijn zonden zien, maar Hij liet het zoeklicht schijnen op de wet totdat Hij mij deed staren op het doel van de wet en totdat ik mijn zonden tegen, en de overtredingen van de wet zag. Ik zag de geestelijke kant van de wet, en het was de geestelijke toepassing van de wet, die mij openbaarde dat ik een zondaar was *van nature*. Hij deed mij net zo lang op mijn erfzonde staren, totdat de zonde buitengewoon zondig begon te worden, en de zonden zo veel begonnen te worden, dat ik zag dat er niets goeds in mij woonde. De volheid van de kennis van mijzelf werd een keer heel duidelijk gemaakt voor mijn hart op een morgen, toen ik voor het oostelijke raam van mijn kantoor stond, en ik uitkeek over het kleine park aan de overkant van de weg tegenover het kerkgebouw, waar drie dronken zwervers zaten wiens gezichten onder de drank zaten, en die vodden aan hadden en onder het vuil zaten. Toen ik hen bekeek, kwam er in mijn hart door de werking van de Heilige Geest een diepe overtuiging: 'Jij bent net zo zondig als zij zijn. Jouw oude eigengerechtigheid is zondiger dan die drie mannen die op die hangplek zitten.' Ik liep weg bij het raam, en liep de trap af met maar één gedachte in mijn hoofd: en dat was dat ik op dezelfde plek zou gaan zitten als die drie mannen, en om hen te vragen of zij een stukje op wilden schuiven om ruimte te maken voor de vierde op de hangplek. Ik zag dat ik in Gods oog èn in mijn oog zondiger was dan zij. De Heere hield mij tegen en ik keerde mij om, en ging weer terug naar mijn bureau.

Mijn Heere en Zaligmaker

Op een nacht, toen ik bijna de hele nacht woelde en rolde, omdat de Heere mij mijn zondigheid van mijn oude natuur, en de zondigheid de zonde, en het kwaad van de zonde liet zien, en terwijl Hij dat grote feit op mijn hart drukte, riep Hij in mijn gedachten verschillende figuren met wie wij in de onderwereld te doen hebben gehad, en toen drukte Hij met een zeer grote helderheid, en zekerheid op mijn hart dat ik niet beter was dan zij. En zo liet Hij mij zien dat er geen onderscheid is. *Want zij allen hebben gezondigd, en derven de heerlijkheid Gods* (Rom. 3:22, 23).

Een verlost zondaar

Op een maandagmorgen, zat ik vroeg al in de trein, op weg naar Delhi en de last van de zonde woog weer zwaar op mijn ziel. Ik gevoelde weer en wist dat ik verloren was en op weg naar de hel. Ik liep heen en weer in de trein, tot ik eindelijk op een lege bank neerviel uitroepende: ‘O Heere, ik ben verloren, red mij, of ik verga!’ Ik was nu aan het einde gekomen en ik kreeg de kracht om mijn lot nu geheel in Zijn handen te geven. Ik zat daar als een verdorven, veroordeelde en verloren zondaar, die van het heilspoor was afgedwaald. Mijn eigengerechtigheid opgevende, een walging van mijzelf, met besef van verloren en helwaardig te zijn. Dat God mij rechtvaardig kon verdoemen, maar toch pleitende op genade, dat Christus ook voor mij gestorven mocht zijn. ‘Heere, red mij of ik verga!’

Mijn strijd was nu gestreden, als God mij verdoemde, zou ik ‘amen ‘ zeggen op mijn eigen vonnis. Toen kwam de rust en vrede in mijn ziel en de hoop dat Christus ook voor mij gestorven was. Ik geloofde, want God zou Zijn Woord nooit breken.

Ik kwam op mijn bestemming, de kerk van Herringvelle, waar die week een reeks van samenkomsten gehouden zouden worden. Het was de laatste bijeenkomst op vrijdagavond. Het was bitter koud en wij zaten met slechts twaalf personen in het grote kerkgebouw, rondom een potkachel. Aan de ene kant bevroren wij haast en aan de andere kant verschroeiden wij.

De dominee was nog maar net begonnen met preken, toen tot mijn grote verwondering en blijdschap, de Heilige Geest, Christus aan mijn hart openbaarde, als mijn Heiland en Heere. Wat een ogenblik werd dat, dat het God behaagde Zijn Zoon in mij te openbaren. Ik zat daar in grote verwondering en zei in mijzelf: 'Is dit nu de verlossing?'

Ik was er voor mijzelf altijd zeker van geweest, wanneer dit gebeuren zou, ik dit in heel de schepping zou uitjubelen, maar nu was dit heel anders dan ik had verwacht. Ik zat daar, zonder één woord te zeggen. Het was de zalige, vredige openbaring van de Heere Jezus, als mijn Zaligmaker en Verlosser. De Heilige Geest gaf mij rust, zodat ik alles in Zijn handen overgaf. Hij werd aan mijn hart geopenbaard als Degene, Die voor mij gestorven was, mijn Plaatsbekleder, mijn opgestane Heiland.

De verlossing bestaat in de openbaring van Christus aan het zondaarshart, als Verlosser en Koning. Die verlossing vindt plaats als de Heilige Geest Christus aan het zondaarshart openbaart, nadat Hij hem eerst heeft overtuigd van zijn schuld, veroordeeld en door zich helwaardig te kennen 'amen' op zijn verdoemenis heeft leren zeggen.

De zaligheid rust niet op het aangrijpen van Gods Woord, of het verstandelijk geloven van Gods beloften, niet in het zien van het volbrachte werk van Christus en ook niet in onze begrippen van het geloof. De zaligheid is de openbaring van Christus in het hart van de zondaar.

Lezer, kent u Hem? Ieder die de Heere verlost kan zeggen: *... want ik weet Wien ik geloofd heb,...* (1 Tim. 1:12). Geen twee personen worden op dezelfde wijze en maat, door de Heilige Geest overtuigd, maar er wordt niemand zalig zonder die overtuiging. Of het nu kortere tijd of langere tijd duurt.

Het laatste wat ik leerde opgeven was al mijn eigengerechtigheid en daarna begon ik te hongeren naar de gerechtigheid van Christus.

Laat niemand proberen de bevindingen van anderen na te doen. God is vrijmachtig en Hij handelt met ieder naar Zijn wil. De vraag die ieder zich moet stellen is: 'Ben ik in Christus geborgen? Ken ik Hem als mijn persoonlijke Borg en Koning?'

Niet één zondaar wordt ooit gered, als hij niet voor God is komen te staan. Die bevinding, gegrond op Gods Woord, zal de toets doorstaan voor Gods rechterstoel. Houdt dit voor ogen: de verlossing is de openbaring van Christus, geheiligd aan het hart. Niet de keuze voor Christus, zonder meer! God moet Christus in het hart van een zondaar openbaren. Hij is vrij en schenkt de verlossing uit vrije genade. Zij ligt in handen van een vrijmachtig God.

Het is nu vierentwintig jaren geleden dat God mij gered heeft, en ik kon er nooit onderuit komen dat ik een zondige, lage, helwaardige zondaar was. Toen ik mijzelf veroordeelde als zijnde schuldig en helwaardig, en uit genade aan Zijn voeten rustte als een verbroken zondaar, was het voor de Heilige Geest de tijd om Christus voor

mijn hart en geest te verhogen als mijn Heere en Zaligmaker, door het Woord. Het was geen visioen; het was leven. Het was geen ervaring, maar het was een crisis. Het was de overgang vanuit de dood tot het leven. Het was een wonder van Gods genade, dat Hij mij een nieuw schepsel in Christus gemaakt heeft. Het was geen verrukkende extase van een duivelse geest, maar het was de Heilige Geest, Die een dode zondaar opwekte tot een leven in Christus, en Die mij verloste van de macht van de satan en de zonde, om mij over te zetten in het Koninkrijk van de Zoon van God. *Amen, ja, amen!*

Naschrift

In de eerste druk van het bovenstaande schrijft ds. C. Smits uit Sliedrecht, in het voorwoord o.a.:

'Ik heb dit werkje meegebracht uit Amerika. De predikant waar het hier over gaat heb ik horen preken en zelf heb ik twee uren met hem gesproken over Gods leidingen. Hij is predikant in New-Orleans, een havenstad in het zuiden van de Verenigde Staten.

Hij vertelde mij, dat, toen God zijn blinde zielenogen opende en hij ontdekt werd aan zijn vroomheid en vleselijke ijver voor God, dat de hoeren en de gevangenen, waar hij voordien met veel ijver gewerkt had, vergeleken bij hem, in zijn ogen nog heiligen waren. Hij, die met al zijn ijver en godsdienst een vijand van vrije genade was en een vreemdeling van God en Christus.'

Ds. Smits vervolgt: 'Waar vind men in ons land met het verbondsmethodisme en remonstrantisme een dominee die tot God bekeerd wordt en een krachtig getuige is geworden van vrije genade? Zijn geschriften worden in Amerika op grote schaal verspreid en gelezen. Niettegenstaande de grote vijandschap van vleselijke belijders en arminianen, die vroeger zijn vrienden waren, maar hem nu uitgeworpen hebben uit hun kerk.

Ik heb dit boekje aan mijn vriend ds. W. Baay laten lezen. Hij nam er met genoegen kennis van en de begeerte kwam ik hem, om dit uit het Engels te vertalen, om het toegankelijk te maken voor het Nederlandse publiek.'

In de tweede druk schrijft ds. Smits in een aanvullend voorwoord, dat de eerste druk niet in alle kerkelijke bladen een gunstige recensie kreeg. Hij schrijft hiervan dat hij in een beoordeling las: 'Gemakkelijk valt men dan in een ander uiterste van het stellen van een bepaalde manier van bekering'. Ds. Smits schrijft hierover: 'Wat men met 'die bepaalde manier van bekering' bedoelt staat er niet bij, maar als ik naga de richting waarheen het genoemde blad, de laatste tijd heen koerst, dan vrees ik dat hier niets anders ten grondslag ligt dan dat de hoofdredacteur bedoelt met dat 'ander uiterste', de weg van zielsbevindelijke en hartveranderende genade, waarin de ziel beleefd heeft God kwijt te zijn. En in een weg van overtuiging en ontledigen, het een omkomen voor de mens wordt. Die is het alleen, die bij terugleidend licht, in de verzoening met Christus en de verzoening met God, mag weten dat zijn overtuiging geëindigd is in een zaligmakende bekering.

Nee, men spreekt tegenwoordig liever van een z.g. verbondsmatige bekering, waarbij vooral niet gesproken moet worden over de doodstaat van de mens. Het snode van het kostbare, de algemene van de bijzondere en zaligmakende bediening van de Geest, mag niet meer onderscheiden worden. Wat ook in de avondmaalspraktijk uit komt….'

Sliedrecht, 1 juli 1958 Ds. C. Smits

Hoe kunnen mijn zonden vergeven worden?

Geliefde vriend,

Hartelijk dank voor je telefoongesprek deze morgen, waarin je in het kort zei hoe de Heere met je hart handelt om je tot Christus te brengen voor behoudenis.

In het bijzonder merkte ik in het gesprek met je op dat je zei dat je veroordeeld was voor zoveel schijnbaar kleine dingen in je leven, beide van bedrijf en nalatigheid. Dit is een duidelijke aanwijzing dat je jezelf ziet onder veroordeling, omdat je, waar je je ook wendt, niets dan het oordeel ziet. Je ziet je gehele wezen, je lichaam, ziel en geest onder veroordeling liggen. Daarom is elke daad die je bedrijft, elk woord dat je uitspreekt, en elke gedachte of verbeelding van je hart niets dan zonde. Je voelt jezelf verdoemd als je doet, en verdoemd als je niet doet, omdat al je werken, of godsdienstige plichten, werken der duisternis zijn, werken van de duivel, dode werken, en omdat je onder het oordeel ligt, ligt elke uitdrukking van je wezen onder het oordeel, en sta je schuldig voor een heilig God.
De Heilige Geest laat je ongetwijfeld van dag tot dag je zonden zien, je zondige natuur, je goddeloosheid, je verdorvenheid, gemeenheid, onreinheid, en je schuldige afstand van een heilig God. Het moge je vreemd in de oren klinken dat ik het zeg, maar ik loof God ervoor. Niemand komt ooit tot Christus als zijn eigen persoonlijke Heere en Zaligmaker tenzij hij eerst zichzelf leert kennen door de verlichtende, openbarende kracht van de Heilige Geest (2 Kor. 4:3-6; Joh. 16:7-11).

Nu kom je tot deze vraag: Hoe kan ik vrijgesproken worden of hoe kunnen mijn zonden vergeven worden en hoe kan ik van de zonde en haar kracht verlost worden, en hoe kan ik verlost worden van de kracht van satan, die mij gevangen houdt? (2 Tim. 2:25, 26; Kol. 1:13, 14).
Een van de eerste dingen die de gemiddelde zondaar probeert te doen, is het opruimen of reformeren van zijn leven, hetwelk niet de wortel raakt van zijn oude zondenatuur. Je staat schuldig voor God. God vergeeft je zonden niet vanwege iets wat je doet of probeert te doen. Je kunt al je zonden een voor een voor God belijden, en toch nog naar de hel gaan. Je kunt alles wat in je macht is doen om terug te betalen, en toch nog naar de hel gaan.
Zoals JEHOVAH zei: Staat vast, en ziet het heil des HEEREN (Ex. 14:13; 2 Kron. 20:17). Mijn lieve vriend, stop! Erken jezelf als een schuldige, helwaardige zondaar, een die God voor eeuwig in de hel zou moeten verdoemen. Erken dat God rechtvaardig is, en dat Hij rechtvaardig zou zijn om je voor eeuwig en eeuwig naar de hel te zenden. Erken je veroordeling. Erken dat de toorn van God op je wacht (Joh. 3:36). Erken dat de Rechter der ganse aarde recht doet (Gen. 18:25). Erken dat God goed is, en jij verkeerd bent.
Nu ben je in de gestalte om voor de eerste keer je behoefte aan een Plaatsvervanger (je behoefte aan een Zondeoffer, aan Iemand Die het voor je opneemt) te erkennen. Jij hebt geen rechtvaardigheid die God zal aannemen. Daarom heb je God niets aan te bieden; je hebt geen verdienste van welke soort dan ook. Je verdient het om naar de hel te gaan. Erken het.
Welnu, voor zo'n zondaar als jij bent heeft God die Plaatsvervanger voorzien. Het Lam Gods, Dat de zonde der wereld wegneemt (Joh. 1:29, 36). Ja, de Heere Jezus Christus, de Tweede Persoon van de drie-enige God, kwam in de wereld, geboren uit een maagd, Hij nam de menselijke natuur aan, en gehoorzaamde tot de dood, ja de

dood van het kruis (Fil. 2:5-8), en daar op het kruis betaalde Hij aan de gerechtigheid alles wat je schuldig was. Zodoende heeft Hij jouw zondeschuld betaald. Hij is zonde voor jou gemaakt (2 Kor. 5:21). Hij droeg jouw zonden in Zijn Eigen lichaam aan het kruis. (Jes. 53:5, 6). Hij nam jouw plaats in, en het oordeel van God dat op jou had moeten komen, kwam op Hem neer. Hij betaalde jouw zondeschuld tot de laatste cent toe. Dat is genade! Geen wonder dat Jona zei: Het heil is des HEEREN (Jona 2:9). Iedere zondaar die ooit op Christus ziet en door het geloof zijn zonden op Christus ziet liggen, roept uit in zijn hart: Het heil is des HEEREN.

Maar je zei tegen mij aan de telefoon: 'Ik besef dat ik een zondaar ben; ik ben schuldig; ik zou naar de hel moeten gaan. Ik besef dat Christus stierf voor een zondaar als ik ben, maar ik kan Hem niet geloven. Ik heb geen geloof.' Je hebt gelijk. De Heilige Geest laat je jouw oude ongelovige hart zien. De persoon die nog nooit zijn ongelovige hart gezien heeft, en nooit gezien heeft dat hij niet in eigen kracht op de Heere Jezus Christus kan vertrouwen, kent niets van een zaligmakend aandeel in Christus.

Zoals ik je aan de telefoon zei: zie slechts op Hem. Zoals Hij je jezelf heeft laten zien, zal Hij je ook Christus laten zien. Zoals je Hem gevraagd hebt om je te laten zien wie je zelf bent, vraag Hem nu om je te laten zien Wie Christus is. Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods (Rom. 10:17). Vraag God of Hij je geloof wil geven om op Hem te betrouwen, op Hem te leunen, en om je gehele wezen op Christus te doen rusten. Onthoud: God plaagt een zondaar nooit [van harte, JAB[31]].

> [hier stond: God never teases a sinner. Misschien is het een foutje van de scanner en moet er staan: God never leaves a sinner; God verlaat nooit een zondaar, rb].

Onthoud ook dat het genade was die je hart opende. Het was genade die je leerde te vrezen. En genade zal je van je vrezen ontlasten door je te laten zien dat Christus voor jou stierf. Zie op Hem (Jes. 45:22 Eng. Vert.). vraag van Hem de genade om op Hem te zien, en je zult nooit stoppen met het zien door het geloof totdat je ingaat door de paarlen poorten, om Hem te zien van aangezicht tot aangezicht. Amen.

Je Evangelieprediker,

L.R. Shelton Sr.

---

[31] Klaagliederen 3:33: Ik ben de man *die* ellende gezien heeft door de roede [3]Zijner verbolgenheid.
1 In dit hoofdstuk zijn doorgaans drie verzen na elkander met dezelfde letter beginnende. Zie Klgld. 1 op vers 1.
2 De profeet spreekt hier van zichzelven alleen niet, onder den naam van een man, maar van de gehele kerk, die maar één lichaam uitmaakt.
3 Te weten des Heeren. Vgl. Jes. 10:5.